

JINDROVÉ

Karel Matěj Čapek-Chod

Městská knihovna v Praze

půjčuje

knihy, audioknihy,
obrazy, deskové hry...

nabízí prostory pro

samostatné studium,
skupinová setkání,
přednášky, konference...

pořádá

autorská čtení, přednášky,
koncerty, filmové projekce,
akce pro děti...

poskytuje online služby

e-knihy, digitalizované dokumenty,
přednášky, kurzy...

podporuje tvoření v kreativních dílnách

DOK16 pro práci se dřevem a papírem
Atelier pro šití a vyšívání

Suterén pro 3D tisk, knižní vazbu, kaligrafii a pyrografii

mlp.cz
e-knihovna.cz
knihovna@mlp.cz
facebook.com/knihovna

Jindrové

Karel Matěj Čapek-Chod

Znění tohoto textu vychází z díla [Jindrové](#) tak, jak bylo vydáno nakladatelstvím Fr. Borový v Praze v roce 1924. Pro potřeby vydání Městské knihovny v Praze byl text redakčně zpracován.

Podle [předlohy](#) z fondu [Moravské zemské knihovny v Brně](#).

Text díla (Karel Matěj Čapek-Chod: Jindrové), publikovaného [Městskou knihovnou v Praze](#), není vázán autorskými právy.

Vydání (obálka, upoutávka, citační stránka a grafická úprava), jehož autorem je Městská knihovna v Praze, podléhá licenci [Creative Commons Uved'te autora-Nevyužívejte dílo komerčně-Zachovejte licenci 3.0 Česko](#).

Verze 1.0 z 31. 5. 2023.

OBSAH

DÍL PRVNÍ	8
I. Jindra starší	9
II. Anglické a indické příhody Jindry staršího	36
III. Jindra mladší	49
IV. Jindřich Pavák ujímá se svých otcovských práv	64
V. Jindra starší osvojí si Jindru mladšího	74
VI. Jindra mladší opanuje Jindru staršího	94
DÍL DRUHÝ	109
I. „Tam tvam asi, Jindra!“	110
II. Královna Satavahana	130
III. Jindra rytířem	150
IV. Dvě fotografie	180
V. Jindrova promoce	203
DÍL TŘETÍ	232
I Kterak se Jindra mladší s Aloisem Poniklým shledali	233
II. Pětina duše.....	263
III. Návrat.....	281
IV. Až my mrtví se vrátíme.....	296
V. Jindra – nejmladší!	312

Mému Vítovi

Můj zlatý hochu,
když jsi mi letos v únoru k mým šedesátým narozeninám přinesl darem nádhernou fotografii své vlastní práce, představující Tebe se synáčkem na ruce, opatřenou význačným nápisem „Vítové“, porozuměl jsem vtipné narážce, tající Tvé dávné přání, i pojal jsem úmysl, v odvetu věnovati Tobě své „Jindry“, knihu, kterou jsi sledoval v rukopise i korekturách s takovou láskou a porozuměním! Plním dnes svůj, tenkrát nevyslovený slib – mělo to být překvapením! – i kladu ji na Tvůj hrob s těmito řádky největší lásky a hoře, jaký kdy poznal

Tvůj otec.

30. listopadu 1920

DÍL PRVNÍ

I.

Jindra starší

Podoba syna k otci jest ovšem něčím pravšedním, ale Jindřich Pavák byl hotovým faksimilem svého otce Jindřicha Paváka; byli téměř totožni jako jejich jména; zhusta byli nejen za bratry považováni, ba dokonce i jeden za druhého zaměňováni, k čemuž přispívala po anglicku vždy pečlivě holovousá tvářnost obou a vždy týmiž proslulými nůžkami z téhož kusu *buckskinu* anebo na léto *doeskinu střížené* a navlas ustejněné obleky, ale především poměrné mládí otcovo.

Scházelo něco málo do osmnácti let, o kteráž se Pavák senior objevil na tomto světě dříve než Pavák junior...

Kdo za tímto poměrem či nepoměrem věku, z něhož zcela nenuceně vyplývá, že otec Pavák stal se jím ve svém, nikoli ještě úplně dokonaném osmnáctém roce, tušil nedovolený román – nemýlil se!

Román byl však ještě povážlivější, uváží-li se – matinka; bylat' ještě mladistvější než její milenec, necelých šestnáct. Oba byli tedy ve věku, ve kterém na stromu života spíš narůstá láska než rozum.

I to je pravda, že Pavákovo zrání událo se dosti urychleně, po maturitě s vyznamenáním stal se ještě pořád sedmnáctiletý řádným posluchačem pražské univerzity, a stal-li se ještě v prvním ročníku *po druhé zkoušce* dospělosti rovněž s vyznamenáním mimořádným tatínkem, vězela vina tohoto úspěchu v nebdě staroindické šutry, anať dí:

*„Necháte-li bez dohledu dvě děti,
nedivte se, když přibude k nim třetí.“*

(Kamasutram, nejstarší, ztracené vydání.)

Sentence, jejíž platnost není tak naprosto vyhrazena pro brzkou zralost dětí Pendžabu.

Hlavní chyba vězela však v anglickém vychování Jindřichově.

Otec jeho, posléz bohatý soukeník ve větším městě v Čechách, přivedl si ze své zkušené v Manchesteru ženu Angličanku, dceru účetního v nevelkém soukenickém závodě, a s ní i přínos na anglické poměry nikterak neobyčejný, ale na české zajisté skvělý.

Matka Henryova zdomácněla v domovině svého chotě sice úplně, ale pro svého synka nezlomně podržela naprosto anglický systém výchovy, smíšený se soukromým gymnaziálním studiem Jindřichovým. Bohužel anglický vychovatel úplně nenahradil Eton a krom toho odjel do Anglie příliš záhy. A konečně Praha není Oxford, aby ospravedlnila důvěru Mrs Pavákové v jejího „*dearlinga*“, ačkoli se nesmí říci, že by se Jindřichovi v Oxfordu nebylo mohlo přihoditi něco podobného jako Jindřichovi v Praze, když jednoho dne v pravé poledne, právě když bouchla z Mariánské bašty dvanáctá, ubíraje se ze semináře moderních jazyků, tak prudce bral se kolem nároží, že ošatka jablek, s níž se ve vteřině následující srazil, neodolala a odsypala na chodník celou pracně a svůdně pro výkladec nakupenou pyramidu zlatých renet.

Útlounká dívka, ošatku právě nesoucí, zkoprněla a potom zlobně sešpulila rty způsobem, jakému Francouz tak plasticky a bohužel nepřeložitelně říká „*faire le cul de poule*“; rtíky se rozevřely a vydechly slůvko, sotva slyšitelné i tomu, jehož se týkalo:

„*Slonbidlo!*“

Kdož ví, zdali by byla v Oxfordu našla výraz tak spolehlivě vystihující i neobratnost i vytáhlost Henryho Paváka!

Slonbidlo dotklo se klobouku a řeklo:

„Pardon, slečno!“

Slečna sedla prudce na bobek, postavila ošatku vedle sebe i jala se ovoce sbírat. Z této polohy pohlédla pak k Jindřichovi, a držíc v obou hrstech po jablku, roztáhla ruce:

„No tak?!“

Pavákovi nezbývalo než usednouti k ní.

„A honem, než to uvidí pan šéf!“ podotkla dívka, zcela nepochybně krámská velkého ovocnářského závodu, před nímž se srážka udála.

Pavák sbíral horlivě, ani nedutaje.

Zato dívčina byla hovorná.

„Pořád koukám, kdy přilítne ten druhý, co vás honil, anebo vás snad vystřelili z kanonu na Mariánské baště...? Ještě štěstí, že byla mezi námi ta ošatka, jinak to mohlo pro mne dopadnout hůř.“

Ale Pavák sbíraje ani nemukal, konal prostě jenom svou povinnost bez dalších závazků k zábavě. Urputným mlčením dával najevo, že o ni nestojí.

Sebral ještě poslední jablko, které se bylo zaběhlo z chodníku, přiložil je k ostatním, vstal a odešel beze slova, bez pozdravu, zřejmě uražen.

„Zejtra v poledne můžete přijít zas, mladý pane!“ tála jej dívka ještě na rozloučenou.

Dvacet kroků to trvalo, než se to Pavákovi rozleželo tak, že neodolal a otočil hlavu zpět. Shledal, že i ona, stojíc u otevřeného výkladce, dívá se za ním. A právě to přimělo jej, že obočí svrástil ještě opovržlivěji, a to tak, že dívka vyplázla za ním jazyk, pokud jen byla s to...

A právě to přimělo jej, že přišel druhého dne v poledne zase. Půvab, s jakým to uličnictví provedla, učaroval mu, snad proto, že teprve v tom okamžiku po prvé na ni pohlédl řádně i postřehl, že je jak náleží světu podobná.

I tak stalo se, že ubíraje se druhého poledne nato do koleje tudy, zarazil před ovocnářským závodem na nároží.

Stála těsně za skleněnými dveřmi a zočivši, obdařila jej jedním z oněch úsměvů, k němuž krámské dívky, k tomu účelu sličné, ne-li úmluvou, tedy aspoň domluvou zavázány bývají. Tak se získávají zákazníci.

Zatřpytila naň veselá očka a skvoucí zoubky a její tvářičky byly tak broskvové, že se ctí obstály vedle svého vzoru, tak hojně tu za výkladem na mnohých opálkách zastoupeného – ejhle, záminka, aby vstoupil.

Ale ještě dříve, než sáhl na kliku, poznala ho a kmitem ještěřky zmizela.

„Slečno!“ musel na ni zavolat pan šéf, vida neobsluhovaného zákazníka.

Přišla z pozadí se rtíky zahrocenými.

Pýřila se, pýřila, mluvila, jen co nutno, jako by její slova byla vzácnější než broskve „madlenky“.

To podráždilo Paváka, aby se pásl na jejích rozpacích.

Poptával se po cenách různých druhů a nakonec řekl:

„A co by stály tyto?“

Prst jeho mířil při tom do dívčina líčka, tak horkého, že to až cítil.

Píchla po něm očima, šeptla:

„Zlatý prstýnek!“

A ohlédla se, neslyšel-li to ještě někdo jiný.

Á, tudy na to! pomyslíl si Henry Pavák a rovněž šeptem řekl:

„Přinesu ho dnes večer!“

„To se těším!“ ona na to a zasmála se stručně jaksi jenom v jamce hrdelní.

Neřekl nic víc, vzal kilo svých madlenek a odešel, aniž by byl krom toho plachého bodnutí zřítelnicemi získal od ní pohledu.

Po obědě snědl kilo svých broskví s hošovskou nenasytostí, a chodě při tom po nábřeží, uvažoval o tom, jak se tohle kvítko, přes svou útlost, přece jenom už vyzná, a vhodiv poslední pecku do řeky, šel koupit prstýnek.

Hořel takou dychtivostí po svém prvním dobrodružství, že se nemohl večera ani dočkat.

Stál ve tmě záclí Stavovského divadla i nespustil z osvětleného nitra ovocnářského závodu ani oka i vmlouval se úsilně do žár-

livosti za každé přivětivé přikývnutí hlavou a postavičkou tohoto žáběte, obskakujícího Němčíky, nakupující mlsy do divadla.

Připadal si stále hloupějším, pravým slonbidlem, na nějž dlužno jenom vypláznout jazyk, aby chytil, a kdyby byla zkouška ta trvala ještě jen o minutu déle, byl by snad utekl, leč hle, stahují už na dveřích a výkladcích krámu železné závěsy a ze skupiny zřízenců odpoutala se cupky postavička, o níž nemůže býti pochyby.

„Je to ona!“ potvrdil si při nejbližším nárožním osvětlení a s kuráží na sobě samém vynucenou přešel ulici a pozdravil dívku tak zhurta – jak se to nepochybně musí v takovýchto okolnostech dělat –, že se až ulekla.

„Ach, to jste vy?!“ zahovořila přízvukem krasavice a zasmála se docela nenuceně:

„To jsem ráda, že nenesu jablíčka!“

„Slečinko, řekla jste v poledne, že zlatý prstýnek“ (neodvážil se říci „za“), „nesu ho, tu je!“

„Dovolte, pane?“ zvažněla dívenka. „Snad jste to nebral doopravdy?“

„Řekla jste: nevím, a abyste tedy věděla, přišel jsem.“

Zastavila ve výtečně napodobeném údivu, zasmála se vysokým jednoslabičným:

„Chá!“ a dodala: „Ukažte tedy pro švandu!“ A vzala bez okolků z jeho prstů hedvábný papírek, rozbalila jej pod svítilnou.

„Chyba lávky!“ zašveholila. „Takový já nemyslila! Ten, kdo chce mít tyto broskve,“ ukázala prstíkem na jednu i druhou a po každé kývla, „ten mi musí dát až jednou prstýnek bez kamínku, takový kroužek, víte, hladký a všady stejný, bez kamínku, a nesmí mi ho dávat na ulici, ale v kostele.“

A vrátila mu prstýnek i s papírkem.

Jak se tak na ni díval, byla rozmilá, ta osůbka, právě proto, že si hrála na osobu. Její grácie byla vlastním jejím majetkem, koketerie však zřejmě na starších jejích družkách odkoukaná, a to Jindřicha velmi bavilo.

„Proto si můžete prstýnek přece jenom nechat, slečinko!“

„Nenenene, mladý pane!“ a její prstík kýval mu před nosem jako včasné odhalenému záškodníku.

„– pokud se pamatuju, bývá takový prstýnek s kamínkem předchůdcem onoho kroužku bez kamínku, který se dává později v kostele,“ dodával Jindřich.

„A vidíte, já nejsem tak hloupá, jak asi musím vypadat, že mi tohle můžete povídat!“

Znělo to velmi vážně.

„Včera jsme se viděli ponejprv,“ pokračovala, „dnes v poledne po druhé a večer už mně přinášíte snubní prstýnek?! Že jste student, to není na vás těžko poznat, a je-li ten váš prstýnek pravý, tedy musíte mít hodně peněz, když jste hned na pouhý žert šel a koupil ho. A teď mi ho dáváte? Víte co? Kdybyste mi říkal slečno, a ne slečinko, kdybych já tedy byla slečna, a ne slečinka, tedy byste to nedělal a nepovídal. Pro slečnu by to byla urážka. Je to neštěstí pro chudou holku, je-li hezká, a přitom na hlavu padlá. Ale to já nejsem, nadarmo mi všichni neříkají Boženka rozumbradička.“

„Chachacha!“ zasmála se kadencí stříbrných zvonků.

„Tak tedy *slečno*!“

„Děkuji pěkně, příliš laskav! Rozsypal jste mi ošatku jablek, za to máte protekci, když k nám přijdete pro ovoce, a dost. Já se ráda bavím, proto ještě nemusím být taková, za jakou mne máte. Má úcta, mladý pane!“

Jindřich Pavák, osmnáctiletý námluvčí s erotickou kariérou nacistického nezkaženého gymnazisty abiturienta, byl zahanben výsledkem svého prvního pokusu v oboru lásek, jež nebývají beznadějný, jak od svých kolegů věděl. Svedla jej k němu rozvířená hladina jeho mysli, do níž spadla Boženka rozumbradička jako šumivý bonbon.

Rozpačit držel dětskou ručku – podala mu ji na doklad, že se nehněvá – za konec prostředního prstu a řekl:

„Aspoň zkusit byste mohla ten prstýnek – slečno!“

„Ale kdežpak!“ švitořila Boženka. „Kdybych ho jednou vzala na prst, kdoví, jestli bych ho už sundala, to se ještě dobře neznám. A už jste mne doprovodil dost daleko, na *ponejprv* je toho až dost!“

Zasmála se ještě jednou stříbrným zvonkem, který nezněl tak čistě jako po prvé, a odkvapila, aniž by se nebyla ještě jednou po něm ohlédla mžikým pohybem hlavinky, jedním z oněch hnutí jejích, o jakých se Jindřich domníval, že jsou odpozorovány jiným, daleko starším jejím společníkům z obchodu.

„Ani jste se mi nepředstavil!“ křikla ještě zdaleka, ale když na tuto výtku rázně za ní vykročil, veběhla do „železných vrat“ známého v té končině průchodního domu a tu se propadla jako v pohádce, ač se za ní tuze neopozdil.

Ale odnášel ji v hlavě s sebou domů.

Pokud v oněch letech Jindřich Pavák starší byl už znalcem žen, uznamenal, že dívka tato měla jistě měšťanku s velmi dobrým prospěchem – později zvěděl, že i obchodní kurs –, a že náleží tudíž k onomu druhu svého odboru, jež „malý oznamovatel“ v nabídce a poptávce označuje jakožto *lepší*.

Bylo mu zvláštní potřebou zjistiti, že ta žába není hloupá, a k ukončení svému za vyučenou, jaké se mu dostalo – hm!

Jinak to bylo dítě, na svůj rozum přílišné ještě dítě, s útlými dosud nápopědmi bezprostředně nastávajícího ženství, ovoce ještě sice zelené, ale již s vůní zralých sladkých plodů – nepáchl-li tak jen šat malé ovocnářky.

Něco z té chutě bylo i v jejím hlase, medově hlubším, když mluvila, nápadně odlišném od jejího stříbrozvukého smíchu. Zdálo se, že jí samé navinule sládnou vlastní její slova v ústech, o něco, ale jen něco maloučko širších, než by byl schválil ten či onen známý Jindřichův.

Ale právě tato ústa silných, leč nádherně narýsnutých rtů, ač vypadala na první pohled jako křivda učiněná její tvářince, zdaž nebyla tím nejkrásnějším – ovšem krom očí!! – co vůbec měla?

A to právě pro tu melancholii v nich tkvějící, tak nesrovnalé s veselou, trochu uštěpačnou její náladou.

Ačkoli ta byla zásadní její letorou, kmitla jen chvílemi přes její tvář... a při tom ukázalo se na lících Boženčiných něco jako důlky, vlastně jako náznačka, že by tu mohly být, na okamžik kratší než bodnutí.

Bylo v tom opravdu cosi úžasného, do jaké okouzující rozvery zúžily se při tom její černé oči tenkými řasinatými obloučky, v hrdle Boženčině zaperlil smích a hned nato tvář její nabyla své obvyklé sladké natrpklosti a oči otevřely se zas v celé velikosti.

To všechno nastudoval Jindřich Pavák na své Božence až mnohem později, když už smíval zlíbati místečka, kde důlky zmizely pod hladinou tváří, což činíval s posedlou náruživostí opojen blahem, když se mu nějakým šprýmem podařilo vyvolati tuto mžikou střídu dvou tak různých, až výstředně si nepodobných výrazů téhož dívčího obličje.

„Líbezná, líbezná!“ opakoval si už tenkrát hned po prvních dojmech a opakoval si to, ubíraje se domů po každé, kdykoli mu bylo překonati nezapuditelný pocit zůstavený v jeho dlani drsným omakem jejích prstů.

Brzy mu však uvykl...

Neboť se rozumí samo sebou, že velmi dobře porozuměl Boženčinu „napoprvé“ a že přišel hned druhého dne a potom třetího, v poledne na protekční nákup ovoce a večer „doprovodit“. Bylo to po páté, když opustil tmějící se nároží divadla a přiskočil Božence na pomoc, ježto toho večera byla na ní řada stáhnouti na závodež železné závěry, a dělal to potom vždycky přede všemi ostatními, jako by to byl dělal každý Boženčin milovníček z její vlastní anebo příbuzné branže.

Jindřich Pavák, syn bohatého továrníka, uvedený do prvních rodin pražských komitentů jeho otce, velkokrejčích, obchodníků s látkami a těm podobných, z nichž nejeden měl dům v Praze a vilu

někde v Předpraží, jinoch, který mohl činiti nároky na výborství nejelitnějších plesů pražských.

A než se přiblížila první neděle, pozbyl Jindřich jemného hmatu pro drsnost jejích dlaní, navrasklých od přebírání ovoce, a když v neděli přišla k prvnímu dostaveníčku, docela přehlédl, že bílými nitěnými jejími rukavičkami temně prohlíží hněd' palců a jich spolupracovníků při loupání ořechů.

Ukázalať mu – krom těch hnědých palečků – docela jinou Boženku, než jaká bývá všedního dne, i když se mu zdává líbeznou. V neděli byla rozkošná. Drobné její ztepilosti slušel výstroj sváteční nadmíru, byla skutečně jako z cukru, ba jako z tragantu, jak se v jejích kruzích říká, vypadala jako figurka biskytová, Jindřich byl nadšen.

Nálada milenců zvýšena ještě i tím, že také ona přišla, docela bez úmluvy, od hlavy k patám bílá, tak jako on.

Bylo to vůbec pro oba překvapení a k vytržení, jak se to shodlo.

Nebylo to však jediné překvapení té neděle.

Když totiž přišla na smíchovské nábřeží poblíž areny, jak bylo umluveno, a když se chvíli marně po něm ohlížela, zaznělo zdola hlasem jí povědomým:

„Ahoj, Boženka!“

Seděl tu v klubovní jednoveslici oděn dresem její Jindřich.

Nelitoval toho, že se hned neozval, neboť její překvapení bylo tak nelíčené, jásočné, že měl z toho radost.

Seběhla k němu po dlážděném břehu, a živě politovavši, že vzala s sebou slunečník, usedla, tak jistě u kormidla a přibrála si z obou stran jeho šňůry tak obratně jako každá klubovní dáma, tehďáž ještě dosti vzácná.

A s dokonalou elegancí, prosím!

Při tom všem neměla ani tušení, proč jí dává randevú právě na smíchovském nábřeží, že jí tu bude očekávat s loďkou, vždyť se nepochlubil ani slovem, že je také veslařem.

Ted' bylo na něm žasnouti.

Dušíčka se v ní třepetala dětinnou radostí, ale nekřičela, ani neječela, jako dělávají děvčata nejen její vrstvy, ale i té lepší společnosti, kterouž znal, že někdy až skřehotají úsilím, aby dokázaly svou nerozpačitost, ale oči jí jiskřily a každým hnutím jejích rtů ukázaly se jí na lících důlky.

Rozumí se, že byl Jindřich dychtiv zvěděti, kterak Boženka získala tuhle svou obeznanost s kormidlem.

Naklánějíc se kupředu každým zabráním vesel – letěli jako šíp – až jí přes ramena poletovaly rozvláté konečky bílých stuh kloboučku, který se onoho léta vázal široce pod bradou, zahorovala Boženka:

„Och řeka, to je můj živel!“

„Jak to? To bych nebyl včera ještě řekl. Myslel jsem, že vám budu muset domlouvat, abyste si do loďky sedla!“

„Achich,“ zasmála se Boženka. „To tatínek býval náruživý rybář a brával mě na vodu hned, jak jsem začala chodit. Ach, můj tatínek, kdyby mě tak dnes viděl, jak kormidluju jolu!“

„A čím byl pan Nekušta ještě jinak?“

„Ne mnoho, pomáhal mamince v obchodě,“ usmála se prostoduše.

„A netrpěl tím obchod, že rybařil?“

„Prosím vás!“ zapěla Boženka pražskou melodií. „V létě vydělal tatínek leckdy víc než maminka.“

„Ach tak!“ podotkl zlehka Jindřich a přestal veslovati.

Na tvářích Boženčiných vystřídal broskv planý mák, a pozorujíc jiskřivé hroty vln, jichž pablesk hrál jí na tvářích, řekla po chvílce:

„Můj tatínek se nejmenoval Nekušta, to jste mi špatně rozuměl...“

„Jak tedy?“

„Nekusch.“

„Nekuř?“ ptal se Jindřich, vyslovilat' poslední hlásku velmi nejasně.

„Neku-s-ch!“ slabikovala nyní Boženka velmi zřetelně a dodala:

„Es chá na konci!“

„Eh-hm,“ podotkl i Jindřich, popleskáváje obrácenými vesly Vltavu.

Byla to sic ukrutná lapálie tahle podivnůstka s jejím jménem, za které se zřejmě styděla, a – to jej samého zamrzelo – jako prsty Boženčiny od ořechu hnědé.

Konečně ani Pavák nezní o mnoho krásněji, ač ne tak zatroleně jako Nekuš, pomyslil si Jindřich a vzpomněl, že i on má tři prsty pravice hnědé, ovšem od cigaret.

Jeho sklopené oči tkvěly zrovna na něžných kůtkách nožek jejích, obutých v bílé zamišové střepečky, odtud zdola přeměřil celou její postavu. Nebylo toho na její postavě sice mnoho, ale nebyla, jak se mu původně zdálo, přece tak nerozvitá, nýbrž jenom křehoučká, v každém případě byla tato malá ovocnářka, když se oblékla, elegantnější než kterákoli mladá dáma ze společnosti, jejíž tatínek sám zaměstnával krámské.

Na místě divokého máku kvetla na Boženčiných tvářích nyní pivoňka, patrně z hlubokého vzrušení nad tím, co se asi nyní v něm děje.

Vida to, zabral Jindřich Pavák plnými vesly a provezl Boženku právě prostředkem řeky kolem klubu, a nikoli, jak původně zamýšlel, podél protějšího břehu tratí co nejdál.

V klubu bude ovšem poprask. Bude to Jenda Holejšů první, kdo křikne:

„Hoši, Jindra má náklad! Veze si ženštivo!“

A kde jaký binokl v klubu blýskne se v temném pozadí loděnice.

„Má to ten kluk štěstí, ta žába je jak obrázek!“ řekne Káďa Velkoborský a Óda z ohrady vloží se do toho: „Ukaž!“ a vezme Kádovi kukátko a sám se podívá a potom zazpívá nejčistší podsalskou arií:

„Čeéče, co tě nemá, to mrně veze si Jindra na smažený piskoře do Braníka. To je nedělníčko, to vidí každě na první pohled.“

Stále se bude dívat a za chvíli řekne:

„Ale táhne to, kluk všivá, sám líp než v páru, ten má tempo!“

A starý trenér z Drážďan, který stojí stranou v kazajce, dopoví k tomu:

„Což pan Pavák, to je veslař, toho by bylo škoda, kdyby nám ho měla ženská zkazit, jako už byly toho pády.“

Jindra Pavák, slyše v duchu tento výrok, napínal, jak by celé jeho tělo bylo jediná ocelová vzpruha, a projel kolem klubu jako posledních padesát metrů před závodním cílem a nedal při tom na nic takový pozor jako na to, aby se neohlédl ke klubovní boudě a nezadal si. Neboť pitomá tvář, a jinou by neudělal, nevypadá ani v kukátku jinak než pitomě, a nejhorší by bylo, kdyby Káďa s veškerým despektem, jakého je schopen synek nejbohatšího pražského dřevaře, měl k tomu ještě připojit:

„Hoši, tu holku bych měl znát, ta prodává u Fafrnů, v tom velkoobchodě na Ovocném trhu, ta má nějaký palce vod vořechů!“

Jindřich Pavák, uvolniv tempo, vzhlédl ke své dívce s vroucností, jaké se sám od sebe nenadál. Až ho zamrazilo nejen hrdým vědomím jeho veslařské zdatnosti, kterouž právě prokázal, ať se někdo na něj z klubu dívá, nebo ne, ale i šlechtnost svého rozhodnutí, jež právě tváří v tvář nádherné neděli, jiskřící Vltavě a Božence pojal.

On, Jindřich Pavák, učiní ji nejen svou milenkou, kterou by se byla tak jako tak stala, ale bude jednou, ať kdykoli, také jeho ženou, a na důkaz toho, že jest jeho nevěstou, se kterou se může kdekoli ukázat, nepojede s ní do branického zahradního hostince na rybičky, ale přímo do zámecké restaurace v Chuchli, kde sedí tou dobou při kávě nejnoblejší Praha.

Byl by jí to řekl ihned, ale vzpomněl si, že jí dosud nevyznal ani lásku, jak se patří, což je přece nezbytno předtím, než se může učiniti takové, na celý život zavazující prohlášení.

To vyznání může však učinit tady na řece, a to hned...

Leč, co že to bylo v jejích očích, co mu zavřelo ústa?

Nelíčený obdiv spanilého děvčátka nad švarným hochem, předtím tak radostný, byl ten tam, něco docela cizího vyzřelo naň z jejích očí, předtím rozehraných vyhlídkou na krásný výlet.

To byl pohled až nepřátelský, jaksi divoce ohrožený, její oči, nenutě stojící nad tvářemi brunátnějšími než dříve, střežly každé jeho hnutí.

Že by ji byl tak otrávil rozhovor o jejím tatínkovi?

„Co je jí, Boženko, že se tak dívá?“

Vzdychla.

„Už mi zas říkáte ona?“

Pronesla ta slova se zřejmou námahou, nemohla jaksi pro příliš naběhlé rty.

Pozoroval ji s úžasem, měla skutečně všechnu krev v hlavě.

„Nejlíp byste udělal, kdybyste zahrnul někam ke břehu a nechal mě vystoupiti, vrátím se domů.“

„Tady nikde nelze pro kamení. Ostatně jsme za čtvrt' hodiny v Chuchli. A to by bylo, abyste zkazila hned náš první výlet, Boženko. Co je vám?“

„Takhle celkem nic, jenom tak divně, jako mi nebylo dosud, co jsem živa.“

„Tolik jsem se těšil! Mám vám mnoho co říci... Boženko!“

Bylo to první jeho závažné slůvko k ní, až dosud byly mezi nimi jenom jalové žerty, v nichž toto štíhle vždy nad ním podrželo převahu.

Řekl je vroucně, seč byl. Jindy na každý takový pokus odpověděla bujným výsměchem. Tentokráte svařila brvy a rty, jimiž nevládla, nakrabilly se bezmála plačky. Ohlédla se po obou březích a vzdychla malomyslně:

„Nejraději bych vystoupila a šla domů!“

„Boženko, já...“

„Prosím vás, pane Pavák, nic neříkejte, sic skočím do vody!“ a přitiskla dlaně k uším.

„Když nic, tak nic!“ odušil Jindřich chladně a hněvivě zabral vesly, takže se jola rozběhla, teprve jak náleží.

„Jenom se, prosím vás, na mne nehněvejte, já za sebe nemohu!“

A z řas jí slzy zrovna vystříkly; musely, neměla-li prasknout některá céva na těch dětských skráních, návalem až odulých.

„Co jsem vám, Boženko, jenom udělal?“

Otázka ta rozlítostnila Boženku teprve, sáhla po kapesníčku a nesla jej ke tvářím.

„Pro všechno na světě, všechno, jen to ne!“ zhrozil se Jindřich. „Jestli nás tak někdo pozoruje!“

Poslušně klesla její ruka se šátečkem a hledíc naň se slzami jako za sklem, nechala je hojně stékat po brunátných lících, přerývaný vzdech roztrásl tílko:

„S-s-s-sss.“

Plakala jako poslušné dítě, kterému se zakáže plakat, ale které si nemůže pomoci. Nebyla také ničím jiným než dítětem, ta Boženka, a pouhé dítě tu zůstalo sedět před ním, jak bylo, když spadla z něho všechna protřelost a zdánlivá prohnanost.

„Boženko milá, vždyť je vám přece jenom už šestnáct let!“

„Aťsi, ale jsem jako každá teprve čtrnáctiletá – říká maminka,“ vykládala Boženka s brekem a nosem plným slzí, rozbírajíc kraječky šátku.

Jindřich se v těšení svém na chvíli odmlčel, co řekla Boženka, stálo věru za přemýšlení, ale potom řekl s líčenou nevolí:

„Tady pláčete, a nic se vám neděje a nestane, než že vás vezu do Chuchle na dobrou kávinku, až ji vypijete, bude vám zase dobře, uvidíte.“

„Ale když já si nemůžu pomoci!“ zahořekovala tu Boženka Nekušová náruživě a tak lítostivě, že i osmnáctiletý, tak pramálo zkušený Jindřich Pavák pochopil, že jak pro potlačované slzy musí dýchat hrdlem, tak jí rdoušenou něhou srdce usedá.

Něhou k němu – a Jindřich pocítil, kterak bytost jeho probodla na okamžik včelí slád' – věru, že Boženka nebyla jen tak ledajakým šumivým bonbonem, a to, co v něm rozvířila, nikoli voda, ale horká lidská krev.

Živelní její naivnost, až do dnešní neděle obratně maskovaná, byla její pravou podobou, i uzdála se mu náhle neocenitelným pokladem, který upevnil jeho prvotní úmysl, jak byl přesvědčen, nezdolně. Na zpáteční plavbě poví jí všechno a již nyní vzplál přísahou...

Zatím změnil úplně taktiku i začal se chovati k Božence s vybranou galanterií jako k dámě.

Dívěnka, postřehnuvši jiný tón, namočila šáteček do vody a přetřela rychle očka, ale na šňůry kormidla již nesáhla.

Neobyčejně zmužnělý Jindřich Pavák sjel Josefa, písaře, jehož úkolem bylo být na místě, aby dohlédl na klubovní majetek, zatím co mladí pánové posedí, přeslechl jeho jízlivou odpověď a podal své holčičce rámě, aby ji uvedl slavnostně do zahrady.

Položila mu sice ruku na loket, ale jen na chvílku, i měl co dělat, aby ji přemluvil; bála se do zahrady jako k zubnímu lékaři, že jí strašně hlava bolí a že nikam nepůjde. V zahradě mermomocí nechtěla jít hlavní cestou, tíhla za ním jako stín podél zídky terasní, kdež usedli k prázdnému stolku. Kávu nechtěla, nechtěla vůbec nic, a když se k tomu opeslý nedělní sklepník ohavně usmál, obořil se naň Jindřich, co že se má co smát.

„Prosím, račte poroučet honem, mám tady moc hostí jiných!“ řekl sklepník chladně, přezíraje úplně výtku.

„Chovejte se slušně!“ řekl Jindřich.

„Prosím, nápodobně,“ odvětil sklepník nezkrúšen, a když konečně obdržel objednávku na dvě kávy s příslušenstvím, odešel s týmž impertinentním úsměvem.

„Tak vidí, Boženko!“ procedil Jindřich zaťatými zuby.

Seděla jako úkropek, a kdyby se byla ještě víc začervenala, byla by snad chytla a shořela.

Příhoda se sklepníkem, ač ne hlučná, soustředila na oba pozornost vedlejšího stolu, početnou rodinou dcer obsazeného.

„Krásný den dneska!“ řekl někdo u tohoto stolu. „Škoda jenom, že se trochu mračí!“

„Proboha vás prosím, pane Koželuh, co zas vidíte, kde se co mračí, vždyť je nebe jak vysmejčeno!“ zašveholil ženský hlas.

„Inu, mračí se, mračí, povídám!“

„Co, neb kdo?“ řekl jiný zábava z téže společnosti. „Musíš mluvit zřetelně.“

Chvilí bylo ticho, ale potom rozesmál se celý stůl sborem.

Jindřich se podíval a smích se zdvojnásobil. Platil jemu a jeho Božence.

„Tak krásnej není ten den, jak vy ho děláte,“ řekla uraženě jedna z mladých dam sousedství, která měla patrně na to právo, aby pan Koželuh shledával výhradně ji krásnou.

„Božíčku, kdybychom už byli zase venku!“ zašeptala Boženka.

Znenadání obrátila se zábava sousedního stolu od počasí a rokovala o velkých a malých ústech ženských, ale právě tím octla se, jak náleží, u předmětu, jež mínila.

Když Jindřich platil, načala matrona rodiny hojných dcer, z nichž každá měla s sebou pobočníka, kapitolu o matkách, které pouštějí dcery na výlety bez dohledu, a aby nikdo nemohl její slova na sebe vztahovati, uváděla příklady ze známostí jménem. Aby však nebylo pochyby, koho vlastně míní, zaslechl Jindřich na odchodu – tentokrát šel pozadu on – nelíčeně rozhorlenou poznámku matroninu:

„Takové žábě!“

Jindřich, aby své dívce dokázal, že není nějak z míry, zahovořil srdečně:

„Drahá Boženko, dovolte...“

Ale Boženka ucpala si uši:

„Prosím vás proboha, dnes mi neříkejte už nic, nebo se zblázním! Jenom pospěšme, ať jsme zas u vody, abych si mohla namočit šátek, sice se mi hlava rozskočí.“

Bylo jí skutečně tak, že se Jindřich vzdal všech dalších řečí a hleděl se s ní dostat všemožně do Prahy. Na jole sundala beze všeho klobouček a namočivši šátek, obložila jím čelo, sykajíc.

Třásla se jakousi tajenou hrůzou, při níž tajemství zdálo se nej-
důležitější okolností. Na každé slovo zacpávala si uši, při každém
jeho hnutí odsedávala, ačkoli skutečně odsednouti by nebylo, leč
do vody.

Nezkušený Jindřich nedovedl si takovou náhlou nedůtklivost,
ano štítivost, vysvětliti i uznal, že bude nejlépe, aby se co nejdříve
dostala na břeh.

Z té příčiny odvážil se zcela blízko ke klubovní boudě, aby neměl
daleko pro kabát, vysadil ji na břeh, ujistil si ji, že tu na něho počká,
po břehu že se vrátí co nejrychleji.

„Jenom si pospěšte, prosím vás!“ ještě řekla, ale když Jindřich lítl
do klubu a zpět, kdo tu nebyl, jako Boženka!

Patrně upláchla, jakmile jí zmizel z očí.

Nahoře cinkl zvonek tramvaje, a když vyběhl na nábřeží, ejhle
povívající bílé stužky bílého kloboučku Boženčina, jak jí konduktér
už v jízdě pomáhá ze stupátka do vozu.

Rozehnal se Jindřich, a třebaže vůz rychle ujížděl, ještě by jej
byl Jindřich, běhoun první třídy, dohonil, kdyby se nebyl závčas
rozmyslel – tohle že přece jenom nemusí být!

To ne! opakoval si, ačkoli mu srdce při tom pukalo, jak s nemalým
uděšením pozoroval. Aby je zachránil, dopustil se té směšnosti, že
se ještě jednou rozběhl, ale uznáv marnost svého počínání, zastavil
a zahleděl se na hladinu řeky.

Cože? Takhle že to s ním je. Vždyť – bůhví, že si musel odfrknout,
neboť se mu zdálo, že má slzy namále! On, Jindřich Pavák, nejsta-
tečnější hoch z celé jejich oktávy!

Nic mu nepomohlo, že se doopravdy zastyděl, i ten stud mu byl
milý a lítost drahá.

Stál tu, hledě na řeku, ničeho nevida, jenom to, kterak se mu
nitro stále víc a více naplňuje nesmírnou láskou k útloucké dívce
s ručkama od ořechů, která dělá drahotu, jak by řekl Vláďa Velko-
borský.

Ale kdyby si hlavu rozhnětl, nepřipadne na cizí tajemný důvod dnešního chování své milenky. Včera se tak těšila a jaká radost jí to vylehla z očí, když spatřila loďku.

Přece neřekl ani slova, které by se jí mohlo jenom zdaleka dotknouti, příhoda s prstýnkem způsobila, že s ní zacházel jako s dámou – uváží-li, že se dosud ani neodvážil políbiti ji a že vůbec dnešní den měl býti oním slavným dnem...

Odkud ta náhlá zaleklost, onen pýřivý stud, z něhož za celé to zkažené odpůldne pronikly dva tři pohledy svědčící o něze, teskné sic a zřikavé, jako navždy sbohem dávající, s čímž by se shodoval její útěk?

Byla to snad hrůza nevinné, nezkušené dívky z něho?

Ne, nikdy!

Jeho Boženka se od něho ničeho bát nemusela, to si svatě slíbil, a když si tento slib, stoje tady na nábřeží, slavnostně opakoval, cítil, jak mu srdce při tom plápolá.

Sám na sobě však se odpovědi nedoptal, nuže, uvidí, co dál, protože mu uskočila do tramvaje, proto není ještě ze světa!

Ale v pondělí v obchodě nebyla, ani v poledne, ani večer.

V poledne vešel jako každodenně a od slečny, která mu tentokrát na místě jeho Boženky obvyklý nákup balila, šeptem dověděl se, aniž se ptal:

„Stůně.“

Večer, když se dostavil, aby zvěděl něco bližšího, zdrhovala závěsy táž dívka.

Oslovila ho tady na chodníku docela jiným kamarádkým tónem, jakým mluví krámská k uznanému milenci kamarádčinu, že může dnes pomoci jí, když tu není Boženka, ačkoli se k tomu – dost nemile dotčen – ani dost málo něměl, dodala:

„I jen nechte, já toho nemám, chvála bohu, zapotřebí, já jsem snad přece trochu bytelnější než ta vaše Boženka!“

Zasmála se a na důkaz její statečnosti shrkl závěs hřmivě v tu ránu.

Veliké kostnaté děvče jako lusk – bez hrachu.

Cvackla tyčí o dlažbu a s konejšivým pohybem dlaně prohodila:

„Ale nic vy se o ni nebojte... jak já tomu rozumím, bude to asi... nějaká docela obyčejná... zdravá nemoc!“

A zase se usmála.

„Když přijde, říkává se: zaplat'pánbů za ni!“

A tentokrát se zařehonila, ano, byl to docela nestoudný řehot!

Jiří Pavák neporozuměl, ale uháněl, aby byl co nejrychleji prázden tohoto velikého děvčete, kteréž mluví takové dvojsmysly, že je ani student filozofie nahned nepochopí.

Ale že Božence nic vážného neschází, tomu byl rád.

Nezočil ji však dřív než v úterý v poledne, kdy se zastavil pro svůj obvyklý nákup. Leč ku podivu – neviděla, či nechtěla jej vidět Boženka.

Neběžela k němu, k svému zákazníkovi, ale postoupila ho docela bez řevnivosti kamarádce, což jest vlastně neslýchané!

Bylo to včerejší vytáhlé děvče, a když balíček zavazovalo, důvěrným polohlasem optalo se:

„Co ste si, že ste se?“

Jiří neodpověděl, poněvadž této hantýrce naprosto nerozuměl. Odešel, aniž se mu dostalo i jen pohledu Boženčina.

Teprve venku na chodníku přeložil si otázku kostnaté vytáhlice:

„Co jste si (udělali), že jste se (rozhněvali)?“

Náhle mu vrstva Boženčina zavoněla bahnem, jako když se na rákosnaté mělčině krásného jezera veslem zavadí o dno.

Dojem takový neopouštěl ho po celý den, ale nezabránil mu, aby se nedostavil večer jako obyčejně k zavírání ovocnářského velkozávodu Fafrnova. Zůstal však ve stínu a ze zároží viděl, kterak Boženka, majíc nahraditi včerejší zastání, s velikým gestem vtiskla sluhovi spropitné, aby za ni závěsy stáhl sám.

Rychle se vzdalovala, ale na světle nárožní svítilny ukázala Jiřímu zdaleka oči tak, aby poznal, že o něm ví.

Brzy ji dohonil, pozdravil, špitla, aniž něčím jiným dala najevo, že ho po svém boku uznamenala. Dlouho nemukl ani on, ale když konečně otevřel ústa, řka:

„Boženko, co jste mi to –,“ nedomluvil, jak prudce se k němu obrátila, jak vášnivě ho za ruce popadla a náruživě, ano úpěnlivě zahovořila:

„Pane Pavák, pro boha a všechny svaté, nechte mne být... Odejděte, prosím vás... nikdy už pro mne nechod'te a vůbec se ke mně neznejte!“

Mluvila tak nahlas, že se až lidé po nich otáčeli, chvěla se jako třtina, a zatím, co jej posílala pryč, drsné její ručky svíraly jeho prsty zoufalou silou a tiskly je k polodětským ňadrům, a za nimi srdéčko její prudce bouříc ujišťovalo, že se rozskočí, poslechne-li Jindřich.

Kdyby byl Jindřich býval svědцем z povolání, byl by si řekl:

– Aha, rybka jest v síti!

Ale ježto nalézal se v téže síti s ní, zapomněl i na to, že se tou dobou nacházejí na nejživějším chodníku Celetné ulice, a zpit sladkou vůní, jejích úst, žalem nakrabených jako rozlomená svěží broskve, znamenal ve svých dlaních bezohlednou řeč její krve, dobývající se k němu až do konečků jejích horkých prstíčků.

Bylo zapotřebí několik mimoděkých štulců lokty kolemjdoucích, než se vzpamatovali.

Vsunul ruku v podpaždí Boženčino – dosud si to tak nikdy nedovolil – a odváděl ji z přílišného světla hlavní ulice a zraků jejího davu.

Beze slova, nebylť ho mocen, toho večera oba už až do rozchodu těžko mluvili z téže příčiny, rty Jiřího byly aspoň jako ochromeny – teprve potom zvláčněly, když se jejich ústa setkala nejapným polibkem na rozloučenou, neboť oba líbali po prvé.

A než minul měsíc, všechny Boženčiny broskve – ten obraz posedl Pavákovu fantazii! – přešly v majetek Jindřichův...

Ach! – co se to té osudné chvíle nebohé děvčátko milence naprosilo, všemi tóninami žadonění a zapřísahání, aby už za ní nechodil, ale nikdy se nestalo, aby sama nebyla přišla k smluvenému nedělnímu dostaveníčku – jednou dokonce i první!

Nikdy už nejeli jolou po řece, ale proto přece nebyl Božence ušetřen ostrov Cytheřin, však na něm ztroskotaly plavbou do manželského přístavu mnohé starší a zkušenější než malá ovocnářka Jindřichova.

Myšlenka taková ani jí nepřipadla.

Prostě nevěděla, co se s ní děje.

Ona s ustrnutím dosud nepoznaného strachu, hluboce podvědomého původu, plnila příkaz, kategoričtější než všechny Kantovy mravní imperativy, nevědouc o něm. Přihodilo se jí jako nízko visícímu zelenému jablku, jež stárnoucím letem slunce na své pouti k zenitu jednoho jitra konečně najde, ježto až dosud krnělo pod cihlovou obrubou zahradní zdi, a je přinutí, aby v několika dnech žáru předtím netušeného, překotně urychleným zráním dohonilo ostatní, druhdy zároveň s ním kvetší.

Rovněž tak stala se průběhem čtrnácti dnů od prvního nezdařeného výletu z Boženky, dítěte, dívka.

Nevalně jinak vedlo se Jindřichu Pavákovi.

Oba ocitli se v postavení milenců, v obrovské dlani Rodinova Osudu, kteráž jsouc z kamene, nikdy se nezavře. Ale dlaň osudu Jindřichova a Boženčina svírala se sic tak pomalu, že toho ani nepozorovali, hluší a slepí na svých jízdách parníkem či vlakem na posměch, o němž neměli ani tušení, až konečně jednou, když se toho nejméně nadáli, prudce a náhle se sevřela, drtíc je nemilosrdně.

A když se zas rozevřela, z obou dětí, jakýmiž byli ještě zrána, byli tu najednou muž a žena... jedné horké bezměsíčné zářijové noci, parnější kterékoli letní, když osaměli v oněmělém lese a procitnuvše

octli se tváří v tvář tisícovým hvězdám, jež je na nebi – i v řece – provázely celou cestou až do města jako neúprosní, neúplatní svědkové se strašnou výčitkou poznání dobra i zla.

Šli pěšky, toho večera už nejel žádný parník.

Nuže, Jindřich jsa mužem, jednal podle toho.

Především navlékl Božence prstýnek, před několika týdny odmítnutý, se svatosvatým a přísěžným slibem, že následovati bude i onen zlatý kroužek, který měl býti jedinou a výhradní cenou za ztrátu všeho, čeho Boženka pozbyla.

Potom učinil Jindřich další kroky, pohříchu už poněkud volnější. Neboť dopis matce s plnou pravdou a mužným prohlášením nezlomné vůle nésti čestně všechny důsledky s prosbou za matčino přispění, jakéhož se naděje do její velkodušnosti, poslal mnohem později, než dopis datován. Dal jej na poštu teprve po čtyřech nedělích, když byl přinucen připsati doušku, která přiměla matku Jindřichovu, že ihned přijela do Prahy a ve čtyřadvaceti hodinách potom odvážela syna k břehům Albionu a branám oxfordské univerzity.

Angličanka ukázala svému synovi, že jeho matka není ženou malého ducha. Jediným mávnutím zpřetrhala všechny pavučiny, o nichž se Jindřich věrně domníval, že jsou to pouta na celý život.

Jednala katastrofálně řízně, netrpíc odporu, a když se oň Jindřich skutečně pokusil s rozhodností, jaké se u něho nadála, zavřela mu ústa vlastnoručně.

Tou ranou jedinou, kterou kdy od matky obdržel, stal se z muže zase hoch, tonoucí v slzách a žebronící o svou Boženku jako o hračku. Ale matka počínala si jako chirurg před objevem narkózy, řezala, páčila bez ohledu na jeho nářek a bez prodlení tempem s jakým přijela a mýnila zas dále odjeti.

Jindřich musel s ní k notáři, kam dala zavolat Boženčinu matku, musel nejenom proto, že jí nesměl ani na okamžik z očí, ale i pro výchovný moment, jaký si Mrs Paváková od toho setkání pro Jindřicha slibovala.

Neklamala se, aspoň co do matky Boženčiny. Ta dověděla se teprve v kanceláři notářově, na čem je se svou dcerou se všemožnou notářskou šetrností, tak stupňovanou, že to trvalo hodnou chvíli, než ustrašená žena z lidu pochopila plnou pravdu, ježto se jisté věci nepovídají ani na těchto místech ústy dokořán.

Co potom vyváděla matka Nekušová ústy dokořán, když uhodla, slyšelo málokteré c. k. notářství.

„Pro Pánaboha, Kriste Ježíši, panenka Marjá, co se to opovažujou říkat o mojím dítěti...“

Ach, bylo to utkání tygřice se lvicí, každá bojovala o svoje mládě. Třásla-li se však okna kanceláře nářkem a kletbami matky Nekušové, matka Paváková nebyla z těch, kdož se chvějí. Přišla ovšem kosa na kámen, i jiskry pršely, ale kosa byla z anglické ocele.

Nejhůře bylo, když se matka Nekušová obrátila s proslovem přímo na Jindřicha. Neříkala mu nic než čistou pravdu, ale takovou, že by si ji nebyl troufal namalovat ani nejsmělejší malíř.

Nebylo účinnějšího rozčarování u Boženky než tato její matka a Jindřich, nemoha se propadnouti, učinil krok ke dveřím kanceláře.

„*Stopp! Here you stay!*“ křikla ostře Mrs Pavák a Jindra zůstal.

A s týmž navražděným obočím vykročila proti Nekušové, by překryla pak tělem své mládě, a skutečně na ten okamžik vypadalo to tak, jako by se chtěla Boženčina matka vrhnouti na jejího svůdce.

„Vy přeci také matka?“ řekla Angličanka. „A jako matka jaký dával pozor na dceru? To muselo být?“

Tu se matka Nekušová rozlítla na vrchol.

„Já ji chovala jako oko v hlavě, celej den jsem z ní oči nespustila, když sedím od Fafnů se svým stánkem tuhle na padesát kroků daleko. Tak mě dají za to zavřít, že mně jejich vydařenej synáček zkazil holku. Proto mě sem dali citovat?“

A nebohá se dala do pláče a okamžik notářův nadešel:

„Proto, matko, abychom to neštěstí nahradili a vyrovnali tady soukromě pro vás i pro slečnu výhodněji než u soudu.“

„To snad chcete mou dceru koupit?“ zalkala Boženčina matka.

„Chcete-li ji dát zadarmo, je to vaše věc, ostatně vám tak jako tak zůstane – to se snad přece nepletete!“ řekl úředník nemilosrdně.

„Prosím, pane doktor, lepší s ní mluvit, ne tak hrozně,“ řekla paní Paváková, ale doktor znal své lidi ovšem lépe než ona. Bouřlivá část této konfrontace matek byla zjevně překonána a odtud vedla cesta už jen k dobrému a po dobrém.

Notář domlouval nyní laskavě. Nekušová hořekovala sic, ale plakala jen jedním okem, druhým bedlivě střežla vše, co se děje, a nálada se vůčihledě lepšila, takže doktor uznal za dobré vyzvatí Jindřicha, stojícího tu na místě hanby, aby usedl.

Doktor se cynicky usmál, ale Nekušová přestala plakati a přešlo se k vlastnímu jednání. Ukázalo se například, že Nekušová ví, čemu se říká alimenta, a přestože neustále vedla svou, že to tak nenechá, když se ocitla vůči čtyřem velmi značným bankovkám, zmlkla zaraženě, zdlouha smrkla do zástěry, zarděla se, blýskla očima a podepsala.

„A což poručník?“ dodala.

„Ať jen přijde v každém případě,“ řekl doktor, „snad pochopí spíš než vy, že byste od soudu nedostala ani čtvrtinu!“

Sbírajíc cenu hanby své dcery, našla Nekušová zase své slzy:

„Kdo by se toho byl nadál! Já jsem si myslela: bav se, holka, dokuds mladá – vždyť, prokristapána, to bylo v srpnu ještě dítě, a takhle nezůstala pannou ani čtyři neděle!“

Mrs Pavák nerozuměla, co to druhá smluvná strana povídá, a dala si to potichu od doktora vyložit.

Potom po krátkém zadumání položila ještě jednu takovou bankovku před zdrcenou matku.

A tentokráte Boženčina matka hnala se po ruce Angličanky...

Jindřich seděl na své židli s hlavou sklopenou, teprve teď mu rozbřesko, jak to bylo s jich prvním výletem a proč mu Boženka odpírala i jen slovem vysvětliti své tehdejší chování.

Náhle ho to zdvihlo ze židle.

„*What is?*“ řekla tiše matka a přistoupila k svému synu, ujavši ho za loket. Stisknutí její ruky bylo právě tak tvrdé jako pohled, jímž ho změřila.

Obé způsobilo, že si nechal pro sebe své prohlášení.

Matka Boženčina ještě ve dveřích se obrátila:

„A jim, mladý pane, odpusť Pánbůh, já nemůžu!“ a odešla.

„Já to děvče nenechám, já si ji jednou přece vezmu,“ zavrnl Henry zticha.

Víčka matčiných očí, drobně vrásčitá, přikryla její zraky, zachvěla se na nich nervózně, a to bylo vše, co na to odpověděla.

Hned nato velmi živě poroučela se notářovi, odvedla svého syna na oběd do svého hotelu, a potom odjeli na nádraží, kdež seděli v čekárně dvě hodiny, než vypraven jejich vlak.

Dvakráte za tu dobu prosil Jindřich matku, jednou, aby se směl s Boženkou rozloučit, po druhé, aby se matka sama anebo s ním na ni podívala, že by změnila svůj názor o ní.

Neodpověděla mu jinak než zachvěním zavřených víček, toliko že dodala:

„Nemohu změnit svůj názor o tom stvoření, poněvadž žádný nemám, dearling.“

Při tom vodila jej za loket, jako konstábl zatčeného, tak jej usadila do vlaku, vedle sebe, tak chodila s ním po promenádě přepravního parníku.

A právě tu ospravedlnil její nedůvěru skvěle přemetem přes zábradlí do Kanálu... byl však příliš dobrým plavcem, než aby se byl mohl utopit, záchranná loďka neměla s ním víc práce, než že jej z vln vylovila. Mrs Paváková se na to dívala docela klidně z paluby svým velikým lorňonem se želvovou násadou.

Chladná krev její zavřela teprve až po uplynutí dvaceti čtyř hodin, až v Oxfordu, když lékař nad Jindřichem potřásl hlavou a jeho stav nazval dosti vážným.

Když jej totiž byli z moře vylovili, ukázala se naprostá nemožnost, aby se do sucha převlékl, ježto zavazadla Mrs Pavákové byla prozatím nedostupná, dali tedy Jindřicha do kotelny, jak se to dělává na parnicích s cestujícími přes palubu spadlými, dostanou-li je živé.

Mladý Pavák tu sice uschl, ale ve vlaku potom jal se klepati zuby, a když dojeli, roztrásala Jindřicha velmi důkladná horečka, kteráž způsobila, že jeho matce bylo návrat do druhé její vlasti odložiti o mnoho neděl. Neboť horečka kolikrát klesla, tolikrát zase a ještě výše stoupla, a kdož ví – snad Jindřicha na světě tenkrát udržela jeho matka svým pevným hmatem konstábla, držíc ho v nejpovážlivějších chvílích za loket, přičemž měla pro svého „drahouška“ tolik něhy, že jí za celé své dosavadní zdraví neužil.

Tak se stalo, že slavila „*christmas*“ ještě v Oxfordě se synem, bohudík již v tak utěšeně pokročilé rekonvalescenci jeho, že se oba mohli zúčastniti štědrého večera v domácnosti Mr Pimpotta, vzdáleného bratrance Mrs Pavákové, stupně přesně nezjistitelného. Té slavnosti byla Jindřichova matka nesmírně ráda. Jestliže totiž za jeho nemoci s kormutlivým úžasem z horečnatých monologů Jindřichových sezнала, že to omyl domnívati se, že událost s Boženkou Nekušovou byla pouhým zčeřením povrchu jeho nitra a pomíjející aférou mladistvých nestřežených nervů, a že naopak rozvířila nejspodnější hlubiny jeho nitra, v nichž jeho mamince připadl úkol dravé mořské obludy – onoho Štědrého večera začala se přikláněti zase ke svému původnímu názoru.

U Pimpottů byl Jindřich náhle jako vyměněn.

Snad to byl pravý anglický Štědrý večer, jehož nepodařenou improvizaci nejednou zažil doma, a snad to byla a zajisté, že to byla, především krásná Mabell, dceruška bratrance či strýce Pimpotta, která způsobila tento převrat.

Způsob, jakým se dala od Jindřicha – kdož by se byl nadál té jeho podnikavosti! – nachytati pod jmelím a po anglickém vánočním mravu zlíbati, a ještě jak toho Jindřich využítkoval, líbaje proti do-

volení vícekrát než jednou, především pak, jak se potom zachovala sladce uražená Mabell, to vše dalo v Mrs Pavákové vzniknouti domněnce, že by tato Mabell mohla být pro Jindřicha lékem, a konečně i snažnému přání, aby se tak stalo.

A když odjížděla po Novém roce do Čech, vezla s sebou neklamné vědomí, že lék výborně účinkuje a že jej Henry milerád užívá. Že by se mohlo pražské drama s Mabell opakovati – hoho! –, to by byl nápad tak nesmyslný, inu prostě vyloučený! Na to byla Mabell příliš Angličankou výtečného vychování, ovzduší oxfordské zcela jiné než pražské, bylo zkrátka směšno domýšleti se něčeho podobného.

Mrs Paváková triumfovala nad svým chotěm, který původně stál na tom, aby Jindřich dostudoval v Praze, a nyní jezdil za synem každé prázdniny na Wight, aby se přesvědčil, že z Jindry stává se Angličan stále dokonalejší – jakáž pomoc!

Na Boženku už mu dávno ani nezmehlo. Byl tak dokonale vyléčen, že když mu jednou matka psala, že se to jisté děvče (B. N.) v Praze vdalo a na svoje poměry dosti dobře, musel se chvíle rozpomínati, než na to přišel, kdo to je B. N.

– *Farewell!* – řekl si Jindra s úsměvem, neboť té doby vězel mladý badatel až po uši v tenatech krásné Mabell Pimpottové, své vzdálené příbuzné, a vůbec zapomněl na český svět, v němž spatřil světlo světa, tak dokonale, že když se po deseti letech do Čech vrátil, musel se česky takřka znova učit.

Avšak než se to stalo, zažil v Anglii a v Indii některé osudné příhody.

II.

Anglické a indické příhody Jindry staršího

Především dokončil svá oxfordská studia tak skvěle, že mu vláda hned nabídla místo v redakci velikého srovnávacího slovníku pro hindská nářečí v Kalkatě – jakožto jednomu z nejlepších indologů, toho roku z univerzity vzešlých. Jeho diplom byl tak velkolepý, že se přimhouřily všechny rozhodující oči nad tím, že ani nebyl anglickým příslušníkem, a Pavák sám zajásal, neboť návrat do Čech ho nelákal, nejméně pak vyhlídka na kariéru českého orientalisty v tehdejších vysokoškolských poměrech pražských. Dráha soukromého učenice v Čechách byla už tím vyloučena, že jeho tři sestry, dvě dokonce starší než on, věrně zůstávaly svobodny, a bezvýdělečné zaměstnání pouhého vědce jevilo se nemožností.

Konečně pak byl té Kalkatě rád z nejhlavnějšího důvodu, mohl se se svou překrásnou a nade vše zbožňovanou Mabell oženiti bez otálení.

Ale právě své Mabell a svým třem sestrám měl co děkovati, že se vrátil do Čech, Mabell proto, že si ji vzal, a sestrám proto, že se ani jedna z nich neprovdala.

Mabell – ach, Mabell, byla věru z Angličanek, pro něž bylo možno, i déle než Odysseovi pro Kirke zapomenout na vlast.

Byla velkolepou a těžko uvěřitelnou dcerou slavného žokeje, tak malého, že by jej byla mohla lehce vzít na loket. Ráda se s ním objevovala ve společnosti pro údiv, jaký vzbuzovala, když se s ním vedla, nádherná se svými dekorativními půvaby, po anglickém způsobu o cowesských večerech hluboce odhalenými, v toaletách, jaké by jí byly mohly dámy skutečného highlifu záviděti a jaké umožňovaly

knížecí příjmy jejího otce. Skvělý tento život octl se již na sklonku, když Henry Pavák vystřídal jejího otce po jejím boku, když věčně mladý Pimpotte při steeplechase při překážce přelétl hlavu koňovu, jež vedl předtím šestkrát k vítězství, a svou nehodou umožnil, že se tentokráte ani neumístil.

Z disciplinárního řízení klubovního vysvobodila jej tři zlomená žebra, neboť bylo těžko uvěřiti, že jezdec jako Pimpotte, chce-li, nedovede spadnouti, jak chce, to jest bez tělesné úhony, kdežto tentokráte dostal se pod koně a byl odnesen za mrtvého.

V kruzích sportovních byl však jeho výkon důvěrně posuzován jakožto příliš *very true imitation* a způsobil, že Pimpotte už po druhé sezónu neobdržel nabídky, ačkoli dříve býval vysoko přeplacen. Tak se stalo, že už nikdy neoblékl hedvábnou kamizolu a jelenice a po půldruhém roce přijal místo trenéra ve stájích, jimž dopomohl svým pověstným pádem k senzačnímu vítězství a k první třídě, příhoda to, která se odbyla mezi odborníky turfů pokrčením ramen.

Nádherná ramena Miss Pimpottové nebyla už potom vídána ani v oněch místnostech, ve kterých žokej, když svleče barvy svého pána a navleče smoking s tuberózou, jest tak dobrým gentlemanem jako jeho zákazník, zavítá-li majitel závodní konírny do těchto místností, v nichž jest vítán i příslušník oxfordské vítězné dvanáctky, plachtí-li v Cowesu třeba na cizí jachtě jako Jindřich Pavák.

Svým pádem z Percivala nebyl Pimpotte ještě zřejmě deklasován, ačkoliv už pověst jeho nebyla tak bezvadná jako šij jeho dcery. Ani tím, že klesl ze slavného tenoristy závodu na trenéra – pouhého sbormistra –, ale přestal být gentlemanem turfů, když se dal za peníze interviewovat závodním zpravodajem denních listů – den před závody –, což bylo zločinem, i kdyby to byl učinil zdarma, což se však nikdy neděje.

Když konečně Mr Pimpotte oženil mimo vědomí majitele nejplnokrevnějšího ze svých svěřenců s dámou pochybného původu,

aniž tento sňatek dal zapsati do klubovní matriky *o pedigree*, uzrál pro Austrálii anebo Nový Zéland a mohl být ještě rád, že se dostal se svým zetěm do Přední Indie, což mu nezabránilo klesati ještě níže. To lze v Kalkatě velmi snadno, zvláště věnuje-li se bývalý žokej obchodu s koňmi a zaplete-li se při tom do dodavatelské aféry se zvěrolékařem domorodého pluku jízdy. Že může při tom velmi špatně pochoditi i jeho zeť, toho se dožil Henry, když vyšlo najevo, že k udržení výnosného obchodu pod pokličkou bylo zapotřebí věnovati i nádherná ramena Mabellina, která v Kalkatě dobyla zase bývalého obdivu, veliteli pluku, pravému to bengálskému tygru.

Mr Henry Pavák, hlavním svým povoláním asistent na Asiatic Society of Bengal, vedlejším adjunkt na Free Sanscrit College, dověděl se o tom teprve, až se stala výhradním majetkem plukovníka Bima Djasvanta; že byl od té doby pouhým jich spoludržitelem, o tom neměl ani tušení.

Celá pravda vyšla najevo, když se jednoho poledne krásná Mabell nedostavila k lunchi a na dotaz Jindřichův, co to, Mr Pimpotte, pokrčiv rameny, zabořil zraky do inzertní části svých News tím houževnatěji.

Když Henry zazvonil, zdvihl Mr Pimpotte oči z novin a upřel je na zetě jako dva reflektory a zachrochtal suše:

„Nedělejte se směšným, milý synu!“

Na místě domorodé panské, s níž hovořil Henry v jejím nářečí, objevil se anglický sluha, jehož se pán ptal po – služce.

„Odjela s paní...“ zněla odpověď.

„Gratuluju vám k tomu, že jste se neptal kdy a kam,“ řekl Mr Pimpotte, když se sluha vzdálil.

„Neboť řádný manžel má věděti, kam a kdy odjíždí jeho choť,“ dodal starý šibal, ukrajuje notný řízek ledové roastbeefové rolády, poněkud již nazelenalé – tak jak on ji rád –, a namáčeje ho do prudké worcesterhire sauce, rovněž studeně řekl:

„Vemte si přece u nás, Mr Pawak.“

Důraz na tom „u nás“ nebyl tak zhola bezdůvodný... neboť novým hospodářským povznesením Pimpottovým přesunuto těžiště domácnosti na něho.

Jindřich zahleděl se do kočkodaní tváříčky starého závodního jezdce, ne větší než chryzantéma v jeho knoflíkové dírce, ale nebyl mocen slova úžasem nad ohavným dosud bezejmenným tušením, jež se v něm rozdouvalo jako zátylek brejlíře, vztyčujícího se k tanci při hoboji kejklířově. Snad mu to připadalo tím spíše tak, že hlas Mr Pimpottův, jakmile se rozčílil, hudbu připomínal.

„V tom případě byste nevěděl, co si dnes vypravuje celý Maidan¹, takže se člověk věru stydí vystrčit hlavu z brlohu,“ mečel dále Mr Pimpotte.

„Nerozumím vám, Mr Pimpotte,“ vece Mr Pawak.

„Však porozumíte, pomohu vám. Kolik jsme měli včera Celsia v Kalkatě?“

„Čtyřicet čtyři, nemýlím-li se.“

„V tom případě, nemýlím-li se já, pochopíte, že jest příjemněji v Dardžilingu než ve Chowringhee². Dáma, která si dává záležeti na sobě a svém zdraví, nemůže býti jiného náhledu.“

„Bim Djasvant?“ zvolal Mr Pavák, jemuž náhle rozbřesklo.

Mr Pimpotte pokrčil rameny:

„Říkal jsem vám dávno, že zanedbáváte svou choť, milý příteli!“

Nebylo to pravda, neřekl nikdy ani slova tomu podobného.

„Sir!“ rozkřikl se Henry. „Vy jste věděl...“

„Musím vám říci,“ pokračoval Mr Pimpotte docela klidně, „že kdybych byl svou vlastní dcerou a měl voliti mezi Bimem a *Imdrahem*, že bych se pro *Imdraha* nerozhodl, ačkoli její čin teoreticky odsuzuju.“

1 Rozsáhlé prostranství před tvrzí Fort Wollumain, vojenské cvičiště a prome-
náda elegantního světa kalkatského.

2 „Bílá čtvrť“ ve vnitřní Kalkatě.

Imdrah byla posměšná přezdívka Jindrova, kterouž získal si tím, že užíval sanskritové slabiky *im drah* jakožto šifry při svých učených pracích.

Z koleje přešla přezdívka do klubu a Jindrův tchán vyslovil ji s neslýchaným opovržením.

„Vy jste padouch, sir!“ zasoptil Imdrah.

„Raději než hlupák, sir!“ řekl Mr Pimpotte, povstal, svlékl kabát, pověsil jej pečlivě za rukávové otvory na lenoch židle, rozvázal vázanku na krku, sundal manžety.

Bylo to zřejmé vyzvání k pěstnímu zápasu.

„Myslím, že jsou spolu mnohem dále za I love you!“ hovořil při tom Pimpotte lehkým tónem, jako by vypravoval kamarádu pikantní klep, obou se ani zdaleka netýkající.

„Pozor!“ řekl Mr Pimpotte. „Jděte si napřed umýt ruce, máte prsty od inkoustu a já bych nerad bral novou...“

Chtěl říci patrně „náprsenku“, ale nedořekl, mramorová deska stolku přitiskla mu bradu ke hrudi, takže nemohl ústa otevřít, Mr Pavák hodil mu ji totiž i se vším lunchem na hlavu.

Bylo to sice jednání velmi nerozvážné, ale mladý učenec nemohl výhodněji jednati ani po nejzralejší úvaze, na niž nebylo ostatně času.

Ačkoli byl atlet a jeho tchán chroust, jistě by byl býval bit, neboť Mr Pimpotte měl také poměrnou sílu chrousta, ohromně převyšující jeho rozměry tělesné a co do boxu mohl se měřiti s každým profesionálem. A kdyby byl ještě ke všemu svým tchánem zbit, není nejmenší pochyby, že by byl našel i onu přemíru odvahy, které se mu za půl hodiny po této příhodě nedostávalo, když měl stisknouti poušť browningu o jeho skrář hlavní opřeného.

Ale ukázalo se, že i tak byl nemožným.

Mr Pimpotte, když mohl zase otevřít ústa, řekl ještě:

„Zbabělče!“ a omdlel.

I jeho náprsenka byla krví zbrocena, a ježto bylo nutno povolati lékaře, nedal se případ zatajiti, i kdyby se byl o to někdo přičiňoval.

Ale případ dal se ušlapati, záleželo-li na tom samému lieutenant-guvernérovi bengálskému...! A tomu na tom záleželo, patří-li Bim Djasvant k domorodým důstojníkům u místokrále nejoblíbenějším. Skandál, týkající se jeho a „goddam“ také anglické dámy, ať si ona třeba dcerou bývalého žokeje, a tudíž nesměl svým popraskem překročiti význam čajového klepu o páté hodině, a proto se ovšem nesměl státi předmětem soudního řízení.

Jindřich – Imdrah byl sice vyslýchán policejním vyšetřujícím soudcem, ale na velmi vysoký pokyn byla věc postoupena rektoru Jindřichovy koleje.

Byl ještě téhož večera k němu povolán.

„Můj milý,“ spustila naň nejproslulejší té doby sanskrtská autorita, „vy víte, že si nesmírně vážím vašich zásluh, jež jste si získal o kritiku prakrských dialektů, a zvláště vaší poslední monografie o sindhi ve smyslu srovnávací filologie...“

A dr. Drellog vydal se na procházku po celé délce své soukromé knihovny, v níž Jindřicha přijal – a svěsiv hlavu, odmlčel se a v hlubokém zadumání, jak se mu zpravidla stávalo – pokračoval němě ve své promenádě.

Z této ambulantní nirvány vytrhnouti jej nebylo radno.

Náhle zastavil se před Jindřichem a nejmelancholičtější tónem se ho zeptal:

„Milý Imdrah, vám je známo krásné přísloví: Nikdo nechodí do Indie pro změnu povětří,³ není-liž pravda? Ale pardon, vždyť vy nejste Angličan. Ovšem, ovšem, vždyť vy ani nemáte britské příslušenství,“ dodal, bystře přikročiv ke stolu a nahlédna tu do rozložených papírů.

Vrátil se k Imdrahovi a pokračoval: „To by opravdu velmi zjednodušilo věc, kdybyste se zdráhal, můj ubohý Imdrah, dobrovolně uposlech-

3 „Nobody goes to India for a change of air.“

nouti mé rady, kterou hned uslyšíte. Abyste dobře pochopil, není to má rada, moje rada, rada ode mne, z mého usnesení pochodící, já jsem byl jenom pověřen, vyřídit vám tuto radu; najmě nepochází ode mne přídavek poněkud hrozivě znějící, že by vaše britské nepříslušenství v opačném případě by vás donutilo... Neboť já vás ztrácím nerad...“

„A ta rada zní, spectability?“

„Můj milý, učenec se nemá nikdy ženiti, a zvláště si nikdy nemá vzít krásnou ženu.“

„Tot' ovšem rada poněkud opožděná...“, podotkl Jindřich poněkud podrážděn.

Dr. Drellog se začervenal pod svými hojnými bílými čupřinami a řekl:

„Byl bych vám ji dal, kdybyste se byl včas pro ni dostavil, avšak můžete přijít ještě jednou do situace, v jakém vám může prospěti, můžete odověti, můžete se dát rozvést. Trochu čaje byste nepřijal?“

Ale aniž vyčkal odpovědi na tuto impertinenci, řekl s velkým důrazem:

„Moje rada up to date zní takto: Změňte indické povětrí za mimoindické, a to co nejrychleji, jak jen můžete. Radu tuto měl vám vyřídit prezident Asiatic Society of Bengal, ale ten odmítl, řka, že už při této společnosti zaměstnán nejste. Rozumíte, že už nejste... A co se nás týče, tuhle mám pro vás celoroční služné, což jest, jak známo, podmínkou výpovědi, kdyby k ní došlo z naší strany. Prosím!“

„Opustím Kalkatu ihned a nevrátím se už, ale odtud jedu přímo do Dardžilingu, v jehož okolí mám projednati jistou soukromou záležitost.“

„Záleží velmi mnoho na tom, abyste dobrovolně upustil od tohoto úmyslu, rozumějte *dobrovolně*, neboť že najisto nebude proveden, za to se vám mohu zaručiti.“

Jindřich porozuměl velmi dobře této výstraze a věděl, že bude na nádraží zatčen, jakmile si koupí lístek do Dardžilingu, v jehož okolí měl Bim Djasvant nádherný bungalov.

„A potom jste regulérní zápas, vám nabídnutý, zmařil tím, že jste svému protivníku vhodil stůl na hlavu,“ řekl rektor a opovržlivý oblouk jeho rtů nasvědčil, že ani současně největšímu budhistovi mezi Angličany nemůže býti něco podobného lhostejno.

„S jeho výsostí by se vám to asi nepodařilo“ pokračoval rektor, „víte přece, že plukovník Bim Djasvant je native higness⁴?“

Slova ta vyvolala Jindřichovi vzpomínku na kolosální postavu domorodého plukovníka, pravzor bengálského krasavce, jehož šavle, jak jednou při sázce žertem zjištěno, je skutečně delší než Mr Pim-potte.

„Víte, že diamant, který nosí na parádním turbanu, má větší cenu než celý stáateček, který jeho praděd naváb britské vládě postoupil?“ zeptal se rektor z hloubky svého zasnění, ale hned pokračoval úředně:

„Nuže, jak jste se rozhodl, milý pane?“

„A což moje vědecké práce?“

Rektor rozehrál se. Nesmírně prý ho těší, že si drahý Imdrah vzpomněl na milenku ducha, věrnější než všechny ženy světa. Ovšem práce, kterou prý má Mr Pavák právě na psacím stole – překlad „Kamasutry“ staroindické ars amandi, není podle toho, aby mu dal zapomenouti na lásku pozemskou, ale to se konečně najde. Ovšem, že jest dílo to jinak klasickým pokladem po stránce filologické.

„Avšak počkejme,“ přerušil se rektor, „před týdnem jsem četl v našem časopise vaše návěští, kterýmž hledáte původní staré nejúplnější vydání Kamasutry, nadobro rozebrané. Pravý indolog, má-li je, nevydá ho z rukou za žádnou cenu. Ale já...“ a rektor s hbitostí akrobata, který provádí totéž cvičení každého večera, popadl pojízdné schůdky své knihovny, zaměřil s nimi na určité místo regálů rozlehlé místnosti, vyšplhal se bleskurychle nahoru a jedním hmatem vylovil z nepřehledné řady knih dosti obširný foliant:

4 Domorodá výsost.

„– ale já mám dva výtisky, i rozdělím se s vámi o svůj poklad, aniž bych jej ztratil, neboť jeho polovina znamená poklad celý. Přijměte ode mne knihu jako dar na znamení, jak jsem si vás osobně vážil a jak nerad vás ztrácím.“

Jindřich Pavák pro okamžik zapomněl na své hoře, neboť pro něj kniha skutečně znamenala poklad, a značný takto mu nabídnutý dar při proslulé hamižnosti dr. Drelloga poučil jej, jak nesmírně mnoho na tom záleží oněm kruhům, za něž rektor mluví, aby aféra dopadla podle jich přání.

Z toho poznal, že všechno jeho počin proti tomuto přání guvernérovu zůstane marným a vzácná kniha, podaná mu i s obálkou, obsahující roční jeho služné, zůstala v jeho ruce.

„Přeji vám šťastnou cestu, sir,“ řekl dr. Drellog co nejuššeji a obrátil se k němu zády.

Doma očekával jej úřední sluha učené asijskobengálské společnosti s volným lístkem pro plavbu až do Terstu na jeho jméno znějícím, „za účely studijními“ a rovněž s ročním služným. Bylo zřejmo, že tu úřední aparát pracoval rychle a přesně.

Jindřich složil svá zavazadla, při čemž mu anglický sluha co nejspěšněji pomáhal, šeptaje, že starému pánu, ač není nejhůře, přece je dosti zle, ale že lékař uznal jenom za lehké ublížení, což se podobalo pravdě, neboť deska byla mramor na dřevě, ovšem dubovém, pouze namalovaný.

Ale proto prý mu – on, sluha náhle důvěrný – přece jenom radí, aby chce-li odjeti, učinil tak co nejrychleji, v každém případě však aby strávil noc v hotelu.

Jindřich uposlechl se zaťatými zuby, neboť co se s ním dalo, bylo prozatím lhostejno, mysl jeho byla zaměstnána jen jedinou představou.

Jak že to řekl ten starý ničema, jeho tchán?

Mabell a plukovník už jsou dávno za pouhým „Miluji vás!“

Před očima Pavákovými zazelenalo se – ach, dobře předobře znal tuto zeleň himálajského podhoří nad Dardžilingem, osetého důstojnickými bungalovy – bělostnými letohrádky – v subtropickém háji těchto výšek. Nevěděl, který z nich náleží plukovníku Djasvantovi, ale poznal jej okamžitě do nejmenších podrobností. Viděl dokonce i cípatý okraj plachty nad verandou svinuté a jeho neustálé mnohoprsté přehrávání od jednoho konce k druhému, viděl dopola sbalené rohože, kterak ve stínu hluboké verandy na širokých oknech volnou kývají návanem téhož balzamického větěrku, kterýž udržuje teplotu o dvacet Celsiů pod kalkatskou normou. Snažil se proniknouti temnem pod rohožemi dovnitř komnaty, kde dlí domorodá výsost s jeho Mabell, tou dobou již daleko za pouhými slovy lásky.

Krev vevalila se mu do hlavy, v očích se mu zatmělo, a když prozřel, oči jeho zas chodily po řádkách drahocenného výtisku Kamasutry, tak podobných přímým dlouhým lávkám na silných kolech, mezi nimiž bují síť ve způsobě virámů (diakritických znamének) až nahoru šlehající.

Seděl s darem Drellogovým na hotelovém ochozu, poblíž ventilátoru, četl a při tom mu teď dodatečně napadaly steré podrobnosti ze salonu, kasina, z plesu u guvernéra, z regaty, navštěvující, že starý Pimpotte najisto měl pravdu, ale ať teprve dnes či už před čtvrt rokem, nebohý Jindřich Pavák rdousil se malomocným a bolestným vztekem samců v říji mohutnějším sokem poražených, ať je to jelen, krvácející v doubí a zadní nohy za sebou vlekoucí, anebo vrabec v škarpě rozškubaný.

Muka jeho byla však o značné zostření hroznější než všech takých sotrpiteľů v lidské kůži a zostření to držel právě v ruce:

Káma-sutram.

Káma – staroindický bůh lásky, měl sice dvě manželky, Prati byla zosobněním lásky nebeské, Rati milostné rozkoše, ale *Vatsijayano* dílo bylo věnováno výhradně Rati... Autor je výslovně nazývá učebnicí lásky, jednoho ze tří účelů vezdejšího života, jimiž jsou:

Dharma, Artha a Káma: Ctnost, jmění a láska.

Bez tohoto vědeckého návodu, prodchnutého všude nejzbožnějším duchem bráhmaismu, nelze zcela dosáhnouti životního účelu lásky, pravíť zajisté Yokadharova předmluva:

„Podaří-li se někomu, kdož tuto učebnici nezná, v oboru lásky někdy něco, tedy to nemá příslušné ceny, právě tak málo jako písmě červotočem v dřevěné desce vyhlodané.“

Bim Djasvant, vznešený Ind nejplnokrevnějšího původu, jistě že má nauku Vatsijyanovu v krvi.

Až dotud byla erotika Kamasutry indologu Pavákovi, pídícímu se v ní po kořenech bengálských, docela vedlejší okolností, teprve dnes ohromoval se jejím plným pochopením.

Před niterným jeho zrakem skvěla se ramena krásné Mabell, obnažená až k rozsoši ňader, jak je vídal v přísvitu rudých stínidel o plesích cowesských, tehdáž, když se ještě oba střežili slov „*I love you!*“, aby jimi nezaplašili krásné večery flirtu, který přestává výslovným vyznáním.

A hned v nejtěsnější blízkosti Mabelliných ramen zacenil se skvělý chrup Djasvantův v tmavorudých, poněkud vyvalených rtech v modročerných vousech, i zašklebil se mu zsinálý úsměv vznešeného Asiata, podobnější grimase utrpení než smíchu, onen výraz nálady, která má vždy tak blízko k *amoku*, plemennému šílenství ukrutnosti...

V oku Djasvantově jako by tkvěla stále slza, ale pouhé zdání to vzbuzuje sklivý lesk modravé běliny oka Indova, jenž angličtinu mluví ve styku s dámami, vesměs po něm zblázněnými – hrdlem, připomínaje holuba-doupnáka, jehož hlas v rozkoši napodobiti velí Vatsijayana.

Snad právě této chvíle, tam vysoko v horách, v temně zeleném klínu Kinčindžingy, do noci svítícího svým temenem...

Avšak „Kamasutram“ opatrovala jeho fantazii příšerným bičem. Právě dospěl v II. dílu k místu, kde král z Koly zabil milenku svou

Citrasenu „klínem“, tj. ranou pěstí mezi řadra, upřílišniv tak jeden z pokynů Vatsijayanových, začož se mu dostává od autora výtky barbarství.

Pavák zasténał a zdvihł zrak z knihy a zahleděl se síti verandy k přístavu, z něhož nic nebylo viděti než světa obrovských parníků, mezi nimiž loď rakousko-uherského Loydu, kamž zítra ráno vstoupí.

„Ne, není to možno!“ řekl Jindřich Pavák docela hlasitě – zavřel knihu, vstal a odešel do své komnaty, neboť byl na verandě už sám jediný a ventilátor v přístropí nad ním už dávno přestal svištěti...

Druhého dne za časného jitra popadla na nároží hotelu pravý loket Jindřichův silná pěst jako železný svěrák.

„Hledá-li pán nosiče zavazadel, jsem k službám!“ zahovořil muž silné pěsti. Vězel také v obvyklém úboru těch několika málo bílých přístavních nosičů.

„Ihned pustíte, anebo –!“ vzkřikł Jindřich. Muž provedl jenom podél Jindřichovy postavy mechanický pohyb levice, tak často vídaný u policistů, když chtějí zabrániti útěku dopadených.

„Pustím, ale ne dřívě, dokud mi pán nedovolí, abych si směl vzíti tuto krásnou zbraň!“ řekl maskovaný policista a obratným pohybem vyňal z levé náprsní kapsy Jindřichovy opakovací bambitku.

Potom pustil Jindřichův loket a dotkl se čepice na pozdrav.

„Kromě toho dovoluji si pána upozorniti, že cesta, kterou se vydal, vede sice k nádraží Eastern Bengal, ale od stanoviště ‚East Indie‘, kterouž pán právě za tři čtvrtě hodiny odjíždí, takže nelze plýtvati časem, – tím méně, že pán není dobře při sobě – ježto má horečku z malárie, takže udělá nejlépe, jestliže ulehne ihned ve své kajutě, která má asi jistě pohodlnější lůžko než každá i nejlepší cela zajišťovací vazby.“ –

Jindřich Pavák zaskřípěl zuby, trpělivě nechal si pléd, jež nesl přes ruku, rozestřítí přes ramena, vrátil se s domnělým posluhou do svého hotelu. Tam naložil jeho průvodce nevalná zavazadla

mladého učence na svá bedra a za čtvrt hodiny skládal je v jeho přítomnosti v lodní kajutě „East Indie“. Byl tak informován, že v druhé třídě sám vyhledal místo Jindřichovo, aniž se ptal jaké.

Dovedl to zaříditi tak, že obstarav, čeho třeba, opustil loď právě v poslední minutě před odjezdem:

„All right, sir!“

Když se siréna luxusního parníku ozvala naposled, třásl už se Jindřich Pavák v kajutě I. třídy pod hedvábnou příkrývkou zimnicí, až cítil, kterak jej na temeni studí každý kořínek vlasů zvlášť.

Pozvolna upadal do změti třeštivých snů.

Viděl Bima Djasvanta jako Šivu, sedícího na svém himálajském trůně, an právě nabyl svých čtyř tváří, aby se bez ohlížení mohl vynadívat na krásu Tilottamy, stvořené umělcem bohů Visvarkarmanem a obcházející v uctivosti kolem něho. Měl na sobě uniformu lehkých lancerů bengálských, boty s vysokými tuhými holinkami, ohavně přiléhavé spodky z jelení jirchy. Ani se nehýbal, jenom jeden pár bohových očí přebíral její zjev od druhého chtivě, nedočkavě.

Tilottama-Mabell s uctivými poklonami, na něž vypravěč Narada klade takový důraz, kolem boha obcházejíc, neměla na sobě více než atlasové střevíčky a účes...

Procitl vybouřen a slyšel lodního lékaře, kterak povídá stevardovi:

„Co vás napadá! To je vidět, že jste s námi v Indii po prvé. To je zcela obyčejná malárie, za čtyři dny je nemocnému dobře. Kdybychom takové nebrali, mohli bychom z Kalkaty jezdit někdy s prázdnem.“

To už „East Indie“ vyjížděla z přístavu Hugli na širé moře.

III.

Jindra mladší

Vyřídiv už konečný závěrek svých záležitostí v nejpřednější bance pražské, kteráž provedla akcionování továrny po otci, stal se Jindřich Pavák svrchovaným pánem svého času, týmž okamžikem, jakmile překročil práh bankovního paláce naposled.

Transakce právě uskutečněná byla pro celou rodinu velmi výhodná potud, že Pavák, dostaviv se ve svrchovaný čas, zachránil všechno, co bylo možno. Užasl nad tím, jak snadno objevil v sobě něco, čeho nikdy nehledal, to jest vytrvalou energii pro věci mimo posvátné knihy indické, a to ještě v prostředí po celé desetiletí mu tak odlehlém.

Přítom se mu podařilo jen tak jakoby bezděky něco, co v městečku bylo označováno jako prolomení smůly jeho sester, vzdorující veškerému úsilí jich matky. Provdlal totiž nejstarší sestru za ředitele Pavákovy továrny s lehkostí, jaká paní Pavákovou udivila, čímž šťastně ukončil dlouholetý román, průběhem kterého dvořil se ředitel všem třem sestrám postupně a vlastně také současně, ač velmi taktně a tak tajuplně, že žádná z nich nevěděla, kdy zájem Karvanův pro ni počal anebo z některé z obou sokyň sester na ni přešel, neboť čeho se Karvan nejvíce střežil, bylo přímé vyznání.

Láska jeho byla jako hradní strašidlo, jež obchází, marně vyčkávajíc otázku, kteráž je vysvobodí ze zakletí.

Jindřichovi napadla.

Při konferenci mezi čtyřma očima, když s ředitelem továrny zevrubně probral bilanci rentability továrny, prohodil Jindřich:

„Jak vidím, závod nestojí tak špatně, jak jsem se z počátku obával, ale já soukeníkem nejsem a pravděpodobně nikdy nebudu, také

žádná z mých sester, aniž jest naděje, že by se některá z nich za soukeníka provdala, sic by se to snad bylo už dávno stalo...”

Jindřich mohl tak mluvit, neboť byl z domova deset let, nevěděl či nemusil vědět nic o delikátních vztazích ředitele Karvana k jeho sestřím, a tudíž také rozuměti rozpakům ředitelovým, vedle jeho lysiny poněkud přespříliš mladistvě stoudným.

„Nejsou ani příliš bohaty ani příliš krásné!“ pokračoval Jindřich starostlivým tónem – málem by byl dodal „ani příliš mladé“, ale to si rozmyslil.

„Och!“ osmělil se Karvan k protestu.

„Zdá se, že nejste mého náhledu, pane řediteli,“ prohodil Jindřich, pozdvihna zraky k tomuto valně již pokročilému panici, o několik let staršímu než on, a přesvědčil se, že se dovede ještě pýřiti až po nejzazší čelo.

Jsou tací, ve svém oboru velmi zdatní mužové, kteří ve sféře citové zůstali stále ještě hochy.

„Stav jejich jmění jsme právě seznali, i spoléhám v té příčině úplně na vaši diskretnost, renta každé z nich jest jakžtakž slušná, skvělejší budoucnost však může míti jenom jedna z nich, a sice ta, která zůstane na továrně..., kteráž by ovšem pod rukama snaživého svaka musela vzkvétati; odpustíte, že s vámi mluvím o těchto rodinných záležitostech, kteréž jsou do jisté míry také závodní. Vaše námitka se může tudíž týkati jenom vzezření mých sester, kteréž opravdu není skvělé...”

V Karvanovi ozval se rytíř slečen Pavákových ještě zvučnějším:

„Oho!“

„Prosím vás,“ posmíval se Jindřich s mrzutostí bratra, jemuž sestry zůstávají na ocet, „která z nich zdá se vám tedy, abych tak řekl, nejméně ošklivou?!“

Otázka zmátla poněkud pana ředitele, poněvadž byla učiněna jménem ošklivosti, ale přiznal se bez obalu. Jako by jinoch jinochu sděloval sladké tajemství, dechl ředitel:

„Kamila.“

„Kam...?“ podivil se Jindřich z opatrnosti jen napolo, bylat' Kamila nejstarší a starší než on sám.

Ředitel, aby zachránil situaci před směšností, vzchopil se z křesla a slavnostně prohlásil:

„A prosil bych tímto co nejuctivěji o její ruku!“

„Pane řediteli,“ vece Jindřich, „nemám práva zadávati ruce svých sester, o tom rozhodují ony samy, zvláště Kamila, ale co mohu učiniti, toť býti vaším starosvatem u matky i u Kamily, je-li omyl úplně vyloučen.“

Posměch této poznámky zarazil ředitele Karvana, jenž se právě přestával dvořiti starší Nelly a počínal se kořiti nejmladší Emilii, že by byl bezmála požádal o lhůtu na rozmyšlenou, toliko úvaha čistě merkantilní, že každé prodlení by bylo citelným poškozením akcionářství podniku, v proudu již se nacházejícího, zdržela jej od toho.

Po delší chvíli zbledl Karvan a řekl pevně a vážně:

„Prosím o vaše prostřednictví ohledně slečny Kamily, pane šéfe!“ –

Stalo se tak s dokonalým úspěchem.

Posměch, ano jízlivost byla až dosud jednou z pomůcek, jimiž se Jindřich Pavák vžíval do nového života, ironie obranou proti sobě samému i proti světu, po způsobu oněch, kdož ironií zakrývají si nebezpečí, že by se mohli sami státi jejím cílem, a kdyby jiní věděli, jak to vlastně s nimi a s jich tajemstvím.

Ani jeho vlastní matka nezvěděla historii s krásnou Mabell zevrubně.

Bylo jí spokojiti se tím, že se manželé rozešli po zlém pro nevěru choti, která se stala milenkou domorodého knížete indického. Nebýti tak vynikajícího, třebaže jen trpného účastenství synova na této aféře, byla by byla velmi posloužila jejímu zadostučinění, neboť jakkoli zprvu přála flirtu Jindřichovu se spanilou dcerou slavného žokeje, ježto hověl účelům zapomenutí, k jakým syna do Anglie

dovezla, tak později byla proti tomuto sňatku, ale Jindřichovi už nebylo osmnáct let...

Kalkatská událost byla dosud jeho nitru jako jisté chronické záněty, o nichž sice dobře víme, poněvadž neustále trnou, avšak pod nešetrným dotknutím pekelně zabolí.

Velmi těžké dědické a rodinné starosti působily při tom jako narkotikum, nepřipouštěly mu Kalkatu, ale nyní, když odpadly, začal se jí zas obávat stejně jako opětného záchvatu malárie.

Již po prvních krocích Eliščinou třídou cítil, že dnes, prvního dne, kdy se může zas výhradně sobě věnovati, najisto přepadne ho zas vidina bělostných ramen Mabelliných a oslňujícího chrupu Djasvantova, v jich bezprostřední blízkosti, z jeho modročerných vousů vyceněného, vidina snesitelná, když usínal, ježto mohl usnouti, ale až k řevu krutá za bílého, střízlivého dne.

Dnes se ten nával dostaví a Jindřich sbíral kdejakou duševní sílu, aby mu odolal. A hle, dopadl se při tom, že tenhle citový útok zrovna vyvolal, aby se mohl oddati rozkoši zasnění do svého ztroskotaného štěstí.

Ale nával nebyl zdaleka tak silný, jak se ho nadál.

Očekával palčivé hoře, pocítil však více jen hořkosti než hoře. Málem, že si to nevyčítal, ale bylo jisto, že marně v sobě hledal sentiment pod popelem ošklivosti, jímž jeho zhrzená touha zasypaná.

Ovšem ohavnost jeho případu byla nesmazatelná.

Jeho žena šla cestami oněch leckterých, ale nečetných anglických vychovatelek, učitelek, komorných a těm v Indii podobných, jež svou bílou pleť přižehnou ke hnědé takovým žárem, že od něho vadnou a hynou zanedlouho, na duši i na těle spáleny, zhrzeny pravými dcerami Albionu neméně než Irčanky hrdými ladies z Ulsteru.

Znal příklady, a když k nim přirovnal Mabell, zřejmě viděl sic takové její vzezření, ale ono zalomcování lítostí, jaké očekával, se nedostavilo.

Bylo mu jenom zle ošklivostí!

Ta se stala nejtrapnější ze zbylých trudů Jindřichových.

Okolí, v němž se svou procházkou octl, nebylo podle toho, aby vyjasňovalo jeho náladu.

Šel, kam ho kroky nesly. Na Františku, jeho tehdáž nejzpuštější části, připomínající londýnský Whitechappel.

Šoural se po vykotlaném chodníku těsně při domech, aby se vyhnul drobným kapkám doznívající pršky.

Kam to jen zabloudiv? Ani nevěděl, kterou částí Prahy se potlouká, desetiletou nepřítomností pozbyl úplně orientace.

Tenkrát Prahu miloval a víc lítostivě než těžce nesl násilné vyrvání z její půdy; tehda však zpřetrháno pouze tenké vlášení, které v jiné prsti zapustilo mocné kořeny.

Katastrofou, která jej stihla, zpřeráženy, kterak se mají v jeho vlastní domovině znova ujmouti?

Domoviny?!

Jak jinak představoval si svůj návrat do Prahy? Měl býti ovšem jenom pouhou návštěvou na první jeho dovolené z Indie, smluvené po šesti letech služby. Měl přijeti se svou Mabell a sliboval si od této cesty mnoho pro nové sblížení s ní, podivně zchladlou za poslední rok kalkatského pobytu.

Nyní se tu octl o půl léta dříve a ovšem žel nyní velmi dobře zná ohavný původ zchladnutí své druhdy tak sladké Mabell!

Zatím co on šel svatými knihami indickými po stopách karmy...

Eh!

Před bývalou Lannovou pilou vystoupil Jindřich Pavák z bludiště ulic k řece, tenkrát ještě po nízkém břehu přístupné.

Bylo to velmi opožděného jara po první bouřce, směšné jako ržání půlletního hříběte, tvářícího se hřebcem, a po nebi válely se tenké fialové cáry z mračna, vyčerpaného dvěma pokusy o blesk. Této odvážné hře jara na léto nepodařil se ani ten déšť, spustil se příliš pozdě, kdy už hnedle neměl z čeho pršeti. Záhodno, odkud

berou se ještě tyto jeho poslední kapky, opatřující hladinu řeky rušným guillochovaným ornamentem, jehož kruhy rychle vznikaly, a protknuvše se navzájem, rychle zanikaly, jako mžiký úsměv kol dětských úst.

Vše bylo smavé. Letná – pod přejemným, ještě světlezeleným přehozem – zasmála se sem z protějška svým nejšťastnějším úsměvem, neboť na nebi i na zemi náhle rozhořelo se slunce, odsunuvši z tváře mráček, který jen tak že stačil na masku.

Na to znamení ihned ustal jemný svist deště na řece a Vltava podržela Praze zas zrcadlo úplně bezvadné.

Jindřich Pavák prsty se dotkl skráně, jako by hrál titulního hrdinu v Jiříkově vidění. Sluneční zář tak prudce udeřila do Hradčan, že se zdálo, jako by tento nejdrahocennější kus scenerie byl teprve v tomto okamžiku odkudsi ze zadu do prospektu všoupnut, tak náhle nabyly architektury jihovýchodní skupiny hradské na plastice kvapným rozrůstáním zářivých hlatí střech, říms a oken a všeho, co má v takovém okamžiku nejskvělejší jarní slávy hradčanské nítiti a svítiti...

Jak bylo Jindřichu Pavákovi tou chvílí?

Ne jinak, než jako by toto nádherné rozhoření něhy i veleby bylo výhradně jemu uspořádaným uvítáním do Prahy.

Orientalista, nabažený všemi krásami moří a oceánů, Předního i Zadního východu, tonul v nadšení úžasu a v lítostném zahanbení otázkou a výtkou tisícerými hlasy k němu z tohoto obrazu znějící:

„Jak jsi mohl na mne zapomenout!?“

Ano, kterak se mu jen tohle mohlo stát?!

Nikdy, ani jednou za všechna ta leta, promeškaná v cizině, nevytanula mu vzpomínka na jediný ten v celém světě zjev luznosti a spanilosti, opravdu!

A teď slyší svůj vlastní dech, jak se mu tají a vzrývá zanícením lásky, která by chtěla býti ještě stokrátě větší, aby nahradila všechno zhrzení, jímž se až dosud prohřešil.

Bylo mu náhle zkroušeně a teskno – teskno!

Neboť za smavou tvářností spanilého pohledu skrýval se ještě nějaký jiný, osobivější motiv, který vzpomínavě sbíral slova, aby se projevil ještě tesknější výčitkou.

A už naň vzkřikl:

„Jindro?! Jindro?!“

Jindra Pavák lekl se toho jako sluchové halucinace.

Byl to však lidský hlas, vlastně hlásek, který to jeho jméno za jeho zády zavolal.

Obrátil se přece jen s úlekem, ale hned se vzpamatoval a zastyděl – byl to docela jiný Jindra, na nějž voláno.

Jaký, ihned se ukázalo.

Na vysychající stružce, vymleté mezi kamením dlažby, až u řeky dole stál bosý klučina, patrně dítě chudiny na pobřeží sídlící.

S patrnou rozkoší mnuly prsty špinavých jeho nohou písečné bláto stružky, příjemným chladem se mu rty až rozvíraly. Nahoře nad ním smečka dětí téhož asi stáří a sociálního příslušenství.

Vyběhli po dešti ke své chůvě, Vltavě. Přívětivě nazývaly Jindru Jindrou, patrně se těšil hodnosti náčelnictví nad nimi, první mezi rovnými, byliť všichni bosí. Ale jeden obutý seděl na kládách, zavolal na Jindru něco zcela jiného:

„Tak co, Jindro, kuš, anebo *nekuš*?!“

Byla to patrně urážka na krev, neboť klučina Jindra vyhodil ruce z kapes a vykřikl nahoru: „Jenom abych naposled já na tebe nevolal kuš, až budeš brečet, ty Lojzíku!“

Lojzík potom vstal a bylo vidět, že je to klacek značně vytáhlejší než ostatní drobotina.

„Tys dobrej, to bych byl sám zvědavej, proč bych já měl brečet!“ zněla jeho odpověď.

„Kdybys byl tak dobrej a došel jsi sem dolů, možný, že by ses dozvěděl, proč; dal bych ti co proto!“ ozval se Jindra s kuráží, která byla v obráceném poměru jeho postavičky ke kolenatému zevnějšku vyzvaného hochy, jak se zdá, aspoň o dvě léta staršího.

„Ty šprčku!“ vysmál se veliký malému. „Když si sám o to říkáš, tak já ti teda trošičku namlátím, esli neutečeš!“

Řka, ruce v kapsách, sestupoval zvolna k řece.

„Vem kámen, práskni ho a uteč!“ křikl kterýsi z bosých, neboť podle soudu jeho kamarádů nemohl regulérní zápas dopadnout pro Jindru kale.

Na okamžik zdálo se, že i on pozbyl ducha.

„Proč teda nadáváš, vole?!“ řekl takřka plačky.

„Víš co,“ zahovořil Lojzík docela přátelsky, „já ti dám nejvejš tři, kdybys neměl dvou dost, a druhou jenom, kdyby jedna nestačila. Nebudeš-li eště ani potom kušovat, nebudeš nikdá! Tady letí první!“

„Mordykolsetsakra!“ zaskučel šprček Jindra vzteky i vítězoslávou, neboť ohlášená rána nepadla na jeho tvář, ale dřepa na lícní kost Lojzíkovu, až to cvaklo.

Jindra totiž v tom okamžiku, když se jeho protivník rozmávl, sehnul hlavu dolů, ale jeho pravá pěst vyletěla do výše jako pružina.

„Mně se zdá, žes ji dostal ty!“ zvolal Jindra; měl při rvačce tolik řeči jako Cyrano.

„Chachacha!“ zasmál se hlouček sekundantů.

To zbavilo Lojzíka rozvahy teprve.

Rozlícen a vzteky se kuckaje, slepě vpadl na Jindru, ale ten už křikl:

„To by byla teda ta druhá!“

A skutečně, touž neomylnou metodou, svědčící častému cviku, zasadil Jindra Lojzíkovi druhou a poslední.

Lojzíkovi totiž vyskočila červená z obou dírek najednou, před očima všeho diváctva tak okázale, že se jeden z nich nezdržel a vykřikl:

„Krucityrkn!“

Lojzík vstal, a nabraav na dlaň, prohlížel nadělení; na pokračování v boji nebylo zjevně pomýšlení.

„Tak kdo řekl, že komu namlátí?!“ zahovořil Jindra hlasem násilně zmužnělým.

Byla v tom chlouba i účastenství s poraženým.

„Vidíš, nepotřeboval jsi ani tři, a máš dost!“ pokračoval Jindra, když Lojzík neodpovídal.

„Atš, ale nebřečím!“ namítl veliký a silný Lojzík a výrokem tím proved víc, než kdyby si byl vstavil nohu malého, ale mrštného Jindry na týl.

Kamarádi na svahu trnuli obdivem, kde kdo z nich ihned by byl vyměnil svou kůži za Jindrovu.

„Je to taky lepší pro tebe, že ti z nosu teče jednou něco jiného!“ podotkl nyní kamarádsky Jindra – výrok to hodný spartského paidonoma.

„Té toho pro trošínku krve!“ řekl nato Lojzík.

„Po druhé aspoň nebudeš nadávat!“ rozkřikl se Jindra v opětném vědomí svého vítězství.

„Jindro!“ zazněl znenadání do této scény hrubý mužský hlas.

Jindra sebou trhl a jen skočit a jen prchnout, nebýt obav, aby si nezadal před svým obecenstvem.

To nepochybně dobře znalo toho, jenž volal, a všechny ty malé hlavy obrátily se směrem, odkud zněl hrubý mužský hlas a zase se vrátily k Jindrovi. Dost možná, že tak prozradily volajícímu, kde Jindru hledat.

„Jindro!“ rozkřikl se hlas nyní výhružněji takovým názvukem, že hnul Jindrou, který se nyní vydal loudavými kroky na cestu.

Ale dříve, než vyšel na svah, stál tu už sražený šereda v modré zástěře, poněkud astmatický, podle toho, jak bradou honil dech.

Z vyhrnutých rukávů košile visely dlouhé hubené ruce, div ne až po kolena, žíly na nich tlustší než basové struny, pravice zlobohova třímala řemen, o jehož určení nebylo v nikom z přítomných ani nejmenší pochybnosti.

Zraky malých ničemů zářily nedočkavostí, až se řemen svezde po zádech vítěze v dobojovaném právě souboji.

Jindra nikterak nesdíleje tuto nedočkavost, plížil se, co noha nohu mine, stále pomaleji.

„Tak se podívejme spratka!“ řekl netvárný muž za modrou zástěrou, „von tady je, von mě slyší, von se nevozve a nechá mě řvát!“

Dokud lezl Jindra nahoru, díval se naň jeho kárce přes brejle, jako by ho chtěl nabrati na rohy, maje ho u sebe, zdvihl bradu vysoko, aby jej zachytil brejlemi, sedícími na špičce nosu.

„Tak ty poslouchat nebudeš?“ soptil na Jindru. „Co jsem ti říkal? Aby ses od Růženky nehejbal, teď tam bečí na celej dům!“

Hejno kluků uvítalo tuto kázeň sborovým „Hééé!“ a ojedinelé pískle dodalo:

„Počkej, Jindro, ty jich slízneš!“

Tomu se také tak podobalo, soudě podle netrpělivého trhání řemene v ruce mužově.

„Nedívej se tak na mě!“ rozzuřil se na hocha, trčícího spurnou tváří téměř do samého obličeje jeho, „nebo tě – mordygolsetsakra!“

Zuřil zařatými zuby a jeho zařatá pěst zdvihla se k strašné ráně, která by byla jistě dopadla, kdyby pěst v témž okamžiku nebyla uchopila ruka Jindřicha Paváka staršího.

„Co chtěj?“ otočil se po něm sražený mužík. „Co je jim do nás? A vůbec, co voni jsou zač? Je ten kluk můj, anebo snad jejich?“

„Podle všeho už asi můj!“ řekl Jindřich Pavák tiše, bled a chvěje se na celém těle. „Nejste-li totiž vy sám jeho vlastní otec a jmenuje-li se hoch Jindřich Nekuš po matce!“

Shrbený muž vzpřímil se na chvíli jako svíčka, narazil si brejle až na samé oči a prohlížel si cizince, něm úžasem.

„Človče!“ začal nyní potichu. „Co že to povídáte, víte taky dobře, co mluvíte?“

Chvilku na sebe hleděli mlčky. Jindřich Pavák byl by se raději propadl do země, ale přece jenom vydržel zpytavý pohled na něho upřený.

Cítil, ač zpříma neviděl, na své tváři tkvíti ještě jeden, nejen pátravý, ale žhavý pohled.

„Moje nebožka žena měla přece hochu s docela mladým studentem,“ řekl mužík a jeho zraky za brejlemi ještě více zostřily.

– Nebožka! – pomyslně si Jindřich Pavák a řekl:

„Tady přece o takových věcech nemůžeme jednat,“ řekl a ukázal na posluchače, hejno kluků, již obstoupili oba docela těsně, aby jim ze ztichlé rozmluvy nic neušlo.

Muž v modré zástěře nehodlal však míti ohledy a pokračoval:

„A kdybyste měl opravdu bejt ten samej, co mou nebožku ženu za svobodna zkazil, tak si to ani nepřejte,“ zaúpěl, i zavanulo z něho po kořalce.

„Dobrý muži!“ namítl Jindřich, ohavně dotčen, pocítiv svůj horký ruměnc.

„Dobrej muž sem, dobrej muž tam, že jsem byl dobrej muž, to je svatá pravda, to musí říct' každěj, kdo nás znal, ale vocamcad' až pocamcad',“ ale odmlčel se.

„Budou povídat, maminku Jindrovi umořili, to se přece zná po celým Františku!“ rozkřikl se na něho Lojzík docela znenadáni. Vmísil se do rozmluvy, jako by to byl učinil dospělý, kurážný muž.

„Zmetku!“ osopil se naň neruda a Lojzík měl co dělat, aby odskočil.

I do ostatních dětí jako když střelí, houfec se rozlétl na všechny strany a hoši zdaleka pokřikovali:

„A je to pravda a je to pravda, naše maminka to taky povídala!“

Výjev tento objasnil Jindřichu Pavákovi dosavadní osud jeho dítěte zřejměji než nejzevrubnější zpráva.

Pohlédl na malého umouněnce, už nepochybně svého syna, který stál tu, třestě oči na člověka, který zkazil jeho nebožku matku.

Neušlo mu ani slovo. Není pochyby, že jeho desetiletý rozum stačil pochopiti všechno.

Jindřicha Paváka zmocnil se pocit lítostivé něhy, i udeřen celým břemenem své viny najednou, sehnul se k němu a chopil jeho ramena.

„Především jej pusťte a schovejte řemen!“ řekl zticha, ale určitě, a vytrhl Jindru z ruky jeho tryznitele.

„Pomalů s tou flintou! To přece nejde jen tak honem: dej sem kluka, když jsem ho vychovával hnedle do jedenáctého roku!“

„Přisáhám vám, že se ho už ani nedotknete!“ pravil Pavák tak rozhodně, že protivník na chvíli zmlkl.

„To se ještě uvidí,“ mumlal potom, „přecet' jsou na světě taky ňáký soudy.“

To už všichni tři kráčeli od řeky nahoru k domům.

Jindra starší vedl Jindru mladšího za ruku a cítil v hrsti, kterak se z ní malé prsty hochovy vykrucují.

Náhle ustaly a malý Jindra velkého oslovil takto:

„A kde jste byl tak dlouho?“

Kdyby se byl Jindřich Pavák syna nadál, ani ve snu by nebyl očekával, že takhle budou znít jeho první slova. Ale když už pronesena, zdála se mu co nejpřirozenější.

„Byl jsem daleko odtud a nevěděl jsem o tobě ani, žes na světě,“ odvětil Pavák pokorně, neboť jeho syn měl právo takto se ptát.

„A kde to, že tak daleko?“ pokračoval hošík neústupně.

„Za několik moří... V Indii...“ odpovídal Jindřich svému vyšetřujícímu soudci.

„V Přední, nebo Zadní?“

Anglické dítě by se nebylo jinak ptalo, u pražského se Pavák podivil.

„V Přední,“ řekl.

„To je trochu blíž,“ řekl malý Jindra znalecky, jako žák, který nechodí do měšťanky zbůhdarma.

Nebojácnost, chladná věcnost, s jakou projednával tak ohromující záležitost jako setkání s otcem, překvapovala Paváka, on sám pro tíseň sotva mluvil.

Tu se přihodilo cosi nepatřnoučkého, ale výmluvnějšího nad všechna slova. Malému podařilo se totiž náhle vytrhnouti prsty

ruky z otcovy hrsti, a když po ní Pavák hmátl, tu uchopil Jindra drobnou pěstí dva prsty otcovy a pevně je sevřel...

„Já jsem dobře věděl, že přijдете,“ zahovořil malý Jindra o tom hlouběji. „Přišel jste ještě včas, aby mě neutloukl,“ dodal bez ohledu na to, že to ten třetí slyšel, a pozdvihnuv k otci oči – byly to tesknou zamlžené oči Boženky Nekušovy –, optal se:

„Máte taky řemen s přezkou?“

Řekl to jen tak jako úsměškem, jako zlomyslnost pro uši toho třetího, jež patrně hrozně nenáviděl, ale jeho otec rozuměl nevýslovné trpkosti těch slov.

Bylo mu, jako by měl přikleknouti k tomuto dítěti a poprositi, smí-li je zulíbati.

Ani jeden, ani druhý nedbal huhlajícího a láteřícího staříka.

„Nikdo už na tebe nesáhne, zabil bych každého, kdo by se tě dotkl!“ řekl Jindřich Jindrovi.

Bylo něco v jeho hlasu, co přimělo Jindru, že prohlásil:

„Jsem rád, že jste tady!“

Řekl to však docela nevznešeně, že se Jindřich poněkud zastyděl za svůj melodramatický nápad.

Ovládl jej pocit jakési převahy tohoto dítěte, před nímž se vinen dával a jež si asi bylo také vědomo jeho viny i své převahy z ní plynoucí.

Nejrůznější dojmy shlukly se tu na Jindřicha Paváka v krátkých několika minutách. Byl jimi nad hlavu zasypán, nemohl jich ani okusiti, natož řádně zažítí, to musel odložití na chvíli klidnější. Nejohromnější z nich byl, že nachází syna, o němž neměl potuchy, že se to přihodilo v první den jeho návratu do Prahy, v okamžiku, kdy hradčanský pohled zrovna měl v něm probuditi vzpomínku na události v jeho nepaměti pochované bez rovu, že ani nebylo známo, kde která leží.

Poznává netušeného syna po zvláštním znamení groteskního jména jeho matky, dovídá se, že je mrtva, že zemřela patrně v nej-

trudnějších poměrech. Podoba její vyhoupla se mu ze zapomenutí s úžasnou věrností, jaksi vysoko na obloze, jak bývá na známých obrazech o zjevení zázračného obrazu divotvorných madon v oblacích právě tam, kde vzadu za ním tkvěl před chvílí obraz Hradčan.

Z těch výšin dívá se v bílém kloboučku s třepetavými stuhami za nimi, tesknýma očima, ale jejím broskvovým líčkem přehrál úsměv prchavým důlkem, který se nezdržel nikdy ani zlomek vteřiny.

Mrtva...

Šli všichni tři od řeky k domům na pobřeží, Jindřich s Jindrou napřed a před nimi cválali hoši, zvěstující pokřikem celému Františku:

„Jindrovi Nekušovi se vrátil tatínek z Indie.“

Sám sobě připadal si Jindřich Pavák nejmenším ze všech tří.

„Dovolte, pane!“ zahuhlal za ním Jindrův otčím. „Abyste mi hocha jen tak vzal beze všeho, bez náhrady, přece mě to dítě taky něco stálo, výživa a sem a tam a konečně ta věc se musí policejně zjistit, kdo vy vlastně jste a zakládá-li se vaše tvrzení na pravdě – eště aby tak – nu jo!“

Mluvil ohroživým bučivým názvukem lidí své třídy, jakým začínají se těžké spory osobní.

„Zticha!“ přerušil jej Pavák. „Vyrovnám se s vámi, že budete spokojen. Bude-li třeba, také na policii, podíváme se při té příležitosti hochu na kůži. V každém případě obdržíte tolik, že se budete moci ulíti nápojem, z vás čpějícím, je to beztoho váš neodvratný osud!“

To byl nepochybně tón, jakým se musí na takového zchátralce.

„Oho! Pozor, povídám!“ zkrotka durdil se Jindrův otčím. „Jenom nic nevyčítat, kdybysme si začali vyčítat, kdoví, jak bysme dnes skončili. Piju-li já ji, je to ouhona z povolání, cvočkářství to nese s sebou. Proto už je nás dnes tak málo, cvočkářů... Jo,“ otočil náhle řeč, „ono by to nebylo nic těžkýho, když tatík deset let o synáčkovi neví a potom se vrátí a ptá se toho, kdo tátu dělal, eslipak's ho ne-

uhodil, eslipak jsi mu nákou nestrčil? Jestliže mu v tom jako otec slevíte, špatně pochodíte.“

Na tuto řeč Jindřich Pavák nevěděl odpovědi.

Úpěnlivě cítil se viníkem. Jeho svědomí plakalo, jako by se bylo právě narodilo, i nebylo čím je utěšiti.

Když jej matka z Čech odvážela, věděl přece, v čem Boženku Ne-kušovu zůstavuje, a třebaže na Boženku nezapomněl hned, přece nebylo za celých deset let ani minuty, kteréž by byl vzpomněl na to, že se jí snad narodí dítě, že se narodilo a že snad žije.

Paměť na svou pražskou historii procakewalčil s krásnou Mabell, profliroval ji s ní v klubovkách při čaji, fascinován běloskvoucími jejími rameny, a potom později si na Prahu ani zblem nezmehl. Ale hned na první vycházce do jejích ulic v tlupě uličníků vykřiknou její jméno nadávkou a ten, na koho míněna, jest jeho ztraceným synem.

Nikoli – nýbrž synem nehledaným...

On jest pak ztraceným otcem, na něm bude nyní, aby vzal na se všechnu vinu a odčinil ji co nejvydatnějším pokáním.

IV.

Jindřich Pavák ujímá se svých otcovských práv

Nepozván a také neodmítán šel Jindřich Pavák jako z němé úmluvy se svým synem a jeho otčímem.

Všichni tři – cvočkář huhlal neustále – vešli do vrat pustě rozsáhlého dvora, který měl vzhled náměstíčka, ježto do něho hledělo průčelí několika prastarobyklých domků, docela samostatných. Množství věcí a lidí na něm nedalo se ihned přehlédnouti, ale věci i lidé byli vzezření odpadkového, jaksi už mezi nejzazší harampátí vytríděného.

Uprostřed rozsáhlá kůlna na zděných sloupech, vyplněná hromadou starého železa a plechových odstřižků, řezem na padrt' zžíraných, vedle toho ohromná sbírka starých kachlů pocházejících nepochybně z kamen a ploten snad z nejednoho domu v blízké asanaci bouraného, starý formanský vůz pradávného složení, s holými žebry bez plachet, s koly do země zabořenými, halda drchanky, kterou sesypala generace okolí ze starých slamníků, aby ji postoupila tahounům, pro něž bylo by i seno lisováno v jednom z přízemních skladišť, vyčalouněných pavučinami, prachem tlustým jak pokrývka, záhadná černá hromada, připouštějící podezření, že se tu uprostřed Prahy vyrábí kompost, háj kopřiv exoticky bujících, různá hluboká podstřeší, z nichž se noc ani ve dne nehýbá, kočka olezlá, jako by se do ní moli dali, děti jako v nalezinci, starých lidí jako v chorobnici, na lávkách podél zdí, jež napuchly staletým bílením jejich pradávných ozdob, vchody podobné norám doupat – a uprostřed toho všeho mohutný pilíř klenového kmene, rozpínajícího černé své větve jako žebra gotické klenby, a vysoko na nich nejsvětější zeleň přehojných květných hrozníčků.

Jindřich Pavák přelétl všechnu tu spoušť jedním pohledem, ale právě tato světlá klenba klenového koše zdvihla jeho oči sama pro sebe do výšky. Ačkoli pak jeho mysl byla nadobro protknuta i upoutána pro jeho život směrnou událostí, přece mu napadlo, že touto rozkošnou zelení starý strom vyměňuje přese střechy úsměv s druhy na Letné a na Petříně.

Stiskl svému hochu, jež neznal ještě ani čtvrt hodiny, ruku v myšlence:

„Jen pryč odtud, a to co nejdříve!“

Vešel za Jindrou a jeho pěstounem do jednoho z těch domovních vchodů, podobného pětsetkrát zvětšené myší díře, jako že tu všechno od hluboce vyšoupaného kamene prahu až po ostění, do černa vyleštěného, vypadalo, jako by se byla kdysi dávno do tohoto zdiva násilím vlomila špinavá tlačenička, a své příbytky v nich pozvolna vyhloubivši, po století zůstavila svým dědicům, nečetným jako ve vymírajícím mraveništi.

Ve slaměné duchně přibité na jedněch z nízkých dveří chodby, hluboko tkvěl rámeček a v něm pod sklem na černé půdě četla se fantasticky vyzdobená zlatá slova:

ARTHUR SÝC,
CVOČKÁŘSTVÍ.

Příbytek Artura Sýce rozdělen byl napříč skleněnými dveřmi ve dvě, černou dílnu a světnici, jejíž nečistou bídu milosrdně do vlhké zahrady zastíral živý ornament houštiny, otevřené okno takřka zazdívající a cedící sem zelené světlo.

Ve světnici na kolébce plakalo děcko umíněné usedavým nářkem, dva docela malí hoši, jeden ještě v sukénce, provozovali k tomu pekelný doprovod na pokličky.

Hned jak vstoupili, skočil Jindra ke kolébce a rozhoupal ji a jen jí hnul, ztišilo se nemluvně ihned.

Cvočkář Sýc přikročil k nepatrné výhni v koutě dílny, vztáhl dlaň nad hromádkou dřevěného uhlí na ní, smračil čelo a řekl:

„Potom nemá člověk tento...“

A hned jal se šlapati měch, výheň byla málem vyhaslá.

A jako by tu ani nebyly ještě jedny oči, pustil se mistr hned do cvočků, vyklepáváje je s brilantní virtuozitou na hřebovnici z drátů do červena rozžhavených, že se jen tak sypaly.

Nabíral při tom dechu hnedle týmž tempem jako jeho měch.

Jindra, ukolébav dítě, vešel prudce do dílny a ujal otcovu ruku pohybem, jako by jej odváděl pryč a jako by chtěl říci:

– Pojdme, my dva už tu nemáme co dělat!

Ale Pavák ručku Jindrovu tentokráte z dlaně vysypal a rušně optal se:

„Nemáte tu někde nebožčinu podobiznu?“

„Jindro, jdi a sundej maminku ze zdi,“ řekl, aniž přestaly cvočky z hřebovnice kapati.

Jindra skočil a přinesl uprášený a zamušený lupenkový rámeček s vizitkovou fotografií.

Nebylo nejmenší pochyby, byla to Boženka Nekušová...

Ovšem, docela jiná, než s jakou jezdíval před deseti lety na výlety. Nejenom že byla spanilost dívčího rozpuku ta tam, obrázek svědčil o víc než předčasném zestárnutí, zvláště tklivě hleděly z podobizny na bývalého milence oči vpravdě mučednické a vrásky od koutků úst ku bradě, podivně nesymetrické, byly spíš vrypy než vráskami...

„Je to ona,“ řekl Jindřich Pavák víc pro sebe, „omyl jest naprosto vyloučen... Ale to je děsné, ty vrásky...“ a palcem i ukazovákem obkreslil od úst po bradě strašné vrásky podobizny Boženčiny.

Sýc pohlédl naň přes brejle a zavrčel:

„Jindro, skoč pro matku do Kotců, ať jí někdo u křámů počká, že tady máme hosta a že tu musí bejt, kdyby šídla padaly.“

Jindřich se rozběhl a jeho otci odlehlo, slyšícímu, že je Sýc po druhé ženat a že ty tři nejmenší jsou patrně z druhé jeho ženy.

„Jako ty vrásky?“ opáčil nyní, když osaměli, cvočkář, přistoupil k Pavákovi a pohlédl na obrázek:

„Jojo, ty vrásky na bradě!“ i zasmál se podivným smíchem beze smíchu.

„Ono se řekne vrásky,“ pokračoval, „jenže vrásky a vrásky bejvá někda rozdíl, nekery vrásky nenadělá stáří, a takový mívají potom taky mladší příčinu, někdy to může bejt snad taky nějaká hlubší choroba, ne?“

Sýc zesmutněl neuvěřitelně.

„Bylo jí devatenáct, když tento...“

A náhle Sýc vybuchl:

„Vono nestačilo, že do toho přišla, musela provést ještě i tohle, aby ji za ženu dostal takovej muž, jako já jsem... Není-liž to švanda za groš? Ale ani toho nebylo snad dost, to musel hoch dřív na svět, její matka musela prošpekulovat v tylorských jabkách za jedny Vánoce tři tisíce, musela tady zůstat vona sama s dítětem na mizině, aby se mohlo říct, že cvočkář Artur Sejc je pro ni eště trefa. Jen co je pravda!“

Mluvil stále v tónu „švandy za groš“, ale nakonec se dal do hořkého smíchu a ten rozehrál v zádušných jeho prsou nezkrotitelný kašel:

„Dyt' já vás přece dobře znám... milej pane,“ rozhodil cvočkář před Pavákem rukama a kuckaje se, pokračoval: „dyt' já vás poznal... hned, jak jsem si vás řádně prohlíd... já jsem přece chodíval za vámi každej večer... když jste se s Boženkou vodíval... bejval jsem přecejc u její matky na postel jako řemesník... a to vám musím říct, pane Pavák, že jsem nosil na vás pilník s sebou, nabroušenej jako šídlo, a dyž to prasklo, na mou duši, jak tu před váma stojím... byl byste to ode mě dostal, dyby se nebyla po vás zem slehla, dybych vás byl dopad...“

Na té namáhavě mluvící a kašlající trosce mužské nebylo sic nic, co by hrozbě do minulosti dodávalo věrojatného důrazu, jedině

Sýcovy oči a jich divoký a ještě dnes nevýslovně záštiplný pohled nenechával v Jindřichu Pavákovi nejmenší pochybnosti, že by byl zcela jistě provedl svůj úmysl.

Přistoupil zase ku své hřebovnici, vzal kladívko, práskl jím do hromádky hotových cvočků, ale hned se uklidnil a začal zas dmýchat do výhně a za chvíli už se zas ronily cvočky zpod jeho rukou.

Pavák seděl, v ruce rámeček s podobiznou, ani nedutaje. Bylo mu krušno, krušno!

Teprve nyní porozuměl dokonale Boženčiným očím a jich záhrobní výčitce, fotografované jako zvláště pro něho, výklad jejího nerudného muže vydal za svazek, druhý a poslední díl jejího románu, jehož první ovšem znal zevrub.

Tenhle dýchavičný skřet miloval jeho sladkou Boženku a jeho, Pavákovým přičiněním, došlo k tomu, že se stala jeho chtivosti přístupnou. Jak musela být na konec bědná, že se stala jeho kořistí!

Ano, její muž náležel k nectné odrůdě milenců-nástupců, hojnější než by se kdo nadál, kteří nemohouce se zmocniti milované, nacházející se právě v objetí šťastnějšího soka, berou zavděk, co z ní zůstaveno, ale běda tomuto sebekrásnějšímu zbytku! Nespokojí se s ním, odemstívají se na něm za to, co ubylo, a třikrát běda, je-li po ruce dítě sokovo!

Jindřich Pavák měl se co držet, aby neskočil a nevrhl se na otčíma svého syna.

Všechny rány, jež malý Jindra od svého tyрана dostal, míněny byly vlastně jeho otci.

Ale cvočkář se zas rozhovořil, řka:

„To můžu říci, že bych byl dítě legitimíroval, kdyby byla matka poslechla a byla si mě vzala dřív, než přišlo na svět, ale když to dopadlo jinak, řekl jsem, že to na mně nikdo nikdá nemůže žádat, už kvůli lidem!“

Proboha, ten člověk skládá mu účty ze svého jednání na odiv své šlechetnosti – a konečně, zdaž nemá k tomu plně právo? On přece po-

mohl Božence z hanby, do jaké se dostala Pavákovou zásluhou, on se stal otcem jeho dítěte, on vyplňoval jeho místo v každém ohledu...

Jindřich Pavák se otřásl návalem pohrobní žárlivosti, bylo mu hnusno ze sebe sama, že jí byl schopen. Ale v té chvíli měl doopravdy co dělat, aby se nedopustil násilí.

Vyskočil – ale řekl něco docela jiného, než původně chtěl:

„Je nutno, abychom tu věc skončili. Kde je hoch?“

Ptal se tak, ačkoli dobře věděl, že byl poslán pro macechu.

„To není tak náhlý, drahej pane!“ odvětil cvočkář. „O tom se bude mluvit dál, až přijde žena, tý je taky něco do toho, nadřela se na chlapce dost a dost! Však ona je už taky tu!“

Bylo ji slyšet otevřeným oknem, vpadla jako hasiči s hlučným signálem na poplach celému dvoru. Ve dveřích dílny spustila teprve, jak náleží:

„Posílat jsi pro mě nemusel, lítla jsem sama, když Hortnarka s tím skandálem přišla... Tak to je teda ten čistej tatínek, kerej se k svému dítěti hlásí až za deset let? Chudou holku zkazit, to ty páni dovedou, pocuchat a nechat bejt. Ještě dneska by měli na to času dost, mladej pane, před desíti lety to museli bejvat teprv utřinos! Pěkně jich vítám k nám!“

Tak hovořila děsná ta žena, ruce v bok, uklánějíc se Pavákovi s nejmýšlnější pitvorností, jak to dělávají megéry její vrstvy, dostaví-li se k takovým scénám diváctvo.

Bylo ho tolik, že až okno zatemňovali.

Indolog cítil, jak se rdí, ač viděl jen jediné oči, zraky malého Jindry, vytrěštěně upřené na otcovu, po anglicku vyholenou tvář; dost možná, že dával maceše za pravdu, pokud ji chápal.

„Ty to přece takhle nenecháš!“ rozječela se teď na muže. „Ježíšmarjá, to přece tak nejde; za deset let, to je přece nejmíň deset tisíc, počítá-li se tisíc za rok.“

Shromáždění venku na pochvalu zamručelo, jen jediný člověk se zkrátka a řízně usmál a hned se ujal slova:

„Desetkrát jedna je deset, paní Sejcová, počtářka byste byla, jenže tisícovky nejsou bačkory, které v Kotcích prodáváte. Nekřičte na celej dům, křikem se takové věci nespravujou, nýbrž jináč. Ten pán – má úcta, pane, dovoluju se představit, Mrkvantický, císařsko-královský stálý model na Akademii umění a na Umprůmce, jináč a zde správce domu – ten pán se k dítěti zná jako otec, sám si proň došel i nebude od toho, aby splnil, co na něho patří. Jistě není ten pán podle toho, aby se musel k něčemu teprve přidržovat, a kdyby to muselo být a mluvil do toho někdo jiný, potom by to byl salcamt a potom by z toho mohlo vypadnout spíš míň než víc, matko drahá!“

Mluví stál venku před otevřeným oknem, jež tvořilo jaksi rám k jeho krásné hlavě světce, nesmírně hojně kučeravými šedinami vlasů a vousů přepečlivě pěstěných. Domluvil a rozčísł špičkou dýmky knír, krom zakouřeného místa sněhobílý a bafal dál.

„Pánbůh s náma!“ posmívala se Sýcová, „aby bůhotec nebyl taky všade přítomnej!“

„Bůh otec anebo Neptun, Krok anebo Ahasver,“ vece na to Mrkvantický, „to všecko bejvám jinde; ale tady jsem správce domu a basta! A jako takový povídám, kdyby se měly všecky ty facky, co už jste jich Jindrovi vtělila, počítat jenom jedna za pětikorunu, možná že by to dohromady vylezlo na víc než deset tisíc korun, matko drahá!“

„Pane Mrkvantický, to zas neříkají, chlapec se měl u nás jako v ráji!“ bránila se Sýcová jekem, poněkud již selhanějším.

„To jest, jářku,“ odvětil neúprosný „bůhotec“, „jiný hoch, nějaká slabší houžev, už by snad býval na jeho místě dávno v ráji. Slízl jich přece, jak se říká, víc než lívanců, ačkolivěk jináč je kluk do opravdy po čertech satan, to se musí říć!“

„Nenechám tu hochu už ani hodinu!“ vybuchl do toho Pavák, „... a bude-li nutno, sám se budu dovolávat ochrany a přispění úřadů.“

Paní Sýcová na to nic, ale jako z rozpaků vrazila do skleněných dveří světnice, zaláteřila na oba své hochy, kteří teprve teď ustali

v pekelné své hudbě na plechové pokličky, a vrátila se do dílny s maličkou na lokti, bylať se probudila s pláčem a hned, jak hoši přestali s rámusem.

Docela jinak začala nyní cvočkářka:

„Tajak by to tedy myslili, pane Mrkvantický, že bysme to měli udělat?“

„Já bych ponavrhl, aby se ouřad dnes ještě vynechal,“ rozhovořil se důležitostně pan Mrkvantický, „nechte to na mně, paní Sejcová, já všechno zjistím, s tím pánem půjdu do jeho příbytku a věc se urovná bez křiku a k nejlepší spokojenosti navzájem.“

„Co myslíš?“ obrátila se Sýcová na muže.

Cvočkář, nedávaje se vyrušiti v práci, pokrčil rameny a cvočkářka, aniž by déle vyčkávala, vběhla do světnice, shýbla se tak prudce, až maličká v jejím náručí nazad hlavičkou pohodila. Našla, co hledala, a hned potom bouchlo to o podlahu v dílně, pár ženských šněrovacích botek, starých, valně obnošených, o nichž bylo těžko věřiti, že je to obuv Jindrova, kdyby sám nebyl po nich chutě sáhl.

Urputné vydání jich bylo zřejmým výrazem svolení paní Sýcové, aby si Jindřich Jindru odvedl, ovšem za podmínek, navržených správcem domu Mrkvantickým, osobností, která tu požívala nade vši pochybu neomezené právní důvěry.

Zatím co Mrkvantický doprovodil příznivý výsledek svého prostředkování rozvážným doslovem, za kteréhož neustaly Sýcovy cvočky kapati, aniž se jí dala zdržovati jeho choť ve svých šukavých přeletech po chudičké domácnosti, z níž se musí za chvíli vrátit do Kotců ke svému krámku.

Pro pěstouny Pavákova synáčka byla tato záležitost vložním v osvědčené ruce Mrkvantického prozatím vyřízena a všichni tři stali se tu zbytečnými.

Zatím natáhl Jindra jednu z prostorných svých botek, ale dříve než jí mohl – na boso – zašněrovati, ruka jeho pokrevného otce stáhla jí z jeho nohy a chvatně ji odhodila, týmž chvatem vzala jej

za rameno a hned na to hurtem odešli všichni tři, Pavák, Jindra a Mrkvantický, aniž dali, aniž se jim dostalo sbohem, nejspolehlivějšího příznak vzájemně napjatého poměru.

Mrkvantický na výklad i omluvu mávl zlehčivě rukou.

Byli ještě na chodbě, když tu za nimi šeptly slamníkem zatížené dveře dílny, vyběhla z nich Sýcová:

„Tu máš, vem si jen tvou maminku sebou,“ a vrazila hochovi do rukou rámeček s podobiznou jeho matky pohybem ráně podobným.

„Po dobrém to bylo lepší, vašnosti,“ řekl Mrkvantický, „kdyby byl na tom Sýc stál, musel byste mu chlapce ponechat až do soudního vyřízení, on je poručník... ačkolivěk si ty lidičky moc troufat nesmějí, mám je v ruce, abych jim napravil hlavu.“

„Jenom odtud, jenom pryč!“ vzdychl si Pavák, vida, že se všechno obyvatelstvo průchodního domu shromáždilo na dvoře, kde kdo se přišel podívat na Jindrova tatínka.

Pan Mrkvantický musel obstarat povoz. Pavák uznal, že je nemožno, aby se vybral Prahou pěšky ve společnosti bosého, rozedraného hochy a složitého patriarchy, tonoucího v záplavě vousů a vlasů, beze všeho na hlavě.

Krom toho chystala se nejmladší generace dvora a zcela zřejmě a houfně k čestnému průvodu.

O povoz nebylo ostatně zle; v rozsáhlém komplexu budov k tomuto průchodícímu domu náležitých, vyskytoval se i drožkář. Šli celým bludištěm o dvou dalších nádvořích, z nichž jedno bylo tesařskou ohradou se samostatnými vraty k řece, provázeni létacím sborem malých kamarádů Jindrových, běžícím hned jako štafeta napřed, hned po boku jako jízdní kondukt, z něhož na Jindru vypláznut přátelsky jazyk anebo vyskočila pěst s vlídnou a možno říci jaksi melancholickou herdou, ježto míněna na rozloučenou.

Na tesařské ohradě očekával Jindru Lojzík, byl tady doma. Vida Jindru rekem velkolepé události a středem pozornosti všeho uličnictva, křikl:

„Ty dvě šupy, aby ses Jindro neplet, že ti je daruju, avšak my se spolu ještě srovnáme!“

A zaťal zuby do velikého krajíce v pravici. Tvář měl sic již umytou, ale v nosních dírkách sedělo mu po krvavém granátu.

Jindra veda se s otcem, tíhl ku předu s očima široce rozzářenýma, jak se sluší na prince, ze zakletí právě vysvobozeného.

Venku na ulici usedli všichni tři do drožky a odjeli za hlučného nadšeného ryku uličnické drobotiny, která je doprovodila až sem.

Zastavili ve skladišti s prádlem, obuví a obleky pro pány a hochy, naposled v lázních, patriarcha Mrkvantický všady s nimi vytrvale. Když se z Jindry vyloupl i zevnějškem synek anglicky elegantního Jindřicha Paváka, začal pan Mrkvantický Jindrovi vykat a prohlásil, že tomu, kdo by ještě mohl pochybovat, že pan Pavák je skutečně otcem Jindrovým, měly by se oči vydloubnout a hodit psu; tak strašně jest hoch pánovi podoben.

Jindra ani k tomu nemrkl, nic tázavého neukázalo se v jeho obličejí; rozuměl prozatím dokonale svému poměru k novému otci.

Nesl jej neskonale snáze než otec sám. Nejpředněji k tomu ovšem přispívaly nové šaty a zlatá jídelna velikého hotelu, překonávající všechny i nejpohádkovější představy Jindrový.

Patriarcha Mrkvantický obědval s nimi společně a za své služby a přispění bohatě odměněn, odejel v drožce zase do svého království na Františku - - - - -

V.

Jindra starší osvojí si Jindru mladšího

Těžko bylo u srdce otci Pavákovi, an přihlížel svému nenadálému, právě nalezenému synkovi, z něhož pracně dobýval slovo za slovem, jedno neutěšenější druhého, ježto vyzvídal na něm jeho dosavadní život.

Bylo mu při tom jako sedícímu v lázni, kde se horká voda se studenou teprve mísí, hned var, hned led.

Může považovat dnešní den za šťastný?

Odpověď na tuto otázku zněla, že nemůže-li, aspoň má...

Jindřich Pavák cítil, že kás dosud neznámá síla láme jeho hřbet, aby se sehnul k tomuto lotříku chtivých zvědavých očí, zdvihá jeho lokty, aby je položila kol hrdla malého Jindry, ale cítil také, že jiný, stejně nucený cit tomu překáží.

A také se takovému ponuku něhy ubránil až do pozdního večera, kdy se vrátili z výletu parníkem, smutného pro otce nedostatkem takové radosti ze shledání, jejíž náplň pokládal za svou povinnost, a do níž se úsilno vemlouval. Že si ji hned všechnu neosvojil, to vyčítal si jako citovou hrubost a po polodenním cviku v otcovství aspoň v teorii uznal své setkání se svým synem za veliké štěstí, jemuž bude možno na chuť přijíti teprve, až se v nitru rozpustí.

Malý Jindra nesl základní změnu svého života nekonečně snáze. Na otci svém byl teď zúčasten jenom tím, že se ho nepustil; drobnou pěstí objímal dva prsty jeho ruky neustále, i neušlo Pavákovi, že kdykoli on sám ujal se jeho ruky, Jindra mu ji vyvinul a sám popadl otcovy prsty.

Bylo to jakýms dětsky naivním a bezpečnějším zajištěním, aby se mu takový skvostný otec náhle neztratil, anebo nějak vniveč nezničil.

Držel se ho jako klíště.

Podezřívavé, vyčítavé oko malého uličníka a pěstního zápasníka z Františku jenom velmi zřídka bodlo vzhůru po otcově tváři – a potom vždy ulevil si hoch hlasitým vzdechem. Zřejmě nerad, lstivě a vyhýbavě odpovídal na otcovy dotazy, které ho vyrušovaly z nerušeného požitku jeho radosti, jeho štěstí, jehož živly byly nové šaty, první jízda parníkem, zřídka kdy zažitá sytost jídly, dotud nikdy nechutnanými, neboť i u dítěte srdce a žaludek jsou spojitými nádobami.

Bylo to nadšené hltání nejen krémových trubiček, ale i nových dojmů; v tom, jak se Jindra celým tělem a rozpjatýma rukama vrhl na prolamovanou lavici na palubě, bylo jásotné objetí celého parníku, sklápění komína před mostem bylo mu událostí dech zarážející a pohled otevřenými skleněnými poklopy do strojírny, k němuž otce za dva prsty přitáhl, ohromujícím řešením hádanky lodního běhu. Nad pěnivými vlnami, vydupanými z řeky kolesem parníku, pištěl rozkoší, jeho oči na stopkách střelhbítě šněrovaly mezi oběma břehy a již za jízdy proti vodě ochraptěl tisícerými otázkami, skákaje novými a novými do otcových odpovědí.

Tak dověděl se Jindřich Pavák sám velmi málo o předmětu, zajímavícím jej nade vše jiné, kdo byl, jest a bude jeho syn.

Na zpáteční cestě k večeru byl by měl otec dost času vyptávat se, neboť synek zmlkl úplně, ale nebylo s ním řeči, tak byl vyčerpán a unaven, div že ještě na lodi neusnul.

Teprve zase v hotelu ožil při večeři; a potom byla to ještě mozačná postýlka se sítěmi v stranicích, kterou dal Pavák ve svém pokoji pro nalezeného syna postavit. Byla pro malého nemenší senzací než ráno jeho nový oblek.

Prohlásil sic znalecky, že dobře ví, že to není zlato, ale mosaz, ale shodil ze sebe šaty neméně rychle, jako když se svlékává ke skoku do řeky uprostřed Prahy, a prohodil:

„Doma jsem spával v šupletí pod Arturkem a pod Adolfkem,“ odpovídaje tak na otázku, kterou očekával; ptalť se ho nový jeho otec dnes už na několik set podobných věcí.

Ten však pozoroval s hrůzou hochovy tlapky i přemítal, kolikérých lázní bude ještě zapotřebí, aby se přestaly tak nápadně černati ve skvěle bílých peřinách, do nichž se malý proletář chrul s nelíčenou rozkoší.

Ale jeho ospalé oči ještě jednou se vytřeštily a hoch vyskočil a v postýlce se postavil:

„A prosím vás, nejste vy – Němec?“

Pavák zarazil se nad otázkou, jakou sotvakdy jaký syn vznesl na svého otce, ale v té chvíli uhodl, že dotaz ten po celý den vězel za bodavýma očima dítěte a že musel být zodpověděn, aby hoch mohl klidně usnouti.

„Ne, nejsem Němec, jsem Čech jako ty!“ odpověděl Pavák pevně, ač ne hned.

„To jsem sám rád!“ odvětil Jindra a na jeho vzdechu z hloubky bylo slyšet, že mu kámen spadl ze srdce.

Kloučkovi zasvítily oči, a jak mu ústa šklubla, ukázaly se na jeho tvářích dva důlky přeletem, zmizely hnedle spíš, než mohly býti zjištěny.

To se Boženka Nekušová z předalekého nenávratna lící svého dítěte usmála na Jindřicha Paváka, a tu stalo se, že konečně zvítězila síla, která po celý den shýbala hlavu otcovu k hlavě synově.

Nevýslovná něha a lítost popadla ho za bránici a tak ji zdvihla, že se srdce v něm div nedusilo – objal dítě a zulíbal je tak, jako kdysi jeho matku, když jí – na lících důlky mžikly.

Také Jindra, jemuž se cosi podobného přihodilo vůbec po první, ovinul hubený svůj loket kolem otcovy šíje i dal se do náruživého pláče.

Ale hned se vzpamatoval, a to prudkým, hněvivým, bezmála vzteklým pohybem, jakým se vrhl do peřin.

Patrně ho mrzí, že se dal tak přepadnout, pomyslně si Jindřich Pavák a značně rozčarován vydal se na procházku pokojem. Zastavil se před Boženčinou fotografií, stojící tu na parádním krbu – ukázalo se totiž, že rámeček má vzadu lepenkový jazyk k postavení –,

a zadíval se na ni. Pohled na ubídněnou tvář jeho milenky, kdysi tak rozkošné, zastavil slzy, které by byl málem pro ni prolil.

„Proč jsi myslil, že jsem Němec?“ tázal se.

Ale nedostalo se mu odpovědi.

Přiskočiv k lůžku synovu, viděl, že hošík spí, jako když ho opravdu do vody hodí.

Díval se na svého, nikdy neztraceného, ale přece nalezeného syna snad půl hodiny, a vida jeho urputně svraštěné čelo i zaťaté čelisti, ačkoli spal, vzpomněl si na jeho krátké náruživé zaplakaní i pomyslně si, že to bude státi mnoho námahy, než se mu podaří získati svého syna pro jeho otce.

Té noci šel však spát od svého návratu z Indie po první, aniž vzpomněl na krásnou Mabell.

Druhého dne probudil se Pavák velmi záhy, ustrojil se potichu a po špičkách přiblížil se k lůžku hochovu – ten dospával s čelem ještě svraštěnějším, než usnul.

– Bůhví, s jakou osudovou záhadou střetlo se to dítě ve snách, že jí takhle zarputile čelí! – pomyslně si Pavák.

Není snad táž jako osudová otázka, v jaké se on sám ocitá vůči tomuto děcku, své to krvi, jež přišel, podle jeho vlastního doznání, zachránit před utlučením. Teď, ráno, pocítoval veškeru tíž tohoto nesmírného převratu svého života, i ačkoli si musel říci, že takto dostane se obsahu jeho ještě mladé, do včerejška ještě zpustošené a prázdné budoucnosti, přece jenom marně naslouchal svému nitru, ozve-li se v něm zase struna něhy k dítěti. Ani s vynaložením všech svých dobrých hnutí nedoladil jí na včerejší výši.

Vtom malý Jindra otevřel oči napřed škvírkou, ale hned je vytřeštil, s úžasem rozhlédl se po svém bělostném lůžku, popadl otce za dva prsty pravice, ale hned je pustil.

Zhluboka vydechl – nebyl to sen!

Usmál se falešně – bez důlků v tvářích a nedůvěřivýma očima prozřel na otce.

„Proč jsi včera myslel, že jsem Němec?“ navázal Pavák hned, kde včera přestali.

Jindra otálel, ale potom z něho vyhrklo:

„Němci mluví špatně česky a potom jsou taky zlí!“

„Milý hochu, byl jsem deset let z Čech a po celou tu dobu neslyšel jsem hnedle ani slova českého,“ jal se Pavák svému synkovi vykládati, ale zmlkl.

Jindra je neobyčejně bystré hádě, dítě proletářské bídy s hlubokou nenávistí proti všem, z nichž pochází bída těch, k nimž Jindra ještě včera náležel. Zjevné neohebnosti v českém hovoru, jíž se Pavák nezhostil ani po měsících svého opětného pobytu v Čechách, použil Jindra k tomu, aby mu řekl, že je zlý.

„A já že jsem zlý?“ optal se Pavák svého synka, ale ten na to nic než velmi neurčité „Hm!“, kteréz nic neodvolávalo, a hned nato spustil nepřetvářeným přízvukem z Františku:

„Ježíšmarjá lidi! Vono už je sedm dávno pryč, to přídu do školy dnes ňáko pozdě.“

A přemetl se přes sítěný rám postýlky jako voltizér, zvyklý roznožmo skákati přes kůly, mezníky a milníky, kdekoli se udá – až mu šlapky o podlahu pleskly.

„Bude ňáká snídaně?“ optal se kamarádsky. „A to už abych ji měl v sobě, musím ještě zaběhnout domů pro učení.“

Je to pěkné na toho hochu, že první jeho myšlenka byla na školu, Pavák by se byl nadál, že se mu bude chtít pokračování požívačného včerejška do nejkrajnějších možností.

„Ted' umejt!“ řekl Jindra a už popad sklenici, nabral z umývadla, napil vody plná ústa a pouštěje z nich do dlaní, umýval si tvář po kočičímu, stříkalo na všechny strany.

„Takhle se to nedělá!“ vzkřikl otec, popadl kluka v týli a vstrčil mu hlavu do umyvadla a zatím co Jindra prskal, vyhrnul jeho otec rukávy i vzal synkovu hlavu do prádla sám.

Jindra nebránil se ani dost málo; frkal sic, prskal, kašlal, ale když mu otec spláchl hlavu naposled, blesklo jeho oko zpod brv, vodou do štětečků slepených, po prvé jinak než vyčítavým, podezřívavým bodnutím.

Rozkoší se chechtaje, dal si hlavu osušiti ručníkem.

„Zítřa ať už to umíš sám!“ řekl Pavák šťasten z tohoto oteckého uplatnění na dítěti.

„Dyť jo!“ odušil Jindra upřímně. „Ale ted' bych jedl!“

Bylo patrnó, že co do jídla hodlá s otcem jednati bez obalu, na to jej přec má!

„Napřed se oblečeš!“

„Ale jó, bože zlatej!“

„Jsi snad ty Němec, Jindro?“

„Já? Kdepak! Já a Němec! Já Jindřich Nekuš?“

„Proč tedy mluvíš špatně česky? Říkej, ano, a neříkej jo! Pamatuj si to!“

„Ve škole nikdy neřeknu jo. Tse ví, že ne. Abych snad stokrát opisoval...? Ale poslechněte, jak se vlastně jmenujete vy? Nekuš jistě né, protože jste si ji nevzal.“

Paváka z toho Jindrova „ji“ přeběhl mráz po zádech, a ježto se vůbec nenadál, že se tak brzy se svým synem octne v těchto soutěskách, nabyla jeho tvář takového výrazu, že Jindra konejšivě dodal:

„Aaale! Vždyť já dobře vím, že jste za to nemoh, že to nebyla vaše vina.“

Nadobro zdrcen zíral Jindřich Pavák na syna, oblékajícího se do nových šatů čile i zálibně.

„Nu tak!“ naléhal Jindra. „Ať vím aspoň, co říc', až se mě budou kluci ptát, jak se jmenuje můj novej tatínek!“

„Maminka ti to nikdy neřekla?“ dostal konečně ze sebe tatínek.

„Ale kdežpak! Když umřela, byl jsem půlčtvrťýho, to jsem ještě rozum neměl, a kdyby, maminka toho moc nenapovídala... Mluvila jenom takhle –“

A Jindra znázornil řeč nebožky maminky, vyřazuje ze sebe násilným šepotem:

„Vch-vch-vchvchvch...! Na to se tuze dobře pamatuju!!“ dodal a očka mu zářila jako nejrozkošnější vzpomínkou.

– Ano, to byla nepochybně ta hlubší choroba, o níž mluvil cvočkář Sýc! – pomyslí si Pavák a řekl silným a slavnostním hlasem:

„Tvůj otec se jmenuje Jindřich Pavák, pamatuj si to, Jindro, a tak se budeš jmenovat co nevidět i ty, a tvůj otec se vynasnaží, aby ti vynahradil, čeho – čeho jsi až dosud postrádal a co – co jsi ty zkusil a maminka!“

Oči se mu pohnutím skutečně zarosily.

„Jéje, Pavák?“ zachechtlo se dítě bezuzdně. „To si moc nepolepším. Parchanti už nebudou na mě povolávat: ‚Ty kuš, Nekuš!‘, ale zato: ‚Paváku, zavrkej!‘“

„Jakto?“

„Pavák, to je přece holub, ježíšmaryjá! Inu jakáž pakáž, mohlo to dopadnout ještě hůř, moh jsem se menovat Purclík, Parukář, Voláč anebo Slepíček například sakradente!“

Jindra bavil se nelíčeně s veškerou naivností svého cynismu, který však břitce jeho otce protýkal.

„Ostatně paváci jsou snad nejkrásnější holubi,“ těšil se Jindra, „když von padne na zem a roztáhne chvost a křídla, to až písek chrastí.“

Jindra ukázal to názorně, nasadil obě ruce pod bedra dozadu, roztáhl všechny prsty do vějíře a přisedl k zemi:

„Vrků? Vrků? Proto jim říkáme paváci, že roztahují jako páv; pan Mrkvantický má z celé Prahy nejkrásnější.“

Tu přišla pro oba snídaně. Pavák pamětliv včerejších Jindrových nezpůsobů dole v jídelně, objednal ji nahoru.

„A čím jste takto, že máte tolik peněz?“ ptal se Jindra co nejnezištněji.

„Doktorem filozofie, víš-li, kdo to je,“ odvětil Pavák trpělivě.

„Ó, to já vím dobře, co to je filozofie, to už nám pan učitel Forejt dávno vyložil; ale když jste doktorem moudrosti, to se teda tuze náramně divím, že nevíte, že paváci jsou holubi!“

Na to ovšem nebylo odpovědi přes všechnu vítězoslávu Jindrovu. Pro dr. Paváka bylo opravdu novinkou, že jeho jméno je názvem holubí odrůdy. Zabýval se však tou chvílí neodbytnou myšlenkou na něco velmi důležitého, dosud jen naznačeného, ne dost určitě objasněného.

Nechtěl s tím dlouho ven, vědělť, že tu běží o největší položku v účtu jeho viny před tím capartem, jeho hochem.

Vytasil se s tím až cestou staroměstským průchodovým bludištěm, jímž ho Jindra vedl tak bezpečně.

„A proč maminka tak sípěla? Mnoho kašlala, vid’?“

„Proč?“ odvětil Jindra. „Přišla o hlas, měla ho spálenej, ale na prsa byla zdravá... Od toho to nebylo.“

„Od čeho tedy?“

„Maminka něco vypila!“ šeptlo dítě.

Řka to, pustil se Jindra otcových prstů okamžitě.

Oči jeho pod zarputile navaleným a skloněným čelem Pavák nedohlédl.

„A co že to vypila maminka?“

„Ale – – olium.“

„Co je to olium?“

„Ale to je taková kyselina sirková, co se leje do vody, když se myje podlaha.“

„*Goddam!*“

„Co?“ ozval se Jindra, ale vida, že dál nic, pokračoval:

„Ona toho moc nevypila, nebožka bába jí to vyrazila z ruky... Jináč by byla musela umřít, ale takhle si spálila než hlas a bradu... Až do smrti jí zůstaly takový korejtká.“

Ukázal prstem od koutků až na špičku brady.

To tedy byly ty předčasné vrásky, o nichž včera mluvil cvočkář Sýc. Patrně že Boženku svým týráním dohnal k tomu, co učinila, a proto se věci dotkl jen tak zdaleka.

Leč Jindra rozptýlil tuto domněnku co nejdůkladněji.

„To jsem byl vinen já, že jsem přišel na svět,“ zticha řeklo to nemilosrdné dítě, jako by četlo otcovu myšlenku. „Přišlo jedno k druhému, ten první zmizl a do druhého bába maminku nutila...“

Nesmírná lítost zadržela hrdlo Pavákovo, hlas mu přeskočil, když se ptal:

„A kdo ti všechno tohle pověděl, hochu nebohý?“

„Ale Tóna Mrkvantickéjch; ona je o hlavu menší než já, ale žádnéj neví, jak je stará, a kde může někomu něco špatnýho říct, tak řekne, ona se tak mstí za to, že je trpaslice, a tak mi to všechno jednou na kládách pověděla. Ale pravda to je, celej František to ví!“

„Jindro!“ řekl Jindřich Pavák vlaze, ale selhaným hlasem, a vztáhl po něm ruku, leč Jindra se jí už nechopil.

Položil mu ji tedy na rameno, Jindra jako by chtěl uhnout, ale potom ten dotyk přece strpěl.

Pavák však poznal, že v jeho synu, ač otci sotva po pás dorostl, už vězí muž, na němž dětské matelotky a námořnická čepice s pentlemi vypadá málem jako posměch.

Ale také žalobce, jemuž bude muset stát slovem dříve či později.

„Až budeš větší, všechno se dovíš, co a jak bylo,“ koktal Pavák, všecek žhavý studem a rozpaky, „zatím vidíš, že hned, jakmile jsem poznal, žes na světě, jsem se tě ujal.“

Jindra na to nic, jenom „hm!“, a otec at' se nakláněl, jak chtěl, nedohlédl mu až na oči, mělt' Jindra hlavu příliš sklopenou a čelo tuze nakaboněné.

Tak šli chvílku vedle sebe, a právě když se Pavák domníval, že nalezl zas vhodné slovo, Jindra se otci pod rukou vytrhl a vskočil do vrat, jež Pavák hned nepoznal.

Neminula ani minuta a Jindra byl tu zas cvalem jako klusák, v samých vratech dohonil tesařovic Lojzík a vrazil mu – po čertech satan! – do páteře psací pouzdro, podobné velkému jehelníku, a než se Lojzík po škůdci rozmáchl, byl už Jindra zase skokem po otcově boku a vyplázl na Lojzík jazyk. Lojzík zprvu ani netušil, co to za kluka v opentlené čepici a v tuhém límci, celé rameno pokrývajícím, a užasl, vida teď, že to Jindra cvočkářů. A to také byl Jindrův účel.

Lojzík honem se chápal klobouku, ale jen chápal, leč nepozdravil... Ruka se mu svezla pod nos a uličník několikrát šmíkl prstem sem tam, jako by si nos uřezával. Lojzík odkoukal drzý tento trik svému otci, šprýmaři na Františku pověstnému.

Jindřich Pavák zahanbil se nad tím, že by byl málem poděkoval, a zastyděl se opravdu, když zaslechl krátké ošemetné chechtnutí Jindrovo.

Oba hoši byli kvítky z téže čertovy zahrádky, rostli na témž záhonu.

Pavák ve svrchovaně nepříjemném dojmu, že slouží za blázna dvěma klukům, z nichž jeden je nadto jeho synek, vrhl na Jindru velmi rozezlený pohled.

„Todlec?“ rozhovořil se Jindra bodře. „Todlec přece nic není, to je jenom dobrýtro, to já Lojzovi jednou hlavu rozbiju, protože po mně taky plivá a ze všech kluků nejdál doplivne a nejlíp strefuje.“

„Faleš!“ pomyslí si Pavák.

„Aspoň už nebude nadávat parchantů!“ pokračoval Jindra ve své samomluvě ve dvou a řka, popadl otce zas za dva prsty – výklad k tomu, co řekl.

Zatím došli ke škole.

Tu pozdvihl Jindra své zarputilé čelo k otci.

„Přijdete pro mne po škole zase?“ řekl a ukázal mu oči.

Byly to v dětsky vzrušeném obličejí zas – oči mužovy.

Pod jich výrazem nenalezl Pavák hned odpověď.

„Kdybyste nepřišel... skrz to, co jsem vám prve povídal... tedy byste byl vůbec nemusel chodit... Neutečete mně zase?“

„Na mou čest přijdu.“

„Řeknite radši – na mou duši!“

„Na mou duši!“

„Tak teda sbohem, po škole mám v jedenáct hodin!“

„Jindro! Proč neřekneš: Sbohem, tatínku!?“

„Tak teda – sbohem, tatínku!“

Kdyby hoch nebyl horempádem utekl, byl by ho tatínek, poprvé tak nazvaný, za to slovo objal...

Ihned jal se prováděti své otcovské náležitosti, i navštívil v novém svém posláním především ředitele školy.

Důstojný muž ten věděl sice o zázračném shledání otce se synem, kolegové už o tom včera ve sborovně mluvili, ale nedal ani slovem najevo, že na věc nahlíží jako na senzaci, a za to mu byl dr. Pavák opravdu vděčen.

Co se týče Jindřicha Nekuše, byl by to snad nejlepší žák celé třídy přes největší počet neomluvených hodin promeškané návštěvy školní, ovšem co se týče prospěchu, ale co do mravného chování, milý pane doktore, bude to asi obráceně. Pan odborný učitel věd přírodních například jest přesvědčen, že hoch jest zcela mimořádného nadání, ale nadání to bylo by zasvěceno zaniknutí, kdyby dosavadní poměry měly trvati dále. Bude-li však Jindřich Nekuš, jak se podobá, vyrván nejen z dosavadního prostředí rodinného, ale i z ovzduší čtvrti, může se snad z něho státi ještě zcela řádný hoch, co do srdce zkažen není, ale jeho tvrdohlavost, ano zarputilost! Ovšem jsou téměř všichni zdejší hoši napořád divoši, letos v létě například rozdvojena jest škola na dva tábory na zřejmém základě společensky třídním, na bosáky a botáky, kteří se navzájem krutě potírají. Nekuš je jedním z bosáckých vůdců, v podstatě jsou ovšem všichni jednacím uličníci. Jinak, jak praví, netají se ředitel školy panu doktorovi tím, že to bude kusem krušné práce, přivést

hocha k sobě, ale zdařit se to může jenom daleko od Františku, čtvrti i školy...

Dr. Pavák poděkoval i odešel s hojnou látkou ku přemýšlení až do jedenácté hodiny.

Kdyby byl už předtím přemýšlel o tom, co s hochem, byl se jistě rozhodnul, že tu svého Jindru nenechá, rozmluva s výborným ředitelem školy rozhodnutí to jenom urychlila.

Avšak výjev, jehož se dožil po škole, způsobil, že si umínil, nenechat tu Jindru už ani půl dne. Bylť nucen vysvoboditi Jindru z chumle zápasníků, do něhož se dostal ani ne dvacet kroků od školních vrat. Zakročil ovšem teprve, když viděl, že synek přes udatnou svou obranu podléhá.

Byl bit od bosých i obutých jako vrabec, který se jednomu hejnu zpronevěří a druhým jest odmítán. Jindra sic ani se nezpronevěřil, ani se nevtíral, ale to mu bylo málo platno, jeho nové peří způsobilo to pohoršení.

Na jeho marinářské čepici scházely obě stuhu.

Z toho všeho si však Jindra – zápasem všecek rozjařen – mnoho nedělal, „beztoho v tejlí lochtaly“, ale horší bylo, co kluci povídali.

„Co to bylo?“ ptal se otec.

Ale Jindra mladší neměl kdy, vítězoslavně otáčel se po skupině ostatních hochů, v jichž středu stále ještě brečky řval na celé kolo kluk, jemuž Jindra dal potutelně na rozchodnou. Ostatní se mu hlučně smáli.

„Povíš-li pak?“ naléhal otec.

„Ale nic!“

„Jindro!!?“

Pavák vložil do toho slova, seč byl, ale na Jindru to neplatilo.

Posměšným tónem starého kamaráda, který si chce toho druhého dobrat, obrátil se na otce:

„A vousy byste si nechtěl nechat stát!?“

Jindřich Pavák zatáhl prsty do Jindrova ramene, až se to švihle protáhlo:

„Au!“

Otec se už neptal, pochopil.

Ale Jindra by byl rád, kdyby se byl otec právě teď dále ptal, byl by mu beze všeho řekl:

„Kluci se mi smějou, že mám tátu chlapce.“

Proto se také s nimi popral, rytířsky se tak otce zastáváje.

Ten se to nikdy nedověděl, ani znění invektivy, která připravila Jindru o stuhý jeho námořnické čepice.

Událost tato nezůstala bez následků; Jindra starší začal totiž bez otálení plnit dotazné přání Jindry mladšího, neuplynulo ani čtrnácte dnů a pod nosem Pavákovým mlčky objevil se knír, kvapně dohánějící, co až dosud zmeškal.

To bylo prvním výchovným uplatněním Jindry syna na Jindru otce. Onoho dne však, a to hned po poledni, najal dr. Pavák dvou-pokojový byt na předměstí a již dne třetího šel malý Jindra do měšťanky předměstské.

Dělalo to dobrotu na vlas deset dní, dokud si totiž chodil Jindřich pro Jindru vždy až na školní práh. Ale tímž postupem, jakým způsobil Jindra vzrůst knírů svého otce, vymohl si na něm otcův větší odstup od školy; jednou čekal Jindřich v parku marně hodinu. Jindra nepřišel po škole k obvyklému dostaveníčku. Přišel domů v samou tmou, sotva že ještě bylo vidět na jeho tvář, na níž kromě několika světlých kolmic sotva byla patrna původní pleť, kolmice pocházely zřejmě od potůčku potu. Jindřich, který na svém strachu, kam se Jindra poděl, teprve poznal, jak rád má hochu Boženky Nekušovy, domníval se, že mírností pořídí co nejvíce.

Ale Jindra odpovídal spurně a zarputile.

Vyšlo najevo, že byl dole, u vody, na Františku, ano. Za to, že je tak špinav, nemůže on, nýbrž strážník, jistě by se byl umyl, kdyby je nebyl policajt zahnal od vody.

Tuhle nostalgii pobřežního člověka, z něhož náhle udělali horala, Jindřich chápal, i byl by ji zajisté odpustil, ale Jindra počínal si dnes obzvlášť vzdorovitě.

Odpovídal neurvale a vždy teprve na opěťovanou otázku.

Jenom po úryvcích dostal z něho otec, že si kluci hráli na vodě na indiány a že špína na Jindrově tváři jest zbytkem válečného naličení. Šaty měli zatím v tesařské ohradě, indiáni.

Dr. Pavák pokusil se o laskavý smích, který měl Jindrovi naznačiti, že soud a trest nedopadne tak hrozně, ale Jindra stál u dveří jako pařez a krom toho s čepicí na hlavě, ačkoli často opakovaný příkaz zněl, že má do pokoje vstupovati s čepicí v ruce.

– Proč nejde dál?

Jindra ani muk, ani hni!

– Nepochybně, že má válečné pomalování na celém těle?

Jindra neodpovídal, bylo to tedy pravda.

– A co ta čepice na hlavě? Hned ať ji dá dolů!

Jindra jako socha; čepici nechal na hlavě.

Vztek zdvihl Jindřicha ze židle, ale nešel hned k Jindrovi – chodil po pokoji, zatímco Jindra stál v tmavém koutě u dveří, jako vlk svítě očima, jak se podobalo, neboť oči jeho byly nejsvětlejší partií jeho tváře. Nescházelo, než aby skřípal zuby.

Nezbude skutečně, než aby hocha dal do přísného konviktu, ústavu, vedeného výtečným pedagogem, soukromé to vychovatelny, jaksí lepším, než je okresní, jakou mu radil už i nový ředitel Jindrový školy. I ten uznával mimořádné nadání hochovo, neváhal však prohlásiti, že Jindřich Nekuš svým chováním jest živlem celé třídy nebezpečným.

Co se toho týče, byl dr. Pavák odkázán na třídního učitele Jindrova.

A tu se dověděl pěkné věci o svém synu.

Stačil týden styku s ním a celá první třída C mluví žargonem z Františku, mezi jiným za své vzala, a to jenom vinou Jindřicha

Nekuše, krásná snaha pana odborného učitele češtiny, jemuž se podařil zázrak, že ve své třídě úplně beze zbytků vymýtil vadný čtvrtý pád množného čísla, např. vojáci místo vojáky a tak dále. Dnes zavládl starý zlořád, a dokonce slyšán byl už vadný čtvrtý, měli jsme dnes knedlíci, proboha! První C byla ve výslovnosti mateřštiny vzorná a naší chloubou. Neúporné snaze třídního učitele podařilo se docílit na příklad čisté výslovnosti pomocného časoslova já jsem, ty jsi, my jsme, vy jste, u všech žáků; dnes – díky Jindřichu Nekušovi – už neslyšíme zas než: jásem, tysi, mysme, vyste.

Zmaten, nevydržel dr. Pavák břitkého pohledu třídního, maně sklonil zraky na skleněnou kouli, těžítka. V rozpacích dotkl se jí třemi prsty a řekl nejistým hlasem:

„A je to vůbec možné, aby jediný žák nabyt takového vlivu na celou třídu?“

„Předně pardon!“ řekl školní mocnář a vzal těžítka zpod prstů a přenesl je na protější roh psacího stolu.

– Osle, pomyslíl si dr. Pavák.

„A podruhé neříká se, či vlastně nemá se říkati: ‚Je to možné?‘, nýbrž má se říkati: ‚Je možno?‘. Nepodporuje-li školu rodina, pak jsou výsledky ovšem trudny; a nakolik se týče vlivu žáka Jindřicha Nekuše na celou první třídu C, rozhoduje tu politováníhodná skutečnost a stará pravda o jedné prašivé ovci ve stádě...“

„Pane!“ rozlítil se dr. Pavák.

„I jinak jest Jindřich Nekuš uličník první třídy a svou drzostí ničí kázeň celé třídy. Chtěl jsem vám beztoho dopsat a požádat vás o návštěvu, ale upustil jsem od toho až na další...“

Dr. Pavák týmž okamžikem se uklidnil; povstal a řekl:

„Pane učiteli, byl jsem deset let v cizině i pozbyl jsem poněkud smyslu pro jemnosti češtiny...“

„Pozoruji, pozoruji!“

„... ale přece jenom ne tolik, abych nepoznal, že rčení ‚až na další‘ jest naprosto nečeské...“

„Prosím, prosím, pane, já mám aprobaci z češtiny pro nižší střední školy a nenechám se od nikoho poučovat!“

Dr. Pavák pokrčil rameny a řekl:

„To také není mým povoláním, nejsem učitelem češtiny, ačkoli byste se měl raději nechat než nenechat poučovati. A nakolik se týče prašivé ovce, o níž jste se tak laskavě zmínil ráčil, můžete být ujištěn, že nebude znešvařovati už ani čtyřiaadvacet hodin stádo, jehož pastýř sám –“

Jindřich mávl rukou a odešel.

Chodě nyní po pokoji, zevrubně probíral i tuto scénu, aby ukrotil vzrůstající svůj hněv proti synkovi. Příhodila se právě dnes odpůldne a otec po škole marně čekal na syna...

Jistě by mu pro výtky ředitelovy nedal ni jediného křivého slova, ale jak tu v temném koutě zarputilec stojí – nezbývá nic jiného než zachrániti pro sebe i pro něho onen zbytek otcovské autority, který je v sázce stůj co stůj.

Přistoupil k Jindrovi.

Co to?

Jindra je – bos! Proto se mu nechtělo ode dveří.

„Kams dal boty?“

„Ty si vzal ten člověk...“ zněla odpověď tentokráte naráz.

„Jaký člověk?“

„Ten, co půjčuje maňásky, to bylo naše kenů (kánoe) a moje se utopilo... vzal si tedy moje botky... Musel jsem je dát, byl by mne dal strážníkovi.“

To sice přesahovalo všechno, ale dalo se ještě jakž takž omluviti zasažením vyšší živelné moci, ale Jindra mluví na otce jako na Lojzíkka tesařů a potom ta čepice –

„Půjde-li pak ta čepice z hlavy, nebo ne?“ rozkřikl se Jindřich, nepoznávaje svého hlasu.

„Nesahejte na mně!“ ozval se Jindra vášnivým šepem; znělo to jako vyhrůžka.

Déle Jindřich nemohl váhati a Jindra byl bit jako žito, v nedostatku řemenu šlemi a ty pohříchu mají také přezky.

Ani při tom nesykl, ale když mu otec potom strhl čepici z hlavy, zaskučel Jindra nelíčeně.

Až se toho dr. Pavák lekl.

Nejen toho, čepice seděla na Jindrově hlavě jako přibita, bylo nutno ji odtrhnouti.

Ukázalo se, že byla jenom přilepena, a čím, o tom se Jindřich přesvědčil, když vjel Jindrovi prsty do vlasů.

Byla to krev.

Přítáhl hochu k oknu, přes křečovitou obranu jeho rozhrnul mu kšticí a ustrnul...

Chlípěla tu dosti značná rána s odstálými okraji. Proto se Jindrovi nechtělo s čepicí dolů.

Jindřich ustrnul a všecek v úzkostech svlékl hochu, umyl ho od hlavy k patě a zvláště pečlivě očistil mu ránu.

Po výprasku změkklý, úryvkovitě a k naléhavým otázkám přiznal se, kterak ji utržil: byla mu zasazena tomahavkem „Medvědí tlapy“, tj. Lojzovým, všechny tomahavky byly z měkkého dřeva, jediné Lojza ukrouhal si bukový.

Když hochu osušoval, začal Jindra skutečně cvakati zuby, ale nikoli po vlčímu; nepřestal, ani když byl zase oblečen.

Zdrcen svým namáháním a umučen trpkými výčitkami, vedl Jindřich bosého Jindru k lékaři, kterýž ránu sice uznal za povrchní a lehkou, avšak upozornil na to, že hoch má třesavku, a když mu Jindřich vylíčil, kterak se poranění přihodilo, a když slyšel o čepici, k ráně připeklé, hvízdal a hvízdnutí to vyneslo Jindrovi novou a zvýšenou torturu s vyčištěním rány, jejíž dezinfekce za takových okolností musila býti mnohem důkladnější.

Pídil se po Jindrově čapce, ale ta zůstala doma.

Dítě, jež bylo zařvalo, když otec nevědomky rány se dotkl, sneslo operaci bez hlesu a jenom bradou jektajíc, takže se zdálo,

jako by byl všechnu trýzeň z toho vzal na se otec, jenž byl blížek omdlení.

Doktor nařídil, aby Jindra byl uložen ihned na lůžko, že se ještě na nemocného přijde podívat, a statečný Jindra začal třeštiti již cestou domů, která naštěstí vedla jenom kolem rohu sousední ulice.

Jindřich byl nucen Jindru vynést do bytu násilím, neboť hoch mermomocí chtěl domů na František, a nahoře potom nastala nová bída; na lůžku musel jej Jindřich držet všemi silami, než upadl ve spánek či vlastně do horečného bezvědomí, přerušovaného válečnými výkřiky nebohého indiána.

V tom stavu zastihl jej lékař, jemuž nade vše důležitější byla Jindrova marinářská čepice; že byla bez podšívky a její modř pouštěla, zdálo se mu na celé věci nejosudnějším.

Tentokráte hvízdal třikrát a ještě pokrčil rameny. Předepsal tekutinu na náčinky, lék k vnitřnímu užívání, povstal, roztáhl od sebe ruce, prohlásil, že jest poranění bezpochyby těžce septické, přirazil dlaně na stehna a dodal, že za nic neručí.

Hoch že nesmí být ani minutu zůstaven sám sobě.

„Nu ano!“ řekl dobromyslně, když Pavák požádal, aby mu pan doktor poslal domovnici nahoru, jinak by nebyl měl ani koho do lékárny.

Na noc tuto nezapomněl Jindřich Pavák nikdy. Kdykoliv pohlédl potom na hlavu Jindrovu, třeba že už dávno zahojenou, vždycky měl před očima místo ve kštici hochově vystříhané, jodem černohnědé a v něm dvěma stehy sešitou ránu, na níž bylo mu horlivě přikládati náčinky.

Chodil po pokoji až do rána, naslouchaje výkřikům třeštícího dítěte, z nichž si snadno vyložil, že i této rány jeho dítěte zasazené jest nepřímým původcem on sám, jak to potom potvrdil Mrkvantický. Jindrovi dostalo se totiž na Františku přízviska „Indián“ narážkou na jeho otce, ukázaloť se, že hoch byl dole vícekrát než jednou úskokem ze školy, a z tohoto Indiána vznikla uličnická myšlenka,

po indiánsku vybojovali spor mezi „boťáky“ a „bosáky“, kteří přijali Jindru s jásotem zas mezi sebe, neboť kdykoli se objevil mezi svými na Františku, vždycky zouval boty.

Tak došlo k památné bitvě na Mississippi a naivní záměna Indů s indiány docela nic nepřekážela, aby Jindra slízl notnou od Lojzíka a druhou od tatínka a k tomu už v horečce.

Stoje nad ním, připadal si Jindřich Pavák nelítostnějším nelidou než pěstoun Jindrův, zádušný cvočkář z Františku, a co měl vlasů na hlavě, tolikrát litoval, že ač netuše, hocha nelítostně zbil, on, doktor filozofie a odkojenec staroindické kultury!

Druhého dne zrána bylo nutno povolati milosrdnou sestru, neboť Jindra, procitnuv z nevědomí, křičel hrůzou z otce, když jej poznal, i potom upadl v třeštění tím prudší.

Devět neděl potácel se v sotvách, ale když horečky minuly a rána konečně zaplnila se dobrým zrněním k hojení, první rozumné slovo Jindrovo bylo, kdeže je tatínek.

Tatínek na zavalanou přišel všecek zkroutěn, a když přistoupil k lůžku, hnula se ruka hošíkova, otec ji uchopil, cítil slabý pokus stisknutí a viděl stejně slabý pokus úsměvu v tváři Jindrově, ale přece úsměvem tím proskočilo na lících hochových zdání dolíčků Boženky Nekušovy.

Když se otec k němu dojat sehnul, tázal se Jindra, zdali se naň tatínek nehněvá. Nevýslovně šťasten políbil Jindřich Jindru, ale vtom už úzkostný nápad vybouřil jej z blaha vyrovnání se synem.

Jindra obdržev totiž otcovské políbení – vůbec dosud první –, ukázal důlky své matky ještě zřetelněji. Ale potom už oči neotevřel i usnul dřív, než znikla vteřina – příšernou slabostí.

Přechod od úsměvu k hlubokému snu byl tak náhlý, okamžitá změna v tváři dítěte tak nápadná, že Pavákovi napadlo, nebylo-li to vlastně posledním pozdravem na rozloučenou na prahu onoho světa.

Naštěstí vstoupil právě doktor do dveří i ujistil polekaného otce, že co se právě stalo, jest nejlepší, co se mohlo stát, i prohlásil, že je

vyhráno; toho dne už hošík vysvobozen pro vždy od každodenních dotud muk vypalování chorobné tkáně z rány, při němž si dr. Pavák ucpával uši, prchaje z bytu.

Lékař zjistiv bezhorečnost dítěte, odložil ohledání rány na druhý den a doporučil co možno hojný a nerušený spánek jakožto nejvydatnější lék.

Náhle procitlá Jindrova něžnost k otci nebyla tedy loučením se životem, žádným afektem okamžiku, nýbrž svéčinným popudem, vlastním objevem dítěte, tak říkajíc ryzím kovem, z rudy duše v huti lůžka žárem horečky dobytým.

VI.

Jindra mladší opanuje Jindru staršího

Osvoji si otce úplně a také jej opanoval navždy. Ale přidal se také k němu nadobro. Už nikdy nepocítil nostalgie po divokém uličnictví na Františku, ale veskrze rozhořel pro svět, těmto směrům dětské zábavy docela odlehlý.

Stalo se tak rovněž náhle a náhodou, docela nepatrnou událostí, avšak pro další jeho vývoj snad směrodatnou.

Jednoho dne po obědě – to už se Jindrovi zase vrátil jeho vlčí hlad, a ke všemu ještě s jedním kamarádem – při zvědavé rozmluvě s otcem, odpovídajícím na nekonečné otázky jeho o Indii, přerušil Jindra vyprávění znenadání slovy:

„Co je to tam?“ a ukázal na rukojeť veliké stříbrné lžíce polévkové, na níž po celou tu chvíli byl špendlíkem dloubal.

„Kde?“

„Nu, tuhle uvnitř téhle hvězdičky.“

A prst jeho zastavil se u nepatrňoučké puncovní známky na líci držadla.

„Něco tam musí být, ale není to rozeznat.“

„Tam, uvnitř, v této dolince? Tam je bohyně Diana!“

„Diana?“ opáčil Jindra nedůvěřivě.

„Ano, její tvářnost, nevěříš? Počkej, přesvědčíš se!“

Vyňal ze skříně velký anglický dalekohled, odšrouboval trubici s okulárem a prohlížel jí hvězdičku, vida, že správně ukazuje, vybídl Jindru, aby se také podíval.

„Druhé oko musíš zavřít!“

Chvilku trvalo, než se Jindrovo oko orientovalo, ale potom vykřikl úžasem:

„Ježíšku na křížku! Slečinka s růžky!“

„To je půlměsíček,“ opravil otec omyl Jindrův.

„Počkejte, nechte mne ještě dívat!“ doprošoval se nadšeně Jindra, ale potom zaměřil tubus na otce. Ovšem že byl zklamán, neviděl nic než světlou mlhu. Oko jeho sklonilo se na puncovní hvězdičku stříbra a teprve teď, vida její nepatrnost, užasl, jak náleží.

„To je krása!“ jásal. „Já myslel, když Diana, že to bude psík, a ona je to ženská, měsíček na čele, u nosu hvězdičku a v týli dvojku.“

Nemohl se nabažít, skutečnost a možnost tak droboučké skulptury a její viditelnost tímto přístrojem byla mu patrně zázrakem.

„Počkej, ještě něco ti ukážu!“ řekl Jindřich, namočil prst do černé kávy, škrejpl na papír, takže se udělalo několik mizivě malých, hnědých kapének.

Nařídil mu rourku na jednu z nich.

Jindra zakvičel rozkoší, zdvihl hlavu, pohledl na okno před ním dokořán otevřené a zase ponořil se ozbrojeným okem do krůpějky černé kávy, znova se přesvědčil, že všechno, co skly na ní vidí, jest shrnuto v nekonečně drobném bodě, takto viditelném jenom svou trpytností, a zase pozoroval okulárem dalekohledu.

Jak je to jen možno! Nejen každý i nejdrobnější lísteček fial na okně, celý podrobný vzorek záclon, ale i celá krajina, obrubou, zoubkovanou komíny níže položených domů, záběhlická silnice a přes ni napříč železniční násep, a můj ty bože! – skutečně jedoucí vlak, všechno vidět, i prapor kouře, nad vlakem povívající – a ejhle! – ukázal se najednou bílý obláček nad lokomotivou, za ním se ozval vzdálený hvizd vlaku: to všechno soustředěno v malounké skvrnce, na níž prosté oko jenom s velkým napětím uznamenalo čtvereček okna! Celý ten nevýslovně něžně a ostře nakreslený, smutný, černohnědý svět, proláklý jako na zahradní zrcadlové kouli a na vrcholném bodě, malá lesklá kulička, a když ji Jindra na skutečném nebi hledal, div ho slunce mocně zářící neoslepilo!

Mocně vydechnuv zůstal Jindra vyjeven na otce, aniž tušil, že v této černohnědé kapce utopil své vlastní dětství. Ještě téhož dne mu otec koupil skutečný mikroskop malého formátu, který mu několikrát nahradil mikroskop z dalekohledu improvizovaný, a tento strojek stal se jaksi pomníčkem Jindrova dětství, neboť odtud stal se naráz celým mužem, badatelem v miniatuře sic, zárodkem vědce, jímž se Jindra stal dříve, než mu narostl takový knírek, jaký pod nosem svého otce vynutil. Neboť od onoho dne sotva už měl smysl pro co jiného než s přírodními vědami souvislého. Aspoň až do věku, každému mladému muži kritického a mu nastávajícího, když se jím stává. A vyjma vodní sporty.

V tom byl všecek otcův, nehledě ani ke vrozené lásce Vltavina dítěte, jež spatřilo světlo sto kroků od jejího břehu, tenkrát ještě neupraveného, a deset let tu prožilo.

Prodlením stal se z něho znamenitý plavec-vytrvalec, veslař hodný svého otcovského trenéra, mnohdy i náruživý, ale jeho pravá, nikdy neunavená vášeň náležela vědění a přírodě.

Tu stal se od otce ještě neodlučitelnějším než ve vodě a mnohdy doopravdy jeho trýzní. Neboť Jindřich Pavák věděl mnoho, ale Jindra chtěl vědět všechno a velmi brzy narazil na dno i stěny přírodovědecké studny svého otce, který neměl například o tom potuchy, že paváci jsou holubi.

Brzy tedy nestačily otcovy vědomosti ani narychlo nastavované a jeho hoch, který na něm zvidával hrud' u hrudi, se zrakem zanečným a nedočkavostí prsty otcovy hněta, brzy naučil se hledati v knihách sám a jindy hovorem hlučný byt Pavákův ztichl, neboť jeden i druhý sedávali u svého. Jindřich u svých básníků a mudrců sanskrtu, Jindra v knihách přírodovědeckých, onen s vyjasněným, tento se zarputilým čelem.

Jejich cesty, jednou rozdvojené, stále více se rozbíhaly, neboť vedly k cílům, od sebe co nejodlehlejší, jako jsou kulturní historie lásky a oční lékařství, pro něž specializoval se Jindra už před

svým doktorátem, jehož byl by zcela jistě dosáhl ještě před svým dvacátým třetím rokem – nebýt války.

Tím časem byl Jindřich Pavák zaměstnán vybudováním své vědecké pozice v Praze. Jeho český překlad „Kama-sutry“ stále zůstával rukopisem, akademie nehodlala jej vydati, ač nabízela příspěvek na vydání; nakladatelé byli k tomu zpola ochotni, vynechali autor filologické komentáře pod čarou, pražské tiskárny neměly krom toho sanskrtoových matric.

A také jinak nebylo nad žádným rukopisem krčeno tolikerými choulostivými rameny, a když nalezeno jakési podmíněné východiště návrhem, aby určitá místa byla tlumočena „cudnou latinou“, odstoupil i nejdůležitější z nakladatelů, neboť to, co zbylo, věru nestálo za odvalu...

Zatím počaly se v pražském lékařském měsíčníku objevovati velmi lichotivě posuzované stati okulistiky z pera mladého Paváka, jediného negraduovaného spolupracovníka listu.

Čtyřicetiletý jeho otec horlivým sportem mládl, týmž původem Jindra daleko nad své mládí zmužněl, studiem svým zvažněl, kdežto Jindřich jako odborník srovnávací erotiky vždycky svým chováním, vystoupením i tvářností ospravedlňoval aspoň částečně pověst lehké mysli, která na něj spadala z povahy jeho studií, kdežto na tvářích Jindrových vždy spíše bylo znáti reflex jeho studijní lampy.

Ve společnosti a mezi známými neříkalo se jim jinak nežli „Jindrové“.

Když se Jindrovi dostavil knír a Jindra sám přestal růst, frapantní jich podobnost změnila se téměř v totožnost vzezření a oba stali se div ne znamenitostí pražských promenád, tím nápadnější, že se na vlas stejně a výtečně oblékali, což bylo anglickou zásluhou Jindry-otce.

Kdo je neznal, pokládal je za bratry, a když byl poučen, že to otec a syn, domníval se, že se tropí s ním šašky, a byly i případy rozčarování z úžasu tím většího, že nejednou považování i za blížence, za jakýsi druh Maenechmů.

V hodinách oddechu od studií a práce byli nerozluční, a nemohl-li jeden bez druhého žít, bylo to patrnější na živějším Jindrovi-otci než na vážnějším a mnohdy i zamklém Jindrovi-synu, přijímajícímu pozornosti otcovy beze vzrušení po zvyku z dětství, a opláčeje je jenom zdrželivě – neboť Jindřich Jindru zbožňoval, podrobuje se úplně jeho převaze.

Bylo to ovšem věcí nejnaternější jich intimity, ale kde kdo to pozoroval.

Ale lidí bližšího styku s Jindry bylo málo, a to vlivem Jindry-syna, někdy až nevlidy.

Bývalť družnější jako student před svou aférou s kol. Aloisem Poniklým, synem tesařského mistra, za výstavních let pražských náhle a značně zbohatlého.

Bylo to v přípravách ku plesu mediků a při volbě tak zvaných předtanečníků a předtanečnic. MUC. Jindřich Pavák, kterýž náležel rozhodně ke zlaté mládeži medické, nejenom zámožností svého otce, ale také pověstí vynikajícího studenta, jemuž kde kdo prorochoval skvělou vědeckou budoucnost již tenkrát, nemohl býti opomenut už jako vynikající činovník spolku a tím i plesového výboru a konečně i jako zřejmě protežovaný žák a fiskus dvorního rady, děkana fakulty a protektora spolku. Za takových okolností bylo více než samozřejmo, že bude vyvolen za prvního předtanečníka, a to s dcerou protektorovou.

Tehdáž nebyl mladý Pavák ještě nikterak povznesen nad takové společenské předsudky, a to tím méně, že mu takové vyznamenání dokonce nemohlo býti lhostejno, že dcera jeho zbožňovaného mistra byla až dotud jedinou ženou, jejíž pleť dovedla u něho vzbuditi aspoň tolik, a tenkrát dokonce i více zájmu než nejpoutavěji zanácená sítnice oka. Nikdo se to ovšem nedověděl, ani Jindra-otec, nejméně pak ona sama, ačkoli se k tomu nenedostávalo příležitosti.

Jako oblíbený žák dvorního rady byl několikrát zván k večírkům v jeho domácnosti, pořádaným hlavně proto, aby dvorní rada mohl

býti slyšán jakožto primista svého domácího kvarteta. To by samo nebylo ovšem na takovou příležitost stačilo, nebýti bezprostředního styku mezi mladým Pavákem a slečnou Jelenou, přivezeného společným spolupracovníctvím obou na velikém díle jejího otce. Znalost jazyků a materiálu – ačkoli byla daleka všeho účelného studia medicíny – uschopňovala ji k výpiskům a překladům z cizí odborné literatury a MUC. Pavák, výtečný histolog, jaký se podle výroku samého dvorního rady rodívá jednou za sto let, byl jeho neocenitelným pomocníkem i na klinice i při jeho monumentálním *Očním lékařství*, hlavně jako kreslíř jeho obrazců.

Nejednou pracoval Jindra v soukromé laboratoři dvorního rady, neboť preparáty očního lékařství lze, jak známo, i v kapse nositi. To stačilo, aby mezi studenty byl jmín za budoucího asistenta ordinariusova, při čemž nescházelo ani narážek na to, že se tímto asistentem stane nepochybně asi jako zeť.

„Ovšem, až jestli!“ říkali bližší znalci poměrů, anebo lépe pověstí o nich.

Kdyby se byl MUC. Pavák sám sobě výslovně přiznával z pomyslů na takové prostředky ku své akademické dráze, kterou si ovšem zcela nepopíratelně a nezlomně vytkl jako svou vlastní budoucnost; byl by zasluhoval jména kariéristy, arrivisty anebo šplhavce, ale tomu tak nebylo. Byl příliš útlý, než aby byl ve své mysli hatil ty dva pojmy, jako že to bude Jelena, která mu dopomůže k docentuře, anebo docentura, která mu dopomůže k Jeleně.

Věci nevypadaly bohužel tak, aby opravňovaly takové naděje.

Rozumí se, že devatenáctileté krasavici sotva asi ušla pravá příčina, z jaké se ruka mladého doktoranda zachvěla na mikroskopním objektivu, když Jelena vstoupila do pracovny docela neslyšně, aniž pozdravila, což napřed a velmi activě učiniti bylo jemu zůstaveno.

Ať dělal, co dělal, nikdy nepřekonal své nepatrné, ale neztajitelné rozechvění, jehož původem byla maličkost, a to sotva, ale přece jen

znatelné *tázavé* přimhouření očí Jeleniných, utkvěl-li na ní Jindrův pohled o půl vteřiny déle, než se jí zdálo vhodným.

A kdyby byl pohled Jindrův trval ještě jen půl vteřiny, bylo by se ozvalo Jelenino tvrdé, ale jasné a ledově přívětivé: „Prosím?“, aby se pak, aniž vyčkala nějaké odpovědi, ihned obrala prohlídkou došlé korespondence.

Jindra slyšel toto „Prosím?“ než jednou a nepřál si ho ještě jednou.

Nikdy, ačkoli si to stokráte umínil, nepodařilo se mu pozdraviti Jelenu, aniž by byl na ni pohleděl.

Proto se stávalo, že se mu ruka chvěla, hledajíc pastorek objektivu mikroskopového, aby se zase zaujal chorobnými změnami zrakového nervu, jehož řízek měl pod krycím sklíčkem.

Tak se stalo, že nebylo potom mezi nimi nikdy proneseno slova, které by nemohlo státi v „papáově“ „Očním lékařství“, neboť slečna Jelena byla příliš, příliš korektní a Jindra Pavák příliš, příliš hrd, než aby mezi nimi mohlo býti upředeno vlákénko i jen mikroskopické síly, vedoucí od srdce k srdci.

Jelena byla Jindrovi dívkou jako z jiného, daleko odtud vzdáleného světa, jehož kus bylo tu v domácnosti dvorního rady, a to kdesi ve vnitřních komnatách, z nichž v jedné ležela dnou ochromená dvorní radová, kterou si dvorní rada přivezl z dálné Moskvy, kde uzrála nynější sláva českého učenca právě včas, aby se mohl vrátiti do Prahy a zaujmouti tu své nynější místo a význam.

Nenáleželo nikterak k vedlejším okolnostem, že Jelenina matka byla ruskou hraběnkou, neboť i Jelena byla komtesou každým coulem, a snad proto, že se narodila už v Praze, nedožil se u ní nikdo toho, čeho se dočetl o hraběnkách u Turgeněva či Tolstého; tak exkluzivní jako ona nebyla žádná z rekyň obou klasiků ruské šlechty a také žádná neměla tak málo srdce.

Kdykoli se od matky do pracovny vrátila, vždy zdálo se, jakby toho mála ještě ubylo a jako by byla příliš zahalena zas do hustšího a nepro-

niknutelnějšího hávu nepřístupnosti, tak velkolepého svou ponurou noblesou jako rodinné drahocenné kožešiny, v nichž se toho mrazivého masopustu mladé své společenské slávy na ulici objevovala.

Slušely nadmíru její sněžné sarmatské pleti, vlasům barvy nlesklé platiny a honosivě něžným rysům tváře. Čeho se té nedostávalo – jak malíři říkají – zaražeností v barvě, hojně nahrazovalo její oko, svítivé nevlahým paprskem ledového úlomku na slunci, bylať kráskou ve svém druhu jedinou.

Přirozeně, že se snížila, když navštívila taneční soirée za účelem seznámení se předtanečních párů, vlastně předtanečnic s předtanečníky. Ti, jak bývá na odborných plesích, nenáležejí zpravidla k téže společenské třídě jako dámy, za jichž rytíře byli pro ten jediný večer vybráni, s potomním jediným právem pozdravovati je na setkání.

Ovšemže Jelena svého předtanečnicka neoficiálně znala, ale když jí byl na předběžném soirée předsedou slavnostního výboru představen, nepřipojila ke své, sotva znatelné pokloně ani poznámku, že už se jí dostalo toho potěšení.

Virtuózně hrála dámu, s tímto pánem poprvé v životě mluvící, což MUC. Jindru Paváka, ač nijak jelimánka, mátklo venkoncem. Bylo při ní mnoho grácie, tak říkajíc, spíše jemně náznakové než okázalé.

Ruka její tak lehce ležela na jeho rukávě, že sotva znamenal její prsty, a když pronášela své „Prosím?“, učinila tak s nekonečně jemným nakloněním hlavy na pravo, jež Jindra přece viděl, ač se na ni přímo nedíval.

Bylo lhostejno, o čem Jindra začal; její jasné, tázavé „Prosím?“ bylo jako vždy tříštivým fouknutím do jeho pokusu o mýdlovou bublinu konverzace, a když zavadil o vědu, neozvalo se už „Prosím“, ale Jelena pozdvihla pravici k nepatrnému sic, ale nevýslovně elegantnímu gestu ke skupině pánů, obkličujících dvorního radu, a to stačilo, že papá ihned přerušil rozmluvu s extraordinárním koryfejem své fakulty a přitočil se po její bok.

Odňala svou ruku z podloktí Jindrova, aby upravila stužku svatě Anny v knoflíkové dírcce pana dvorního rady, a potom už jí na rámě Jindrovo nevložíla.

Potom už nepronesla vůbec ani slůvka, dvorní rada přišel se svěžím apropos k svému „Očnímu lékařství“ z diskuse s mimořádným svým kolegou, a rozmluva pohybovala se výhradně v technických termínech okulistiky.

Soirée bylo vůbec krátké, a nebýti proseb mladých dam, nebylo by se vůbec tančilo, krom oficiálního tance, při kterém Jindrova náruč o Jeleně ani nevěděla, tak rezervovaně tančila slečna dv. radovic, hledíc si největší úspornosti v dotyku.

Potom korektní chladná poklona a dobrá! Slečna se zavěsila zase na rámě svého papá. Ale ježto soirée nastaveno, přišel pro slečnu kol. Alois Poniklý, propadlý protikandidát Pavákův v předtančení.

Tanec, který Lojza tesařů s Jelenou zahájil, byl od samých počátků zmatečný. Bylo to také rouháním pokusit se s touto rozenou a vědomou grácií o taneček hurtem a stylem pomocníků Lojzova otce, přebohatého mistra tesařského.

S Jelenou, která s Jindrou tančila paty neustále pohromadě a vůbec tak, že mezi ní a tanečníkem mohl menší člověk shrben proběhnouti!

Pravda, od Lojzík dala se obejmouti ztuha, ale nic platno, chtěl-li Lojzík ukázat, jak by byl býval se slečnou předtančil, pohořel s důkladností málo záviděníhodnou.

Nikoli proto, že se pokoušel o valčík dupárenský, ten přece prováděn s největší shovívavostí a zdarem i na nejpřednějších tanečních parketách pražských, ale že se s tanečnicí živou mocí nemohl shodnouti. Ačkoli se všemožně vynasnažila, přece to vypadalo tak, jako by se Lojzík, ovšem s nepřilísným úsilím, pokoušel svou tanečnici zlomit v páteři anebo usadit na neviditelnou židli.

Ne a ne se hnout z místa!

Pohled na svrchovaně distingovanou Jelenu v této situaci stával se až trapným, a Jindra rozhodnuv se pro čin vysvoboditelský, provedl jej tak, jak to vídal v tanečních hodinách.

Rozběhl se totiž drobným šoupavým krůčkem až k nemohoucímu páru a stručnou poklonkou nabídl se, že by Jelenu převzal.

Užasl nad pohledem, jakým jej za to odměnila!

Byl v něm kmit hněvivého rozčarování z kouzla nejprostonárodnějšího „šestáku“, do něhož byla Lojzíkem zasvěcována, ale poněvadž se jednalo o Jindru, jejího zvoleného předtanečníka, nemohla jinak jednati, než že přeložila svou ruku z ramene Lojzíkova na rameno Jindrovo.

„Co tooó?“ zamručel Lojza popěvkem nefalšované noty z Františku, ale sklonil hlavu a tíhnul podél stěny do kouta.

Měl nejkrásnější právo, aby byl dotčen, neboť tím, že Jelena zakročení Jindrovo přijala, potvrdila, že na něm je vina...

A přece to byla ona, která jej požádala:

„Ale sechser!“

S Jindrou dotančila slečna jedno kolo a potom požádala, aby ji dovedl k papá. Učinil tak s neulevujícím pocitem, že se dopustil, čeho neměl.

Ostatně dohra se dostavila.

Při konečném rozchodu nečetné společnosti, který udál se ve vestibulu prastarého, ale renomovaného hotelu, do jehož sálu uchýlovaly se podobné výlučné podniky této vrstvy, přikročil kol. Poniklý ke skupině, utvořené panem dvorním radou, slečnou Jelenou, v jich drahocenných kožišinách, a MUC. Jindřichem Pavákem, a oslovil tohoto:

„Poslouchej, *Nekuši!* – Pardon, pane dvorní rado! – To, cos mi provedl dnes, to ti podruhé neodpustím, a nebyl bych ani dnes, kdyby to nebylo v takové společnosti...“

Pronášel tuto invektivu s cylindrem v ruce a tónem co nejslušnějším, ale bylo na něm vidět, že ho všichni čerti...

„Co je, co je, Lojzo?“ přerušil jej dvorní rada tónem své právem proslulé bonhomie.

„Ale, tančili jsme spolu, nešlo nám to a pan Pavák pro mne přišel,“ řekla Jelena co nejlíbezněji.

„*Pardon!* Já zůstal stát jak kůl bez plotu,“ odtušil Poniklý v rozhorlení, stále ještě velmi roztomilém.

„Prosím vás,“ řekla slečna Jelena. „To je toho mezi bratrancem a sestřenicí.“

Příbuzenství – uvedené Jelenou jako polehčující okolnost – nebylo nijak valné a stupňů mezi tímto bratrancem a sestřenicí celé poschodí, ale přece jenom vysvětlovalo odvalu, s jakou vnikl Poniklý do polobohorovného ovzduší dvorního rady.

„Nonono, snad nebude tak zle!“ chlácholil pan dvorní rada. „A co dělá maminka, stále zdráva?“

„Ale, papá!“ zaskočila tatínka Jelena. „Paní Poniklá už je tři leta mrtva!“

„*Pardon!* Já se mýlím s Dolfínou, její starší sestrou!“ omlouval se dvorní rada zmaten.

Ještě větší zmatek ukázal se však na tváři slečny Jeleny, a Lojzou rozpaky až hnuly, otevřel ústa a zase je zavřel a neřekl, co chtěl:

„To je právě moje matka!“

Ze zahanbení pojal jej vztek proti tomu, před nímž byl zahanben.

„Každej máme svou rodinnou kroniku, vid', *Nekuši!*“ začal Poniklý, jenom aby stůj co stůj něco mluvil a svůj psychologický moment zakryl.

„Vy medikové máte groteskní přezdívky mezi sebou!“ podotkla Jelena. „Jak to říkáte panu Pavákovi?“

„*Pardon*, to není přezdívka, to je jeho pravé jméno,“ blábolil Poniklý zpola nechtě a spoután tázavým pohledem Jeleniným, dodal výklad:

„Tak se totiž jmenoval pan Pavák na obecné škole... po mamince...“ bleptal Poniklý, „dříve ještě než mu přijel tatínek z Indie... to

byly časy, vid', Jindro, když tys býval náčelníkem bosých a já komandantem obutých, zdalipak se ještě..."

Třesk! – zlomila se v tom okamžiku krásná rotanová, stříbrem kovaná hůl Jindrova v jeho ruku. Popadl ji pevně do obou pěstí, hned jak se mu dostalo prvního „Nekuše“, ohýbal ji, ohýbal stále silněji, a nyní praskla.

Tři pohledy soustředily se na Jindřichu Pavákovi, navrásklý dvorního rady, ledový Jelenin a Lojzův vyvalený.

„*Pardon* – prosím za odpuštění,“ řekl Jindra; bylo nyní na něm, aby koktal on; „myslím, že jest lépe, že jsem hůl zlomil, než abych... abych... ji byl přerazil!“

Půl vteřiny, kterou na něj hleděla, stačilo, aby zbledla.

„*Pardon!*“ řekla nyní Jelena. „Poroučím se vám, pánové!“

Pohyb, kterým to provedla, byl sice elegantní, ale přece jenom pana dvorního radu tak říkajíc odtud odpáčila, učinivši tak konec památné „pardonové“ rozmluvě.

Dvorní rada šel odtud jaksi nerad, zdálo se. Jindra a Lojza zůstali na sebe koukat.

„Jdi domů a očekávej moje svědky!“ řekl Jindřich Pavák a ze vši své brunátnosti zbělel.

„Já tě i s tvými svědky!“ zasípěl Lojza a přirazil hrud' ke hrudi Pavákově.

Ale stáli kolem nich ostatní kolegové výboru, kteří už zdaleka zpozorovali, že se událo něco nepravdivého.

„To ne!“ řekl předseda a položil dlaň na rukáv Poniklého a to stačilo rozvaděné oddělit od sebe a uvést aféru do kolejí, kteréž za tehdejších názorů v těchto kruzích byly nevyhnutelné.

A důsledek aféry byl ten, že na plesu se slečnou Jelenou předtančil kol. Al. Poniklý, maje černou hedvábnou čapku na hlavě – z koketerie, neboť *prim* šavlí Jindrovou mu zasazený nebyl zdaleka tak hluboký jako rána, kterou kdysi obdržel Jindra od bukového tomahavku Lojzova, a do plesu se dávno zahojil.

Ale událost tato přimkla oba Jindry k sobě ještě těsněji než předtím. Rodinná jejich kronika, na niž Lojza učinil narážku tak nešetrnou, vešla s obšírným výkladem do všeobecného majetku a Jindrové, aniž by si byli řekli, uznali za dobré svorně neviděti napříště ani vpravo, ani vlevo, nýbrž tíhnouti bok po boku se zraky vpřed do nedozírna upřenými.

Tak chodívali po třídě na promenádě, sedali v kavárně, v koncertě, v divadle sami. Byli vidět všude, ač sami nikoho nepozorovali.

Ostatně tu zimu měli Jindrové ještě leccos jiného na práci, Jindra-syn dodělával doktorát a Jindra-otec připravoval český překlad „Kamasutry“ jakožto habilitační spis.

Každý seděl ve svém pokoji; jindy studovali pohromadě, ale tentokráte to nešlo, nebyli totiž úplně sami. Náhoda tomu chtěla, že právě toho dne, kdy si Jindra s Lojzou vyřizovali svou rencontre, zavěsil jeho otec ve společné pracovně velký, zvětšený portrét Jindrovovy matky, Boženky Nekušovy.

Při práci pak jeden druhého přistihovali ob chvíli, kterak pozoruje velmi zdařenou podobiznu, pořízenou podle známé malé fotografie.

Při tom četli jeden v druhém, co si myslí.

Brzy našel Jindra záminku, aby zůstal ve svém pokojíku, kde se popadl za uši, aby přidržel hlavu k rekapitulaci látky druhého rigoróza.

Leckdy to musil učiniti násilím, také jemu se zacelovala rána, ač ne tak rychle jako Lojzova, který ovšem zbytečně, ale ještě dlouho po masopustě nosil hedvábnou čapku, aby hojila se také per primam, jak říkají chirurgové, to jest bez zánětu.

Zajisté že nikoli bez bolesti a tu právě nejtíže snášel pod obrazem matčiným v pracovně otcově. Kdykoli na něj pohlédl, vždycky mu současně vytanula Jelenina tvář s honosně zcizeným, ba uraženým výrazem, jaký nabrala při sdělení Poniklého o jeho původním jméne „po mamince“ ...

Odprošoval ji, odprošoval nebohou svou maminku – za to, že mohl na ni i jen tu chvíli zanevřít, lze-li zanevřením nazvat okamžik leptavě palčivého zamrzení, při němž ovšem byla hořkosti plná ústa.

A maminka se dívala stále stejně svýma očima mučednice, jež měly právo vyčítat každému, na koho se koukly, a nyní měly to právo i vůči němu, Jindrovi...

Neusmály se odpuštěním, poněvadž se portréty mrtvých smějí jenom úsměvem živých jejich originálů, a Jindra se nepamatoval, že by se kdy byla maminka usmála.

A kdyby, i byl vydržel nesmířený pohled matčiných očí, nesnesitelnou byla mu pátravá pozornost otcova, který někdy až výtrzně zakašlal, aby obrátil synovy oči od matčiných ke svým.

„Jindro!“ řekl potom, ale aby dodal: „Kam se díváš?“, k tomu už se mu odvahy nedostávalo.

O tom, že jeho hoch vidí na stěně vedle matčiny ještě podobu jakési Jeleny, hrdopyšné hrabinky, uštknuté praproletářským původem svého předtanečníka, jímž se potom ovšem nemohl státi za nic na světě, o tom Jindra-otec ovšem potuchy neměl.

Z té rány vylízal se Jindra-syn daleko snáze v naprostém soukromí, v němž nebylo ani matčiných vyčítavých, ani otcových tázavých očí, a v němž osaměl se vzpomínkou na oči Jeleniny.

Snáze se takto s nimi vypořádal, chladný jejich lesk bledl stále v jeho vzpomínce, až zhasl docela. Přispělo k tomu i to, že je nyní ve skutečnosti nevídal – pro dílo pana dvorního rady kreslil teď výhradně na jeho klinice.

Bylo to spojeno s jistými potížemi pro slovuťného učence, jenž předtím i za své soukromé ordinace mohl sledovati stavy preparátů uznané za vhodné ilustrace díla, ale když se jednou zmínil, že to či ono by se snad provedlo lépe v jeho vlastní pracovně, zdvihl Jindra od mikroskopu hlavu a věnoval panu dvornímu radovi pohled takový, že pan dvorní rada navraští obočí a po krátkém přemýšlení

podrbal špičku nosu, to bylo obvyklé jeho svědectví, že mlčky chápe.

Dvornímu radovi stal se přes všechno nepostrádatelným, překládal jeho kazuistiky pro anglický časopis. –

Došlo konečně tak daleko, že se Jindra z hloubky svého vlastního náruživého studia leckdy vyburcoval náhlou, ale neurčitou pobudkou, že na něco zapomněl, na co zapomínati neměl.

„Ach tak!“ odušilo potom jeho nitro, když zjistil, že tou vzpomínkou, která se už ani sama nevtírala, ale musila býti zvlášť vybavována – jest slečna Jelena.

Tak se stalo, že po ráně Jindrově nezbyla už ani ta obolená jizva.

Poznal to, když si domů přinesl původní matčinu fotografii v novém ebenovém rámečku a zavěsil ji nad svým lůžkem.

Ted' už matčiny oči nevyčítaly.

Sblížili se tady zase s maminkou, byli tady lépe pohromadě, tak jako by se byli vrátili ruku v ruce do svého ze světa cizího, kam nepatřili, kam však náležel – dělej co dělej – Jindra-otec...

A jeho láska k Jeleně?

Byla jako váza, která nepoznala ohně. Uschne a rozpadne se v prach.

Tím nadšenější a hlubší byly jeho doušky ze zlaté číše vědy, v níž se hodlal co nejrychleji dopítí dna, to jest doktorského diplomu, bez něhož se do Paříže odebrati nechtěl.

Ale dříve, než se tak stalo, vyrazila mu číš z ruky – *válka...*!

DÍL DRUHÝ

I.

„Tam tvam asi, Jindra!“

„Jindříšku – hošíčku –!“ tak přerušil Pavák-otec předlouhé, již hodinu trvající mlčení. „Málo, pramálo jsi mi toho až dosud napovídal o tom, jak se ti vůbec a vlastně na té kleté vojně vede. Cos mi o tom psal, bylo skoro nic, a cos mi pověděl, je docela nic...“

Otcův hlas chvěl se sice pohnutím a jeho „Jindříšku!“ ozvalo se dokonce s předrážkou něhy, ale Jindříšek vyslechl z toho všeho jemně falešný názvuk, že až oči otevřel a obrátil je k otci.

A vida, že se tatínek posadil, pohnul Jindra tělem a v tom okamžiku pocítil na své kůži žhavěti nesčetné body, stopy Heliových šípů; nezvykl dosud sluneční lázni. Rudý vid zpod víček, dotud pevně přimknutých, zaplavil mu na vteřinu celý obzor, blankyt přebarvil na oranžovo a břehy řeky s kopci a stráněmi i kamennou hrází ukázaly se mu na chvíli černě, pokud stíny, a oslepivě, pokud světla, a po chvíli vše zas slehlo rychle v přirozený obraz krajiny nadpražského poříčí, vedrem zatopené.

Toliko tatínek zůstal všecek hluboce temný, ale to byla jeho pravá barva, účinek to každodenní sluneční sprchy.

V lehké závratí, vyležené na temeni, zakolísala mu silueta původce jeho dnů, než se ustálila, a Jindra viděl, že tatínek už ani není brunátný, nýbrž leskle hnědý jako jednorocní hříbě.

„Nu tak, Jindro!“ žebronil otec.

Za čtrnácte let výchovy, kterou Jindra mladší byl věnoval Jindrovi staršímu, seznal svého svěřence zevrubně, i uhodl přesnadno, že otec něco má, co by se synu nelíbilo, ale že se bojí, aby to ven nevyšlo.

Takhle se vždycky tvářil, když se jeho syn octl poblíž stop jeho spádů: zhusta ho sám na ně uvedl.

„Tatínku,“ odpovídal Jindra zdráhavě, „nestál jsi příliš o moje dopisky, odeslal jsem vždycky tři až čtyři, než došla některá od tebe.“

„Ale, Jindro! Což jsi zapomněl, že jsem byl do jara internován na policejním ředitelství jakožto podezřelý ze styků anglických? Směl jsem psát než jednou měsíčně.“

„Od jara máme čtvrt roku, po případech čtyři měsíce, a já byl téměř beze zpráv o tobě!“

„Jindříšku!“ a otec dokonce sepjál ruce. „Proč mi tohle povídáš...? Víš předobře, že krom tebe není nikoho na světě... a konečně není přece vyloučeno, že tě některé moje dopisnice nedošly... Vždyť i zde mimo pražský policejní obvod nalézám se neprávem a tos všechno zavínil ty, že jsi se přiznal na vojně, že jsi se anglicky naučil ode mne... Když Anglie vstoupila do války, prasklo to, a ačkoli bylo zjevné, že nejméně deset let nemohu býti velkobritským příslušníkem, kdybych jím býval před čtrnácti lety, stálo to nesmírnou námahu, než se dr. Šmardovi podařilo dostat mne z policejního ředitelství ven a zachránit mne před koncentračním táborem... Tak vidíš!“

„Ale, tatínku, tohle všechno vím už dávno!“

„Nu a vidíš, víc nebylo skutečně co sdělovat... Že tě mám rád nade všechno, že jsem myslí stále byl u tebe, to přece víš předobře, aniž bylo třeba potvrzovat ti to každého týdne na těch jinak ohavných lístcích. A konečně ani toho nebylo by bývalo třeba, nebýt tvé tvrdé hlavy... Taková šťastná náhoda, možná jenom řízením prozřetelosti... tvůj vlastní lékař, který léčil tvé poranění na hlavě z dětství, a od té doby je naším věrným přítelem, stane se tvým odvodním lékařem, táže se tě podle úmluvy při odvodu, co to máš za jizvu na hlavě, k lebce přihojenou, a ty mu odpovíš, že ti nepůsobí ani nejmenších potíží a jsi ‚geignet‘!“

„To, otče, je věc pro nás také dávno vyřízená, prosil jsem tě už tehda, aby o ní mezi námi už nikdy nebylo řeči. Ty víš dobře, že jsme se s Lojzíkem Poniklým po naší předtaneční aféře rozešli

nesmířeni. Nechtěl jsem mu být zavázán za zproštění od vojny. A kdyby ani toho nebylo, šlo na vojnu tolik ubožáků, jimž smrt z očí hnedle koukala, a pomýšlení, že některý z nich jde za mne, bylo mi nesnesitelným.“

„Podivný tys světec; takový se nevyskytuje ani v celém buddhistickém *Tripitakamu*, a to přece znamená tři nůše svatých!“ zasmál se Jindra starší, zásadní *vedantista*, pokud si totiž vážně připouštěl indické mudrosloví vůbec.

Tento jeho úsměšek jako vždy měl zavdati podnět k odporu Jindry mladšího a k debatě, jakých bylo už mezi nimi bezpočtu, neboť mladý Pavák své přivržence k učení Šakjamuniovu pojímal nekonečně vážněji než dr. Pavák své, jen filologicky podmíněné „*bráhman*“.

Dnes však nesplnil otcovo očekávání, neznalť v něm úskok, jakým řeč měla být odvedena daleko od východiska, od výtky vlažného dopisování otcova.

„I kdybys se svým obětováním za jiné stal na této zemi třeba i *arhantem*, což je nejvyšší svatost sama, co ti to bude platno, když jsi se mohl za ta dvě léta stát doktorem a snad i napsat svou habilitační práci o *fatálním* oku.“

„Foetálním, tatínku!“ opravil Jindra otce, i dodal: „Nuže, doktorem budu ihned, na to jsem přece dostal dovolenou; mohl bych své rigorózum složit hned zítra, o tom snad nepochybuješ? Nezahálel jsem na vojně. Ale chci si trochu odpočinout... A konečně ani věda úplně nestála, a pomohla mi dokonce k snesitelnější vojně. Totiž věda – ale koneckonců byl to přece jenom postup vědecký.“

„Co to?“

„Maličkost sice, ale zajímavá... Dostal se k nám do garnizonního špitálu syn divizionáře Vesenffyho, hlavně pro to, že tu na očním oddělení vládne nejznamenitější uherský okulista; pohříchu nepomohl mu ani ten a na konec nezbylo nic jiného, než zničené oko mladému baronovi vyjmouti. Nadporučík Vesenffy div že si

nezoufal, a když se viděl po prvé v zrcadle s černou páskou na prázdném oku, dal se do pláče. Devatenáct let! Nenáleží k těm hrdinům, kteří takovou ozdobu pokládají za pyšné svědectví o svém udatenství, a hlavně ostýchal se předstoupit takhle před svou milenku a doznat, že je to definitivní úprava jeho zevnějšku. Byla to jenom cikánka, ovšem cikánka první třídy, která tloukla cimbál při cikánské hudbě v peštském gentry-klubu, ale když spatřila Vesenffyho s černou páskou po prvé, vyzvlykla uprostřed hry, praštila paličkami a utekla. V Pešti má jistý optik speciální a proslavenou smaltovnu na umělé oči, ale v jeho rozsáhlém vzorníku nenašlo se oko nadporučíka Vesenffyho, tím méně pak v naší špitální zásobě, a také všechny pokusy onoho pověstného umělce očních protéz ulíti a namalovati náhradu docela uspokojující, zůstaly bezvýsledny. Zbylé oko Arpada Vesenffyho bylo příliš živé, takže se zdály veškeré snahy nahraditi mu společníka uměním a mrtvou sklovinou marný. Rudá jiskra černého oka Maďarova ukázala se nenapodobitelnou dosavadními barevnými metodami. Dosáhl jsem toho metodou docela novou. Rozumí se, že mne k těmto pokusům nenadchla ani nelahodná osobnost zpupného husarského nadporučíka a tím méně pak jeho trochu špinavá romantika s cimbalistkou z kasina, byl to jedině problém, který mne lákal a moje fotografická vášeň. Vděk té měl jsem také všechnen nutný materiál po ruce. Ano, fotografie přirozenými barvami, a sice metoda diachromová, provedla ten malý zázrak – ale, tatínku, ty mne, zdá se, ani neposloucháš.“

Skutečně vypadalo to tak, jako by dr. Pavák mnohem více pozornost věnoval událostem na řece než vyprávění svého syna. Natahoval přes tu chvíli krk, aby viděl na vodu přes dlážděnou stezku navigační hráze, a konečně, když se dole pod hrází ozvaly ženské hlasy, Jindra starší dokonce povstal.

„Ale jen pokračuj, mne to strašně zajímá, jako všechno, co se tebe týká!“ odvětil otec, usednuv.

– Někoho očekává a jistě je to ženská – pomyslí si Jindra mladší a všechna jeho láska k otci, ovšem dávno oprostěná od původního bezmezného obdivu chlapeckých let jeho, nemohla zabránit, aby, rovněž v myšlenkách, nedodal:

– Tatínek je stále týž nenapravitelný feminista!

„Metoda ta hodí se výtečně k tomuto účelu,“ pokračoval Jindra ve svém výkladu. „Film mezi dvěma skly, ovšemže – a to je můj triumf, tatínku! – jsou to pozitivy, a nikoli diapozitivy jako dosud při fotografii přirozenými barvami, a je to jiný kov než stříbro, tatínku! V naší nemocnici v Pešti máme báječné laboratoře, o jakých se nám tady v Praze ani nezdálo...“

„To byl ovšem objev epochální,“ rozjařil se nyní Jindra starší s účastenstvím aspoň na chvíli dovedně předstíraným, neboť ve skutečnosti se mu diapozitiv s pozitivem mátl.

„Rozumí se, že jsem nejdříve kopíroval svoje vlastní oko, které prý má podle výroku pana Rosenfelda – to je ten geniální optik v Pešti – rovněž přísvit nenapodobitelný, aspoň nikoli se žádoucí přesností. Mám několik zdařilých exemplářů svého vlastního oka vděk nadšení pana Rosenfelda, který dovede film připájeti, aniž by jej spálil. Když jsme Vesennffymu udělali náležité oko skutečnou, ovšem obrácenou autotypií oka zdravého, div nás neobjímal, neboť jeho cikánka ani dost málo nepoznala, že byla podvedena. Od té doby žádný jednooký důstojník, a je jich spousta, nechce mít od nikoho jiného protězu než od nás. Pro mužstvo by to bylo ovšem trochu drahé, a pan Rosenfeld vydělává slušné peníze. A já se tak až dosud držel v zázemí.“

„Podle toho polevilo tedy tvoje nadšení, se kterým jsi vstrčil hlavu do vojenského nákrčníku takřka násilím.“

„O nadšení nebylo ani nejmenší potuchy, nesnesl jsem prostě, aby někdo jiný dal svou kůži za moji, a já konečně jako medik nenáležím mezi vojáky, z nichž je každý i katem i hrdla odsouzeným podle toho, jak mu štěstí přeje,“ odtušil Jindra s trpkostí tak ostrou; že

to zarazilo i jeho otce, zvyklého na převážnou složku zasmušilosti v synově letoře.

„Zvláště v garnizonní nemocnici, kde mne přibil vliv a doporučující dopis dvorního rady,“ dodal Jindra a oba se na chvilku odmlčeli.

„Otče, otče!“ vybuchl však Jindra znenadání s náruživostí od něho nikdy neslýchanou. „Někdy člověk opravdu proklíná okamžik, kterým se stal příslušníkem plemene lidského, mezi všemi živočichy na světě nejbystriějšího i nejhovadštějšího zároveň.“

Hlas jeho klesl na říčivý šepot, jako by se rdousil.

„Synu!“ zvolal dr. Pavák polekán.

„Zrovna, kdy jsem odjížděl,“ pokračoval Jindra, tiskna křečovitou pěst ku bradě jako v hrozném vidění, „přivezli do špitálu transport raněných Bosňáků, trosky dvou praporů, zbylé při útoku v bitvě v Srbsku při druhém vytržování našich armád ze Srbska. Ani jediný z nich nebyl raněn srbským výstřelem, také nikdo nevystřelil na Srby, nikdo však nezůstal na nohou bez pohromy, byli jen mrtví a ranění; všechno dílo uherských, tedy našich kulometů... příšerné, děsné. Nebylo by zůstalo ani těch raněných, neboť honvédi je dobíjeli, kdyby bavorský generál nebyl zakročil; měl velení na tom křídle a prohlásil, že se svými ustoupí z fronty, bude-li spojenec pokračovati v tomto způsobu vedení války. Je-li tohle všechno a mnoho jiného, stejně do nebe volajícího za této války možno – věříš, otče, že se maďarští důstojníci v kasině chlubili, kolik kdo z nich postřílel Slováků, kteří při útoku na Rusy nechtěli vpřed? Nevěděl bych jinak, na co mám browning u sebe! prohlásil též jednooký Vesenny. Jeden kadet, ještě beze stopy chmýří, chlubil se, že zastřelil srbského popa, který mu odpíral vydati svou dceru na noc...! Víš, čemu se říkalo v Srbsku profylaktické zajišťování proti vzpourám? Znam případ, že v jedné, našimi obsazené srbské vesnici padl výstřel... nikdy nebylo zjištěno odkud a kam... nikdo nebyl zasažen, ale velitel tohoto exponovaného prý bodu dal vyvésti za ves všechno mužské obyvatelstvo,

kteře doma zbylo... prohlásil jim, že budou všichni ihned zastřeleni, dovolil jim pomodlit se otčenáš – všichni modlili se klidně sborem jako v kostele. Všichni považovali svůj osud za tak samozřejmý a neodvratný, že se neozvala z jich hloučku ani slabika protestu, dokazování nevin, anebo dokonce prosba. A když se starci pomodlili, byli strojními puškami postřeleni a bez hlesu padali, kde stáli, jako klasy pod kosou, jak mi vypravoval v důvěrné hodině Svetozar Momčič, očitý svědek. Z davu žen a dětí, ty musily rovněž přijít jako svědci, velmi na tom záleželo, aby se událost ta rozhlásila, neozvala se ani jediná kukavice, stály jako strašná, nemá stěna, a když bylo po všem a když všichni, kdo se ještě hýbali, byli doráženi, přistoupilo k hejtmanovi malé děvčátko a podávalo mu dinár, aby také ostatní nebyli postřeleni... Jinde zase našli tři srbští hoši těžce raněného majora, Štajeráka, jak je pohnul, aby ho nezradili, kdož to ví. Jisto je, že hoši naložili rakouského důstojníka na vozík a na jeho žádost zavezli k Uniím rakouským, ne tak blízko, aby se cítil v bezpečí. Dále nechtěli, báli se Švábů, ukrutných ďáblů. Když se jim major zaručil čestným slovem, že jim nebude ani vlásků zkřiveno, dali si říci. Majora od nich převzali, ale potom je hned pověsili – v polním rozkazu stálo, že každý dopadený Srb, starší čtyř let, má býti bezvýjimečně oběšen... Jsou-li tyto a takové věci možny, a to nikoliv ojediněle – ve sterých případech –, potom není boha, ani osobního, ani neosobního, a je-li jaký, pak jest na místě nejvyšší moudrý nejvyšší šílený, na místě nejvyšší dobrý nejvyšší zločinný, pak jest hoden těch, jež ze své milosti postavil pod koruny v čelo států...“

„Jindro!“ zvolal dr. Pavák výstražně, ale uklidnil se; místo, kde se pražili, jest na celé vodní trati od Prahy nejvysunutější a nejbližší člověk, hlídač boudy, v níž nechali Jindřichové šaty, seděl opřen o její stěnu, ohromný slamák jakéhosi rohožového pletiva vtáhnuty až na nos, spal – ostatně bylo k němu nejméně padesát metrů.

„Etikové nás stále ujišťují, že vůdčími principem veškerenstva jest dobro, a dosud jim veškerenstvo nikdy nedalo za pravdu, zato

však nikdy jako právě teď nebyla pádněji dotvrzena teze, že vůdčím principem všehomíra jest vlastně zlo a smyslem i důvodem naší existence jest snášeti i páchat zlo a jen zlo... Ano, je-li nějaký bůh, jest zlý a k tomu bezdůvodně zlý. Někteří tvrdí, že válka jest biologickou nutností pro lidstvo a že čerta se ptá po důvodech a příčinách k ní: četli jsme dokonce i české hymny na ni, na její heroický výchovný vliv, jenž vede vpravdě mužné plémě v boj za ideály práva a spravedlnosti, ale já pravím, že Fatum lidstva jest slepo i hlucho a neče, aniž slyší válečnou ideologii a ještě nejvýš je mu záminkou, jak národy do války dostati i válku samu dopouští, tak jako mor akutní a chronický jako tyfus, chřipku či ftízu anebo lues, a přitom zůstává lhostejno, co tomu lidé říkají, proč válka jest. Že tato světová válka se vede proto, aby již nikdy více válek nebylo? Naopak! Neskončí-li už tato sebevraždou Evropy, jejím sebezničením, bude za tím účelem vedena znova, jakmile to bude možno. Psychologové vědí, co to jest šílenství davu, zešílí-li celý svět, nazývá se to světová válka. Ne, nevěřím v boha, který stvořiv takový svět, na němž jsou takové možnosti, spáchal zločin, jakého jsou jen bohové schopni. Avšak víra v boha mi nebyla nikdy svatou, hůře však je mi, že ztrácím také víru v člověka, v lidskou, v božskou jeho jiskru, která mi byla kolektivním bohem...”

Mladý Pavák žhavě začal a teskně skončil, poslední jeho slova vyzněla tak, že svědčila o opravdové, nikoli jen v debatě předstírané lítosti. Řeč jeho dojala otce velice příjemně:

„Vidíš,“ spustil s očima velmi rozjařenýma, „aniž jsi to tušil, vyslovil jsi velkou pravdu, vyslovenou ve svatých knihách védských, třeba že tu pravdu vzápětí ihned popíráš!“

„Tatínku, prosím tě, přestaň anebo raději mi ani nezačínej s indickou moudrostí. Dnešní její vyznavači, tvoji přátelé, pandité, profesori indických univerzit, neuznávají Kepplera, poněvadž je popřením svatých knih, a kteří následkem toho stále ještě učí, že se nebeská koule točí kolem svého středu, zeměkoule...”

„I nic, nic!“ horlil dr. Pavák. „Jest pravda, že naivnost véd jest zdánlivě neomezena, ale přenesesh-li se přes ni s porozuměním, že její původ tkví v nedostatcích jazyka lidského, nuceného abstrakta nahražovat konkréty, shledáš se v nich s filozofií, jejíž hloubce a jasnosti žádný jiný z filozofických systémů kulturního lidstva dosáhnouti ani s to není. Zvláště o totožnosti duše lidské s Bráhma-
manem...“

„Na upanišady je dnes tuze horko, tatínku, zvláště na tu brahmínskou, která se stěhuje z těla do těla společně s jakýmis pranasy a manasy! Už to jinak nebude, než že duše lidská není žádnou bytostí, nýbrž pouhou funkcí těla, a byť bychom se i postavili na stanovisko její existence, bylo by nutno uznati, že bylo tělo rozhodně dříve než duše a že jako bytost musela by duše zaujímati nějaké místo a místo zaujímati může jenom něco hmotného...“

„Jindro, hošíčku, o tom všem nesrovnatelně nádherným způsobem hovoří Šandodovy Upanišády, kteréž jsou vlastně dialogem mezi bramavidijou *Uranim* a jeho synem *Svetaketu*. O podstatě duše a její totožnosti s bráhma-
manem-vesmírem; v osmi sutrách, skvostných to alegoriích o medu, řekách, o moři, o stromu ňagrodovém, o soli ve vodě rozpuštěné, o Gandharovi se zavázanýma očima v cizí zemi, o umírajícím kajícníkovi, o nevinném zloději, a každá tato vý-
sostná sutra končí refrénem otcovým k synu: A toto příjemné, anoť tvoří podstatu vesmíru, toť skutečně jest, toť duše jest, toť jsi i ty, Svetaketu. Tam tvam asi, Svetaketu...! Toť jsi i ty, Jindro! Tam tvam...
asi, Jindra!“

Provinilým, selhaným a takřka zlomeným hlasem pronesl dr. Pavák svou závěrečnou apostrofu – i pohlédl při tom vlevo, jako by odtud očekával náhle ránu.

Poklonil se v tu stranu jaksi na koso.

Jindra, aby taky viděl, pozdvihl hlavu a ejhle – otcovo provinění stálo tu v celé své kráse, jež zahalena od hlavy k patě v koupací burnus brčálové barvy.

To jest v celé své kráse?

Co z její krásy bylo patrno – hlava totiž – nemohlo činiti beze-sporný nárok na takové označení; tato tvář jistě se nelíbila všem, ale líbila-li se málo komu, pak se mu mohla líbit velice, byl-li například milovníkem velmi silných obočí.

To byly dvě černé sametky jako z vysokého aksamitu vystřižené a jako přilepené na temně hnědou kůži, do černa opálenou.

To zpozorovati a utřídit měl dosti času, než ještě otevřela ústa:

„Nuže, ó vznešený Sanraka – – Sankorajoči... Sankarača... ach! Ó! Chachacha-hehehe... Ne, dovolte... počkejte: San-ka-ra-čari-jo! Nuže tedy, ó vznešený Sankaračarijo, kde jsou ostatní?“

Neznámá domluvila, už sedíc na trávníku, kamž dopadla v smíchu nad tím, že nepodařilo se jí hned vysloviti jméno nesmrtelného indického reformátora, jímž patrně dr. Paváka persiflovala. Zajisté, že je neslyšela od nikoho jiného.

Hlas její byl drsný, až lehce chraptivý.

Brčálový plášť smíchy rozpadl se jí na obě strany, když usedla, i ukázal její ohromné tělo v těsně přiléhavém koupacím trikotu, jehož bylo tak málo, že ho ani méně býti nemohlo. Sestávalo z dvou polovin, přední a zadní slupky, zašněrovaných v jedno stuhami, takže po obou bocích zbývaly pod řídkou mříží stuh velmi široké pruhy měděné pleti, pohnula-li se, bylo vidět, že křížování stuh je na její kůži bledě vyfotografováno.

Neostýchala se docela nic.

Z kapsy pláště vyňala veliké mužské pouzdro s papirosami, hojně zásobené, a zapálila si; kouřila výhradně douškujíc.

„*Tam tvam asi!*“ polohlasem opáčil Jindra mladší staršímu floskulí ze Sankarova komentáře.

Takovýs ty!

„Ach – nejsme sami?!“ zvolala a nahnula se do úzlabiny pod stezkou, kdež ve vysoké trávě ležel Jindra.

„Toť zrada!“ I hnala se, jako by se chtěla zahaliti do pláště, leč zůstala tak.

Ačkoli Jindra dobře věděl, že jí jeho přítomnost nemohla nikterak od samého počátku ujíti.

„Můj syn – na dovolené z vojny!“ představoval dr. Pavák jaksi nerad.

„Vy máte syna?“ užasla, pak z dřepu poklekla a prohlížela si směle Jindru jako nějakého zřídka vídaného tvora.

Vtom však mlaskla dlaní o čelo:

„Inu ovšem, jak jsem mohla zapomenout. Vždyť vím o mladém pánovi dávno, ačkoli jsem ho nikdy neviděla. Ano, vždyť...“ řekla, ale poznámku o Jindrovi mladším spolkla.

Znova vyrazily jí dva mohutné trysky dýmu a kouřilo se jí od úst, když prohodila:

„Ale to není englišmen a Ind jako vy?!“

„Nikoli, můj Jindra je křtěn Vltavou!“

„Jak to?“ zamžikala bystře. „To snad káranskou vodou, či snad kostelník běžel tenkrát zvlášť k řece?“

Dr. Pavák, jenž se dosud nezbavil rozpaků provinilosti, chvílku pohlížel na ni, konečně pochopil, že poznámka se týká domněle přílišného mládí Jindrova, i řekl:

„Pravím, že jest na vojně... čtyřiadvacet je ti, není-liž pravda?“

„Přisám Kryšna!“ podivila se. „Je to možno...? To se tedy děláte mladším, než jste, můj milý doktore; počkejte, kolik je to dní, co jste se pochlubil s dvačtyřicítkou... To byste musel být...“ Poznámka, že by byl dr. Pavák musel být osmnáct, když se jeho syn narodil, byla druhá, kterou spolkla. Nevědouc, ťala tím Jindru do nejcitlivějšího živého.

Prudce se pohnul.

Pozorovala, že asi zavadila o něco choulostivého, a chtějíc to zastříť, honem se mladému Jindrovi představovala.

„Odpusťte, ani jsem neřekla, kdo jsem, ačkoli to byla věc pana otce... prosím, Marie Půtová, malířka... jinak také zvána Maria egyptiaca, ale... nesmíte si myslet... že bych byla snad tak velkou hříšnicí, jako tato svatá... anebo chraň bůh, dokonce... snad už kajčnicí; to mi doktor Černý jen tak říká, poněvadž kouřím jenom egyptské a hodně... Také mi říká – ten nezdvorač – paní Machna Půtová, poněvadž prý se všechny dámy z rodu Půtů tak nazývaly... Nechala jsem si tedy toto jméno jako umělecké. Prosím?!...“

Toto hbitě tázavé „prosím“ odzbrojilo Jindru, kterýž v tom okamžiku se byl prudce z trávy vzchopil a usedl. Byl by jistě řekl něco břitkého, ale ocítiv se na píd' od této skorem nahé, rozkladité a teplem sálající ženy, zakoktal s nejapnou poklonou:

„Asistenční medik Jindřich Pavák, slečno!“

„Nejsem slečna, jsem rozvedená paní,“ řekla Machna Půtová nejhlubším rejstříkem svého mužského, patrně nemírným kouřením (za tu chvíli měla ve rtech již druhou!) zdrsňlého hlasu.

Jindrovi, ač se uměním zabýval jenom zpozdálčí, bylo jméno Machny Půtové přec povědomo. Byla známa jako malířka velmi odvážných sujetů. Její „Mesalina“ byla na jedné výstavě spolku výtvarníků „Brandl“ k zakročení cenzury ze stěny sňata.

„Mohla jsem být dokonce paní z Častolovic, kdyby tomu mému Půtovi nebyli šlechtictví vzali. Ukázalo se totiž, že páni Půtové z Častolovic vymřeli už někdy v patnáctém století. Poukázal na to pan farář, který nás oddával, bohužel, až v sakristii po sňatku. To bylo zrovna tenkrát, co tolik šlechticů káplo, padlo jich víc než na křižácké výpravě. Začali jen jejich rodokmeny revidovat, když se přišlo na rejdy nějakého rafinovaného podvodníka, který za peníze vymáhal falešné šlechtické diplomy, z kterého století kdo chtěl. Odjela jsem hned z kostela sama zas do svého atlíčku, s mužem jsem se neviděla až u soudu... Neměl ze mě ani tohle... A co byste tomu, pánové, řekli, ten můj Půta jel potom se svým bratrem, nějakým místodržitelským radou, do Vídně k audienci, aby se domohli... zru-

šení... toho zrušení... tedy obnovení... svého šlechtictví... ale nebyli ani předpuštění... Zůstali pouhými Půty... A já ovšem taky.“

Paní Půtová vypravovala tuto epizodu svého osudu z počátku se střelným kvapem, šijíc pomžikujícíma očima z jednoho Jindry na druhého, že se jí háčky jejích smolných do týla přistřižených vlasů za hlavou až házely, ale čím dále tím více uvolňoval proud její řeči, až slova už jenom kapala – rozhodně že uvažovala něco docela jiného, než co mluvila –, a nakonec položila prst pod nos a zrovna třepetajíc očními víčky, na okrajích lehce zardělými, zdlouha pohledla na otce a na syna a zas na otce, i odmlčela se s prstem pod nosem...

Oba zadívali se na ni napjatě, co bude.

Najednou pleskla se do čela, až zas mlasklo, a spráskla dlaněmi:

„Ne, to je báječné, až nemožné! Slyšela jsem ovšem cosi zvonit, ale tato podoba mezi vámi, pánové, to je groteskní, vskutku zázračné... Je-li můj nelíčený úsudek beztaktní, odpustte malířce, nemohu se nijak opanovat, ale smím něco říci bez urážky?“

Ačkoli zase po dlouhé chvíli bylo Jindrům dovoleno a vůbec umožněno také něco podotknouti, neučinil tak ani jeden, ani druhý. Jejich přespříliš nápadná podobnost, tak často a zhusta nešetrně obdivovaná, připadala jim pomalu jako společná nějaká vada tělesná.

Ale šváda paní Půtové byla neúprosná:

„Mně se zdá, odpustte, že by tatínka mohl dělat spíše pan syn,“ dovolila si malířka, ač nikdo ani nedutl. „Ten zdá se mi nejen otce vážnější, ale dokonce i starší. Kupodivu! Pan otec nemá dosud ani vlásku šedin, kdežto vám, milý pane synu – mohla bych vám tak říci i jako matka –, už zbělaly špičky vlasů na spáncích před ušima.“

Ukázala sans-gêne docela zblízka, takže Jindra znatelně hlavou uhnul.

Jeho otec tu po první odvážil se synu pohlédnouti do očí a vzdychl jako na otázku i z obavy, co tomu Jindříšek-synáček asi říká. Ten odpověděl dvojí mimikou; pokrčil obočím i rameny stejně vysoko.

Pozorně díval se na mohutné česky jejích klečících kolen, do bleďa vypouklých, na kubistická její lýtka, přimykající se k jejím atletsky zdvojeným stehnům jako ztuhla jdoucí zavěrák do střenky, změřil její plochý břich, takřka dětsky nevyvinutá ňadra a pomyslně si:

– Jestliže se mnou opravdu mluví jako nastávající matka, potom zvolil otec opravdu prapodivný způsob vzájemného seznámení. Ale tatínkovi se něco takového podobalo. Či snad chtěla říci jenom, že by mohla být mojí matkou co do let? Jsou takové kokety!

Paní Půtové neušla ani mimika obou Jindrů, ani kritický znevažlivý pohled Jindry – stáhla se zas do dřepu a celá se zahalila do svého zeleného pláště. Zachrula se do něho až po uši; dvěma prsty, pod bradou prostrčenými, držela hořící papirosku.

„Tatínek by měl opravdu zapotřebí trochu ostrého dozoru,“ pokračovala.

„Milostivá ráčí žertovat...,“ koktal dr. Pavák zkroušeně.

„Nedělejme se, nedělejme, na základě bedlivého pozorování mám vás silně v podezření, milý Sankare.“

Domněnka o poměru otcově k této Lilith začala se Jindrovi rozcházeti. Ale vliv má naň jistě velmi značný.

„Tuhle o posledním čaji u mne v ateliéru?“ škádlila maličko doktora dále. „Myslím, že jste se nepotatil, mladý muži, v tom jistém ohledu a že se lišíte od starého pána svým nitrem jako svým zevnitrem, ovšem jenom co do barvy, vy takřka sněhobílý a on bronz, který začne dostávat co nejdříve patinu... A což, mladý pane, umíte ještě něco jiného mluvit než své jméno a příjmení?“

„Milostivá paní,“ odvětil, nikoli bez sebepřemáhání mladý Jindra, „promiňte, nemohu-li ihned vpadnouti do tónu lehčí konverzace, avšak přicházím z míst pekelných hrůz a hromadného utrpení, z velikého válečného lazaretu.“

„Ubohý! Však my vás vyléčíme v našem kroužku, jen setrvá-li tato nádherná pohoda. Ovšem budete-li sem mezi nás hodně chodit. Budete vítán! Přijímám vás docela slavnostně za člena vodního a sluneč-

ního klubu ‚Opálka‘, jehož jsem předsedkyní nebo předsedkou či také předsednicí anebo předsední, jak chcete, ačkoli nenahlížím, proč ne jednoduše předsedou? Předseda jest v zásadě přece sybstantyf rodu ženského, a je-li předsedou žena, skloňuje se důsledně podle ryba. Ryba rybě, předseda, předsedě. Ale náš vrchní opálecký, dr. Černý, antifeminista, nechtěl... Máme jen jediný účel ve smyslu spolkového názvu – co možná nejvíce zčernat. Máme při tom jistě zvláštní umělecký cíl. Jediným prostředkem k dosažení spolkového účelu jest pak slunce, takže všechny podvody, jako pasty a těm podobné kosmetiky, jsou vyloučeny, vyjma vazelíny, a s jedinou podmínkou, nemluvit o válce! Ach, jen to ne!“

Machna Půtová prudce zamžikavši, jaksi křečovitě stiskla víčka očí a pokryla je dlaní na dlouhou chvíli.

Jindrovi pomalu rozbřeskal.

Nešlo tedy o dostaveníčko s dámou, jež by bylo bývalo považováti za nejmáňší z dosavadních slabůstek tatínkových, ale byla vyhlídka patrně mnohem širší, zajisté že uvidí dnes celou společnost, jejíž ovzduší už napřed přinesla Machna Půtová.

Toto překvapení nebylo mladému Pavákovi jen proto ušetřeno a mladický jeho otec jen proto ho vyzval dnes na Vltavu, aniž mu napřed prozradil, s kým se tam setkají, poněvadž nechtěl být ani bez něho, ani beze své obvyklé společnosti, která podle první ukázky bude asi taková, že třeba býti shovívavým, a že Jindrovi staršímu zdálo se nejvýhodnějším postavit Jindru mladšího před hotovou událost. Podle všeho byl tatínek pro „Opálku“ nadšen a jeho nabádavé pohledy za řeči paní Půtové zvaly Jindru, aby se k jeho nadšení připojil.

Mladému Pavákovi bylo z toho všeho málem těžko.

„Leč tu jsou!“ ozvala se vtom paní Půtová dramaticky a také velmi divadelním posunkem odestřela své zraky.

Na nábřežní stezce ozval se štěbot, neboť většina blížícího se hloučku byly dámy; parník; který jej přivezl, už před hodnou chvílí minul proti proudu.

„Dnes nás bude pořádná opálka!“ řekla paní Půtová.

„Co tak pozdě?“ křičela příchozím vstříc.

Malý, starší už brunet v čele hloučku, od hlavy k patě, od florentinu až po zámišové botky, vsecek v nejbělejší běli, blíže se kvapně odpovídal za všechny:

„Zmeškali jsme malý, i přijeli jsme velkým pyroskafem. Rukulíbám!“

„To je patrně nějaký nákladní automobil?“

„To je hned vidět, že jste nečetla Balzaca. Pyroskaf, toť parník, milostivá.“

Paní Půtová mávla netrpělivě.

S popraskem špačků, usedajících na strom, přihrnula se prožluklá „Opálka“. Poněvadž budka s pyšným klubovním nápisem byla příliš malá, usedalo se ke změně vnějšku za vrboví. Čapěly tam a jenom bluzičky nad hlavami se vymanuvší svědčily o pokusech nejrychlejšího a nejdiskrétnějšího vylouzení z výletního do úboru koupacího. Jen dvě z dívek měly se k této přeměně na samé stezce bez úkrytu. Jindrovi bylo žasnouti, s jakými bezokolky a za veselého smíchu, zřejmě se předstihující, shazovaly ze sebe kus po kuse své lehoučké letní toalety, až tu stály v jediném, posledním...

Byly to, jak Jindra později zvěděl, Malva, eaufortistka, a Sylva, batikářka, obě „Umprůmdu“, jak říká žargon absolvovaným žačkám Uměleckoprůmyslové školy.

Ztichly a stály jako sochy, celá společnost zmlkla a všechny oči lpěly na obou odvážných dívkách.

„Malvo! Co dělá!“ ozvala se paní Půtová výstražně nejhlubším svým hlasem.

„Jeden – dva – tři!“ zavelela Malva a košile obou letěly přes hlavy.

Ozval se výkřik úžasu, obdivu, končící hromadným výbuchem smíchu.

„Heh!“ vyplázla Malva jazyk, jak stačila. „Mysleli jste, že uvidíte nějaký piknik od Maneta, snad jak nás pánbůh stvořil! Tudlenc!“

a podškrtna prstem nos. „Tak, jak jsme, stvořila nás obě Sylva. Prosím!“

Obě měly na sobě navlas stejné přiléhavé koupací obleky, mistrně v batice barvené. Vtip umělkyně záležel v tom, že batikované ornamenty přilínaly velmi stylově k formám těla, na nichž seděly.

Jako fantastická dekorace bylo to velikolepé.

– Ale také rozpustilé! podotkl sám u sebe Jindra, který volnolázeňský rej na Vltavě nad Prahou dosud nikdy neviděl zblízka. Ale v kritickém okamžiku očekávání zajíkl se – jinak by ani nebyl mužem.

„Jmenuju se, jak vypadám!“ oslovil znenadání Jindru černý človíček v bílém nankinu, podáváje mu pravici:

„Doktor Černý!“

„Doktorand Pavák!“ představil se Jindra.

„Vy jste Pavák tak samozřejmě, že to ani nemusíte říkat!“ odvětil mužiček. „Kdyby se nevědělo, že jste syn dr. Paváka, mohla by to být hádanka o cenu, kdo komu z oka vypad, vy jemu, nebo on vám.“

„Že jste podle toho, jak vypadá, jistě hádal, že se jmenuje dr. Hezký?“ zasmála se paní Půtová z důležitého nějakého šuškáni s dr. Pavákem.

Dr. Černý, šereda, aby ho pohledal, odvětil co nejzdvořileji:

„Milostivá paní Bůtová z Častolovic! Já jsem jako Beneš Benedikt z Nedožer, jenž se nedožíral, ani když mu házeli nejtěžší příjemnosti na hlavu.“

„Váš vtip jest výhradně slovní, doktore, dopouštíte se dokonce i vtipu písmenkového, říkáte mi Bůtová. Jste ohava obsahem i formou!“

„Jsem poněkud nachlazen i vyslovuji některé hlásky bez nosové akustiky. Ale co se týče slovního vtipu, je to právě vtip božský, přece sám Kristus pravil: Ty jsi Petr, to jest skála, a na té skále – a tak dále.“

„Jste stížen chronickým katarem duchaplnosti, doktore!“ odvětila malířka a na důkaz, že se nehněvá, nabídla mu cigaretu.

„Díky, jsem naprostý abstinent i od nikotinu. Ačkoli pak nekouřím, přece jenom vím, že je tou dobou ohromná nouze o kuřivo. Prosím vás, kde vy berete to množství cigaret, jež denně spotřebujete? Nemáte poměr s nějakou trafikantkou?“

Jindrovi bylo nápadno, že dr. Černý dotaz ten učinil tak přidušeně, jako by mezi čtyřma očima, jen svému jemnému sluchu vděčil Jindra, že jej zaslechl.

Neušlo mu ani to, že paní Půtová byla žertovným dotazem dr. Černého velmi patrně dotčena.

„Plácale!“ vydechla šeptem.

„Tak co dělá *medresa*, kolego?“ obrátil se dr. Černý náhle na dr. Paváka.

„Ale to je stále stejné, věc stojí a nejde kupředu!“ odvětil tázaný s povržlivým mávnutím.

Ale Machna Půtová rozezvlila se:

„Pane doktore, nejsem svatoušek a zajisté snesu jistou volnost slova. Chcete-li se však v naší přítomnosti beztaktně bavit o svých metresách, učinitě tak aspoň potichu, abychom to neslyšely!“

„Ijhihihi!“ smál se dr. Černý takřka nekonečně, kdykoli se smál, vždy napodobil říčení koně.

„To se povedlo!“ uklidnil se dr. Černý. „Metresa, milostpaní, a medresa jest rozdíl, orient a okcident! Me-dresa jest arabská univerzita a s kolegou říkáme tak naší univerzitě, poněvadž na ní panují arabské poměry. Tázal jsem se prostě po osudu habilitační práce dr. Paváka...“

Porážka paní Půtové byla dokonalá.

„Jiřino, kde je?“ zvolala, co jí hlas stačil.

„Tady, milostpaní!“ zněla odpověď z vrbiček.

„Pardon!“ řekla malířka i odkvapila, co jí stačily nohy.

Duchaplnost dr. Černého zdála se však spíš křečí než katarem. Byl sám aforismus, někdy zábavný, někdy churavý, a udával své záchvaty při vhodné i nevhodné příležitosti s jakýmsi horečným *a tempo*.

Když se někteří z příchozích pánů s mladým Pavákem seznamovali, neobešlo se bez poznámek dr. Černého.

Mladý sochař, jenž požíval jakéhosi jména, ovšem se skandálním přízvukem, jehož si dobyl svými sádrovými kontorzemi, na nichž lýtka bývala málem mohutnější než dřík, uvedl dr. Černý poznámkou, že jenom válka zamezila jeho povolání do Paříže, aby doplnil Venuši Mélskou, neméně mladý a výstřední klavírista a komponista označen jakožto tou dobou nejznamenitější prestidigitateur na pianě, a nastávající profesor disharmonie na konzervatoři, a zvláště pochválena pak jeho Kakofonie opus 3.

„Vy jste chlapík, ale onen houslista, kterého jste včera v Mozarteu doprovázel, zasloužil by spíš smyčku na krk než smyčec do ruky,“ podotkl při tom dr. Černý nádvkem.

Postižení se smáli, toliko „mladý básník a starý právník“, o němž poznamenal dr. Černý, že jezdí se stejným štěstím na *hypogryfu* jako na *paragrafu*; básní prý už tak dlouho, co studuje práva, to jest osm let – přijal tuto poznámku dosti mrzutě.

„Pokud vím,“ odvětil napadený, „ucházíte se vy, pane doktore, o soukromou docenturu ještě déle; mým promotorem asi nebudete nikdy!“

„Bohužel, není to vtip, co povídáte, mladý muži,“ rozhovořil se dr. Černý, „nýbrž neslazená pravda; pamatujte si, že puškvorec má býti vždycky zavařen v cukru, tak může býti požíván dokonce i jako pokrouška. Pardon, čouhá vám...“ – a při tom se zdlouha zahleděl na ucho uraženého básníka – „cosi z kapsy!“ dopověděl rychle a zastrčil svému protivníku cípek hedvábného šátečku, odkudž mu civěl, do náprsní kapsy zpět. „Nenoste to, jinochu, není to logické, poněvadž tento kapesník neslouží předstíranému účelu, a takový, jaký mu slouží, pečlivě ukrýváme. A krom toho dnes už nevychází v neděli bez dekorativního šnuptychlíčku ani žádný lepší uzenářský tovaryš.“

Básník oněměl – a vzdálil se.

„Tak jest!“ obrátil se nyní dr. Černý k Jindrovi. „Takový jest můj osud a tento osud spříznil mne s vaším otcem, neboť máme osud dosti totožný, toliko s tím rozdílem, že já jsem sociolog a on indolog. Z analytika se musí stát dříve paralytik, než dosáhne řádné profesury na naší univerzitě.“

– Zlý, nebezpečný člověče! – pomyslí si Jindra.

Sám nebyl schopen slova, jazyk jako by mu byl v tomto ovzduší ztuhl.

II. Královna Satavahana

Ostatně v té vřavě, jakou početná a mladá společnost „Opálky“ tropila, stěží bylo vlastnímu slovu rozumět.

Sylva a Malva ve svých batikovaných trikotech prováděly Dalcrozeova rytmická cvičení podle Böttingrových obrázků a za jásotného potlesku diváků. Do celé společnosti vjel už patrně za společné jízdy dionýský duch, který se nyní v přírodě a na slunci změnil v bakchický. Dívky ve vrbovém houští se upravující pospíchaly, aby byly hotovy, jedna po druhé rychle vstávaly, aby se připojily.

Byly vesměs mladé a šmahem švarné a ztepilost jich zvyšoval jich úbor, jehož bylo ovšem co nejméně; čím byl skoupější, tím byl štedřejší. Jindra, jehož celý dosavadní život byl podroben tuhé a úspěšné samosprávě a ta stačila aspoň do jisté míry i na otce – neboť hle, kde se octl, že ho Jindra ztratil se zřetele! –, pokoušel se najít v té podívané obscénnosti, ale nenašel.

A i komičnost, tato sestřenice obscénnosti, se nedostavila v dojmu tohoto tance najád za bílého a palčivého dne, tak dokonalý byl lad forem i rytmu tanečnic.

Ale přiznat půvab tohoto kouzla, a dokonce mu podlehnout, to se přičilo zásadám tohoto přísného studenta téměř asketickým. Snažil se ujít mu vzpomínkou na plavou sličnost Jeleninu, tou dobou nevěsty svého bratrance a Jindrova předtanečního soka.

Ta byla by v kruhu takovéhoho reje nemožná, ovšem, ale Jindru zamrzelo, že se vzpomínkou tou v něm už ani neozvalo místo, které pro Jelenu radovic druhdy bolívalo; to by mu bylo pomohlo proti svůdnosti chvíle.

Vzpomínkou sestrojená tato protiva udeřila ho tím více, že se mu Jelena pro ten okamžik vybavila ve svých drahocenných kožišinách.

Ó, jak je pošetilý i ve svých vzpomínkách!

Znenadání spustili pánové, provázející taneční improvizaci dam „Opálky“, mnohohlasým hvízdotem Chopinův smuteční pochod, pianista Janč imitoval při tom piston vojenské hudby úžasně dovedně a pitvorně.

Sólo měla nyní Malva.

Zcela zřejmě karikovala některou z bosonohých tanečnic z veřejné produkce ostatním známou, jak bylo posouditi ze živého veselí diváků, propukajících ve smích, když na některé zvláště přemrštěné tremolo Jančovo dovedla odpověděti akcí nemenší přemrštěnosti.

Všichni bavili se výtečně.

Leč Jindra pocítil tuto jejich kratochvíli jako děsnou urážku – na jednu mu bylo pomůženo. Znal přespříliš dobře Chopinův smuteční pochod právě s pistonem, slyšel jej téměř denně za vojenských, takřka netrhlych pohřbů, někdy dvakráte za den, dokud velitel nemocnice nezakázal pohřební hudbu, jakožto původ nejtěžší demoralizace celé posádky.

Zahlédl v myslí celé to špitální peklo s karbolovým pachem a chloroformovou vůní, která mu až dosud vždy zdvihala bránci.

Měl se co držeti, aby rozpustilou společnost nezakřikl.

Zakřikl ji však jiný, *němý* výkřik.

Družka Malvina, Sylva, před chvílí zdánlivě rozpustilejší než Malva, jako bleskem zasažena dřepa na trávnick a dlaněma prudce zastřela oči, jako by ji byla rána přes ně porazila.

I dala se do tichého, ale usedavého pláče.

Produkce umlkla, jako když utne.

Malva jenjen k ní přiskočit, také ostatní byli by se k ní měli s největším účastenstvím, ale nedostala se Malva dál přes laskavé domluvy.

„Co je, Sylvinko?“

„Pst-pst-pst!“ varovala paní Půtová, rukou zatřepetala nad temenem plačící dívky a nadbytkem položila ještě prst na rty.

Sylva zůstala sedět, hlavu v dlaních jako zkamenělá.

„A dost tance, dámy,“ prohlásila zvučně předseda „Opálky“, „víte, co nás dnes čeká, dokud je slunce při síle! Morgue je dnes jen půl hodiny, abyste mohly potom hned do vody; ale žádné balzamování mrtvol, to dnes nemůžeme potřebovat. Dostavily se všechny královny krále Sátavanáhy?“

Počítala je ve shromáždění hlavou.

„Satavahany!“ opravou zabručel doktor Pavák.

„A dejte pokoj!“ odsekla paní Půtová a odběhla do vrbiček. Po chvíli se vrátila po jedné straně obšírnější.

„Tak, prosím, tu je sedmá.“

Způsob, s jakým doslovně vyňala zpod svého koupacího pláště tuto sedmou a v před postrčila, vrátil „Opálce“ smích, Sylvou odňatý.

Ukázala se štíhlá mladistvá dívka, velkooká, v obšírném růžovém obleku, patrně vlastní výroby, zahalujícím ji od ramen do půl lýtek. Byla oblečenější než ve vycházkových šatech a všechny trikotky dokola se tomu chechtaly.

„Slečna Jiřina, filozofka, studující dějin umění a estetiky,“ představovala ji malířka. „Nedostala jsem ji z vrbiček jinak než pod pláštěm. Slečna Jiřina stojí pod mou obzvláštní ochranou a já doufám, jejím jménem, že nebude zklamána ve svém očekávání, jež ji vede ve společnosti umělkyně. Nenadála se panské společnosti, i prosím pány, aby měli na to ohled.“

Na potvrzenou zařehnili se pánové sborem, nejmíce snad tomu, jak bojácně je obešla svými velikými očima, než je sklopila s hlubokým rúměncem.

„To jsou náramné oči!“ řekl dr. Černý, sedě na velikém kapesníku poblíž Jindrů.

„U těch trvá okamžik dvakrát tak dlouho jako u obyčejných. Děvče jak jahoda, ta se také pýří do země.“

„Prosím?“ prudce zamrkala paní Půtová a doložila mírněji: „Doufám, doktore Černý, že máte aparát s sebou!“

„Doufáte zbytečně, milostivá! Prosím!“ posmíval se dr. Černý a popadna honosil se lesklým řemínkem, který skvělou bělost jeho zevnějšku (on jediný zůstal oblečen) přetínal černým škrtem. Potom přesunul velký amatérský aparát ze zad kupředu.

Z kapsy vytáhl hrst čehosi aluminiového a s velkou hbitostí vypředel z toho fotografický stativ, že bylo neuvěřitelné, jak mohl v takové troše složen vězeti.

Členové „Opálky“ položili se na slunci hlavami k sobě ve dvou řadách, páni v jedné, dámy v druhé, to měla býti patrně „morgue“. Všichni se smažili – také dr. Pavák si lehl na své místo –, jak naříkali, tentokrát „bez omastku“, bez vazelíny.

Jindru naštěstí nikdo nevybídl, snad bylo vycítěno, že by odmítl.

Jiřinu uložila si paní Půtová po bok, takřka pod paží, a vidouc, že zůstala Sylva schoulena na svém místě, povstala ještě, mateřsky jí odestřela oči, zdlouha ji políbila a něžně ji uložila na trávník.

Ačkoli žena vzlyká výhradně hrudníkem, poskakoval barbarský ornament na batikovém triku Sylvině okázale dekorativním tématem „pupek“, a to každým trhnutím jejích ňader, rovněž vyznačených brutálním kolorem totemu.

Tato hluboká, přes všechnu kultivovanost Sylvinu neopanovatelná bolest, jejíž křečovitě výbuchy byly zatím nepřekonatelné jako škytka, jako by byly mstou za naivní humor východoasijského umění, do něhož se odvážila s Malvou obléci.

„To je také kuriózní případ s touhle Sylvou Tustovou, znáte?“ zahovořil polohlasem dr. Černý.

„Nemám ani zdání!“ odvětil Jindra.

„Věřil byste, že ta holka má před svatbou se ženichem, kterého nemiluje a také ani milovat nemůže, poněvadž je na celém těle – jak

bible říká – dnou poražený, že si ho bere, aniž by ji někdo k tomu nutil, neboť sama ho bude muset živit, a už vlastně živí, výtěžkem své jehly, že ačkoli si ho vezme notoricky bez lásky, přece tak učiní z lásky ke svému vášnivě zbožňovanému milenci?“

„Seznal jsem, pane doktore,“ řekl Jindra, „že abych tak řekl, náruživě rád žertujete a že paradoxy pěstujete snad jako jiný amatér – tulipány –“

„Pardon, pardon!“ přerušil ho dr. Černý. „Žádný paradox, žádný žert, každé slovo svatá pravda na puntík, jak tady před vámi sedím. Zdá-li se vám, co jsem až dosud řekl, hádankou, jsem vám dlužen její výklad. Především: vášnivě zbožňovaný mileneček je – mrtev, zmrzl na ruské frontě; Káša z umělecké firmy ‚Fábr–Káša‘ Neviděl jste nikdy na výstavách pražských obrazy se značkou ‚Fábr–Káša‘? Neznáte jejich fresky pro Husovu kolej, která měla býti na Staroměstském náměstí původně postavena na místě pomníku, to jest samozřejmě návrhy na tyto fresky, které tehdy obdržely první cenu? A to proto, že Fábr na ně prstem nesáh, už tenkrát nemohl. Musíte totiž také vědět, že ten Káša měl už jednou zmrznout. Oba byli zažraní lyžaři, a jak v Krkonoších napadlo trochu sněhu, byli Fábr–Káša první, kteří jej sjezdili. Při nějakých závodech, je tomu asi patnáct let, pořádaných za strašného mrazu a mlhy, Káša se nevrátil. Zbloudil v horách. To se rozumí, že pátrání výprav za ním vyslaných bylo marné, jedna po druhé vracely se s nepořízenou, byl to Fábr, který ho v půl třetí ráno přinesl na rameni do Holzmühle, uříčen až z něho teklo. Káša byl o hlavu větší než on sám. Kášu vzkřísili, ale když ho kamarád dopravil do Prahy, lehl sám a do dnešního dne nevstal. Jestliže si byli před tím víc než bratři, od toho času byli vlastně jeden člověk. Takové přátelství není možné než mezi umělci a skoro jen mezi výtvarníky, věřte, to já znám, žiju v těch kruzích. Ovšem Káša, jenž vyvázl bez pohromy, byl Fábřovi povinen životem a zdravím, věnoval mu tedy svůj. Jeho nohy a ruce patřily kamarádu a ještě víc, a to bylo, co učinilo z nich nejen jedno-

ho člověka, ale jednoho umělce. Až dotud byl Fábbr veliký v sujetu, koncepci a kompozici, ale podprostřední kreslív a kolorista teprve žádný; co měl Fábbr, to scházelo Kášovi úplně, zato řemeslo znal z efef. Ležel tedy Fábbr v ateliéru na pohovce v houních a Káša, který dosud maloval jen výtečná zátiší a slabé portréty, maloval teď Fábbrovy obrazy, na které Fábbr ani nesáhl; už hned první z těchto společných prací byla triumfem. Káša nosil Fábbra doslova na rukou a bylo na ně podívání, když Káša vozil Fábbra v lenošce po výstavě a ta Tustová s nimi; neměla svého vlastního ateliéru, pracovala v jejich. Jako všechny ženské, zbláznila se do Káše i tahle a chytil i Káša, ačkoli se dosud ženským jenom smál; dá-li Sylva vlasy dolů, je k zbláznění; avšak vidíte, že se zavitou hlavou vypadá jako od Mestrovíče. Že to bylo po prvé v jeho životě, zamiloval se Káša jako kluk; vypravovaly se o tom báchorky, Šárka na jejich Ctiradu, to je ona. Ten ateliérový román nebyl ani tak jednoduchý; dokud tu Šárka nepozírala, bylo Fábbrovi jedno, co si ti dva za jeho zády šuškájí, jen když práce nestála, od té Šárky mu to, holenku, jedno nebylo, došlo i k mrzutostem... Pro psychologa by tady bylo úrodné pole, leccos se dá kombinovat. Já tam byl pečený vařený; nechci mluvit na dluh, ale Fábbr byl žárliv: toliko nebylo poznat, zdali na Sylvu, že mu odloučí Kášu, anebo na Kášu, že se ožení se Sylvou; k epikrizi došlo, když musel Káša na vojnu. A víte, jak se to vyřešilo? To vlastně víte, řekl jsem vám to napřed. Sylva se mohla uplakat, ale Káša byl jako skála, o válečném sňatku nechtěl ani slyšet, ačkoli pro ni jen hořel; ovšem bych dal hlavu za to, že mezi nimi nebylo závazku, čestného muže zavazujícího. Naopak, před odjezdem na frontu musela Sylva slavnostně přísahat a svou láskou ke Kášovi se zavázat, že Fábbra nikdy neopustí, děj se co děj. A teď si Fábbra vezme za muže... Aby prý lidem zavřela ústa a mohla svému slibu dostáti. Že není sentimentální a že naopak není radostem života nepřístupna, to jsme přece viděli. Rovněž i to, jak se dovedla pro Kášu rozplakat, tyto její výbuchy uprostřed nejbujnějšího veselí jsou častější. Je-li

pravda, že by zachránce života jejího milence bez ní zhynul, je i to pravda, že má tolik času, že se může od něho pro Opálku a Malvu uprázdniti i na půl dne... Tomu ať čert rozumí; nejsou-li důvody Sylvy Tustovy koneckonců přece jenom utilitaristické... Její lepty, od těch dob, co je dělá Fábr, aniž by se jich dotkl, jdou na dračku. Aniž také jí samotné; jeť takový chudšas, že mu musí dát skřipec na nos, aby se mohl podívat na plotnu anebo na list... Na vlastní oči jsem to viděl! Zajímavé, cožž?“

„Zajisté!“ odvětil Jindra a jeho zraky s účastenstvím spočinuly na Sylvě, Malvou batikované, ačkoli měl na dr. Černého zlost, že na příběh ukápl cynickou poznámku o utilitaristických motivech mladé umělkyně.

„Nikdo neujde svému osudu!“ dodal dr. Černý, neulevuje nic tónu zlehčivé perzifláže. „Kdo má jednou zmrznout, zmrzne, ne-li v Krkonoších, tedy v Karpatech. Kášu našli mrtvého někde u Keresmezö!“

Poněkud jinakým okem díval se na Sylvu Tustovou nyní Jindra.

Avšak vedle ní nepohnutě ležela pod ochranným pažím paní Půtové – Jiřina.

„Co to jest, či má býti s královnou Satavahanou a ostatními šesti královnami krále Savathany?“ otázal se dr. Černého přes veškerou nechuť k němu.

„Aj, to vy nevíte? O tom by vás nejlépe poučil král Satavahana sám.“

„A kdo je to?“ zvolal Jindra pln předtuchy.

„Pan dr. Pavák.“

„Jakže?“ vzchopil se Jindra.

Div se nezalykal.

„Uvidíte hned!“ odvětil dr. Černý. „Budu celý ten harém fotografovat... Milostivá paní!“ vzkřikl. „Máme snad čekat, až slunce zajde? Teď je nejkrásnější světlo! Arrangement také zabere několik minut!“

Paní Půtovou museli však budit, tak pevně usnula na slunci. Vykonal to pianista Janč, zatroubiv nad ní virtuózně reveille.

Paní Půtová smála se, ale trochu se styděla, zastrkujíc pod voskovaný čepeček něco vyběhlých vlasů, mezi nimiž ukázaly se tři, čtyři stříbrné dracounky, tím lesklejší, že ostatní kštice byla nad smůlu.

„Chutě do práce!“ velela náčelnice Opálky. „Doufám, velectěné dámy a pánové, že jste si všichni pamatovali svá místa a svou pózu!“

Mladé dámy naskákaly za veselého pokřiku do tůně jedné z hojných poříčních lagun jako žáby, Jiřina slezla do vody ostýchavě a teprve na velmi laskavou domluvu paní Půtové.

„Jsou dvojí oči ženské,“ podotkl k tomu dr. Černý, „šelmí a šelmovské, jedny z nich má paní z Častolovic.“

Paní Půtová ohlédlá se přes rameno k němu pohledem, nepřipouštějícím pochyby, který z obou řečených druhů očí jest její, a řekla s přidušenou zlobou:

„To děvče necháte na pokoji, doktore, rozumíte? Sic!“

„Žárlí; tygřice!“ zašeptal dr. Černý zkrotle.

Ty druhé měla míti patrně studentka estetiky, Jiřina.

Jindrovi, který ji v tomto okamžiku po prvé viděl zblízka do tváře, nezdálo se tak. To, co v pohledu Jiřinině chtěl dr. Černý míti šelmovským – ačli tak nechtěl jenom kvůli vtipu –, vypadalo spíš jako směr vrozeného ostychu se snažnou odvahou počínati si jako ostatní, mezi nimiž octla se jako Jindra po prvé.

„Velectěné dámy!“ ozval se zas přichraplý hlahol paní Půtové. „S potěšením pozoruju, že jste vesměs značně zčernaly; ještě dnešní den a začneme malovat. Tak prosím!“

„Ale slečna Jiřina je jako padlý sníh!“ namítla Malva.

„Také tak zůstane,“ řekla paní Půtová. „Jíra je z vysokých končin Himálaje a její tón potřebuju do kompozice nutně.“

Bylo zjevno, že paní Půtová jest cosi jako režisér celku, jenž měl býti cosi jako živý obraz, podle toho, jak všichni účastníci zaujímali určité, patrně už dříve vyzkoušené postoje.

Také dr. Pavák byl na svém místě – král Satavahana!

Pokus Jindrův promluvit s ním aspoň dvě slova ještě před produkcí, selhal. Dovedl se mu vyhnouti velmi živou a chtě rozsmarnou rozmluvou s pány skladatelem, básníkem, sochařem a ostatními.

Musel se takřka brániti pocitu zášti, an pozoroval mladistvého svého tatínka.

„Abychom tedy dostali zcela přirozený a nenucený moment obrazu, provede se celý děj pohádky, jakmile řeknu teď, všichni zkameníte! Jenom ne zdřevěnět, to se týká především vás, pane doktore! V jakém to přišla balónu, Jíro! Potopila se trochu až po krk, musíme dostat aspoň siluetu. Ještě víc, tak! Netřásla se tolik, vždyť je dnes voda jako vřelá káva.“

Záhyby koupacího obleku Jiřinina nasákly a zůstaly pod vodou, látka přilnula, přilípla se jí na tělo těsně.

„Štíhlá jako lodyha syřiše, její tělo jenom stíží neslo těžké břemeno ňader!“ zabručel dr. Černý, stojí u svého aparátu.

„To jediné jste si z celé pohádky zapamatoval!“ šeptmo pohoršila se paní Půtová. „Na mou duši, že bych vás vyhnala, kdybych vás tolik nepotřebovala.“

„Tak tedy,“ obrátila se zase k svému dvacetihlavému zástupu ve vodě, „rekapitulujme: Celá královská společnost, král se svými královnami, baví se v koupeli hrou, laškujíce, stříkají vodou. Král zabývá se výhradně svou nejmilejší ze všech, to je právě Jíra, kterou ostatní za to od srdce nenávidí; ať se na to pro závěrečný moment pamatuje! Ale královna Jíra, hrou unavena, prosí krále, aby ustal. Rozumí se, že spolu mluví indicky, čemuž my nerozumíme, zato však pan doktor Pavák. Krom toho mluví královna, vysoce vzdělaná dáma, vznešenou indštinou, kdežto král, jehož vzdělání bylo poněkud zanedbáno, mluví nářečím. To liší se od řeči vzdělavců tak,

že když královna řekne: ‚Jsem unavena, dej mi pokoj!‘ on jí rozumí, že má chuť na cukrovinky. A skutečně pokyne, aby byly přineseny. Přinese je pan Janč, který má z pánů nejindičtější kšticí. Královna se králi dá do smíchu i řekne: ‚Co si počneme s cukrovinkami ve vodě? Což neznáš pravidla o spájení slov? Ach, jak můžeš být takový hlupák!‘ To mu patrně řekne v nářečí, neboť král porozumí a jest nesmírně nešťasten, že ho královna pro neznalost gramatiky před celým dvorem tak strašně zahanbila... Dámy a pánové, to jest náš okamžik... Do ostatního, jak šel král do sebe a naučil se gramatice za šest měsíců, ačkoli je k tomu zapotřebí dvacet let, ježto do něho vstoupila bohyně moudrosti, nám nic není, ale stojí to všechno v Moři pohádek čili Karagasnithaře.“

„*Kathá-sarit-ságara* se jmenuje tato sbírka kašmírského básníka Sómadévy,“ ozval se Jindra starší z vody.

„To je jedno!“ odušila malířka a „tfuj!“ vyplivla oharek cigarety, až na vodě zasyčel.

Ale učenec nedal se másti a pokračoval:

„Královna totiž řekne: *Módakailu*, to jest ne vodami dorážej na mne, pane! Ale král nechápal, že královna stáhla dvě slova v jedno a rozuměl mu jako jedinému: *módakaily*, to jest cukrovinkami na mne dorážej. *Modaka* tot’ asi jako bonbony...“

Paní Půtová vysoko nad hlavou sepjala ruce špičkami prstů a učenec ve vodě zmlkl.

Jindrovi mladšímu, jenž hynul nechutenstvím, ovšem bylo už dávno jasno, oč běží.

Paní Půtová aranžuje ilustraci k jedné z perel staroindického „Moře pohádek“, kteroužto sbírku má otec v rukopise už dávno přeloženou. Nevole proti otci, která ho hnětla od samého začátku, proto o nic nepovolila, bylať v tom stará metoda Jindry staršího stavěti Jindru-hošička před hotovou událost svých lehkomyšlných kousků, a tak ho už napřed odzbrojovati.

Však si to s ním vyřídí...! Až přijde k tomu chvíle...

Prozatím... ano, zatím Jindra sám nemůže spustiti zraku – z filozofky Jiřiny! Přibil mu jej na ni dr. Černý svým citátem z pohádky. Citát byl svou trefnou přiléhavostí vlastně ohavný, tak usoudil Jindra objektivní, onen Jindra, který otci nikdy, *nikdy* neodpustil způsob, jakým ho do světa postavil, Jindra, který právě proto naprostou cudnost učinil základní zásadou své životosprávy.

Ale Jindra subjektivní nebyl s to, aby nehleděl na Jiřinu, kterou voda svlékla víc než do naha, takže tenčinou jejího nasáklého roucha prosvítla nejen pleť, ale všechny její odstíny i linie forem. Ona sama o tom nevěděla, ale věděly o tom všechny přítomné mužské oči, upřené tváří v tvárnost jejich ňader, jež prohlédla svými hroty hluboce temnými.

Rozlícen sebou až škulbl, když potom viděl, že se ty mužské oči laskominou smějí, kdežto jemu se úzkostí hrdlo svírá. Stejně těžce podívanou nesl asi také Jindrův otec, pohled jeho byl také teskný. Královny se zřejmě vysmívaly, jedna druhou na Vasathanu upozorňující.

„Výborně, Jíro!“ vzkřikla paní Půtová. „Tak prosím: ted’ na čtyři vteřiny!“

Závěrka na fotografickém aparátu cvakla a dr. Černý ozval se hrobovým hlasem:

„Děkuju!“

„Jíro, honem z vody!“ velela paní Půtová. No tak... Ježíšmarjájozef. Když jí povídám, tak pospíšila.“

Když Jiřina vystupujíc na břeh neobratně zakolísala, dupla paní Půtová hněvem. Přehodila potom svůj burnus přes ni a potichu ji hubovala.

„Vždyť jsem si to myslila... to je taky nápad, ušít si koupací z bapistu a k tomu světlého! Když se to namočí, je to jako skleněné. To už mohla přijít radši v organtinu...! Kdyby se byla tak viděla! Bude-li na fotografii všechno, jak na ni koukali, král, královny i eunuchové, nemůže být lepší kompoziční skicy a já ani nebudu muset studovat výrazy. Ale jinak to byl škandál.“

„Proboha, co to říkáte, milostpaní?“ zaškemrala Jiřina ustrašeně, cvakajíc zuby.

„No, nevím, nevyvrtl-li si doktor Černý svůj hled, když lezla z vody!“ řekla paní Půtová.

„Prosím!“ přistoupil dr. Černý, zaslechnuv své jméno.

„Doktůrče drahé!“ a paní Půtová zamrkala asi šestkrát. „Buďte od té dobroty a dejte si na tom záležet, budu na vás strašně hodná.“

Položila dokonce svou mužsky svalnatou ruku kolem ramen doktorových, jako by ho chtěla k sobě přivinouti. Hojně ořasená víčka třepala se jí při tom jako křídla černé můry.

Jindrovi zdálo se, že její křečovitý mrkot spojen jest někdy s lehkým záchvatem koktání. Jisto jest, že mrká vždy, kdykoli jí v přívalu slov náhle jedno schází.

„Přísahám, že to bude nejdokonalejší výrobek, který jsme kdy svedli – já, slunce a můj anastigmat!“ zvolal dr. Černý nadšeně.

Ale malířka nepouštěla jeho ramen ze svého lokte.

Její mžikavé oko se uklidnilo a zahledělo se do dr. Černého.

Oba ustrnuli – až konečně paní Půtová přitáhla ho k sobě docela a zdlouha šeredu na čelo políbila...

„Tak!“ řekla a mateřsky ho pohladila na temeni.

Krom Jindry si toho nikdo ani nevšiml a Jindra užasl – za všechny sám jediný.

Když malířka dr. Černého pustila, zavrával jako opilý a tvář jeho nabrala nezapomenutelný, patetický plačtivý výraz nezměrného štěstí.

„Tak, Jindříšku-hošíčku, jak se bavíš?“ oslovil tu Jindru otec. Přiblížil se k němu z boku, takže ho ani neviděl, až se ozval.

Neřekl Jindříšek-hošíček hned jak, nýbrž zvolna kýval hlavou a každým tím kyvem rostly oči Jindry staršího.

„Copak?“ řekl konečně Jindra-otec, jako by nevěda.

„Tak tedy pro tohleto zapomínal Jindra na Jindříška?“ tázal se Jindra-syn. „A nyní má Jindra posloužit Jindříškovi za předmět zá-

bavy...?! Víš-li co, tatínku, abych řekl pravdu, zábavný jsi dost a dost, ale abych já se při tom příjemně bavil, nesměl bych být tvůj syn.“

„No dovol!“ vece otec. „Přece snad vidíš, že tu běží o umělecký čin a že není tak nezajímavé vidět, kterak vzniká umělecké dílo!“

„Proč jsi mi tedy neřekl hned po poledni, pojď se podívat, jak vzniká umělecký čin?“

„Prosím tě, prosím tě! Chtěl jsem, aby ses vyrazil ze své zádumčivosti, a také to, že se mi podařilo aspoň Kathásaritságaru umístiti a že se ilustruje, mělo být pro tebe překvapením.“

„Mám-li se upřímně přiznat, je mi z toho všeho mrzce,“ řekl Jindra, „a svou přítomnost zde vysvětluju si jedině tím, žes nechtěl být ani beze mne ani beze své... Opálky a žes věděl, že bych nebyl šel, kdybys mi byl naznačil kam.“

Dr. Pavák neřekl ani slova, ačkoli otevřel ústa aspoň na dvacet. Zůstal tak chvíli jako vždy, kdykoli mu čtenář jeho nejtajnějších myšlenek, Jindra, řekl pravdu.

Ale o tom, co řekl Jindra sám o sobě, úplnou pravdu neměl.

Mrzelo ho sic, že i v něm zakňučelo totéž zvíře, jaké po Jiřině oné chvíle páslo všemi zraky přítomných mužů, ale Jindra nemůže si upříti, že právě tady pozapomněl na pocit, o jakém už ze zvyku říkal: „Je mi mrzce,“ chtěje naznačiti všechn onen hnus, v jakém zalykal se každý Jindrův soukmenovec, ať stál uprostřed hrůz této války, anebo seděl jenom na jich okraji jako Jindra, měl-li jenom dosti charakteru, aby aspoň cítil své uničování sveřepostmi, proti jakým všechno řvalo – němě, v nitru...

A právě naopak!

Jindra totiž ku podivu marně dovolával se všech svých vzpomínek, aby vymanil se z nálady, která čím dále, tím méně stávala se „mrzkou“... Čím dále, tím marněji zápasil Jindra s uznáním, že tato Jiřina jest vlastně – rozkošná, jak tu sedí až po uši zahalena v burnus paní Půtové.

Byla udělána z nejdrahocennějšího materiálu, jaký tvůrce bere na krásné ženy, chce-li naznačiti, že největším půvabem ženy jest

její zdraví, ve kterémžto případě barvy bývají skvělejší než rysy, a těmto pak zůstaveno, aby byly co nejvýraznější. Všecka tvárná sličnost její hlavy v tom také tkvěla, ale co nejlíbeznějšího, toť na matně bělostné její pleti ruměnec. V rychlém sledu byl schopen všech odstínů od šípkové růže až po čajovou, ale ani když byl nejprudší, nezaplavil Jiřinu líc úplně, světlejší místa právě uprostřed zbylá dodávala potom jejímu vzezření zvlášť lepé svěžesti.

Přelet tohoto jaksi – aby Jindra tak řekl – mramorovaného ruměnce stále se střídal s přeletem jejích zornic zářivě modrého smaltu, z jednoho na druhého člena „Opálky“. Každý ten pohled byl vlastně dotazem, co si asi kdo o ní myslí, i červenala se rozpakem nejistoty, zdali bezvadně zapadá do rámce, v němž se dnes po prvé octla.

– To děvče se stydí, ačkoli vědomě podnikla něco, co se se studem valně nesrovnává, a dala by za to bůhví co, kdyby se studu mohla zbavit – zněl závěr bedlivé studie Jindrovny.

Vtom dostala i ona od své protektorky papirosku.

Chopila se jí jako záchrany, jako věci, na níž jest v jejích rozpacích spolehnutí.

– Ach, výborně, kouřit umí velkolepě! – pomyslel si Jindra, pozoruje, kterak se jí dlouhé výdychy dýmu z nozder a úst kříží.

– Je ztracena...!

Tak jako by to byl řekl hlasitě a ona to slyšela – rychle obrátila zářící své oči k němu. Ale zář jich ztemněla ihned, jakmile ho – a bylo to vůbec po prvé – zočila.

Byl to opravdu předlouhý okamžik, a zraky její šířily se při tom tak dlouho, až naprosto nemohly a potom se sklopily.

Pýříc se jako míšeňské jablko s vynechávaným zarděním, vztáhla ruku a zvolna shášela o zem cigaretu, sotva nakouřenou.

Jindra se přistihl při tom, že ještě stále potřásá hlavou a že jeho trpce stažené rty doplňují jeho mimickou výtku chování dívky, s kterouž se té chvíle vlastně po prvé viděli.

Ejhle – porozuměla!

Paní Půtové neušla tato drobnoučká, ale významná událost; uhodla také ihned směr, odkud k ní došlo, a píchnuvši šelmíma svýma očima po Jindrovi, zavolala naň.

„Mladý pane, pojďte si také k nám sednout, my to máme radši, dívá-li se na nás někdo zblízka než zdaleka.“

Jindra se mlčky zdráhal, ale ozvaly se i jiné hlasy, a konečně i nápadně rozjařený otcův dokonce vulgarismem:

„No, hošíčku, jenom nedělej drahotu!“

Jindra tedy vstal a usedl do bližšího kroužku Opálky.

Tady byla už zábava v plném proudu. O emancipaci žen látku dodala královna Satavahanova, kteráž svého chotě zahanbila zevrubnou znalostí pravidel sanskrtské gramatiky již před tisíci lety. Dr. Pavák tentokráte paní Půtovou nerušen vyložil odborně, zevrubně a názorně králův poklesek tak těžký, že jej úsměšek milované jeho choti, přeucené dcery bráhmána Višňusaktia, uvrhl až v melancholii.

„To se nám také může stát, bude-li to dlouho trvati,“ namítl dr. Černý, „podívejte se jenom, jak nám zesmutněla slečna Jiřina!“

Podotknutí nikoli bez hrotu, neboť dr. Pavák vykládal přímo do jejích očí a filozofka, předstírajíc nejhlubší porozumění, poslouchala velmi upjatě a pozorně.

„Tahle královna byla docela povrchní modrá punčocha,“ dráždil dr. Černý napořád, „a její truchlivou nevýhodou jest, že byla emancipována už před tisíci lety. Nedivím se docela nic, že ji ostatní královny nenáviděly.“

„Protože jí záviděly, milý pane doktore!“ namítl filozofka.

„Výborně, Jíro!“ pochválila ji její protektorka a všechny ostatní dámy připojily se nečleněným hlaholem, který skončil trojím tlesknutím jako na povel. Cvik nasvědčoval, že to patrně spolkový projev souhlasu.

„Vážené dámy!“ pokrčil dr. Černý rameny. „Žena ženě nezávidí doopravdy nic jiného než krásu a skvělý osud vezdejší a nedostatek tohoto i onoho aneb i jen jednoho z obou, jest v podstatě prapůvo-

dem ženské otázky – odpusťte! Jest čirou vzácností, aby žena, která vyšla ze skvělých poměrů a přitom je krasavice, podnikla prakticky řešení ženské otázky sama na sobě a stala se členem – třetího pohlaví.“

„Oho!“ ozval se mnohohlasý ženský sbor.

„Prosím!“ hájil se dr. Černý. „Vy všechny šmahem jste umělkyně a umění jest, vyjímajíc talent, povzneseno nad každou, tedy i ženskou otázku, neboť umění jest duchovní nutností, a nemá tudíž pohlaví... až na to, že například umění, jež by se zdálo jinak nejženštějším – hudba –, nevykazuje skladatelek. Nejvýše, že ještě spisovatelka do umění literárního zanáší pohlaví ve formě hysterie a ta je i v umění nejnebezpečnější, je-li zahalena. V tom ohledu znám spisovatelku, všemi ženami veleslavenou, od které nemohu číst dvě stránky najednou; připadá mi to, jako bych jedl husí sádlo lžící a neměl k tomu ani chleba k zakousnutí!“

„U nás?“ zeptala se slečna Jiřina.

„Nikoli, není to Češka,“ odvětil nehned dr. Černý.

„Karin Michaelis?“ opáčila Jiřina.

„Hm!“ odpověděl a neodpověděl dr. Černý, se zlým úsměvem.

Ale za chvíli dodal:

„Karin Michaelis. To je spíš sardelové máslo!“

„Pardon, pane doktore!“ ozvala se do toho Malva. „Něco jste řekl o kráse, bohatství a o závisti; a já vám zase řeknu, že znám jednu dámu, Češku a Pražku, jednu z nejkrásnějších a nejbohatších, z kruhů nejpřednějších, mladičkou a vynikajícího společenského postavení, a přece jí nebude závidět žádná z nás, které nejsme na hlavu padlé, ani ty nejchudší a nejošklivější. Stačí, řeknu-li jenom: Dáma hastrman.“

„Ale ne! Ne hastrman – tatrman!“ opravila ji paní Půtová.

„Hastrman nebo tatrman, splete-li si někdo jednoho či druhého s kozáckým atamanem a stane-li se to dámě veřejně ve společnosti, nedivme se, když jí to potom navždy zůstane.“

„Vždyť vy, slečno Malvo, sama jste spletla hastrmana s tatrmanem!“ namítl dr. Černý.

„Jen vy mlčte, doktore, to je docela vaše fazóna!“ zakřikla ho paní Půtová. „Kdybyste to řekl vy, bude to božský, poněvadž slovní vtíp, řekne-li to však –“

„Ó prosím!“ hájil se napadený. „Udělá-li někdo vtíp *nechtě*, bývá to obyčejně pitomost. Staré přísloví české dí: Vytřená červenost, bezděčná milost za nic nestojí. Dodám: také bezděčný vtíp. Vtíp a hloupost vůbec bydlí těsně pospolu jako žlutek s bílkem, odděleny jenom tenkou mázdříčkou, protrhne-li se tato, stane se malér. A ta se protrhne vždy, je-li vejce zkažené a vtíp shnilý.“

„Obé páchne!“ prohodil dr. Pavák. „Ale přednáška o tom také!“

„Ovšem, vtíp se nesmí také přespříliš chtítí,“ pokračoval dr. Černý ve své exkurzi. „Neboť nic není tak výhradně věcí intuice jako právě vtíp.“

„*Berson!*“ zabručel básník-právník.

Dr. Černý smíchy zrovna zařičel a dlouho nemohl se utajit.

„Hahaha!“ konejšil se konečně. „Tak vidíte, a to je tedy doktor, ovšem ještě velmi nastávající. Milý pane,“ rozkřikl se zuřivě, „*Berson* je vynálezcem gumových podpadků; ten s tou intuicí je dr. *Bergson*. Také vám podařil se atamantatrman, a váš je ještě horšího druhu.“

„To jest, chtěl jsem skutečně říci – *Bergson!*“ zakoktal nešťastník.

„S paní Pašíkovou – no, už je to jméno venku! – je to nekonečně horší, když už mluvíme o vejcích,“ neustávala Malva ve své pomluvě. „Víte, co se jí stalo onehdy na fajfokloku u paní doktorové Bezdězové, jejíž muž má sanatorium pro dámy? Stalo se to à propos Ledy a některá z dam podotkla, že viděla její vejce s labutí kdesi v muzeu ve Florencii anebo Miláně. Paní Pašíková dala se do výstředního smíchu. To není tak k smíchu, milá paní fabrikantová, jak si myslíte, povídá na to doktorka Bezdězová. Je to sice velkou vzácností, ale v Praze je jedna velmi bohatá židovka, která měla nedávno šesté děcko, a všechny přišly tak na svět, balamutí ji Bezdězka, mohla

bych ji jmenovat, kdyby to nebyla naše pacientka. Ta nejlíp pozná, když je v tom – podle toho, že dostane chuť na křídou –“

„Ale Malvo!“ pokárala Sylva kamarádku.

„Nedělej se horší, než jsi!“ opáčila Malva. „A zrovna řeknu, že tu pikanterii mám od tebe, že chodíš dr. Bezděze leptat.“

„Neodbíhat!“ ozvaly se hlasy nadšených posluchaček.

„Ježíšmarjá – křídou? A proč to? – Poněvadž ji potřebuje na skořápku. Vždycky to skončilo šťastně a děti jsou překrásné, zdravější než normální. Až ten letošní chlapeček zemřel. Ale to je vinen on, objednal z Paříže kuvézu a dětátka zastydli. K líhnutí v takovém případě jest ovšem nejlepší teplo mateřské, pravda, že to trvá šest neděl. Na to paní fabrikantová něco řekla, strašně k smíchu. Jak to bylo, Sylvo?“

Truchlivá Sylva žaluplným hlasem, ač pro smích Opálky sotva mohla, dovypravovala:

„Madam Tatrman podívala se na nás z jedné na druhou, a ježto byly všechny na smrt vážny, pípala po německu: Man lernt nie aus!“

Posluchačky bez ohledu na posluchače a na choulostivost tématu smíchy doslova se válely, a když těm, které nerozuměly, bylo vyloženo po česku, že fabrikantová řekla asi tolik, jako že člověk nikdy není dost moudrý, bylo veselí ještě bezuzdnější.

Byla to hotová posedlost, jakoby hromadná hysterie, jenom Sylva že trochu pohnula rty, ale Jiřina nesmála se docela nic, naopak vraštila obočí.

Když dozněly poslední výbuchy a dámy „Opálky“ oddaly se komentářům k historce o madam Tatrman, do ucha šeptaným, obrátila se Jiřina k dr. Černému s dotazem:

„A vy, pane doktore, jste vůbec proti studiu žen?“

„Pokud se týče studia žen jako takového,“ zněla odpověď, „já sám nic jiného po celý život nedělám, ve příčině druhé však, že ženy nejsou studovány, ale samy studují, schvaluji to úplně, tím více, že jediná fakulta, jim předtím přístupná, byla – *facultas meretrix!*“

Smalt Jiřininych očí ztemněl, líce zruměnilo jí jedním a ještě jedním valem, a mladá filozofka řekla:

„Podle vaší teorie o vtipu byl by tohle asi vtip bezděčný, není-liž pravda, pane doktore?“

Na to dr. Černý:

„Kdybych byl svou průpovídku řekl v češtině, byla by to pouze truchlivá pravda, není-liž pravda? Abych vám však pravdu řekl, podnikl jsem takto experiment. Vy jste filozof, já filozof, a přece není mi lze o určitých velmi vážných věcech s vámi mluvit jako rovný s rovným, ani užiju-li jazyka nad vši nízkost povzneseného, latiny, mateřštiny filozofů. Aj, proslavená rovnosti žen s muži!“

Jiřina změřila vyzývavě dr. Černého, vyhledala týmiž očima všechny ostatní muže společnosti a nejdější a nejbojovnější pohled Jindrovi.

Jemu také míněno, co potom provedla, s velkou okázalostí, zapálila si totiž od paní Půtové vyhaslou cigaretu, vyfoukla proti Jindrovi jako polední výstřel a potom odpověděla dr. Černému:

„Mýlíte se, neboť jak slyšíte a uslyšíte, mluvím s vámi i po vaší latině dále. A to především proto, abych vám řekla, že neuznávám teoréma o naprosté rovnosti žen s muži za správné. Já mám za to, že jest žena muži superiorní...“

„Možná dost!“ posmíval se dr. Černý. „Ale abychom řekli: *zajisté!*, museli bychom slyšet důvody!“

„K tomu, abych pokládala ženu jako sexus, jako pohlaví za něco vyššího, než je muž, mám důvody, abych tak řekla...“

Slečna Jiřina se odmlčela, ruměncem jí zaplavoval už nejen spánky, ale i čelo.

Dr. Černý, kterýž sledoval taktiku cikána, lovícího kuře, sypal kuřeti Jiřině zrní na cestu za sebou.

„Abych tak řekla...“, opakoval po ní.

„Důvody fyziologické. Lépe řečeno fyziologicko-atavistické...“, vydechla Jiřina.

„A ty by byly?“ lákal dr. Černý.

„Je to rudimentární stigma muže, kteréž zdědil z dob pradávnych, pomyslně nejdávnějších, kdy ještě po lidech jako lidech nebylo ani stopy a kdy obratlovci strojili se teprve k diferenciaci pohlaví.“

Jiřina se měla co držet, aby nekoktala.

„Nuže?“ ozval se dr. Černý.

Nastalo velké odmlčení v „Opálce“.

I ti její členové, jimž zůstala učená slova této rozmluvy nesrozumitelná, tedy téměř všechny ostatní dámy očekávaly, že musí dojít nyní k nějaké neslýchané neslušnosti, k jakéž se Jiřině ne a nedostane odvahy.

„Ačkoli u ženy není pouhým znamením – nýbrž svrchovanou účelností... muž nosí je jako pouhé znamení... jako symbol svého podružství ženě,“ vykládala Jiřina po troškách, fascinována hadím pohledem dr. Černého a sotva vládnouc jazykem.

„Vidíte, slečno kolego!“ ozval se zas neúprosný agent provokatér, „na mou věru, že bych raději viděl mezi námi znamení rovnosti než vaší povýšenosti, snad bych se po tom snáze dověděl o jejím dokladu. Jakáž diskuse, když se protivník tají už s tím, oč vlastně jde!“

Hoříc dotud ubičovaným studem, zbledla Jiřina a řekla:

„Jsou to bradavky prsou mužových!“

Jako uštknut vyskočil Jindra Pavák, až se sám prudkosti svého pohybu ulekl.

III.

Jindra rytířem

Odcházel potom už volnějším kroky, aniž si toho kdo povšiml.

Dojem výroku Jiřinina na Opálku byl takový, že filozofka před ním skryla tvář na plošině nader paní Půtové. Jindra zahlédl ještě uděšeně udivené zraky Malviny, tázavě hledající souhlas u ostatních družek, jež vesměs klopily hlavy, odsedávající v neklidném pohybu, jako by chtěly ukrýt nohy, jako by teď pozorovaly, že jsou do tří čtvrtin nahé.

Byl to souborný, až na nějaké rozpačité zakašlání němý projev co nejtrapnější indignace, po níž nebylo ani stopy za historky Malviny o paní fabrikantové.

Zato hlaholil dr. Černý o ženě, která prý jest od hrdelního důlku až po kolena jediným pohlavím.

„Zadržte, doktore, prosím o jiné téma!“ zakřikla ho paní Půtová.

„Navrhuji téma: domů!“ ozval se žalupný hlas Sylvina.

To byla poslední slova Jindrou ještě zaslechnutá.

Odešel do „klubovní“ boudy, převlékl se a bral se dále ku přístavišti dosti vzdálenému.

Tu už stál dav lidí nazděný; čekal se poslední parník. Nádherný letní den způsobil tento nával k nejpozdnějšímu návratu. Slunce už bylo dávno za silurskými krokviemi protějšího břehu a jeho sklon za kopci udán byl několika průmětnými, nekonečně jemnými i ostrými přímkami, jež vrhalo několik porůznych ostrých skalních hrotů svými stíny vzhůru do zelenavého prostoru nad řekou a krajinou...

Och, kterak a jak notně mrzel se Jindra!

Opálka byla ohavností před Hospodinem, toť jisto, sic jinak by byl musel Jindra přiznat, že jest on přespříliš a nemístně stoudný.

Připomenul si aféru, kterou měl kdysi před lety s kolegy a která ho vždycky hnětla, kdykoli mu přišla na mysl. Pronesl kdysi v pitevně názor, že mrtvolý žen mají býti tak zahaleny jako při operacích na živém těle a jenom studované partie obnaženy, dokud jest kadáver celistvý. Utržil tenkrát jenom výsměch i nazván přemrštěncem, zvláště když při tom odsoudil také Maxův známý, na stěně pitevny v reprodukci visící obraz „Anatom nad mrtvolou dívky“ jako „nekrofilický“ (jak rád by byl vzal to slovo zpět!). Běželo tenkrát o mrtvou dívku, velmi podobnou té na obraze, a Jindra zjednal si jakž takž čestný odstup jenom tím, že žádal nejkrajnější pietu jako vděčnost k té, která zemřela, abychom mohli studovat. Ovšemže nezemřela proto, ale nelze popřít, že tuto oběť studentskému noži přinést jest údělem všech proletářů, kteří zemrou v nemocnici. Nezapomněl Jindra nikdy na František, svůj původ.

Byl jakýsi vztah mezi onou mrtvou v anatomii a touhle Jiřinou. Jisto jest, že se jí také stala křivda, že byla dr. Černým sugerována, že v nedobrému na ni užil Sokratovy metody, aby ji přiměl k tomu, říci, co by jinak sama od sebe nebyla řekla.

Všichni pohrávali vratkým kahancem Psychiným – motýl její už byl dávno ulétl – Jiřině bylo zůstaveno převrhnouti jej.

A její oči v okamžiku, kdy se to stalo! Všude je teď Jindra vidí, jak na něj koukly snad jen desetinou vteřiny, na něj prvního, než změřily ostatní a odhadly zdrcující účinek jejího výroku, aby se potom ukryly.

Nebylo to příliš, že utekl?

Neřekla přece žádnou bezhlavost, nebylo to tak nesmyslné, ano mělo to dokonce povahu původního axiomatu, prozrazujícího, že ta štíhlá, ruměná filozofka nikterak není hloupé děvče. Chyba byla jedině v tom, že ostatní, právě když se frivolní tón zábavy měl obrátiti v seriózní, zachváceny byly prudérií.

A první, kdo utekl, byl on, Jindra, a jak v tu chvíli zřejmě cítil, právě proto tak učinil, aby jí vyjádřil svůj despekt. A teď posedla

všechny jeho myšlenky a dívá se do jeho nitra neodvratně svýma uleknutýma očima.

Za řekou ozval se vlak od Prahy, ve stínu skalní stěny naproti sotva viditelný, vozy neměly světel, byly prázdné, ale na každém byla patrna velká bílá skvrna s velikým temným křížem. Jindrou zachvělo toto memento všeho, nač mu dala Opálka na půldne zapomenouti.

Ale hned vtom se přihlásila a po navigaci blíží se korporativně ku přístavišti za smích a veselého hovoru, patrně zas nabyla svého obvykle klubovního rozmaru. A ku podivu nejhlasněji vedl si otec, dříve tak zamklý. Jistěže se domnívá, že už Jindra dávno odjel některým z dřívějších parníků.

Jenom proto Jindra couvl trochu do nitra velké, dřevěné, ku břehu otevřené čekárny.

Opálka, jejíž hlasy bylo mnohem dříve slyšet než potmě rozeznat její učlenění, šla, pokud se zdálo, v páru; první byla paní Půtová s dr. Černým, v druhém dr. Pavák se slečnou Jiřinou, zavěšeni tak jako všichni ostatní. Skupina Opálky byla jedna z posledních a přirazila k ostatním, z můstku daleko na břeh se vylévajícím.

Žvavý dr. Černý, používaje k řeči velké kytice olivového květu z tlačence před ním omamně páchnoucí, prohlásil, že tuto vůni velmi rád, ježto mu připomíná výborný sýr, který kdysi v Gervaix jedl; sýr už tekl a vůbec prý náleží vůni olivy v estetice šeredna vynikající místo, což by měla slečna Jiřina jako estétka pamatovat.

Paní Půtová jej přerušila, řkouc mu, že on mátoha patří dozadu; vzala Jiřinu z lokte Pavákova, zavěsila ji Černému, sama pak popadnuvši páž Jindry staršího prohlásila, že oni dva jako atleti půjdou v čele, teď že přestávají řeči a nastávají činy.

Bylo tomu skutečně tak.

Vlevo vynořil se jako ze dna řeky veliký parník, ztěžka jechaje, jako by jel proti vodě, a potutelnými světly měře černavý dav na břehu.

V tom okamžiku, jak přirazil ku břehu, vzúpěl dav ženskými hlasy a mužskými kletbami. Na plošině hourácivého přístaviště nastala mezi praskajícími trámy zábradlí divá mela; za lání, nadávek a uděšených výkřiků točili se tu lidé jako kávová zrnka v násypce mlýnku s tím rozdílem, že mlýnek semele všechno, co se mu nasype, kdežto tady ozvalo se energické „Dost!“, zataženy řetězy a parník odjechal, zanechav na stanici více než padesát nepřijatých.

Za hlučných a velmi nekřesťanských projevů roztáhl se zbylý zástup v dlouhý, stále řidší řetěz ku Praze podél řeky se tratící.

Zdrželi se tu jen dva jeho článkové, Jindra a ten druhý, vlastně druhá, bylať to dáma, a Jindra opozdil se jenom proto, aby zjistil, nemýlí-li se v ní a zdali opravdu pláče.

Byla to skutečně Jiřina a do pláče neměla daleko. Bylo by také proč, dlouhý cípatý cár, který držela v ruce, byl ještě před minutou součástí její sukně, ve vřavě tlačence byl jí z pasu vytržen a jen za kousek souvisel ještě dole s obrubou.

Zrovna to dotrhla, když Jindra vystoupil ze svého úkrytu.

Vidouc ve tmě už téměř úplně cizího vojáka, couvla:

„Přejete si?“

„Dovolte, abych se vám dnes už po druhé představil, slečno Jiřino.“

„Menotová,“ doplnila své jméno Jiřina.

„Slečno Menotová. Jsem syn vašeho rytíře, toho předposledního, a pokládám se tedy za oprávněna – ovšem s vaším svolením – abych převzal galantní povinnosti otcovy, když mu v jich dokonání bylo vyšší silou zabráněno. Jindřich Pavák mladší, zdravotní poručík.“

Zúmyslně napodobil ležérní tón Opálky.

Stačilo to, byla úplně zmatena, i nebylo jí to setkání milo.

„Odpustte,“ řekla rdoušeným hlasem, „že jsem vás hned nepoznala. Tma to zavinila.“

„A uniforma.“

„Ovšem, také to... Jak vidíte, stala se mi směšná nehoda... chech... ve které mi nemůže býti žádný rytíř platen, a dokonce zavinil ji rytíř,

ten poslední, pan dr. Černý... kdyby mne byl pustil hned, mohla jsem mít aspoň šaty celé... chech.“

Byla stále skloněna, příkládajíc vytržený cíp sukně opět a opět na jeho bývalé místo, jako by tak mohla šaty zase sceliti. Ač se Jindra ve spodničkách docela nic nevyznal, přece mu cosi pravilo, že pod letní světlé šaty patřila by také bílá spodní sukně, avšak zející trhlina v zevnějšku filozofčině černala se tak, že ani potmě s tím jíti nemohla.

„Celý díl,“ naříkala, „chech... kdybych aspoň měla nějaký špendlík!“

„Zamítla jste sic, slečno Jiřino Menotová, moje služby jako rytíře, ale snad přijmete moje služby jako člověka. Nejsem filozof, ale přesto či právě proto vám mohu pomoci, nebudete-li mít zapotřebí špendlíků víc než dvanáct.“

„Jejdanečky!“ zajásala učená dívka a naprosto neakademicky, „stačilo by šest!“

„Zde jsou, prosím!“ vece Jindra. „Jsou to sponky na obinadla, snad vyhoví i tomuto účelu.“

Chutě popadla nabízený tučet zavěracích špendlíků.

„Co to je obinadlo?“ tázala se v nedostatku jiné otázky.

„To je obvaz, slečno, obvaz na rány!“ vece Jindra. „I v tomto případě plní tedy sponky své samaritánské určení.“

„Ssss!“ sykla slečna Menotová. „Vaše špendlíky bodají téměř jako vaše slova.“

„Prosím za odpuštění špendlíkům i slovům, ačkoli se nepamatuju.“

„Ó ano!“ řekla a hotova s úpravou své nehody, živě se vztyčila. „Ačkoli nejste filozof, máte u sebe špendlíky, kdežto já jako filozofka mám je mít eo ipso, není-liž pravda?“

„Kdybych byl chtěl být pichlavým, byl bych řekl zpříma, že ne jako filozofka, ale jako dívka.“

„Tedy přece výtka...“ odušila Jiřina zticha.

„Nikoli!“ řekl Jindra. „Chtěl jsem tím jenom říci, že vás přese všechny špendlíky pokládám víc za dívku než za filozofku, ačkoli se všemožně vynasnažujete obětovati dívku filozofce.“

„Pane?! Zdá se mně, že jste mi nabídl rytířské služby!“

„Byly odmítnuty... Sama jste řekla, že vám rytíř není nic platen... Smím s vámi mluvit víc mužně než rytířsky.“

„Prosím, jsem dosti ostřílena.“

„Tedy dobře; jenom račte být přesvědčena, že nic mi není tak vzdáleno jako úmysl raniti vás!“

„Jsem nezranitelná. Račte!“

„Zažil jsem dnes případ,“ pokračoval Jindra po chvílce, „který by nasvědčoval nejen tomu, že nejste nezranitelná, případ, který ukázal sice velkou odvahu filozofky, ale nakonec vítězství dívky nad filozofkou.“

Jindra se odmlčel.

„Vím, co myslíte!“ šeptla Jiřina.

„Byla vám řečena dnes nikoli výtka, ale povšechná hrubost, snad vtípná, připouštím, ale hrubost; vy jste ji, slečno Menotová, vydržela jako filozofka a také jste tak na ni odpověděla, ale jako dívka jste svou vlastní odpověď nevydržela a ukryla jste tváře na místě vás velmi nehodném.“

„Ach, můj kletý ruměnc, nikdy se ho nezbavím!“ nařkala Jiřina, a přiloživši dlaně k lícím, dodala: „Kdyby i svítil, jak pálí, viděli bychom na cestu. Jsem právě vazomotoricky hyperestetická. Je to skandál.“

„Pozoruju, že jste velmi informována. Víte však, co by řekl na to dr. Černý, který kašle levné duchaplnosti?“

„Ale s tím dejte pokoj!“

„Řekl by, že pro studentku estetiky je to výhoda, je-li hyperestetická, ale já vám pravím, že váš ruměnc jest výhodou pro ženu, kterou nedovedla filozofka zkazit.“

„Vaše poklony jsou horší než apothegmata dr. Černého!“ řekla Jiřina, aby ukázala, že dobře zná francouzskou frázi, již Jindra užil česky. „Nejsem tedy žena docela zkažená! Toť skvostné! Také vy tedy jste nepřítel studia žen, není-liž pravda?“

„To nemohu tak přesně říci. Viděl, či vlastně slyšel jsem však, že studium vystavuje studovanou ženu nebezpečí, že se jí říkají věci, třeba latinsky, jaké by kultivovaný muž jinak ženě nikdy, to jest za žádných okolností neřekl, a že studium svádí ženu, aby sama řekla věci, které –“

„Och – cítila jsem to instinktivně!“ téměř zašeptala slečna Menotová.

Vystupovali zrovna z převozného člunu i octli se u první branické svítilny. I podivil se Jindra chudobě zevnějšku slečny Menotovy. Klobouček, jaký nosí kvartáni ze studentského patosu, zajisté slušel její hlavě tím víc, čím byl pomačkanější, ale jehlice, jíž k účesu přiboden, tkvěla v jednom z velmi četných otvůrků plsti, a ty dohromady vypadaly, jako způsobeny výstřelem ptačích broků. Filozofka nemá kdy, aby po každé připíchla do týchž dírek, to nahlédl i Jindra, zvyklý situace posuzovati rychleji, než je zevrubně poznal, a nahlédl i to, že byly-li její světlé šatečky prací, už asi dávno nebylo využito této jejich vlastnosti. Jistě že zkáza toho klůcku citelně postihla chudou studentku. Odtud také asi zajiklý tón její řeči. Pod paží nesla ve starých novinách svůj osudný koupací oblek. Takovým pozorováním nastalo v zábavě dosti dlouhé vakuum.

„Co jste cítila, slečno, tak instinktivně?“ rozpomenul se konečně. „Smím-li se totiž ptát?“

„Že jste mne odsoudil pro můj výrok! Vy nejste pokrokový student, pane Paváku?“

„Přijde na to, co pokládáme za pokrok, slečno. Mám za to, že výdělečné zaměstnání ženy jest zločinem společnosti na ženě a že jedinou kladnou odpovědí na ženskou otázku jest – mateřství, dítě!“

„I kdybychom teď kráčeli spolu na denním světle, nezabránil by mi můj ruměnc z říci vám, že vaše řešení ženské otázky jest velmi teoretické pro nedostatek otců, kteří by totiž chtěli břemeno dítě převzít od matky. Nezbyvá tudíž velké části žen, než aby se matkami nestaly a samy hleděly nezemřít hladu. Jsou tedy nuceny chopiti se zaměstnání mužských.“

„A konkurencí ještě více umenšily možnosti mužům státi se živiteli rodin. Podle toho všeho jest studium žen – nutným zlem, nic víc slečno.“

Slečna Menotová zarazila chůzi a zřejmě rozechvěna řekla:

„Zapomínáte, pane Paváku, na niterné poslání. A pravíte-li, že nutné zlo, vzpomeňte si, o kterém povolání žen se rovněž tak říká. Potom uvidíte, že jste pronesl něco sotva víc kultivovaného než pan dr. Černý. Zkrátka musím říci, že co se týče vašeho rytířství, snad máte kulturní názory středověkých rytířů, ale jejich galantnosti nemáte. To jste se po panu otc z nevedl. Naštěstí mohu vás ze svých služeb propustiti, jsem' již doma. Má úcta!“

Řkouc, zkrátila se najednou Jindrovi o celou hlavu, jako by se do silnice propadala. Tak to vyhlíželo, dokud Jindra nepoznal, že vlastně z pokraje sestoupila na stezičku neznatelně tu vyvěrající. Seběhla po ní dolů a propadla se ve tmách. Vrzla vrátka skřípotem tak rozléhavým, že bylo ku podivu, kde se vzal v tak malých dvířkách nízkého zděného plotu; poněkud světlejší šmouhu, pohybující se za plotem, mohl považovati za slečnu Menotovu. Vznášela se mezi záhony zelinářské zahrady a v nočním stínu rozsochaté chaloupky, víc hlídačské boudy než lidského obydlí, až kdesi na břehu zmizel její přízrak.

Světýlko v jejím okně bliklo, že přes ně přešel stín dívčin a Jindra slyšel ještě jasné cvaknutí dřevěné záklopy nádvěrní – podivno, že v tak horké noci tak hlasitě věci hovoří...

Jindra se konečně odklížil – s nevalnými pocity.

Byl překvapen náhlým zmizením filozofčím, nadál se delší společné cesty s ní; komu by napadlo, že je tady domovem na

nejvzdálenější periferii! Nelitoval toho ani tak z nějaké zaujatosti pro Jiřinu, ale pro neukojenou, avšak velmi oprávněnou zvědavost – nemá tahle učená, leč poněkud ušpiněná dívka, bližší snad styky s jeho rytířtějším otcem?

Vyzvědět to bylo hlavním a takořka jediným účelem Jindrova přidružení – zprvu měl podezření na paní Půtovou – u všech všudy čertů, aby to tak naposled byla královna Satavahanová!

Jakmile dostihl tramvaje, skočil do ní, aby byl co nejdříve doma a vzal tatínka na paškál – je to hořká nutnost, ale nutnost!

Otec patrně něco takového předvídal, spustil sám ohroživě, což bylo jeho metodou, Jindry staršího, kdykoli se obával výtopku od Jindry mladšího.

„Jindro, prosím tě, kde vězíš, myslel jsem, že tě zastihnu dávno doma a zatím – ostatně! Jsou to snad válkou zpustošené manýry, které způsobily, žes takřka, ano, takhle utéci, a nikomu neřící ani pozdravpánbůh! Nikdo se sice nezmnínil, ale myslím, že také u nikoho z celé společnosti po tobě nezbyl nejlepší dojem.“

„Věř mi, pane otče,“ vece na to Jindra, „že mi nezáleží na ničím dojmu z celé společnosti, vyjma tebe, a ty bys mohl být spokojen, zmizelť jsem po anglicku!“

„Víš dobře, že jsou mi anglické, zvláště zlehčivé narážky nesnesitelné, a proto si znovu vyprošuji –“

„Snad tě tedy smíří něco jiného, tatínku... Bylo mi totiž dopřáno dokonati povinnost od tebe opuštěnou...“

„Povinnost? Jakou?“

„A sice rytířskou!“

To slovo zkazilo Jindrovi staršímu jeho obvyklý brilantní kousek při požitku vajec na měkko. Dovedl totiž prudkou trefou ostrého nože neomylně hladce setnouti skořápku na pouku, jako by sňal malé víčko. Poznámka synova zkazila mu ránu a prospěch, s jakým nucen vysrkati, co z rozbité skořápky vytékalo, nebyl bez komiky.

Utíral tvář ubrouskem.

„Tady máš ještě poněkud nažloutlou fyziognoiii!“ upozornil jej Jindra mladší prstem.

Tatínek musel od večere k umývadlu.

„Slečna Menotová –,“ řekl Jindra.

„Co je to za slečnu?!“ obrátil se po něm otec.

„Snad bude známější jako nejmilejší z tvých královen, Satavahano! Jinak bych se divil, že podáš rámě dámě, jejíhož jména ani neznáš.“

Byl tomu rád. Neví-li otec ani jejího jména, mohl býti dnešek teprve počátkem toho, čeho se obával, jako věci hotové.

Tatínek drhnul tvář, div nesmyl z ní nos. Aby nabyl času. Konečně zpod ručníku zabručel.

„Tohle stopování vlastního otce!“

„Ale, tatínku, vždyť tys přišel přece po mých stopách! Byl jsem u pyroskafu, jak říká doktor Černý, dříve než celá tvá Opálka.“

„Co bylo tedy s ní, jak povídáš?“ tázal se otec, usedna zase ke stolu.

„Nechali jste ji, chudinku, na břehu, vypadla z té vřavy roztržena od pásu až dolů, sešpendlil jsem ji tedy a doprovodil domů. Bydlí v jednom letohrádku v Braníce, povětšinou zdá se, že je zbudován z roští, bohužel. Stojí uprostřed nepřilíh rozsáhlé zelinářské zahrady.“

Dr. Pavák seděl zamyšlen, ano zachmuřen.

Z letitých hlubin vyvstala mu vzpomínka na parníky, zameškané ve společnosti Jindrový matky.

Hodnou chvíli pobyl v trudu, vzdychl a potom jal se velmi opatrně naklepávati druhé vajíčko společné večere.

Válečně skromné.

Jindra, jenž z historie svého vzniku, co sám neuhodl, nikdy se od otce přímo nedověděl, ježto mezi nimi od první rozmluvy po prvním shledání nepadlo už ani slova, neměl potuchy, kde myšlenky otcovy právě byly.

„Budiž ujištěn,“ dotínal se jádra věci dále žertem mezi nimi při takových příležitostech obvyklým, „že jsem tě z rytířského sedla nevypíchl; naopak mohu ti co nejslavnostněji prohlásiti, žes mi byl co do rytířství postaven za vzor. Opravdu!“

„Mám za to,“ pověděl tu dr. Pavák velmi vážně, „že ta dívka jest příliš úctyhodná, než aby... To není žádná obyčejná studentka kavárenská, promluví tři slova a pohlédneš do studny vědomostí.“

„Poněkud neurovnaných,“ podotkl Jindra.

„To se vysvětluje tím, že sběhla z medicíny k filozofii; anatomie jí nebyla dost estetická. Vypravovala mi paní Půtová, že slečna Jiřina bývala, když vystoupila z měšťanky, květinářkou. U muzea nabízel se starší sestrou fialky a růže. Ta starší prodává květiny dosud a vydržuje mladší, Jiřinu, na studiích. To je přece obdivuhodné! Dychtivost vědění, vězící v této filozofce, jest báječná... Prosila mne paní Půtová, nemohla-li by u mě studovat indickou poezii, totiž ta slečinka!“

„A tys, jak se samo sebou rozumí, přislíbil.“

„Neslíbil jsem nic určitě, teprve až co ty řekneš!“ prohodil Jindra starší, taková byla metoda jeho zlomyslnosti. A skutečně podařilo se mu dostati syna z míry.

„Táto!“ zvolal Jindra mladší. „Tys prostě příšerný a nejhorší na tom jest, že ani o tom nevíš. Nemáš totiž ani potuchy, jak nedůstojně vypadáš na ošatce či na opálce paní Půtové!“

„No dovol, Jindro?!“

„Nic nedovolím! Naopak nepovolím, dokud ti neřeknu, že jak bylo dnes horko, myslel jsem, že shořím teprve, když jsem tě viděl jako krále s královnami ve vodě. To my kluci, když jsme sváděli na Mississippi pod Františkem indiánské zápasy, nebyli jsme tak směšní... Také jsme mívali dámskou společnost, námi ovšem hluboce opovrhovanou, například Kádynka Poniklých, sestra Lojzova, dnes paní fabrikantová, táž, o které se dnes mluvilo, žádná jiná to ani nemůže být. Ale s námi se koupávala božská nevinnost, s vámi paní Půtová.“

Jindra schválně protahoval, vida, že otec nemá slov. Poznámka synova o králi a královnách zarazila mu chůzi po pokoji, prudce se obrátil i pouštěl na Jindru planoucíma očima hrůzu. Byla v tom úplně jeho psychologie, že se svým „Dovol!“ nevybuchl na svou obranu, ale teprve k záštitě paní Půtové:

„Dovol, co máš i proti této výborné, skutečně obětavé umělkyni, jíž jsem tolik zavázán?“

„Pozoruj-li tuto skutečně výbornu umělkyni, jak mi bylo dnes dopřáno,“ odpověděl Jindra po nějakém otálení, „tedy si myslím... jak bych to honem řekl...“, a Jindra na svědectví své myšlenkové potíže dlaní hmátl po čele, „ano, asi takhle: Dejme tomu, že by se nějaký muž do slečny Menotovy zamiloval, kdokoli, třeba já anebo ty... vždyť já vím, že je to vyloučeno...! Že by mu v tom paní Půtová byla nejmáňší sokyní...“

Dr. Pavák pohlížel na syna Jindru, jako by ho byl v životě po prvé spatřil.

Dokonce i ústa, a to dokořán, otevřel.

„Ty myslíš?“ řekl konečně.

„Znáš mne, otče, že také bez obalu řeknu, co si myslím!“

Hluboce zadumán, vydal se dr. Pavák znovu na promenádu ode dveří k oknu. Změřiv tuto dráhu třikrát, zastavil se před Jindrou a falešně se usmál:

„Tentokráte jsi se dokonale zmýlil, blázínku!“ spustil poučně shovívavým tónem. „Stáváš se trapným, Jindříšku! Vidíš ultrafialově, jak říká doktor Černý v takovém případě, když někdo zvlášť bystrozraký vidí, čeho není.“

„Doktor Černý? Ten náleží do kategorie velmi příbuzné paní Půtové, milý otče.“

„Vždyť je to její milenec a to vyvrací tvé podezření co nejdůkladněji.“

„Naopak, jenom potvrzuje. Je šeredný jako pavián a byl by milencem každé ženy, která by byla tak perverzní jako tvá obětavá uměl-

kyně. Byl by milencem všech ostatních – opálenek, a poněvadž je to beznadějně, chodí se aspoň na ně dívat. Platonikům tohoto druhu říkají francouzští odborníci le voyeur – divák. Celá Opálka je vůbec patologická a její žertovně spolkový účel jest pouhá záminka.“

Dr. Pavák mávnul rukou:

„Takových patologických společností by bylo. Zrovna v sousedství Opálky jsou Parsové nebo Výheň Zápražka například.“

To si jen tak pobručoval, náhle však obrátil se k Jindrovi prudce:

„A naposled já sám jsem také voyeur?“

„Aspoň sedíš v téže peci!“ zněla odpověď.

„Ale teď už toho mám opravdu dost!“ rozkřikl se Jindra starší. „Ty nejsi blážínek, ale dokonale blázen.“

Řka, bouchl za sebou dveřmi, až v nich skleněná tabule poskočila. Byla uvolněna, a to od toho, že dveřmi nepráskal dr. Pavák po prvé; takový býval pravidelně závěr ožehavých rozmluv mezi oběma Jindry od té doby, kdy se mladší ujal otcovského úkolu nad starším...

Ale nebyval to těch rozmluv puntík.

Také tentokrát otevřely se dveře ještě jednou potichoučku a Jindra starší objevil se znovu:

„Neměj mi za zlé,“ přikročil k mladšímu, „nemyslil jsem to tak, jak jsem to řekl.“

Hladil syna po přišedlé hlavě.

„Vid', že se na mne nehněváš?“

Jindra mladší se dal do smíchu, svého vlastního, zvláštního smíchu, z jakého nebylo nic znát na očích ani na tvářích, smál se, maje ústa pevně sevřená, smál se jenom hlasivkami, zvukem, pro nějž není písmen.

„Tak tedy dobrou noc!“ řekl otec a podal synovi ruku.

Dávali si tak vždycky dobrou noc, když mohli, a to od těch dob, kdy Jindříšek přestal tatínka líbat na ústa i na ruku, od prvního výjevu tohoto druhu mezi nimi.

Když opětně osaměl, Jindra uvážil, že jedině otcova neznalost pořekadla o peci, v níž se sedává, zabránila otci, aby ho neusadil, kdo že z obou jiného tam hledá?

Neměť ani Jindra v tom směru svědomí úplně klidné. Zrovna teď, právě v tomto okamžiku, vytanul mu obraz Jiřiny, když ji dr. Černý na břehu uvítal patetickým: „*Anadyomené!*“ a paní Půtová, zahalivši ji do svého pláště, potichu ji hubovala, že koupací kalhotky mají mít dvojí dno.

Zaklínal toto zjevení marně hodnou chvíli, ale když rozsvítil ve svém, pokojíku žárovku a na stěně zočil podobiznu matky, mučednici své lásky a patronky jeho panictví, pokušení bylo to tam ihned.

Sám sobě okázale odplil, svlékl se, a když zhasínal, zlato hřbetů jeho knihovny šlehlo k němu. Znělo to jako výkřik:

„Zítřa na shledanou!“

A také že ano!

Vskočil do studia střemhlav hned zrána a umínil si nevynořiti se, dokud nebude hotov jedním šmahem. Jako potápěč vědy měl vydatný dech, a poněvadž mu práce byla náruživostí, vydržel od tmy do tmy každého dne. Inteligence jeho vyzbrojena byla štědře nejjistější zárukou úspěchu, soustředěním celé bytosti tak výhradním, že ztratil smysl pro všechno, co nebylo medicínou, vše, co se jinak dalo v čase a prostoru, pro něj se nedálo. Na ten čas ani války proň nebylo.

Žil výhradně v studni vědy lékařské jako v sídle nejtrpčí pravdy, horlivě se dobíraje dna, a co se nahoře na světě řevem odehrávalo, sem dolů zalehlo jen huše...

Jednou, bylo to, už ani nevěděl kolik dní, po jeho výstupu s otcem, zaslechl do svého pokojíku zvuky, kteréž třeba nebyly nijak řevem, tknuly se ho víc než jméno *Chemin des Dames*, hlučící tenkrát všemi listy a šeptané při stole restauračním, u něhož obědvával s otcem, když se totiž dostavil. Byly to řídké chvíle společného styku obou Jindrů, neboť starší vynechával velmi zhusta, maje potom, když

někdy zase přišel, velmi věrohodné výmluvy, na něž se Jindra nikdy neptal, aniž k nim kdy co podotýkal.

Jednou tedy zaslechl Jindra při studiu dva ženské hlasy, jimž otcův hlas odpovídal.

Ozvaly se z chodby...

Jeden z nich měl velmi mnoho řečí a Jindra by si ho nebyl nijak povšiml, ač dámské návštěvy byly u tatínka nepříliš častými, kdyby se mu nebyl hlas ten násilím vetřel.

Ten drsný, div ne mužský rejstřík ženského hrdla, už předtím jednou, ale než jednou, jistě slyšel, leč nezeptal se sama sebe kde. Teprve když ozval se druhý, ženštější, ano dívčí, lahodně jako Aeolova harfa, zpřetrhal mu řádky před očima a Jindra také ihned věděl, kde jej po prvé slyšel...

Hlasy zanikly v otcově studovně a Jindra se dovtípil, že to přišla slečna Jiřina Menotová se svou mateřskou přítelkyní na první lekci o staroindické poezii.

Usmál se svým hrdelním smíchem a načal odstavec znovu, a hle – byl nucen načítí jej po třetí... což se mu nikdy nestalo.

Proč že mu napadla Aeolova harfa (měli ji u strýce venku v přádelně na zahradní besídce, co prázdnin se jí naposlouchal!) teprve dnes, a nikoli hned napoprvé?

Ale když načal svůj odstavec po čtvrté, už byl zase hlavou pod hladinou své studně.

Avšak ne vždycky, a vlastně od té doby už nikdy nepodařilo se mu toto opětné ponoření, když zaslechl ženské hlasy na chodbě – paní Půtová mluvila vůbec, kudy chodila. Po druhé zamyslel se na celou minutu, po třetí na dvě, po čtvrté dokonce vstal a zahleděl se z okna ven, po páté nadto ještě přešel několikrát pokojem, a jednou málem že nesáhl na kliku svého zvláštního vchodu – aby otevřel dveře a jako maně se podíval, kdo ho tu ruší.

Rozumí se, že něčeho takového ani schopen nebyl už jako korektní mladík, který přece neuvede otce do rozpaků před cizími zraky.

Za nic na světě by nechtěl, aby si tatínek snad myslel, že se touto aférou Jindra vůbec ještě zabývá, ačkoli i tak bylo jisto, že tatínek přece musí o tom vědět, že jeho spolubydliteli tyto návštěvy nijak nezůstávají tajnými.

Ale toto hnutí samo, ač potlačeno, přece milého Jindru jak náleží dohřálo!

Jakže?

Tohle má být jeho výhradní soustředěnost, jeho náruživá rozkoš studie, jeho věž, nikoli ze slonoviny, ale z ocelové litiny (jak si sám lichotil!), když jí dovede otrásti – Aeolova harfa – vlastně švehol takové sešpendlené dívčiny?

Sebral svůj foliant pod paží, narazil si klobouk a za půl hodiny chodil nejhořejší stezkou Nebozízku těsně podél hradební zdi a tu zase a zcela lehce sama sebe si osvojil. Studoval zase s onou lehkostí vyvolených, kteří čtou příručku jako jiní zamilovanou beletrii, k níž se zas a zas vracejí, ačkoli ji, rub a líc, desateronásobně znají.

Ovšem že MUC. Pavák nečetl jenom příručky, jeho knihovna, vděk otcovým prostředkům, byla odborně zásobena, takže by byla ke cti každému profesoru, a zejména ve své specialitě, okultice, ukáže – hm – dvornímu radovi...

Takové myšlenky přidružily se mu k vědě jenom na určitém místě jeho petřínské peripatetiky, onom, kde v přeryvu houště ukázal se mu úsek Prahy, utištěné těžkým letním sluncem tak, že se v jeho výhni svými obrysy až tetelila.

Připadlo-li mu také při tom, že se sem nahoru utekl před ženskou, či vlastně jenom před jejím hlasem, na patě se otočil a zmizel v houšti zeleně a své vědy, z níž očí nezdvihl, měl-li potkat vojáka a zvláště vojáka vojnou už komolého. Pevnému jeho umínění, že poslední jeho rigorózum má být v řeřavém jeho hoři válečném prázdní, hověla věda jako spolehlivé arcanum, ale nebyla panarkanem proti všem rušivým dojmům, přestože ani nebyly utrpením...

K smíchu!

Nic lepšího ani nemohl učiniti, než že se odstěhoval na Petřín.

Pravda, styk s Jindrou starším byl tím takřka úplně přerušen. Jindy, došlo-li mezi nimi ke sporu, nikdy netrval déle než osmačtyřicet hodin, a *vždycky* to byl otec, který navazoval, ani jednou nezačal syn. Bylo ku podivu, že tentokráte po prvé bylo jinak a že otec nedával se viným, a tak v životě Jindrů přihodila se neslýchaná věc, že jinak takřka příslovečně nerozdílní, chodili nyní každý zvlášť.

Ovšem, že Jindra starší *vždycky* zrána stavěl se v pokoji Jindry mladšího, pozeptat se:

„Kam tak časně?“

Také jindy v čase jich kratičkého odcizení nemluvíval Jindra starší na mladšího jinak než anglicky, ač mu ten tvrdošijně odpovídal česky. Teprve když otec sám začal po česku, bylo to znamením, že mu spor už příliš dlouho trvá, a bylo zas dobře a šli zas na Příkopy či jinam společně.

Leč tentokráte angličtina Jindry staršího trvala několik dní, až jednou, když jej otec zastihl zrána na odchodu, odpověděl syn na jeho otázku: Kam tak časně? *rovněž* anglicky: „*To the Small Borer!*“

Zdálo se, že Jindra starší zbledl: určitě se to říci nedalo, bylť stále opálenější – král Savathana, či jak...

„Vrták? Jaké to hlouposti? Co tím chceš říci?“ ptal se česky ledověji než předtím anglicky.

Ale tentokráte byl to Jindra mladší, kdo si postavil hlavu po anglicku:

„*To the Small Borer!*“ opakoval s důrazem na *Small!*

„Na malý vrták? Na vrtáček?“ tázal se indolog hrozně zmaten, ale hned mu rozbřesklo:

„Aha! Na Nebozízek!“ a teď zbledl naprosto nepopíratelně.

„Yes!“ dotvrdil Jindra mladší neúprosně anglicky. „Jak vidět, také v angličtině mohou se vyskytnout nedorozumění!“

Leč Jindra starší ihned se vzpamatoval:

„Zmoknete, dnes zcela jistě přijde ještě dopoledne bouřka!“ řekl rovněž v angličtině.

Dotkl se obruby svého klobouku: „Good-bye!“ a oba gentlemani rozešli se, aniž si podali, stiskli a potřásli ruce.

A ještě víc!

Otec pustil se dolů ku Praze, ačkoli tady měli, aspoň k tramvajové stanici, kus cesty společně, a syn kráčel o čtyřicet kroků za ním. Byl to snad vinen sám, poněvadž s otcem najednou nevykročil. Ale jak mohl přes otcovu: „Good-bye!“

Starostlivě pohlédl na oblohu, zčernalou za celou parnou noc, po kterouž lidé při otevřených oknech na svých lůžcích nikoli na sucho se smažili, a uznal, že otec bude mít, jako jenom ve vzácných případech, pravdu, bouřka přijde!

Nekonečně větší starosti než očekávaná nepohoda působil mu ovšem jeho milý – no – milovaný tatínek, jistě větší, než mu dělával on sám jako hoch svými nostalgickými návraty na František.

Proč si nemohl odpustiti svůj, v intimní psychologii vzájemného poměru obou Jindrů zvlášť břitký šprým s Nebozízkem–Vrtáčkem?! Kdyby byl odpověděl na češtinu otcovu hned česky, bylo dobře a šli spolu.

Nikoli bez lítosti díval se za otcem, jenž právě roztáhl deštník nad svým letním světlým cylindrem. Tento kus otcovy garderoby byl také jistou jakousi demonstrací proti synovi. Jindra měl ve svém šatníku takový, ale měl jej na hlavě jednou, hově – tehdy ještě s nadšením – otcově vášni pro obleky obou na vlas stejné, v Londýně šité. Ale obvyklá společná vycházka onoho dne stala se od Prašné brány k Národnímu divadlu senzací a na jejich předměstí doprovázel Jindry až k domu sbor kluků, který mohl být zván bezmála davem. Od té doby nosíval bílý cylindr otec jenom někdy, a to jen když vycházel bez Jindry. A jen v létě.

– – U všech všudy! – vykřiklo to najednou v Jindrovi, – ano, u všech všudy, proč nejsme letos, za takového strašného léta, vlastně už dávno venku u strýce? Proč tam otec už dávno neodjel?

Opravdu, od babiččiny smrti, která se nikdy nemohla bez výhrady třeba nepatrně smířiti s faktem ne docela korektní přítomnosti svého vnuka na světě, nevynechali Jindrové jediného léta v otcově rodišti. Že tohle Jindrovi nenapadlo dřív!

Musela to být záležitost velmi závažná, která lehkomyšlného jeho otce zdržela tentokráte v Praze, a nadto tak ho zabavila, že na syna na vojně zapomněl. A záhada byla mu náhle tak jasna jako socha všeobecně známého výtečníka, když z ní při odhalení clona spadne.

Bude dlužno ještě ji odhaliti tak, aby otec nemohl zapírat.

Krůpěje, jež dosud na dlažbu sázely sem tam černé lívanečky, změnily se náhle v zuřivé dštění, syčící na chodnicích jako žhavých, zařval hrom tak vztekle, že mu řev až v praskot přeskočily, a vtom spadlo najednou moře vody, že Jiřímu zmizely obrysy náměstí krále Jiřího úplně.

V houšti zběsilého lijavce letěl kolem tramvajový vůz a kola jeho už byla okřídlena stříkem, ačkoli spoušť netrvala dosud ani čtvrt minuty. Jindra vskočil do vlaku a byl rád.

Jede, jede, ale na Small Borer dnes jistě ne.

Vůz stanul u muzea, a ježto déšť ulevil, vzpomněl si Jindra zne-nadání, že má v Mathiolim a Presslovi dávnou jakousi pohledávku botanickou, vyskočil a spěchal po rampě do knihovny. Měl na čase, že dostihl vchodu, neboť vtom žhavá metla znovu praskla do náměstí s ohromným výsměchem, a kdo se domníval, že před chvílí všechno vypršelo, byl ihned co nejdůkladněji vyveden z omylu.

Jen stěží našel místo v čítárně, před blízkými už prázdninami přeplněné, a ihned zahloubal se do svých foliantů.

V tu chvíli zaslechne v bezprostředním sousedství suchý checht septem – a týž šepot pokračuje potom:

„Výborná věc tuhle v Chelčickém, táže se po rytířích: Které rytieře mieniete? Jimžto běh bojovný přísluší? Ty-li kasalické, ježto na hradech a na tvrzích vlasy ramena odievali a sukně krátké mají... To bude něco na našeho veršometa, to je mu jako na tělo šito!“

„Jak to?“ odpověděl mu jiný ženský šepot. „Pan Kulif přece nenosí sukně a vlasy nemá hnedle žádné!“

„To je pravda,“ vece obdivce Chelčického, „ale pan Kulif na místě sukní podkasává nohavice, zakládá je aspoň na tři prsty vysoko. Tedy také rytieř Kasalický!“

Ženský hlas chychtl, ale už ne šeptem.

„Pst! Pst!“ ozvaly se hlasy ostatních téhož stolu přisedících.

Jindra odtrhl oči od svého „Hypericum“ v Herbáři.

Uviděl po svém boku faunický profil dr. Černého a za ním čajovou růži s dvěma bílými lístky na líci slečny Jiřiny, filozofky. Výstražné pst! vehnalo jí všechnu krev do hlavy, pýřila se jako jahoda k zemi...

Cože ji tak nápadně změnilo?

Ach ano, těžké přadeno zlatého lnu, které jí tenkrát mezi lopatkami leželo a i ve tmě onoho večera svítilo, bylo to tam, a kštice královny Satavahany dnes a navždy tak vysoko zastřižena, že se až důlek šíjový ukázal.

Ach ano, rovně zaseknuta jako v legendě o světici, jíž katův meč vlasy protál, ale zázrakem dále nemohl.

Avšak k čemu „ach“ a proč!? Co je Jindrovi vůbec do toho a co po celé té filozofce, že na ni zevluje jako celá ostatní koróna kolem stolu, vyjma starého pána, od něhož pocházelo ono „pst, pst!“.

Což aby se Jindra vůbec sebral, a jak jen dovede, potichoučku se odstranil spíše, než bude poznán.

Jak protivná to náhoda, která ho usadila vedle té, před níž z domova utíkal?!

Seděl jako na šídlech, ale zatím nebylo obav, dr. Černý jest – naprosto zaneprázdněn jedním ze svých nejúpornějších a nejděsivějších pohledů, jímž právě fascinoval starého pána naproti za jeho „pst! pst!“.

Měl úspěch nejdokonalejší; starému pánu rozklepala se holá hlava k němé, leč stále rychlejší negaci, ale pohledu nevydržel, sklopil

oči, a v jeho třaslavých rukách ukázal se veliký kapesník, do něhož se starý pán velmi pečlivě vyplivl.

Dr. Černý nořil svůj zlověstný pohled do lesklé protivníkovy lbi ještě, když už byla dávno nad knihou skloněna, potom vzal okružným pohledem celý stůl za svědka svého vítězství, ano obrátil se i k svému sousedu napravo, má-li snad co namítati proti tomu, co právě provedl.

Vítězný pohled jeho ihned se změnil, sklerotické skráně mu odpadly a dr. Černý živě popadl Jindru za ruku. Nescházelo leč aby ještě vyjekl svým říčivým koňským smíchem.

Ale stačilo; starý pán mrštil svým tenkým sešitem švabachu o stůl a všecek rozechvěn odešel.

Nic se nedada mýliti, vítal se dr. Černý s Jindrou, jako by se byl s ním setkal venku na náměstí. Jindru šídla zdvihla se židle a bylo mu k utečení.

Mladičký gymnazista, který až dosud mezi prsty o čelo opřenými všecek plana pozoroval Jiřinu, obrátil vyděšené oči k dr. Černému, na němž ostatně spojeny zraky celého okolí, u stolu kdosi polohlasně podotkl:

„To přestává všechno!“

Opodál rozechvěný starý pán, nemoha brejle do pouzdra vpraviti, rozezlil se se sluhou knihovny, jenž krčil rameny.

Vtom Jiřina sošně povznesla se ze židle, prsty štíhlými dotkla se ramene doktorova a němě pokynula: odtud!

Dr. Černý co nejposlušněji se vzchopil...

A také Jindra, ačkoli mu nic nebránilo, aby klidně zůstal, měl se k odchodu, což dr. Černý přijal za samozřejmé.

Původně ovšem povstal, aby zahlédl název knihy, kterou si vybrala Jiřina.

Byla to Světová knihovna s překladem Sakuntaly. Studium orientální poezie bylo tedy této filozofce věcí vážnou.

Ale i potom mohl zůstat, ale šel přece...

Ačkoli v chování slečny Jiřiny nebylo v nejmenším nic pobízivého: Dosud ho ani pohledem neuznamenala, tím méně pak...

A konečně, proč by nešel? Také on byl v muzeu se jenom schovat a pršet už přestalo...

„Ten je známej!“ zaslechl ještě Jindra, který byl na odchodu třetí. Platilo to ovšem o dr. Černém.

Všichni tři mlčeli, ač byli už na schodech muzejních.

Venku panovala už zase nejkrásnější pohoda, jako by strašná bouřka před čtvrt hodinou nebyla ani pravda. Stružky v kolejičkách tramvajových třpytily se až sem nahoru nítivě, chodníky obmeteny na ohybu zvrásněným nánosem žlutého písku; vody ještě zurčely po dlažbě, ale z dolejška náměstí už byl vzhůru napjat jemný opar, nezlomeným parnem zdvižený už z těže vláhy, kteráž ještě před půl hodinou naplňovala těžké mraky, teď lehce odhozené nad Letnou a tam válely se jako vyprázdňené hnědé měchy.

Hle, i bílý letní kabát doktorův ještě vykazoval temnější stopy po stříkancích z deště, patrně byl se také ukrýti v knihovně před lijavcem, či tam chodí pravidelně studovat a shledávat své satiry a invektivy?

Slečna Jiřina byla tedy v knihovně za Kalidasou... Bůh ví, co by Jindra za to dal... to jest – jak to „bůh ví co“? Ne-li tolik, přece by rád věděl, zdali tihle oba v muzeu setkali se jenom pouhou náhodou.

A tomu aby přišel na kloub, proto s nimi jde, aha! A nejen proto, ale také na tom má nemalý zájem, aby zvěděl, co je s indickými lekcemi slečny filozofky u jeho pana otce. Bývaly denně a dnes jedna z obou jeho posluchaček je ještě tady? Nastává hodina, kdy se vrací dr. Pavák z kavárny, kam chodil v posledních dnech bez něho na snídani... stočí-li pak se slečna filozofka na Vinohrady?

Vida, co má Jindra náhle důvodů, aby zakryl ten pravý!

A jakmile si ten přiznal, Jindra nazval sama sebe bezcharakterním bídákem, i rozhodl se, že půjde tak pomalu, aby mezi ním a nimi vznikl co možná veliký prostor. Oni octnou se dole pod

schodištěm a on bude ještě někde uprostřed. Dr. Černý se po něm dozadu ohlédne a on, doktorand Pavák, pozdvihne klobouk tak jaksi ledabyle a: Pašol! Stupajtě!

Ale ještě dříve, než se tyto spádne úvahy v hlavě Jindrově vystřídaly, obrátil se dr. Černý po Jindrovi a gestem svého třeštivého temperamentu ukázal do zad slečny Jiřiny.

„Vy se přece spolu také znáte? Či snad ne?“

Filozofka, kteráž ještě stále spínala závoj skořicové barvy vzadu na temně zeleném, tentokráte z brusu novém kloboučku, zastavila i obrátila se:

„Ale ano, prosím vás!“ odvětila mrzutě, ačkoli se doktor neptal jí, ale Jindry.

Na tváři seděl jí ornament do jemňoučkého závoje vetkaný a svěžest její pleti zdála se Jindrovi zpod šláře dvojnásob okouzlující. Povšiml si, že i jinak jest velmi elegantně a snad i drahocenně oděna.

Snad postřehla cosi jako obdiv v očích Jindrových, usmála se:

„Jak bych neznala!“ řekla a podala mu ruku.

Při tom jí zas spadl závoj po jedné straně tváře.

„Dovolte, slečno!“ trhl sebou dravě dr. Černý, a než mohla dovoliti nebo zabrániti, připevnil jí závoj, a to rychleji a obratněji, než by to dovedla komorná.

Ani mu nepoděkovala, jako by se taková důvěrnost mezi nimi rozuměla sama sebou. Snesla ji s mrzutým pochýlením hlavy.

Postáli tak na schodišti chvílku všichni tři jako při nahodilém setkání a Jindra, který byl i tentokráte jako zařezán, cítil, že potrvá-li mlčení ještě chvílku, nastane rozchod.

Nevydrží to již déle, a bude to on, jenž bude nucen se poroučeti, nedostane-li ze sebe nějakou tu zdvořilůstku.

„A nebyla pořád tak smutná!“ rozhovořil se náhle z prostřed trojnásobných rozpaků dr. Černý a pokračoval vervně:

„Nevíte, čím byste slečnu potěšil, pane Paváku? Podívejte se na ni, na ubohou naši Bereniku, jak ji tady vidíte, rozhněvala si paní Půtovou na smrt...“

„Ale dejte s tím pokoj, doktore, to není to...“, odporovala Jiřina.

„Ale je. A víte proč, drahý pane? Zkazila jí obraz, dala si ustrihnout – vlasy.“

„Už ani slova, doktore!“ zakazovala si Jiřina.

Než dr. Černému nikdy se nestalo, že by nějakou načatou zlomyslnost nedokončil.

„A kdyby byla svou rozkošnou kštici obětovala Afroditě jako Berenika, ale obětovala ji Cupidovi, který to jméno stále ještě zasluhuje, ačkoli už dávno, dávno není dokonce žádným amorettem. Jeden starší pán pochválil jí krásné vlasy a slečna Jiřina přišla druhého dne bez nich. Tak je to a nic jinak! – Pohoršují-li někoho tvé vlasy, ustrihni a vrz do ohniště. Nyní ovšem nemůže už být královnou Savathanou! Hujhahaha!“

Dr. Černý vztáhl před se ruku a ustoupil o schod nahoru, jako by se bylo vážné obávati výpadu slečny Jiřiny. Ta však s největším klidem obrátila se k Jindrovi.

„Jsem ráda, že se s vámi setkávám, pane Paváku, už dlouho nosím u sebe vaši půjčku, jsem šťastna, že vám ji mohu dnes vrátiti.“

Vyňala z lesklé kabelky, zhotovené jako z kusu drátěné rytířské košile, hrst čehosi a podala Jindrovi.

„Měla jsem je sice v papírku, ale rozsypaly se, spočítejte si je, musí jich býti šest!“

A na dlani Jindrově drnklo skutečně šest spinadel.

Dr. Černý vyvalil oči.

„Ajaj!“ řekl. „To jsou zajímavé úvěrní obchody. Ale tuto půjčku nemusela vracet, myslím, že závěrací špendlíky lásku nerozpíchají! Podívejme se, oni si půjčují špendlíky.“

„Pane doktore,“ odtušila Jiřina, „prokázaly mi velmi dobrou službu onoho večera, kdy vaše služby nebyly zrovna první třídy.“

„Jak to, jak to?“ koktal doktor.

„Nepamatujete tenkrát večer na Braníce u pyroskafu? Byla bych bývala vaší zásluhou bezmála rozčtvrcena, naštěstí odnesl to – jenom kostým...“

Výraz doktorovy tváře byl té chvíle naprosto zmatečný, až konečně mu vzpomínka trhla celým tělem. Ale vzpomněl něco zcela jiného!

Plácl se oběma rukama přes šestero kapes na svém těle a konečně na čelo, mezi zuby mlasklo mu nenaznačitelné citoslovce, a spustil:

„Pardon, prosím tisíckrát za odpuštění, zapomněl jsem jako na smrt, že se musím stavět v Akademii. Jsem tady okamžitě.“

A již uháněl po schodech zas nahoru.

„Nediskrétnost za nediskrétnost, pane doktore!“ řekla vzhůru za ním filozofka, ať slyšel, či neslyšel.

Jindra hnul se, jako ke zdvořilému odchodu, ale Jiřina pohyb ten neviděla.

„Ten se nevrátí, kdybychom tu čekali do samého poledne, a také ví, proč. Pojd'me!“ řekla.

– Ejhle! pomyslil si Jindra mladší a šel, nemaje k tomu, jak sám sebe ujišťoval, jiného důvodu než jejího vyzvání. Ale byl velmi rád, že se našel ještě jeden. Takhle se totiž nejsnáze uvidí, zatočí-li filozofka nahoru na Vinohrady k návštěvě svého soukromého kolegia o staroindické poezii.

„A víte, proč se dr. Černý už nevrátí?“ spustila Aeolova harfa po jeho boku s jakousi zvlášť naléhavou, dotud nebyvalou líbezností.

„A proč tedy?“ ptal se Jindra.

„Protože tenkrát večer na Braníce u parníku dostal od jednoho v tlačnici šupu, a to hned tu větší. Bojí se, že bude o tom řeč! Neví jistě, zdali jsem to viděla, nebo ne,“ jekla dívka ze zahradnické chatrče na nejzazší periferii pražské a hrdlo rozesmálo se jí hlaholivě.

Smála se však příliš dlouho, než aby nebylo patrné, že nehoda dr. Černého není jedinou příčinou jejího veselí.

„A proč tedy a proč tedy?“ vysmívala se mu neúnavně se chichotajíc: „To jsou jediná tři slova, která jste dnes až dosud promluvil – pane antifeministo!“

„Prosím vás, slečno,“ osmělil se Jindra, „řekněte mi tedy laskavě, proč jste se tehda vracela lodí, když jste měla domů sotva deset minut?“

Sám nad sebou užasl, že mu to nenapadlo už tenkrát.

„Ale jelo se na čaj k paní Machně do ateliéru, celá společnost, jako vždycky... jenom pan doktor Pavák nechtěl, smála se mu paní Machna, že si nevzal asi od pana syna dovolení.“

Jindra poznal, že mluví jenom proto, aby mluvila; napodobila švitostvátořivý nešetrný tón Opálky, a každé vlastní neovládané slovo dmýchalo jí do tváří ještě žhavější ruměncem, i přes závoj patrný.

„Že vím, co si myslíte?“ zmodulovala aeolská siréna v jejím hrdle a najednou zcela pokorně. „Vy myslíte, že jsem tuze smělá, vidíte?“

Její oči za tenoučkým závojem poprosily o slitování, vzorek tkatiny zrcadlil v nich jako spleť křoví ve studánce.

„Nikoli, slečno, ani mne to nenapadlo!“ splnil Jindra prosbu jejích očí.

„Tak si tedy docela jistě myslíte, proč že ta studentka v takovém parnu nosí závoj, že ano? Řeknu vám to hned, proč. Jsem raději nápadná svým skořicovým závojem, který mi neutralizuje tvář, než svým hloupým, batikovaným ruměncem, za který nemohu.“

Zřejmě mluví věci, jaké nechtěla.

„Jsem nerada zevlounům,“ dodala vybranou frází, tak odlišnou od jistých jejích příliš branických obrátů.

Pohled jeho zajel do výstřihu pod jejím hrdlem, měřícího jako dýka téměř až na samé srdce.

Postřehla to, i sáhla mezi „těžké šířišové plody“, povytáhla košilku, a dýce tak ulomen hrot.

Všecka jen plápolala.

Umínil si, že učiní přítrž hovoru tak podobnému nastavované kaši.

„Víte, co si myslím, slečno? Myslím si, co v tom vězí, že dnes nejdete do své indické hodiny na Vinohrady.“

Bylit' spolu už dost hluboko na Václavském náměstí.

Trhla sebou, jako by tato otázka byla ranou.

„Rukulíbám milostpaní, milostpane,“ ozval se vtom za nimi udýchaný ženský hlas, „ráčejí mi dát počinek.“

Byla to malá květinářka, která za nimi přichvátala snad až od muzea, stanoviště květinářek.

„Ale!“ utrhla se na ni Jiřina s humorem a bezmála laskavým. „Jen ty si běž, odkuds přiběhla! Ne, nic nekupujte, co by vás to napadlo, já nemám o květiny nouzi!“ obrátila se k Jindrovi, když hmátl po tobolce.

Květinářka zamračila se na Jindru a zazubila se na Jiřinu co nejvlídněji a zvolala:

„Kazejí mi kšefty, milostpaní... rukulíbám!“

Odkvapila a ještě zdaleka se několikrát ohlédla s touže čtveračivě rozzubenou vlídností.

Jiřina jí dokonce přikývla na rozloučenou.

„Je to moje sestra!“ prohlásila s hrdou omluvou.

Jindra už ovšem věděl o Jiřinině sestře květinářce a uhodl to také hned přes tu její „milostpaní“. Bylat' sestře filozofce podobna jako její obraz v zrcadle vydutém, sahala jí sotva po ramena a sraženost tato způsobila jí i notně kulatá záda. V důsledku takto změněné rezonance hrudníku zněl její hlas, jak by asi zněl Jiřinin – na merlotině.

„Takovou sestru nemá žádná jiná na světě,“ pokračovala Jiřina pobouřena, že její sdělení neučinilo na Jindru patrnějšího dojmu, „všude se s ní mohu chlubit; prosím, vždyť ona mne vydržuje na studiích... ovšem, pravda, že prodá za den víc než největší velko-

závod na třídě... Mám od ní i tenhle nový puplínový kostým. A to vždycky, když mne vidí, že jdu s nějakým pánem, sletí od muzea nebo odněkud jako jestřáb... ha... hm..."

Jiřina zmlkla, když na to Jindra nic.

Přesto však naslouchal jí s úžasem, nikoli proto, že má sestru květinářku a tak dále – ale dojívalo ho, jak v ní samé dlící prvotní bytost, totiž upřímné naivní děvče z branického pobřeží, zrazuje její bytost druhotnou, filozofku ve šláři a s výstřihem v puplínových šatech, sestrou na ni vydělaných, a všechno na ni poví, co by filozofka sama o sobě jistě hleděla všemožně zatajiti.

Její oko, neúnavný zvěd, modře po něm bodlo z nejzevnějšího koutku a filozofka řekla velmi chladně:

„Do lekce k panu doktorovi dnes nepůjdu, a kdo ví, kdy zas, když se paní Půtová na mne rozhněvala. Sama tam jít nemohu... to víte, a také nechci..."

„Skutečně jste se dala takhle strašně přistříhnout proto, že nějaký starší pán pochválil vaše vlasy?"

„Ale kdež," odvětila mrzutě, „prosím vás, studující dívka nemá mnoho času na frizury a moje daly dost práce!"

„Onen starší pán má býti pan dr. Pavák? Není-liž pravda?" naléhal přes to dále.

„Ano!" dýchla Jiřina.

„Ale to je všechno strašný nesmysl!" vybuchla zas hned náruživě. „A já vám tedy povím pravou příčinu, abyste si bůhví co nehezkého o mně nemyslel... Možná dost, že co si budete potom o mně myslet, bude ještě nehezčí, ale nebude to taky pravda."

Jiřina se zajikla na okamžik, ale potom pokračovala spádem:

„Ale atšisi! – Abyste věděl, způsobil jste to vlastně vy sám. Mnoho jsem uvažovala o tom, co jste mi tenkrát večer řekl, a ještě více o tom, co jste mi neřekl. Vycítila jsem velmi dobře, jak vám to bylo všecko protivné, ta Opálka a všechno ostatní, a taky jsem tam víckrát nešla, jako že jsem tam byla ponejprv a naposled, *ale ne proto, že jste to*

byl vy – prosím... ale proto, že to byla pravda. Za nic na světě jsem už potom nemohla být na tom obraze, a když to nešlo jinak, šlo to tak. Zpozorovala jsem, že paní Půtové nesmírně záleželo na těch vlasech, a proto musely dolů. Dělal jsem nevědoucí... A hněvá-li se teď a že také přestaly lekce u pana otce, tím lépe...”

„Děťátko!“ řekl Jindra. „Jestliže vám nezáleželo na její dobré vůli, mohla jste mít hněv její daleko levněji, pouhým odmítnutím, a mohla jste svůj nádherný vlas podržeti.“

Svĕsila ret plačky a zašeptala:

„Ale to jsem já právě nechtĕla, direktĕnĕ si ji rozhnĕvat.“

Jindra nemohl jinak než se usmát této ryze ženské logice, tím ryzejší, že byla společným výsledkem i zahradnice i filozofky.

Na jejím závoji objevily se tři jiskerky, tříšť slzy, tkaninou cenzé.

A tu teprve Jindra poznal, co měl vlastně hned napoprvé pochopiti, že on jest jediným prapůvodem této Jiřininy demonstrace a že jí záleží na tom, aby to vědĕl.

I stalo se v tom okamžiku, že táž síla, která ho takřka za límec vzala a přinutila vstát a jít společně s Jiřinou a dr. Černým a která jej nepustila, když na každém schodu z muzea měl některou z tisíce chutí, poroučet se a odejít, že táž síla vzala nyní jeho pravici, aby jejími prsty stiskla ručku Jiřininu tak vřele, jak byla horká – ta ručka...!

Poté šli čtvrt hodiny vedle sebe, aniž slova promluvili, a když se zase rozhovořili, nepadlo ani slůvka o tak ohromné události, jakou jest její slzička a jeho stisk ruky.

Bylo to jakési mlĕčenlivé „ujednáno“ mezi nimi, takže když se octli na nábřezí Palackého, řekla filozofka uprostřed velmi naléhavé, aĕ jinak naĕisto lhostejné, přece však vysoce intelektuální rozmluvy:

„Půjdeme *pĕšourem!*“

Jindra, dítě Františku, ani dost málo neurazil se tímto vulgárním slovem, ač se od ostatního vybraného hovoru lišilo jako oblázek od křišťálu. Naopak byl mu rád, hodilo se jaksi znamenitě k té bezmluvné samozřejmosti, že půjde s ní až do Braníku.

A tak se stalo, že toho poledne rytířoval Jindra mladší filozofce Jiřině po druhé. Tentokráte opačným směrem od Prahy a zahradní chatrč její viděl, jak vypadá v pravé poledne.

IV.

Dvě fotografie

Druhého dne časně zrána stál Jindra mladší u okna svého pokoje i obtahoval nůž mikrometru, přístroje, kterým se krájejí řezy preparátů, aby byly dosti tenké pod mikroskop. Broušení příjemné ocele, která řeže plátky tisícinu milimetru silné, jest velmi důležitou dovedností mikroskopie, i musí se díti všemožně pečlivě.

To také bylo Jindrovým cvikem a zvykem při každém vědeckém počinu. Dnes však mu práce nešla valně od ruky a ostří chytilo nitku, kterou bylo dlužno opravit. Snad je to vinou dnešního osvětlení pod šedou oblohou, z níž zase od půlnoci deštilo nemnoho, ale bez ustání.

Telefonní drát svážejíci se od římsy nad Jindrovým oknem šikmo dolů do přízemku bloku, jindy mrtvá, černá, zpupně neoblomná přímka, ožil dnes velmi čile velkými světlými kápějemi kvapně se po něm svážejícími. Byla to dost poutavá podívaná, nad kterou se možno na minuty zamysliť, pro zvláštní pozoruhodnou rytmiku vzniku krůpějí, vzrůstu kapek a zniku kápějí.

Z počátku se objevily tři drobounké, hnedle stejně veliké, hnedle ve stejných vzdálenostech, první ještě tmavá, druhá s jiskrou, třetí už rozsvícená jako žárovka, a užuž byla ze tří největší a začala rychleji sjížděti vzrůstajíc na objemu. Cesta jí ubíhala stále víc, až na malý zlomek vteřiny zpomalila, když doháněla svého předchůdce, ještě na kratší okamžik zdánlivě se obě zastavily a vtom skočily jedna do druhé, a to tak, že dostihovaná vzdávala se stíhající návratem do její náruče.

Kapkám takto spojeným nastal potom krátký šílený spád, a dospěvše po drátě určitého místa, zřítily se tu do propasti společně.

Nesčíslněkrát opakovala se ta hra kapek, jedna druhé prchajících, na úprku svítivě vzrůstajících, jedna druhou konečně dohánějících, krátké zdráhání a potom shrknutí v jedno. Vypadalo to jako exaktní fyzický experiment a Jindru jako vědce velice zajímala zprvu periodicitu zjevu, až najednou vysvitlo, že tyto kapky mohou také velmi dobře představovati biologický, životopisný postup určitého případu lidského, a už v nich viděl dvojice živoucích bytostí a už tou první byla Jiřina a tou druhou on sám.

Nu, vyčini si za ten nápad a zastyděl se, nepřítel všech poetických sentimentů, ohrožujících soustředěnost mysli ku práci.

– Když pracovat, tak pracovat!

Zapjal nůž do sáněk mikrotomu (*– konečně celé to podobenství silně kulhá, neboť o nějakém shrknutí v jedno nemůže býti ani řeči! –*), i vsunul do přístroje preparát, včera pečlivě v celuloidin zalitý (*– krom vlahého pohnutí Jiřinina a Jindrova stisku její ruky nic se mezi nimi neudálo a co by jen zdaleka naznačovalo –*).

Šlo o velmi vzácný případ onemocnění spojivky oční, jež bylo nutno odložit do lihu, když byl Jindra povolán na vojnu a teď o všemožně nejtenší řízek blány, samo sebou jemné.

Takovému histologu, který se rodí jednou za sto let, jako mladý Pavák, nestane se při úpravě sebevzácnějších preparátů žádná nehoda (*– aeolská harfa v jejím hrdle vždy opojivě znějící, včera ovšem oplývala přízvuky jdoucími přímo ze srdce, ačkoli se mluvilo jenom o moderní filozofii či pragmatismu, látkách to Jindrovi dosti odlehlých –*).

Jindra kladl na skleněný obdélníček vlasové teničké zřezky oční blány jeden vedle druhého (*– včera se opravdu chvílemi zdálo, že by se ani nejsladšími slovy nedalo opakovati, co Jiřininy oči Jindrovi vyprávěly – ovšemže se mluvilo o Březinovi –!*) i měl se k tomu, aby preparát jehlami zpracoval pod Greenoughem – ani ten nescházel v jeho pracovně po jeho rozchodu s dvorním radou skvěle zařízené.

(Jaký to rozdíl mezi platinově šedýma očima hrabinky Jeleny a nebesky modrýma téhle filozofky!)

Za dveřmi pokoje slyšeno bylo odkašlání otcovo, v dobách vzájemného napětí vždycky se tak ohlašoval, a dokonce zaklepal:

„Dobré jitro, jak jsi se vyspal, Jindříšku?“ vstoupiv ozval se jaře po česku Jindra starší.

„Good morning, thank you sir!“ odvětil mladší, aniž pozdvihl hlavy od práce.

„Hlouposti!“ zabručel starší. „A kde vlastně pořád a celé dny vězíš? Nechodíš ani do besedy k obědu, ani k večeři... Neříkám nic, studuj si, ale jenom nepřestuduj... studuješ-li vůbec někde mimo dům, jak ovšem lze soudit podle tvých foliantů pod paží.“

Jindra usmál se beze smíchu – včera po prvé neudělal ani stránku.

„M-no! O tom nepochybuju ani dost málo, že tvoje rigorózum dopadne skvěle,“ pokračoval otec ve své promenádě podél pokoje, „v tom ohledu jsi dosud nikdy moje očekávání nezklamal...“

Citoslovce, jež u Jindry nahrazovalo smích, znova se ozvalo.

Otec zastavil se před skloněným temenem synovým a řekl nelíčeně vřele:

„Jsem na tebe hrd, Jindříchu!“

To sice hnulo nitrem Jindrovým, ale ještě nikoli jeho hlavou. Otec lichterá, jeho potřeba smíru je nesmírná, a co bude následovat, jest jasno, upřímně vroucí objetí obou Jindrů.

Ale chvilka trestu jest ještě nutna, než Jindra-syn přikročí k laskavé domluvě a ku prominutí otcí.

Pracoval tedy ještě chvilku, jako by tu byl sám.

Ale tatínek nevyčkal a zničehožnic změnil tón:

„Málem bych byl zapomněl,“ zahlaholil kamarádsky, „že jsem ti chtěl něco ukázat. Počkej, jsem tady hned!“

I odkvapil tak rychle, že obojí dveře mezi jeho a Jindrovým pokojem vrzly takřka současně.

Vrátil se mnohem pomaleji a přinesl veliké desky i rozvazoval jich stužky s provinilým pohledem žáka, předkládajícího profesoru práci na nevyhnutelné propadnutí.

„Co tomu říkáš?“ náhle se odhodlal a předestřel před synovy oči velikou barevnou skicu – o níž hned na první pohled nemohlo být pochyby, že představuje šestou vlnu moře, jehož přítoky jsou řeky povídek – tragikomickogramatickou nehodu krále Satavahany.

Ejhle – zkroušeně přišel o dobrozdání a schválení.

„Mám už to doma tři dny...“ řekl dr. Pavák a podle pravdy byl by měl vlastně ještě dodati:

„– ale netroufal jsem si!“

Nevěda, má-li se víc zlobit než smát, hmoždil se Jindra se zaslou skleněnou zátkou lahvičky s barvivem na preparáty.

„Goddam!“ zaklel Jindra starší energicky, neboť zátka náhle povolila a za ní cákla notná kaňka modřidla přímo na skicu.

Vzápětí vytrhl z náprsní kapsy šátek a jal se skvrnu cípkem jeho vysušovati, to byl obvyklý probátní piják dr. Paváka, všechny růžky jeho kapesníků vykazovaly stopy toho jeho všemi pradlenami proklínaného zlozvyku.

Se šátkem vylétlo však z kapsy jeho ještě cosi třepkého, přelétlo obloukem stolek a plesklo na podlahu. Skokem byl Jindra mladší za tou kořistí a byla to skutečně kořist – vizitková fotografie, průsvitnou obálkou bylo také rozeznati cí.

Dr. Pavák sice také sebou škubl, ale bylo to jen opožděné hodlání. Koprněl ovšem, ale hrál nezúčastněného, aspoň zatím:

„Nejlepší piják na světě je a zůstane přece jen cípek svěžího kapesníku!“ liboval si poněkud přiškrceně. „Trochu to sic odnesl král Satavahana, vypadá trochu zasmušilejší, ale snad se nebude paní Machna zlobit nesmiřitelně.“

Posměch v hrdle Jindrově ozval se třikrát po sobě: Prohlížel si fotografii se stále vrůstající zevrubností.

„Vid', že je výborně trefena?“ řekl otec hlasem mistrně lhostejným.

Umínil si věc projednati jako lapálii mezi námi Jindry.

„Ten *rakšása*⁵ Černý je sice jenom amatér, ale fotografuje lépe než mnohý profesionál... Znáš ji – přece... Je to ta hezoučká filozofka.“

„Znám, znám,“ odtušil Jindra, „ale takhle nevypadá, aspoň dnes už ne!“

„Jak to?“ přitočil se k němu tatínek.

„Tohleto jí dnes všechno schází!“ a Jindra ukázal na dva mohutné prameny vlasů, splývající po obou stranách zobrazené hlavy. Oba byly zakončeny uzlem, což působilo obzvláštním kouzlem. Fotografie byla intimní, patrně ateliérová, a pohledem na skicu k obrazu Půtové poučil se Jindra, že také tu má Jiřinina kštice tutéž úpravu.

Dr. Pavák byl div ne ohromen.

„Opravdu?“ tázal se.

„Inu opravdu. Dala si své nádherné vlasy ustříhnouti,“ odvětil Jindra zamyšlen.

Teprve teď z této fotografie byl s to, aby posoudil, co vlastně Jiřina provedla svým činem.

„Jak to víš?“

„Viděl jsem ji včera a mluvil jsem s ní. Víم také, proč tak učinila.“

Ačkoli se Jindra starší neptal proč, přece mu to Jindra mladší pověděl.

„Jeden... jistý... nějaký starší pán pochválil prý nádheru její kštice, a to prý je ta příčina. Dr. Černý vypravuje to každému, kdo si přeje slyšet, a slečna filozofka to také nezapírá.“

Nebyla to sic výslovná pravda, ale Jindra nebyl nádobou dokonalostí až přetékející.

Jda kolem stolu pohodil podobenkou a vydal se na procházku pokojem nyní on. Přešel dvakrát, třikrát, podíval se oknem – kapky neprováděly už dostihy na telefonickém drátě – obrátil se, a postaviv se čelem k čelu proti otci, řekl:

5 *Rakšásové*, mytologické ohavy, sedící na indických pohřebištích.

„Táto!“

Tak, jako by řekl rozšafný otec lehkomyšlnému synkovi, jež by rád mírnou cestou napravil: „Hochu!“

Tatínek udělal kapří hubu a v rozpacích až i nakrabil obočí.

„A doktor Černý uvádí jméno – onoho staršího pána?“ pátral ostražitě.

„Doktor Černý nikoli,“ odvětil Jindra, „ale slečna Menotová mi je na můj přímý dotaz sdělila. To jest, abych jí nekřivdil – přikývla, když jsem je hned napoprvé uhodl...“

„A tys věru povedený synáček, Henry!“ našel dr. Pavák útočiště v náhlé angličtině.

„Já že jsem povedený synáček...? To by nebylo tak zlé, huř je, povede-li se synáčkovi tatínek!“

Strašně tím ranil Jindra mladší staršího nechtě. Příliš pohotová rána už seděla, když Jindra nad ní ustrnul.

Mínil tnouti jenom některé nejnovější lehkomyšlné kousky svého vezdejšího původce a hle, dotkl se oné hrozné položky životní mezi oběma, kteráž nemohla býti nijak uhražena, ať otec dělal, co dělal.

Matky!

Od předtaneční aféry s Lojzou tesařovic Jindrové ani slovem se nezmínili, událost tato uložila jim věčné mlčení o trpitelce v cvočkářově dílně, vzpomínky, jež vyčetli jeden druhému němě na očích, stačily samy svědomí otcovu a žalu synovu. Oba cítili, že jeden druhému mohou zjednatí úlevu jenom nejněmější vzájemnou láskou. Odtud jich něžné sdružení a příslovečná pospolitost, jež přivodila snesitelný stav mezi nimi, zkrotila drsného uličníka z Františku, ne-li k odpuštění – tedy aspoň k prominutí, a dala za dvacetiletí vině otcově zarůstati travou, když to ani jeden, ani druhý nemohli říci o rovu jejím, jež nebylo možno zjistiti, ježto ležela ve společné šachtě...

V mysli otcově patrně velmi dokonale, kdežto Jindra nezapomínal nikdy.

Ejhle, v této chvíli vzpomněl i otec velmi dokonale, neboť ostře vybodnutá vzpomínka otočila mu hlavu k podobizně docela jiné než Jiřině.

Hle, tu visela nad lůžkem svého syna Boženka Nekušova, vyšedlá její podobenka, jediné to jeho po ní dědictví.

Jindra starší vzdychl vzdechem úpěnlivějším než výkřik, tak se aspoň Jindrovi mladšímu zdálo a tak se také zachoval.

Pokročil vůči otci se vztaženými pažemi.

„Ne; to jsem nechtěl tatínku!“

Neřící to slovo – všechno by snad bylo dopadlo dobře. Ale zrovna, že pověděl, čeho se otec jenom domýšlel, utrhl se naň otec mlčky sic, ale s pohledem nevýslovně uraženého křivdou, nikdy nezaslouženou...

Mlčky sebral karton paní Půtové, uložil do desek, zdlouhavě zavázal jich tkanice, dal pod paží, hnul se vpřed, jako by chtěl něco říci, ale neřekl nic, ani česky, ani anglicky, mávl rukou a odešel – s nezměrným výrazem právě utrpené, nikdy nezasloužené křivdy.

Jindra se velmi záhy vzpamatoval ze svého pohnutí.

Ano, to byla obvyklá otcova, zřídka kdy selhávající taktika vůči němu, sehráti co nejpůsobivěji do hloubi srdce raněného, s tím rozdílem ovšem, že jindy takové potržky – ač mívaly důvody méně vážnější – končily rychlým otcovým smířením, jakmile Jindra ukázal, že o ně stojí.

Ovšem dnes, dnes postavila se mezi Jindry, otce a syna, zase jednou matka.

Kdysi, bylo to zrovna na podzim prvního roku válečného, měl mladistvý tatínek velmi nákladnou pasi a rozhovor o tom odbyl rovněž v Jindrově pokoji. Aby vzal otce jak náleží na paškál, prohodil stoje u okna:

„Na mou duši, tatínku, že mi připadáš jako ten kaštan tady v zahradě!“

„Prosím tě, co to máš za přirovnání, kaštan a já!“ řekl dr. Pavák už velmi smířlivě a přišoural se k oknu.

Dole stojí veliký maďal v starozlaté nádheře listů pozdního podzimku, ale ostrý víchř toho dne rval z něho listy hromadně, až vířily nad jeho temenem.

„Vidíš,“ pravil Jindra mladší staršímu, „ten rozhazuje také zlato, až je pod ním nastláno, jenže... jenže ten si nedovede pomoci, za týden bude úplně holý; někdy v lidském životě je zhoubná vášně také jako neodolatelný víchř.“

Tenkrát se Jindra starší rozlítl, práskl dveřmi, měsíc nemluvil, ale za tu dobu dokázal, že si dovede pomoci, i vrátil se dokonale kající.

Dnes dveřmi nepráskl, byl patrně dnes dotčen příliš hluboce!

Matka!

Či by snad té hloubky byla Jiřina vlastní, obratně zakrytou příčinou?

A což – pohlédne-li Jindra sám do vlastního nitra nezastřeným okem, neuvidí v něm cosi velmi podobného jako žárlivost na otce, jako – *na soka*?

„Chřoust!“ zachrastilo zpod mikroskopu drcené sklo.

V zadumání otáčel pastorkem stroje, aniž okulárem dozíral, a objektiv rozdrtil krycí sklíčko preparátu, tenké jak hedvábný papír.

Kdyby dovedl klít, byl by zaklel.

Preparát byl zničen, a nejen to, objektiv, a právě ze tří nejsilnější poškrábnut. Jindra drcen víc lítostí než hněvem složil stroj do skřínky, a jak byl odjakživa zvykl, jal se po sobě uklízet.

Nenadál se, že tu otec nechá ležet osudný amatérský výrobek dr. Černého; když mu nyní padl do ruky, odhodil jej prudce, až na okraj stolu, ale byl rád, že neslít až na zem. Vzal jej a zadíval se dosti dlouho do tváře květinářky-filozofky a už jej mimovolně sunul do náprsní kapsy, zaslechl vnitřní hlas, an praví:

– Tak daleko to s tebou došlo, Jindro?

Položil zas podobenku doprostřed stolu – konečně není ani jeho majetkem!

Rychle narazil čapku na hlavu, když oko jeho zavadilo o Jiřini-
nu podobenku, obrátil ji tváří dolů a odkvapil. Než ještě z prahu
se vrátil, aby napravil, co po prvé ve svém životě dnes opomenul,
rozloučiti se vroucím pohledem ještě s májí tentokráte na ujištění
ujištěním, že ona provždy zůstane jedinou ženou jeho lásky.

Odešel hněten pomyšlením na poškrábnutou drahocennou
čočku a krom toho zdálo se mu, že i jeho srdce utrpělo citelné
škrábnutí. Nenadál se ovšem, že už mu nebude mikroskopu nikdy
zapotřebí, že však na jeho srdce budou činěny nároky, jakým dostojí
jen s největším srdce zapřením. –

Domníval se dotud pevně, že dětskou nemoc svého srdce jednou
provždy odstonal svým dobrodružstvím se sivoplavou hraběnkou
v sobolinách a to už bylo dost opožděně a hle, co dnes provádí!

Vší silou vesluje na vypůjčené loďce proti proudu po řece a vy-
hlíží, pozná-li z této strany, která z pobřežních zelinářských zahrad
bude asi Jiřinina.

Měl živý pocit, že podniká něco naprosto neshodného se zá-
sadami zralého muže, pohlížejícího na vlastní život co nejvážněji
a umíněného, že jeho budoucnost, bude-li ještě vůbec jaká – kdož
to může za dnešní doby s určitostí říci – musí dopadnouti co nej-
jadrněji, ale přesto a třebaže měl na tohoto zralého muže velmi
oprávněný vztek, přidával v tempu a bedlivě pátral, kdy zahlédne
vysokou starou hrušňou řídkého koše a o její rozsoše opřené tyče,
pod ní chalupu, věru že velmi roztrhanou, ale bujným popínacem
milosrdně ošacenou.

Popluje jen tak středem řeky anebo ještě dále k levému břehu,
aby nebyl poznán, kdyby se stalo...

Ale vše dopadlo jinak.

Břeh v těchto končinách jest příliš vysoký, než aby bylo možno dozříti až k stavením uvnitř zahrad, ale co Jindra již zdaleka zahlédl na jedné z četných vysokých lávek, nad řeku ze zahrad vysunutých a k čerpání vody sloužících, změnilo jeho úmysl.

Přirazil totiž ihned ku pravému břehu, a zaklesnuv řetízek lod'ky na kůl, bral se břehem kryt kupředu, jenom se přesvědčí, nemýlil-li se, a hned couvne a vrátí se.

Skutečně, vysoká, štíhlá dívka, stojící na lávce a nabírající z řeky vodu čerpadlem, nebyla nikdo jiná než slečna Jiřina Menotová, studující filozofie.

Podle postavy a grácie nebylo nesnadno ji poznati – stvol syřiše, plody zatížený! – ale co Jindru zprvu mylilo, to' nejen její kytlice a lečjaká blůza, nesrovnatelně se lišící od jejího nádherného zevnějšku včera, ale i levný šátek, do poloviny tváře stáhnutý na ochranu před sluncem – byloť už zase blankytno – zvlášt' pak její mrštná obratnost, s jakou si počínala při práci, zajisté, že nikoli dnes po prvé konané.

Ráhno jí jen v dlaních hrálo a zdviž povolovala tak rychle, že džber na hladinu až pleskl, než nabral, když vynesena zdviží nahoru, obrátila jej do koryta běžícího dovnitř zahrady.

A tak neustále stejně rychle dolů a nahoru.

V Jindrově dlani ozval se tvrdý omak dlaně Jiřininy ruky, který mu neušel hned, jak mu ji po prvé podala, i měl se k tomu, aby se taktně vzdálil. Ale jeden z ploských kamenů Vltaviných zvučně mu pod nohou klepl, Jiřina vzhlédla a zvolala parodovaným přízvukem zahradních dělnic:

„Kampak vojákčku? Já myslela, že jdete k nám!“

A strhla šátek do týla.

Nestalo se tedy, co očekával, jestliže jej zočí a pozná, neutekla s výkřikem, jaký už napřed slyšel.

Naopak, jemu nyní připadl úkol přistiženého.

Usnadnila mu jej.

Nikdy nebyla spanilejší než v této chvíli, kdy smějíc se z plna hrdla s roztomilou nezbedností imitovala koketerii branické děvice, za níž potajmu přilezl voják.

Jindra v tom okamžiku vzpomněl na předvčerejší její slzičku, skořicovým vějířem cezenou, a vlna nikdy nepocítěné něhy zaplavila mu hrdlo.

Vzpřímil se jako struna i zasalutoval co nejdvorněji.

„Poklona i obdiv, slečno Jiřino!“

Nenucenost její byla mistrovská. Zdvihla ruce nad hlavu a zvolala:

„To sou ňáký –“

„Štráchy“ si však nechala pro sebe a docela změněným, slečinským tónem dodala:

„Račte jen dále k nám nahoru, pokládám to opravdu za velmi milé překvapení. Ale dříve, prosím, uvažte svou loďku na zámek, možno, že byste se jinak musel vrátit do Prahy po suchu!“

To nahlédl a vykonal.

Zdržoval se při tom poněkud déle, než bylo nevyhnutelno, zaměstnalat' ho při tom docela správná úvaha:

– Ví-li o lodce, viděla jej přistáti, a zpozorovala tedy dříve, zdali i poznala?

Pakliže ano – naběhl a vypadá v jejich očích jako hoch.

Ještě jedny oči mu napadly. Oči Jeleny dvorních radovic. Jak opovržlivě by se asi přivřely, kdyby ho mohly pozorovati při tom, co teď dělá a ještě udělá.

Bylo to však naposled, co na ně vzpomněl, a právě proto, že na ně vzpomněl, vzchopil se co nejrychleji.

Jiřina už na něj čekala.

Leč kudy nahoru?

Tudyhle.

Osm žlutavých otvorů v kolmém břehu nebyly ani schody, ani žebřík, ale švihem dostal se po nich nahoru na lávku velmi poho-

dlně, zvláště když mu podala ruku, kterouž velmi obřadně políbil, hned, jak svlékla rukavice, takové, jaké mívají dámy středních, ale distingovaných domácností při poklizení.

A přitom byla bosa.

Ale přesto imponovala mu dnes tak, že si umínil chovati se s nejvybranější zdvořilostí k této jemné, krásné, inteligentní dívce, která koná chlapskou práci z *nutnosti*, jak nad pochybu správně vycítil.

Ale filozofka Jiřina nedopustila, aby se k jejímu jednání přihlíželo jako ke tragickému, a Jindra to vycítil ihned z její okázalé veselosti, ano i snad štěstí nad tím, co se všechno právě přihodilo.

„Já vás zahlídla a poznala, ještě jste byl na výši Císařského ostrova, jak říkají námořníci, a měla jsem tedy dost času, kdybych byla chtěla utéci!“ hovořila za perlivého smíchu Jiřina, přímo čtouc myšlenky Jindrovy. „Přiznám se ovšem,“ pokračovala zvázněvši, „že jsem zaváhala, když jsem viděla, že skutečně zahýbáte k nám, ale vydržela jsem, jak vidíte, vy antifeministo!“

„Milostivá slečno!“ řekl Jindra v rozpacích.

Jiřina smíchy zavýskla, až se ozvalo na protějším břehu, a potom roztáhla žďibci prstů svou sukénku jako tanečnice sarabandy, a řekla:

„Prosím...! Obě záplaty jsou od mytí podlahy!“ i vypouchla poněkud jednu i druhou koleny, i v tom byl pohyb taneční a koketní.

Aby to napravila, dala se zas jako Jíra z branické zahrady, otřela nahý nárt jedné o nahé lýtko druhé nohy, opřela obě pěsti do beder a napravila se, až slyšitelně ruplo, při čemž Jindrovi nemohlo ujíti, že oba syřišové plody ukázaly na žalostně těsné blůze její velmi zřetelné své hroty.

A už zase byla jiná:

„Pojďme si raději sednout. Víte, co je to, mladý muži, načerpat za dvě hodiny osm hektolitrů vody jenom na salát? Vy, který znáte fyziku nejméně tak dobře jako já, snadno byste vypočetl podle

vzorke velké P k velkému Q jako malé q k malému p, jakou práci dlužno vykonati při devadesáti šesti dvihách, pojme-li džber šestnáctinu hektolitru a váží-li kámen na kratším rameni páky osminu metráku... Vy si snad budete myslet, že když dnes přišlo, že toho není třeba, v řádné užitkové zahradě rozhoduje bazén...”

Mluvila překotně, její ruměncem prováděl při tom své krajní výstřednosti a nakonec zrovna vybuchla:

„Jsem nesmírně ráda, že vás u nás v zahradě vidím, bylo to velmi milé překvapení.“

Z největšího plápolu její líce zbledly i dodala:

„Ale tu milostivou slečnu musíte odvolat!“

Pověděla to hlasem tak zlomeným, že rázem seznal, jak jí je v jejím, ne-li nadlidském, tedy jistě nadženském sebepřemáhání.

Perlivý smích, zdánlivě tak veselý, byl proto tak podoben pláči, že ho měla vlastně na krajíčku, a nemluva Jindra, vycítiv to, řekl tak vroucně, jak jen byl s to:

„Jiřino! Vyjma mé zesnulé matky není ženy, k níž bych choval větší úcty než k vám!“

– A větší lásky! zajásalo jeho nitro s doslovnou ozvěnou v nitru jejím a v tom okamžiku otevřely se náruče jejich – duší a splynuly v horoucím objetí.

Jiřina zaštkala, prolila slzy a prohlédla z nich na Jindru dětsky šťastným pohledem.

„Já nevím, jaká jsem to ženská!“

Náhle se však začala stydět, pojala svá ňadra pevně do loktů a se slovy:

„Promiňte, jsem tu zase hned!“ a ubíhala do baráku tak rychle, až ukázala podkolení.

Vrátila se teprve až za hodnou chvíli, převlečena za filozofku, na níž z Jíry zahradníkovíc nebylo nic než nohy na boso obuté do střevíců, dosti sešlých.

Přišla záříc zrakoma...

Takovým způsobem začalo tedy onoho dne Jindrovo blaho v zahradě ne-li kvetoucích broskví – neboť ty už kulatily tou dobou na zákrscích bobulky –, tož kvetoucích růží, bílých i zlatých lilií, kosatců, ano už i prvních pivoňek, nejspíše však ještě kozlístu, pod jehož notným keřem a přímo nad řekou své blaho vysedávali.

Nebylo – ach! – ani dost málo podobno blahu Zeyerovy báchorky, neboť krom polibků očima a objetí duší nebylo jiných, vyjma jediné chvíle až na samém blaha konci.

Bylo to štěstí nesmírně útloučné a jeho vrcholné okamžiky velmi nevinné.

„Jak krásně jste tu ‚milostivou slečnu‘ napravil!“ řekla například, když se vrátila.

„Jak to?“ optal se Jindra.

„Že jste mi řekl Jiřino!“ zněla odpověď, provázená takovou hudbou jejího hlasu, že to až v jeho vlastním srdci zapělo vědomím, že ta hudba pochází přímo z jejího srdce.

Když potom sama od sebe dodala:

„Jindro!“ byla v tom ještě hudba a sladká až k překonání, ale že Jindra ve své vrozené a sobě uložené nikoli chladnosti, ale zdrženlivosti právě v rozhodujících momentech nenalezl náležitého pokračování, došlo v Jiřině hudbě k modulaci docela v muzikálním smyslu, ke změně tóniny, a to z mol do dur a látka hovoru „zlhosejněla“, jak říkají nejmodernější naši prozatéři.

„Toho si nemusíte všímáti!“ řekla Jiřina, sledujíc jeho pohled, jenž spočinul na zavalitém staříkovi pod slamákem, hrubým jako rohožka, pilně na blízku zalévajícím, „to je náš strýc, musí teď roznést, co já načerpala.“

Takovýto přemet od žhavého ke chladnému, od náruživého k planému, opakoval se za každého potomního branického zájezdu Jindrova, jichž bylo tolik, co odpolední jich zbývalo v posledním měsíci ze studijní dovolené jeho.

Práh svého nebe přímým vzájemným vyznáním nikdy nepřekročili.

Bylo však potřebí mezi nimi nějakého vyznání? Nebyl-li jím už jeho první zájezd za ní, byl jím potom jeho zájezd každodenní. Věděli to o sobě oba, že jeden druhého milují všemi vlákny svých bytostí, ačkoli si to nikdy neřekli, ba ani slovem nikdy nenaznačili. Co bylo nevysloveno a také nevýslovno, k tomu měla vedle hudby svého hlasu také oko, nejen dvojnásobného mžiku, ale také dvojnásobné hloubky, a žádný básník nebyl by dovedl povědět tu tesknotu otázky, vroucnost přisvědčení, plápol zanícení, a žár žádosti – ano, *žár žádosti!* – a tisíceřých jiných odstínů, co jich dovedlo povědět její oko...

Dovedlo?

Dovést znamená úmysl a Jiřina byla ve své nevýslovné vášni k Jindrovi naprosto bezděčná.

Láska jejich byla takto ovšem co nejplatoničtější, nejčudnější, ačkoli mluvili spolu ve svých nekonečných debatách o tématech co nejodvážnějších, právě na důkaz, že volnost diskuse studentky se studentem, navyklá koedukací, nemusí vést k symbióze, ba ani náběhům k ní, i když by k tomu z jedné strany byla zřejmá náklonnost.

– Anebo, řekněme, ne-li náklonnost, tedy aspoň sklon – uvažoval Jindra při jednom ze svých, někdy velmi pozdních návratů z Braníka, neboť náklonnost jest výsledkem něčeho uvědomělého, vědomého chtění, vůle, a toho dosud u Jiřiny není, kdežto pouhý sklon k něčemu může býti i proti vůli anebo nanejmeně mimo vůli. A takový mimovolný sklon k němu se u Jiřiny nepopíratelně vyskytuje.

Sám o sobě to Jindra ví velmi dobře; a přiznává to bez obalu, má-li si sám o sobě vydati účty, jakož tomu v každé době zvykl od toho okamžiku, co se postavil na své mužné nohy, ale rozdíl mezi jeho sklonem anebo u všech všudy už dejme tomu náklonností jeho a Jiřiným sklonem má své, řekněme, psychofyzické funkce. Jeho náklonnost jest váha, v nezlomné rovnováze udržovaná jeho vůlí,

a vděk pevnostě jeho vůle, nehne se ze svého místa, děj se co děj, kdežto sklon Jiřinin jest lavinou nad svahem v poloze tak labilní, že by stačil poměrně velmi nepatrný popud z jeho strany, aby se lavina zřítla do údolí.

Jeho přemýšlení o tom bylo sic trochu pracné, ale zato přesné.

Kdyby – například – hned napoprvé, když do Braníka zajel, jak ona tenkrát následkem přílišné senzitivnosti vazomotorických čivů zaplakala – kdyby byl vyňal kapesník a slzičku utřel, bezprostředním následkem toho býval by její pád do jeho náruče, a tato by musela být k tomu samozřejmě přichystána, a to se nikdy, to jest, to se ještě teď nestane.

Na místě toho však dali se tenkrát do rozhovoru o – prostituci, látce tou dobou ve všech ženských listech velmi živě přetřásané.

Podnět k tomu zavdala plečka, sedící na zahradě v petrželi, a Jiřina pochlubila se, že ji zachránila k řádnému životu, dívku mladičkou, škole sotva odrostlou. V diskusi ukázala Jiřina zase svou velikou, ruměnci prožahovanou odvahu, a uvedši, že se tou otázkou dávno zabývá, prozradila dokonce, že má metodický návrh na odstranění prostitute, jež hodlá v obsírném článku publikovati.

A hned rozhovořila se o tom, že by se prostitute dala nahraditi institucí, kterou by nazvala institucí státních matek, systémem žen kleslých, jak se zakoktnutím připojila, kleslých ve zdraví. Hoříc v lících, zakolísala, ale dodala si kuráže a hlasitěji, než bylo třeba, dovdila, že těmito státními matkami, státem vydržovanými ve státních ubikacích, by byly, by se staly – by se státi měly dívky, kteréž by jinak propadly nejstrašnějšímu znehodnocení ženské důstojnosti. K mateřství jich státem chráněnému došlo by s návštěvníky, kteří dnes klesají na týž nízký stupeň znehodnocení, za naprosté státní záruky naprostého zdraví obou stran a – a – a –

A Jiřina zmlkla v nedostatku námitek Jindrových, neboť debata je možna jenom, když strana protivná má nějaké protidůvody a také je poví.

Téma přeskočilo na volnou lásku, pole to, na němž Jindra Jiřině spíš stačil, zejména když její řeč byla bezvýhradným zatracením volného svazku ad hoc. Třebaže žádala možnost uvolnění každého svazku mezipohlavního, jakmile se stane životním neštěstím jedné z obou stran a tak dále a kdesi cosi tomu podobného.

Brzy naučil se Jindra tomu rozuměti, že pýří-li se Jiřina při těchto hovorech, nenáleží její ruměnc „abolici“, „reglementaci“, „caser-mentu“, „lékařské kontrole“ a jiným takovým povážlivostem v debatě se hemžícím, o nichž aby mluviti mohla tak nešťítivě jako o kýchkoli jiných předmětech lidského vědění, navázila filozofka napřed osm hektolitrů vody na salát – trpce to nabyté právo emancipace! –, ale že on sám jest původem této magnetické bouře v její krvi.

Jakože útraty těchto zábav ze dvou třetin nesla sama, opakujíc celá klišé, vyčtená z odborné literatury, asi se zájmem ministranta odříkávajícího své „Confiteor“ při mši, tak umlkala náhle na místech jinak nejnevinnějších bez příčiny, kdyby nebylo vyčisti ji z jejího zraku, nořícího se z dlouhého sklopení, jako by se tonoucí slunce vracelo zpět ze svých večerních červánků.

Ten pohled trval tak dlouho, co by její ústa, kdyby mohla mluviti, řekla:

– Och, vím předobře, že ani ty, stejně jako já, nemyslíš na to, co zde spolu mluvíme, neboť to je pro nás docela lhostejno, za to oba velmi zřetelně cítíme navlas, až na ten mučivý bod, kde v nás tkví srdce, a že tak, jako mé touží k tvému, tak tvoje k mému. Kdy řekneš osvobozující slovo? –

Zajisté, že je řekne, je to jeho povinností, jeho jako čestného muže, ale řekne je, až přijde náležitý k tomu okamžik, a ten nastane, až s nutností rozloučení.

Potom teprve se jí optá, chce-li být jeho do smrti, ať se vrátí, nebo ne.

Dříve nikoli!

Poněvadž...

Inu, protože velmi dobře ví, že všechno, co si sám namlouvá o své náklonnosti k ní, jako že prý je břemenem v rovnováze udržovaným železnou traverzou jeho vůle, jest holý sebeklam domněnkou, že by snad byl z jiného těsta než jiní mužové...

Především jiným je zajisté z téhož těsta, jako jeho rodiče (odpusť, matko!), to si dlužno přiznat, aniž by si osoboval právo soudu nad těmi dvěma dětmi, jimž děkuje za svou existenci, která se stala mamince tak strašnou křivdou, že až na ni zemřela...!

Nikoli zbůhdarma staví se, kdykoli odchází z domova, před její podobiznou, aby vždy a znova uvážil, co slz asi steklo z jejích očí, než konečně zžíravina vyryla své strašné výmoly od úst po její bradě, čímž tvářnosti matčině dodáno onoho úpěnlivého vzezření, jakým zdálo se ho vždy prositi, aby pomněl a sám nikdy...!

To matce i sobě přísahal a také nikdy nepochyboval, že přísahu svou najisto za všech okolností splní, až první pochyby o tom dostavily se mu po boku Jiřině na těsné lávce pod keřem kozího listu najmě v určitých chvílích, zvláště za oněch večerů pozdních prázdnin, kdy celá zahrada ztemněla, takže se zdálo, že její chatrč odsunuta třikrát tak daleko jako ve dne a obrovská, ač řídká hrušeň nad ní dostala najednou asi dvacet očí, jimiž západní ještě světlé nebe tak velmi starostlivě šilhalo v tu stranu, zatím co v koši stromu sólista cvrček, daleko široko jediný, patrně už velmi starý, moderato hudl svou teskně výstražnou písničku.

Výstraha ozvala se konečně občas ze tmy mnohdy už tmoucí od chatrče:

„Jíro!“

Byl to merlotinový hlas hrbaté sestry Jiřininy, který se vždy ozval, kdykoli umlkl pleskot Jiřinina věderce na vodu, a ráhno potmě viditelné zůstalo nehnuto.

Neodpověděla-li Jiřina hned, ozvalo se vzápětí druhé, už zděšené:

„Jíro?!?!“

„Copa zas?“ ozvala se Jíra.

„Eště pořád není dost!“ zaznělo ze tmy od chalupy.

„Dobře!“

A Jiřina vrátila se zas k vášnivému popírání praktické eugeniky, pokud se jeví v pokusu omeziti manželský sňatek bez lékařského vysvědčení horlivě hájeného Jindrou. Toliko že její ruka těsně u jeho jako uhlík žhavějící – se vzdálila.

Jiřina ukázala značný bystrozrak v této otázce a usvědčila Jindru aspoň k přiznání, že lékařské vysvědčení nemá tu pražádného významu pro zdraví příští generace a nepřísluší mu žádné větší důležitosti, než má pro církevní anebo občanský sňatek průkaz řádně proběhlých ohlášek. Neboť jen tento jest učiněn závislým na lékařském vysvědčení. Takový zákon nemá smyslu, jestliže nezakáže, nikoli sňatek, ale dítě bez lékařského vysvědčení, a nebude-li stíhati trestně rodiče nemanželských dětí. Závislost sňatků na lékařském vysvědčení bezesporně zmenší počet sňatků, ale zvýší počet nemanželských dědičnými chorobami stížených dětí a víte ještě co?

„?“

„Počet jednotlivých i společných sebevražd z nešťastné lásky jako povšechného motivu a pro odepření lékařského vysvědčení jako motivu zvláštního. To bude docela nový druh zostřené zoufalství z lásky neukojené a zbaví dotyčné nešťastníky poslední rozvahy. Tragikům a romanopiscům přibude zbrusu nový motiv, ale hůře bude nikoli papírovým, ale živým rekům těchto tragédií. Vůbec shledávám nápad, aby vinu celé společnosti, a vinou její jsou dědičné choroby, odemstívána byla na jedinci, za stejně brutální jako bornovaným a především absurdní, ježto se mívá předstíraným účelem u dvaceti procent narozených nelegitimně a v tom počtu bude tak největší počet dědičně zatížených. Nejznamenitější už jest pak nemožnost legitimovati nemanželské děti dodatečným sňatkem, nedovolí-li jej lékařská vysvědčení.“

Jiřina mluvila s ohněm o věci, kterou se dávno zabývala a kterou zevrubně promyslíla.

Jindra neodpovídal, ne že by nebyl měl protidůvodů. Ale stala se pranepatrňoučká věc, pro kterou zůstal něm, když ona umlkla.

Aniž to v zanícení pozorovala, octla se její levice v těsném sousedství Jindrový pravice, opřené o desku lávky, tak horká, jako by filozofce ruměnc a až do prstů sálal. Jindru zamrazilo mezi lopatkami, když se Jiřinina levice k jeho pravici teď až po loket přidala.

„Ostatně, kdyby takový zákon měl býti někdy vydán, bude to profylaktický hygienický zákon pro buržoazii, kdežto proles...“ zašepkala Jiřina tak sevřeným hrdlem, že nemohla dopovědět a neklidný hrot levého jejího ňadra zavadil o jeho paži.

Dýchala nahlas a Jindra cítil, jak jemu samému se srdce stěhuje vzhůru.

„Jíro!!!“

Tentokrát zazněl sestřin hlas přímo výhruzně a ze vzdálenosti několika kroků.

„Ale drž kuš pořád!“ vzkřikla studující estetiky rozlíceně v odpověď.

Jindra vstal a řekl sevřeným hrdlem:

„Pojďme!“

Za chvíli vyschlé ráhno zvučně zavržalo, Jindra čerpal a Jiřina vylévala. Okurky mají zapotřebí třikrát tolik vody co salát a na časné jitřní zalévání musí býť nádrž plna až po kraj, z rytíře Jindry stal se velmi pracovitý panošek, z počátku žertem a potom už doopravdy a jako samozřejmě.

Sestra Jiřinina potom už ani nehlesla.

– Hej, hej! pomyslíl si Jindra, když si teprve za hodnou chvíli připomenul drsný Jiřinin výpad proti její sestře ve tmách, a víc než nad nevybraností jejího výroku udivil se tím, že se jeho sama tak pramálo a teprve dodatečně dotkl.

Ovšem že nebyl první takový, jaký od ní slyšel, ačkoli žádný dosud nebyl zas tak – řekněme – tak nehorázný, že by byl skutečně nemožným pod skořicovým závojem a v puplínových šatech. Ale Jindra leccos přeslechl od té doby, co už při každé jeho návštěvě neodbíhala, aby se převlékla na slečnu, což by bylo bývalo věru bláhové.

A pošetilé by bylo i pozastavovati se nad tím, že ve styku se svými užívala i slovníku i přízvuku – branického. A – a má-li si přiznat pravdu, má ji takhle radši, neboť je to důkaz její *bezelstnosti*, když je taková, jaká je. A v tom byl dokonce jakýsi půvab, jako když v předvečerních svých besedách – nerušených – ježto bylo zdaleka na oba viděti – dostali se do zámezí transcendencí a on v tom okamžiku náhle viděl, že je – bosa.

Aeolský názvuk jejího hlasu neměnil se, ať mluvila akademicky, anebo po branicku.

Vědro pracovalo hybně, měli dnes co dohánět. Nemluvili ani slova a do tváře si neviděli, až jednu chvíli, když z noční tmy její hlava prosvítla.

Stalo se to v odlesku notného ohně vorařů, udržovaného na prameni, zvolna, samou tíhou ku Praze kolem plujícím a provázeném obrovským mrakem chumelících se jepic.

Jiřina pozdvihla hlavu, jako by se jí byla zář dalekého ohně v bezvětří hořícího dotkla. Ačkoli odlesk byl slabý, žila tvář její jenom klidným jeho plápoem, jinak byla všecka ztuhlá jako maska.

Náhle mu rozbřeslo všechno, co mu tahle tvář lící a rtů, odulých něčím víc než pouhým sehnutím, najednou sdělila.

Byla v ní hrůza a úzkost trpitelky, pod břemenem klesající, němě žádoucí, aby z ní bylo snato, a zároveň probůh prosící, aby se tak nestalo. Byl v ní výklad, proč byla dnes tíhou syřišových plodů k němu stále tak nakleslá, vysvětlení její únavy, jakou se div nemotala, pronikavé vůně vazkého jejího těla, náhle vyschlého jejího dechu, jímž se rty její žalně nalomily...

Ale na místě očekávaného stenu ozvalo se z nich namáhavé a tichoučké – a přebojácné:

„Co?“

A hned sklopila své háravé oči, jako by tímto „co?“, k němuž rty nemohla ani domknouti, byla skutečně výslovně pověděla, co Jindra z něho doopravdy slyšel:

– Šetři mne...! Zhynu však, budeš-li dále otáletí. –

Jindra ani nedutl a jednoslabičná otázka filozofčina zůstala bez odpovědi.

Od té chvíle ani jeden, ani druhý nedali znát, že navzájem o sobě vědí.

„Dost!“ vykřikla jich dozorka z prostřed zahrady. „Už přetéká!“ Hned, ač hořeli týmž jedním plamenem, se Jindra měl k odchodu obvyklou přímkou cestou k řece.

Dřív než mohl říci své „Sbohem!“ – horečně rozechvělá ruka její spočinula na jeho rukávě:

„Vraťte se za hodinu – všechno bude spát – já dnes do půlnoci hlídám – musím vám ještě něco velmi důležitého říci – ještě dnes!“

Řekla to, div neplačíc, téměř nesrozumitelně, neboť neodolatelná síla, která to na ní vynutila, hrdlila ji při tom k udušení.

Tu se Jindrovi zatočila hlava.

„Přijdu!“ zajektal – druhá ruka démonova svírala jeho hrdlo.

Stiskl třesoucí se prsty Jiřininy a sešplhal k loďce a několika rázy vesel octl se v nejhustší tmě.

„Tak tedy sbohem, na shledanou zítra v Karolinu na promoci, těším se velice!“ zpívala do tmy za ním ze zahradní hráze aeolská harfa vysokým, nyní ku podivu uvolněným tónem.

Chápal, bylo to na ošálení Jiřininy sestry.

Dospěv středu řeky ponechal Jindra loďku línému proudu, jako těžkou horkou nocí vysílenému.

Hořel, rozepjal kabát, sám sobě začpěl potem. Báł se své nedočkavosti, ale jenom proto, aby se nevrátil příliš záhy. Krev mu

hlučela v uších a také jeho nitro bylo ohlušeno, jenom proklínal hodinu, která bude nejdelší v jeho životě, ačkoli uplynulo z ní sotva pět minut.

Když jej řeka odnesla asi na sto kroků, zavesloval nazpět, po druhé vracel se už z větší dálky, to se musel vyhýbat poslednímu parníku a po třetí –

Než k tomu došlo, přihodilo se cosi podivuhodného.

Najednou pozoroval totiž Jindra, že není na vodě sám, viděl to z odrazu toho druhého jemu přes rameno do řeky nahlížejícího, pohlédl nazad a nad sebe, on to novorozený úplněk, znenadání se tu vybral zpoza hřebene vápencového srázu, mhouravý uprostřed duhového kruhu, jímž dusně obtočen.

Na nebi vypadal velmi vážně, na řece se drobnými vlnkami zvarhaněný jeho obraz smál, a najednou Jindra slyšel mlaskavě, šplounavě tknouti boky loďky.

S východem měsíce zavál větřík a řeka procitla.

„Jindro!“ zašeptlo to u samého jeho ucha zmučeným šeptem jeho matky, jejíhož hlasu nikdy nepoznal.

A Jindra, nabyv všech svých smyslů, ustrnul nad tím, jak mohl býti sám sobě třeba jen na půl hodiny jiným zaměněn, vzdychl, povstal, přesedl, a opřev se o vesla, nádherným spurtem rozejel se ku Praze.

Bylo mu jako věřícímu dítěti po boží správě.

Zítřka, až bude; doktorem, optá se Jiřiny, chce-li býti jeho ženou a sňatek s ní po vojensku urychlený bude jeho pokáním za dnešní jeho hřích – žádosti.

V srdci jeho rozlehla se nekonečně sladká něha k filozofce-zahradnici.

V.

Jindrova promoce

V těch dnech byl Jindra mladší se starším zase jakž takž zadobře.

Tentokrát začal proti veškeré dosavadní zvyklosti – syn, mělt' k tomu nejen záminku, která byla vlastně neodolatelnou nutností a také – chtěl-li být sám k sobě upřímným – pohnutkou dosti, ba velmi naléhavou.

Dr. Pavák platil totiž svého syna kvartálně, a to velmi přesně, i když bylo mezi nimi vážné napětí, a v tom případě poslal poštou, vyjma jen jednou, a to bylo zrovna o tomto kvartále.

Bylo už druhého, a tatínek pořád nic.

Myslel-li si Jindra, že ho nechá při této příležitosti naběhnouti ke slavnosti smíření, velice se zklamal, o čtyřiaadvacet, o osmačtyřicet hodin, a ježto bylo nebezpečí dalšího průtahu, volky nevolky bude asi nutno vstoupiti do šlépějí Mohamedových a vydati se k hoře sám.

Jindy býval šetrným a nedochvilnost otcova nebyla by ho přivedla do rozpaků, tentokráte však v nich vězel po uši, taxi na rigorózum a jiné výdaje s ním spojené vyčerpaly jej tak, že patrně nezbude než znásilnit svůj vlastní charakter a lézti ke kříži.

Měla ho k tomu ještě jiná úvaha...

Poslali totiž před týdnem promoční pozvání otci poštou, jakoby komukoli. Byl to schvál, ale docela ve stylu otcově, jenž s oblibou zahajoval v déle trvajících rozepřích se synem, přes kuchyni sousedícím, poštovní styky, což bývalo známkou brzkého smíření.

Učinil-li tak nyní syn, nadál se, že i otec ozve se, a jak ho zná, že to bude najisto poukázkou. Jakmile se to stane, sebere se a pozve tátu osobně; bude v tom humor a hned potom půjdou spolu slav-

nostní manifestační procházkou Jindrů na třídu a nastane zase řada blažených dnů, za jakých nebylo šťastnějšího syna a otce v Praze a vůbec pod sluncem...

Leč – podívejme se! – otec neporozuměl, nepřišel, neposlal... a to už není pochyby, že otec vidí věc v jiném světle, než jaké Jindra mínil rozsvítiti, že považuje pozvánku jeho za zpupnost, která přestřelila, kterou tedy nutno napravit i konečně po tolikerých úvahách, zaklepal tedy Jindra na otcovy dveře.

Otec zachoval se jako raketa – od shora zvlhlá. Vylítl sice ze židle, jako by chtěl synu padnouti kolem krku, ale v tu ránu zhasl, zvážněl, ale promluvil česky, nikoli anglicky.

„To je dost,“ řekl a pohodil tužku do „Moře pohádek“, zaplavujícího stůl spoustou sloupcových korektur.

„– že se dáš vidět... a že se jdeš podívat... na svého nezvedeného otce!“ dodal.

To už byl na obvyklé promenádě své mezi okny a dveřmi.

„Dovol, otče, neřekl jsem nezvedený,“ namítl Jindra, „mluvili jsme oba o povedenosti a já nezačal.“

Jindra starší vydal slabý zvuk, mohlo by se říci, že jemně fňukl (také on měl nevypsitelná citoslovce!) a na stůl plesklo promoční oznámení synovo.

Vtom oba na sebe jako na povel pohlédli: tuhý list na stůl vržený ozval se na vlas tak jako fotografie Jiřinina, která dosud leží u Jindry na témž místě, kam dopadla (neboť Jindra vždycky ji tam zas položil!), očekávajíc, kdy si pro ni její vlastník zase přijde.

Ach ano, oba vzpomněli si na ten okamžik!

Jindra se znatelně usmál a rozhořčenost otcova rozpakem zjalo-
věla v nejapný vtip, jakým člověk někdy podřeže vlastní hrdlo:

„Vid', nemám práva k výčitkám, já ti ke své promoci neposlal ani to!“

Jindra se chvilku zamyslel a potom zvolna řekl:

„Tenkrát jsem už ovšem jistě byl na světě, ale sotva jsem už uměl číst!“

Ale hned vzápětí litoval, že to řekl, když viděl, kterak tvář otcova na okamžik pozbyla podoby, jako by mu byla na čelo vlítla kapka žhavého oleje.

Ale hned zbodřel dokonale:

„No, znáš mne, že si z lapálií mnoho nedělám a že rozumím i špatnějším žertům, jaké vůči otci nejsou vždycky na místě. Proto nebudeš o nic špatnějším doktorem, jak doufám... i dovolíš, abych ti blahopřál ze srdce... hrdého na takového syna.“

Vřelost jeho slov byla nepopiratelná, avšak i – snaha o ni.

Otec dokonce i náhlým pohybem lokty zdvihl, ale tentokráte raketa citu se ani nevzňala a dr. Pavák zmlknuv vydal se zas na promenádu mezi oknem a dveřmi.

Nastalo velké ticho.

„Jenom kdyby nebylo té zatracené vojny... proklaté...“ pokračoval dále v úryvkovitém proslovu.

– *Vojny!*? rozlehlo se v nitru Jindrově div ne úžasnou otázkou – tak dokonale na vojnu zapomněl u své ruměné filozofky v Braníce.

„Ostatně, že nepožívám u svého syna náležitě otcovské autority, toho vinu nesu ovšem já sám!“ prozradil dr. Pavák nikoli neúmyslně své myšlenky.

Ve svém ustrnutí nad sebou přeslechl Jindra tuto poznámku a cize hleděl na pochody svého zploditele, jichž se událo několik, než se oba ze svého zamyšlení zase probrali.

Dr. Pavák velikými kroky měřil svou dráhu, důrazně dotýkaje se prstem hran nábytku. Byla to výmluvná ilustrace k jeho přemítání, ale právě, když ho Jindrovi začalo být líto, zastavil se před ním a spustil zase anglicky, řečí chladných formalit v dvoučlenné rodině Jindrů.

„Abych nezapomněl...“ a už zvonily klíčky v jeho kapse, „musíte být právě na dně svých prostředků...“

Zastavil se u malé železné pokladny, otevřel a vyňal hrst bankovek, ocenil jich množství jen povrchním pohledem, vzal ještě jednu

přehoušli a podal synu se štědrostí, jejíž zřejmý úmysl byl opařiti příjemce.

Jindra mladší sevřel rty, odpočítal obvyklý kvartální obnos své sustentace a zbytek sumy – byla to většina – vracel otci.

Klidným, rozhodným pohybem odstrčil Jindra starší ruku mladšího.

„Já vím, že *jste* měl zcela mimořádné výdaje a že potřebujete... jen nechte!“

To se ještě nestalo; chtěl být zcela mimořádně strohým a krom toho mluvil se synem v tónu bohatého společníka veliké přádelny, jenž štědře podporuje nadaného chudého studenta.

Oči jeho sevřely se do tak úzkých štěrbin, že to vypadalo, že jej otec za touto maskou pozoruje, jakoby za spuštěnými žaluziemi okna.

Je to za nimi vůbec otec?

A jakož od samého s ním shledání za dětství Jindru mladšího, a to ani po intimitách vylučujících každou pochybnost o upřímnosti jeho lásky otcovské, *Jindru mladšího nikdy úplně neopustil pocit vědomí třídního rozdílu sociálního mezi oběma* – tato chvíle mu to připomenula ostřeji, než se stalo kdy předtím, ba ano, až k hnutí nepřátelskému. Bůh ví, že v tom okamžiku, otce nenáviděl.

Zatím co přemýšlel, jakým způsobem projeví toto vařící v něm nevražení, a zrovna se těšil na okamžik, až mrští bankovkami na stůl, pokračoval otec dále protektorským názvukem:

„Nevypadáte nejlépe, my boy, kdepak jste se stravoval za celou tu dobu, co jsme se neviděli? Doufám, že vás zas dnes uvidím při společném obědě to the ‚Beseda‘... Hm... či snad vás trápí krom studia ještě něco jiného, starý kamaráde?“

Škvírky otcových očí na okamžik zavřely se docela, a když zas prozřel, řekl:

„Nuže, prozatím!“ a podával synovi ruku.

Jeho shakes hands bylo zúmyslně zvlášť důrazné, pravice bolela Jindru ještě za dveřmi, za nimiž se octl, nevěda ani jak.

V druhé držel nepočítanou hrst stovek, které měly té chvíle vlastně ležeti na vlnách otcova pohádkového moře. Že se tam neoctly, to zaviniho otcovo „něco jiného“ a mimika výrok ten provázející, možná skutečně jenom vůči starému kamarádu.

Před očima Jindry mihla se paviání tvářnost dr. Černého, který jej doprovázel jednou až na dolní vyšehradské nábřeží a nedal se nijak odbýti, jedním takřka dechem pronášeje své jízlivosti. Jedna z nich, právě poslední, měla hrot i pro Jindru.

Když už seděl v loďce, tázal se ho dr. Černý, kam vlastně jede, a Jindra odvětil, že tak, nazdařbůh, kam ho vesla zanesou.

Na to Černý se rozchechtal:

„Dejte pozor, abyste se takhle nedostal třebaš až někam – do Indie...!“

Byla to malice! Tušil jenom, či věděl něco tenhle soukromý sociolog, tušil, či věděl od něho něco otec?

Kdož ví, nebyl-li stopován? Tenhle dr. Černý, historik všech společenských skandálů, mohl býti případně jich osnovatelem.

Kdož ví, kolik se už o tom otvírá úst, jež bude nutno zavřít!

Bude to muset učinit i učiní způsobem jedině možným a účinným. V té náladě plavil se odpůdne na Braník, ale rozhodnutí jeho upevněno teprve večerem před promocí samotnou. –

Chlad mezi oběma Jindry, nastavovaný několika společnými obědy, už potom nevykazoval teplotu stoupající.

Jakživ se nedovedl otec hněvati tak dlouho tak laskavě, řeč jeho byla jako naložená okurka hustě cukrem posypaná a nikdy jí nebylo mnoho, při polívce věty, při hrachu se švarkami (tenkrát byla v Praze hrachová éra) slabiky a po obědě jeden i druhý zahloubáni do novin do té doby, až se Jindra mladší vzchopil s nějakým tím „No, musím už...“, aniž řekl kam, aniž se otec ptal.

Uhodl z těsných švířiček jeho očí, za nimiž uštěpačně syna pozoroval, že otec nemá zapotřebí teprve se ptáti, i uznal, že se chová velmi taktně, když se neptá.

V tepelném poměru mezi Jindry nenastalo zvýšení ni o půl stupně ani ve společném kočáře, který je odvezl ku promoci; otec byl dokonce upjatější než předtím, snad právě proto, že cítil, že den ten by měl býti vlastně největší slavností této dvoučlenné rodiny.

Ježto pak nebyl s to, aby roztál, ztuhnul ještě víc, a syn, jenž druhdy ovládal otce malíčkem, pro úžas nad tím, kterak se mu tentokráte vymknul, ani se nepokoušel o svou bývalou nadvládu, poněvadž by byl asi prohrál. Bylť tentokráte ve vině on svými branickými zálety, a než by byl zavalil otci příležitost výstřelu tímto nábojem, raději mlčel.

Jestliže pak otec sám se střežil i jen slovem o to zavaditi, bylo jisto, že vlastní příčina takového jeho chování bude asi skutečně tak hluboká, jak se Jindra mladší v nejtajnějších myšlenkách nadál.

Neboť, je-li důvod ten tak silný, že potřel v Jindrovi starším i něhu otcovskou, kterou dosud nikdy úplně nezapřel, potom jde i Jindrovi, otci, o záležitost živelně, ano životně osudnou, jako jemu samému, Jindrovi synu.

Mladý Pavák dopředl tento závěr s nebývalou jasností, právě když povoz zastavil se u vchodu do Karolina z Ovocného, a pozoruje otce Paváka ještě dosti mladého, aby se toto podezření stalo velmi věrojatným, kterak pružně a elegantně z kočáru vyskočil, pomyslí si:

– Je-li tomu tak, milý táto, bude ti dnes napravena hlava důkladněji než kdykoli předtím.

Na to se můžeš spolehnouti!

Zatímco tohle proběhlo mozkiem Jindrovým, otec provedl cosi neočekávaného.

Vystoupiv z kočáru, nevešel do koleje, i odmítnuv pohybem ruky Jindrovo: „Tudy!“, kráčel nezmaten po chodníku až hezký kousek za divadlo.

Tady se zastavil čelem do trhu, všecek bezvadně skvělý, od svítivého cylindru až po bělostné kamaše na lakýrkách (tento detail jindrovské uniformy tentokráte Jindrovi scházal), postál tu chvíli,

zřejmě pohnut a zasmušen s pohledem bývalé něhy na syna, který nechápal, a také nikdy se nedověděl, co to znamená.

Kdyby byl Pavák řekl:

– Hle, tamhle ten krám, v tom bývala tvoje matka prodavačkou, a tuhle za rohem jsem na ni číhával... Od těch dob jsem tady byl dnes po prvé! – snad leccos by bylo dopadlo později mezi oběma Jindry jinak.

Ale neřekl to.

Potom vešli oba do Karolina.

Pokojíček, zvaný malou promoční síní, byl přeplněn stejně jako těsné schody k němu. Bylo tu tolikeré publikum, kolik bylo doktorandů na totéž poledne; všichni byli vojáky.

Bylo dosti obtížno vytáhnouti z této tlačence lokty, aby si dva lidé podali ruce, jak správně podotkl dr. Černý, když pogrataloval otci i synu.

Dostavil se i na promoci ve svém porculáně a se svou žvavou ráží:

„Tady přestává individuum, pánové,“ pokračoval bez přestání, „jsme tu jedna slitina, bohužel, že ve žhavém a polotekutém stavu; paní Půtová překonává statečně jednu mdlobu za druhou. Ano, ano jen se rozhlédněte, i uvidíte, že jsou tu všechna kuřátka Opálky pod jejími ochrannými křídly, až na jediné, hádejte které? Ale to jste nepochybně pozval sám. Sázím krk, že ještě přijde... Ostatní sehnal jsem je já... doufám, že ve vašich intencích, milý synu, bylo to usneseno ve včerejším ležení, dovolil jsem si vaši mi zaslanou promočenku pojeti jako jednatel klubu a pozvati všecky.“

Jindra se rozhlédl, viděl, že Opálka v nejletnější své nádheře a rozjařené náladě zaujala první řady židlí, uhodl co nejochotněji, které kuřátko dr. Černý míní, a právě proto prchal co nejsnažněji z dosahu jeho jazyka do rektorátu, kde už se promoční průvod radil.

– Co, že by Jiřina Menotová nepřišla?

Skoro by tomu byl rád vzhledem k manifestační návštěvě Opálky, která byla přece zjevnou intrikou dr. Černého. Šupky mu padaly z očí a mráz po něm stoupal vzhůru...

Jak se mohl domnívati, že jeho branické výlety zůstanou zrovna Opálce utajeny? Kdo ví, kolikrát již byl předmětem její zábavy, když jej z parníčku zahlédla na jeho plavbách. A to mu nenapadlo, že s ním jezdí po téže Vltavě, teprve až dnes?

Pomyslí-li na to, že mohl býti viděn i u čerpadla, málem se mu nechtělo jít za žezly univerzity a fakulty do síně.

Jakže on, Jindřich Pavák, že by se někdy ve svém životě měl stydět za nějaký svůj čin? Nikoli, to se nestane, a jestliže otcova společnost přišla na švandu, uvidí, že švanda skončí velmi vážně. Zejména to uvidí pan otec! Jenom proč všechno na světě, aby Jiřina přišla, a aby přišla včas! Mohla vůbec nepřijíti? Přes veškeré své nadšené ujištění, že při tom nemůže přece scházeti? Stydí se snad za včerejší večer?

Byl tak zmaten, že to neušlo oběma kolegům v ternu, jež mělo být najednou s ním povýšeno. V poslední chvíli ještě vytáhl svůj arch vítání a díkučinění, na konec připsal slovo „nevěsta“, energicky podškrtl, až špička tužky odlítla, a hned byl zase svůj.

Opálka byla tak rozjařena, že se při vstupu kolegia ozvalo v síni kdesi basové „Silentium!“ a teprve, když přeloženo v několikeré „pst! pst!“, umlkla družina paní Půtové a chovala se po celý obřad jakž takž zticha. Jindra zúmyslně neviděl nikoho, ale přece mu nikdo neušel (voňavka paní Půtové, tak nediskrétní jako ona sama, zavítala sem až k pódiu!), ale oči jeho upřeny byly tak neodvratně na vchod pro obecenstvo, dokořán otevřený, a hostmi nazděný, že jej musel kolega loktem upozorniti, aby nezůstal dlužen své „Spondeo et policeo!“.

Ale Jiřina vytrvale se neobjevovala, minulo i „nunquam“ a všichni tři doktorandi povýšeni s podivuhodnou expeditivností na doktory, i došlo na jich řeči.

První byl Jindra. Přečtl svou od začátku až do konce, ale poslední, před půl hodinou improvizovaný odstavec vynechal.

Měl začít:

„Také své *milé nevěstě*, slečně Jiřině Menotové –“

Nepřišla-li, jakž jinak?

Mluvil už jiný, když se Jindrovi zatočila hlava pomyšlením, co by byl málem vyvedl, kdyby se totiž byla skutečně dostavila! Že tak neučinila, to už samo sebou vyvrací to, co neřekl a vynechal, ale mohl se tohoto dodatku odvážit, i když tady stála?

Když ani nepřišla!

Je to tedy vlastně štěstí, že nepřišla, aspoň tak byl uchráněn nerozvážnosti, jaké by se byl jinak jistě dopustil, on, Jindra Pavák, který si všechno nejméně třikrát předloží, než to učiní. Zrovna s Jiřinou rozmýšlel si to půldruha měsíce a najednou byl by ji prohlásil za svou nevěstu, aniž by se jí optal, svoluje-li.

Jak nepřesně myslí a nelogicky jedná, on vždycky tak zevrubně korektní Jindra Pavák!

Velmi četná rodina jednoho z obou mladých doktorů, kolegů Jindrových, rozplývala se v slzách, když její miláček velebil zásluhy svých pokrevenců o něho, Jindrovy oči tak dlouho tomu se vzpírající daly se pohnouti k pohledu na jeho otce.

Jakživ nevypadal tak uštknutě jako této chvíle a Jindra uhodl také ihned, proč to. Podle nepřekročitelné tradice vzpomněl totiž Jindra ve svém díkučinění také – matky. Jedno slovo toho místa v jeho konceptu bylo dvakrát škrtnuto, nejprve byla matka „nešťastná“, potom „ubohá“ a konečně „nebohá“ a při tom také zůstalo. Ale i to slovo bylo pro otce příliš silné, patrně...

Úporným pohledem synovým vypáčený obrátily se nyní oči otcovy k němu a potvrdily synovu domněnku v celém rozsahu.

Žádné sebezpřizvučnější ano! nemohlo to učiniti výmluvněji a oči obou, jak se dříve nemohly sejít, tak se nyní nemohly od sebe odtrhnout.

Roztrhla je však – Jiřina!

Veplula tak náhle a s takovým šumotem a tak neodolatelným nárazem doprostřed tlačence mezi oběma skupinami sedadel a tak daleko, seč byla, že se po ní obrátily nejen hlavy Jindrů.

Ano tu stála ve svých nádherných puplínových šatech a skrze skořicový závojíček plál jí ruměnec.

Jindra poklonil se jí okázale hluboce, krasavici, své nevěště.

Ona však pozdrav tento neopětovala, jistě že z nedostatku odvahy přijati jej před tváří celé Opálky, přes rameno na ni zevlující. I ona byla její korporativní přítomností trapně překvapena.

Zato švandista dr. Černý půltělem poklonil se na svém sedadle Jindrovi; batikářka i eaufortistka škytly chechtnutím.

Jiřina byla hrozně udýchána, což bylo tím směšnější, že přišla přece jen pozdě. Proto všemožně krotila své rozbouřené prsy, jež se zdály při jinaké její, v létě až vyhublé štíhlosti, tím rozměrnějšími.

Jindra nebyl nikdy zamilovanější než v této chvíli.

Rozuměl jejímu jednání, jako by mu byla výklad přes hlavy Opálky křikla. Ano, původně byla ze studu nad včerejším večerem a hlavně nad tím, že se nevrátil, pevně rozhodnuta, že nepřijde, ale potom se přece rozletěla. Tento naivní čin filozofky, vášnivý to výraz obavy, aby Jindru neztratila, dojímal ho až k teskné něze... procítěné ještě mocněji než na včerejší plavbě domů.

Konečně domluvil i třetí z nových doktorů a bylo po promoci.

Prvním hnutím Jindrovým bylo střemhlav vrhnouti se vstříc Jiřině a uvítati ji co nejokázaleji.

Dr. Černý pozoroval to, a ježto něco takového mu bylo nad kaviár, zastoupil mu v chumlu cestu:

„Počkat, pane kolego, my jsme přece přišli dříve!“

Jindra se vzpamatoval a zchladl.

Pochopil, že stůj co stůj nemůže minouti otce, osobnosti dnes zde nejpřednější. Chtěl své opomenutí nahraditi srdečností, ale

obdržel dva studené formální polibky, a třebaže nemohl nijak očekávatí návalu vřelosti, přece ho to bodlo – po prvé.

Příchuť komického, se kterou až dosud vždycky své hněvy Jindrové prožívali, neboť smířovali se ve smíchu, vypáchla jako nemožná – tento jejich spor byl vážný, kdož ví, snad na krev!

Otec byl přehořký, ač roztomilý ke všem ostatním, kteří i jemu přišli popřátí, k dámám byl galantní a vůbec středem všech projevů, málem jako by byla promoce jeho.

A skutečně, Jindra tu byl činitelem jaksi tuze druhořadým, podávali mu ruce dámy a pánové, kteří se mu takto po prvé představovali, kdežto s otcem se znali výborně, i klubovní kruh „Opálky“ za tu dobu očividně vzrostl.

Nebylo už pochyby, slavnost byla uspořádána takřka výhradně pro Jindru staršího.

Když se mladší konečně dostal ke skupině Jiřinině, obklopené dámami jako miláček, se kterým se už tak dávno neviděly – to byl celého štěbotu hlavní obsah –, pohleděla filozofka naň, jako by se musila upamatovati, kdy a kde ho po prvé viděla.

Stalo se to uprostřed jejího vypravování o tom, že měla co dělat na rektorátu, vlastně u pedela vyzdvihnout si nějakou písemnost, a už odcházela, když ji tu dohoní veršomet Kulif a že prý je celá Opálka nahoře na nějaké promoci.

„To je rozkošné!“ udělal tu dr. Černý a měl se co držet, aby se nezasmál po svém, koňsky: „Ijjj“ – už a dosti hlasitě nasadil.

Ale bylo pravda, že něžný jezdec na paragryfu a hippografu, nemoha snéstí parno síně, odešel.

– Lžeš! pronesl Jindra ve svém nitru sic, ale tak hlasitě, že to Jiřina jistě slyšela, obrátilať v tom okamžiku hlavu k němu, tentokráte zplna, ale tímž zcizeným zrakem.

„Ano, toť on!“ řehnil se dr. Černý. „Náš mladý doktor, ježž alma mater právě od svých živných ňader odstavila, jeden z trojčat dnešního dne... abyste přece věděla, na čí slavné promoci jste se takovou

čiročirou náhodou octla, slečno Jiřino Menotová. Toť se rozumí, že toho pána neznáte... Ne? Jakživa jste ho neviděla... Ne? Bude mi tedy, na mou duši, obzvláštním potěšením, seznámiti vás s tímto pánem. To je přece Jindra mladší, pan dr. Jindřich Pavák!“

Jiřina, neodpovídajíc na dotazy Černého, stála jako solný sloup, který dovede udělat bezvadnou dámskou poklonu, poté změnil se solný sloup v hořící hlaveň.

Podala Jindrovi tři prsty a pronesla:

„Opravdu...? Naposled viděli jsme se v muzejní knihovně, že ano? Gratuluju!“

„Že jste se viděli v muzeu, to mohu dosvědčit, zdali naposled, to na sebe neberu!“ řekl dr. Černý.

Bavil se ohromně.

„Poslouchala, Jíro!“ vmísila se paní Půtová. „Ten bobinetl jí na tvářích chytí!“

„Prosím, milostpaní, to není bobinet, to je crêpe!“ odporovala filozofka ryze žensky a dosti uraženě, jako by hlavní věcí tu byla látka závoje, a nikoli požár pod ním.

Hrála převzatou úlohu důsledně a Opálenky se smály tak diskrétně, že si mohla i malířka i filozofka vybrati z toho svůj prospěch.

Ale Jindra znechucen, ano pobouřen přetvářkou Jiřininou, odešel do rektorátu, kam jej krom toho i volali.

Na odchodu ještě zaslechl, jak otec, přistoupiv k dámám, zval i je na skromnou snídani do jakési prvotřídní restaurace, na oslavu dnešního dne.

„Čekáme na tebe dole!“ zavolal za synem.

Jindra s diplomem v lepenkovém pouzdře uvažoval, zdali by nebylo lépe zmizeti druhým vchodem Karolina.

Nejtrapnější ze všech byla mu Jiřina!

Ovšemže ulovil od ní tajný pohled tak důraznýma očima, že zřítelnice na nich až vyvstaly, i pochopil, že chce tím říci:

– Rozuměj přece, že se takhle musím chovat před ostatními, my dva víme, co víme!

Leč zrovna to mu nebylo po chuti jako každá lež, i když uznal, že nemohla tušiti, co hodlá, že ji chce přede všemi požádati za její ruku.

Pevný úmysl, že ji dnes stůj co stůj prohlásí za svou nevěstu, pojal přece teprve za svého včerejšího návratu pod měsíčkem a pod dojemem její lásky, kterouž div neplakala, a která, když on zůstával tak dlouho něm, nemohla si jinak pomoci, než že se sama nabídl.

Bylo mu teď jasno, že toho úmyslu dnes neuskuteční, Jiřina není tak statečnou dívkou, aby takové znenadání vydržela.

Kde kdo je prolhán, i ten otec!

V kočáře za jízdy sem jako mimochodem táže se Jindry: „Doufám, že ti snad nenapadlo zamluviti někde nějakou hostinu nebo něco takového!“ A když Jindra odtuší, že nemá, koho by zval, otec se ani nezmníní, že tak učinil sám, byl by musel říci, že má, koho by pozval – nebo pozve.

Naposled je – spoluspiklencem dr. Černého.

Jindrovi bylo jako ode všech zrazenému a prodanému.

Dole přišel právě k tomu, jak Jiřina statečně odolává všeobecnému a zvláště spojenému naléhání jeho otce a paní Půtové s filozofkou jakž takž usmířené, aby šla s celou společností. Prosila za prominutí, doma že nic nevědí, že má mnoho zameškané práce a kdesi cosi.

Otec všecek šarmantní až k nemožnosti, obrátil se na syna:

„Tak, Jindro, pomoz nám také nějakým slovíčkem, snad si dá slečna říci od tebe!“

Krotě své niterné rozzuření, řekl Jindra:

„Budeme, slečno, skutečně velmi potěšeni, zúčastníte-li se!“

Ejhle, i on byl přinucen říci konvenční lež; nepravdu, nikoli proto, že by ji byl rád postrádal, ale proto, že otec byl tak žhavý.

„Nuže, půjdu tedy do toho hotelu,“ řekla Jiřina, „ale s tou výhradou, že k té cti přicházím jenom čirou náhodou!“

„Ale, ale, no, no!“ zahlaholil Jindra starší, a vsunuv dlaň pod její paži, odváděl ji s paní Půtovou v čele celé ostatní společnosti.

„Čirou náhodou!“ zasmál se po boku Jindrově dr. Černý. „Ve střežení svých tajemství je královna Satavahanova opravdu mistrem.“

„Bohužel však, že stane-li se její či tajemství kohokoli jiného také vaším majetkem, pane doktore, stane se tajemstvím Polichinellovým!“ pronesl k tomu Jindra.

„Aj, myslíte?“ rozkohoutil se sociolog a zastavil se čelem vůči Jindrovi.

Jindra rovněž tak a přeměřil černého mužička v bílých šatech od kravaty až po kolena, protivník následoval jeho pohled i řekl se šklebem:

„Nuže, dám si tedy na místě knoflíků přišít černé pompony.“

Cynik ten byl nezranitelný.

Jindru popadl však zase jednou vzácný jeho cholerický záchvat:

„Dělejte, co je vám libo, pane doktore,“ řekl, „bude vám to zajisté výborně slušet; ale velmi naléhavě vám radím, ať již jest nějaké tajemství, či není, abyste se zdržel svých prostořekostí o něm, jsou věci, kterých nesnesu!“

Mluvil drže jazyk za zuby, tak pevně zaťatými, že mu na lících až vyvstávaly.

„Fíjjj!“ hvízdal dr. Černý jako vítr komínem. „Kdo by to byl řekl, že ty jisté věci dospěly tak daleko!“

„Pane!“ vyrazil ze sebe Jindra a popadl posměváčka za ruku, až v ní chrustalo.

„A-a-a-ahh!“ zasténal dr. Černý nelíčeně a div nesedl na bobek.

„To přestávají všechny žerty, pane!“ dodal rozhorleně, mávaje vyproštěnou pravici.

„Ano, pane!“ řekl Jindra a dr. Černý odkvapil za ostatními už na půl honu napřed.

Jindra se nadál, že se Opálka zeptá Černého po něm, kde že ho nechal, a že snad se ohlédnou dozadu, ale nepozoroval nic takového. Táhli rovně oslavit jeho doktorát, o doktora se ani dost málo nestarajíce. On však pečoval o to, aby udržel stále stejnou distanci za nimi, nestátl' o to, aby patřil ke společnosti, za kterou se lidé zastavovali udiveni a snad pohoršení její hlučností v těchto vážných dobách.

Všichni zmizeli ve vchodu nové, chvalně známé prvotřídní restaurace a jediný, jež tu Jindra mladší zastihl, byl Jindra starší.

„Co děláš, prosím tě!“ broukl na syna anglicky, ale s umírněnou anglickou indignací.

Ale Jindra mladší mávl jenom odmítavě rukou a šel za starším nahoru.

Pohoštění, jež uchystal dr. Pavák přátelům – přítele jeho syna mezi nimi nebylo, neboť i tak samotář Jindra neměl ani jediného –, dopadlo na nejbídnější dosud rok válečný přímo skvěle, a když se na stole objevila vepřová s mrkví jako hlavní chod, působilo to na bohémy Opálky jako zázrak v Káni Galilejské na tamní svatebčany, jak podotkl neúnavný dr. Černý, jenž neopomenul i to s nadšením poznamenati, tady že není zapotřebí proměňovati vodu ve víno, což hostitel, zdá se, rád, slyšel, když však mluvčí dodal, že to mohou dělat jenom váleční dodavatelé, svařila tato triviálnost poněkud čelo Jindrova otce.

Sousedé jeho zaslechli polohlasné ohrazení jeho proti dr. Černému, že je pouhým tichým společníkem továrny, do jejich obchodů že mu nic není, což ovšem názor Černého nevyvracelo.

Jindru nemálo zamrzelo obojí: fakt i zlomyslnost Černého.

„Nejhůře postižení jsou v těchto časech statkáři,“ pokračoval dr. Černý, byl však přerušen všeobecným posměšným odporem.

„Počkat, nechat domluvit!“ ohrazoval se. „Míním ovšem statkáře, kteří vládnou pouze duševními statky!“

„Bud'te jenom kliden, pane doktore,“ ozval se na to znenadání jasný hlas Jindrův, „v tom smyslu jste jenom docela malý chalupník anebo dokonce jenom –“

„Dokonce jenom?“ naléhal dr. Černý na dopověď.

„– – pouhý podruh, který žije v nájmu skutečných majitelů duševních statků!“ dořekl Jindra.

„Výborně!“ zajásala Opálka a všichni obrátili se po mladém doktoru, jež pokládali zarputilým nemluvou a nejvýše za vítanou, sic, ale docela vnější záminku přítomné velmi příjemné chvíle. Všichni měli nějakou položku u dr. Černého, a proto také na něj měli spade-no. Nájezd Jindrův proti němu zdál se všem velmi případným.

Dr. Černý zasmál se vysokým smíchem a také řekl: „Výborně!“

„Pokládal jsem vás dosud za chudozubého, mladý kolego,“ pokračoval, „velmi rád vidím, že se mýlím, budeme dnes se bavit výborně. Dovolte, abych vaši lahůdku zajedl touto houstičkou, jest právě tak dnešního dne pečená jako vy!“

A schroupl miniaturní housku, kteráž patřila vlastně také k zá-zrakům dneška a což bylo míněním paní Půtové, prohlásivší, že se rozpakuje, má-li svou houstičku sníst, anebo si z ní dát udělat brožičku.

„Byla byste ihned zatčena, jakmile byste se s ní ukázala na ulici!“ zahekal klavírista svým pomalým způsobem.

„Divím se vám, vy prestidigitateure,“ posmíval se dr. Černý, „na pianě musíte umět zahrát dvacet tisíc not za hodinu – to je, prosím, autentická rychlost, žádaná na virtuosu – ale na nejkratší větu potřebujete bez mála minutu.“

A tak dále pokračovala mělkoučká, jak se zdálo, zábava, Jindrovi nesnesitelná, ačkoli taková společenská konverzace byla vlastně z příznaků psychologie nejtěžších časů doby, kdy si lidé navzájem vyhrazovali zásadně nemluvíti o válce, ale zato mluvili o všemožných jiných věcech za každou cenu, aby se zubům nedostalo času k jektání hrůzou.

Žvanilové druhu dr. Černého byli milými společníky, tím vítanějšími, čím bezuzdněji si počínali.

Dr. Černý mluvil páté přes deváté.

O svém patentu na odzvučnění dřevěnek, jež toho léta klapaly po všech pražských chodnících; od svého vynálezu doufá prý zlepšení své hospodářské situace a zvýšené životní míry. Toho jest prý svrchovaně a všeobecně zapotřebí, neboť prý nejen intelligence, ale i ženství ztrácí na váze, což lze viděti téměř na všech přítomných dámách a skutečně každá z nich udala navlas, kolik kil pozbyla.

„Vyjma milostivou paní!“ řekl dr. Černý provokativně a zakroužil očima, obkresluje podstatný dokument svého tvrzení.

„Vy pasoiťku!“ vzkřikl naň básník Kulif, jenž se nakonec přece jen dal při promoční hostině vynajíti.

Dr. Černý byl by i na to něco pověděl, ale přiletěl ubrousek paní Půtové a udeřil jej přes ústa. Ale mluvidel jeho neochromil.

Mluvka vzal si na mušku Jiřinu: „– a slečnu Menotovou,“ dodal ještě provokativněji.

Všechno zmlklo a všechny oči spočinuly na filozofce, na níž bylo ovšem také co obkresliti.

Jindra zbrněl všecek a ruka jeho popadla křečovitě talíř, přichystána hoditi jej vtipaři na hlavu v nejbližší příštím okamžiku. To bude vydatnější než ubrousek.

„Slečna vyniká zase barvou,“ hovořil dr. Černý klidně dále, „važte si toho, slečno, to je znamením výtečného zdraví.“

Všichni se smáli, ježto očekávali něco jiného, asi to, zač by mu byl talíř Jindrův snad letěl na hlavu. Jiřina vypadala tu chvíli jako hruška krvavka, když se do ní kousne.

„Já znám jednoho, tomu barva život zachovala, jinak by ho byli utopili. Doslovně! Dnes je nejintimnějším přítelem milostivé paní Machny Půtové z Častolovic, tak intimním, že – dámy a pánové – zahalte svou tvář, spí s ním noc co noc!“

„Drmolo!“ zasmála se milostivá paní.

„Je to Minda, její trojbarevný kocour.“

I to bylo přijato se všeobecným smíchem.

Nálada vůčihledě vzrůstala a sólista dr. Černý, který ještě utěšil ostatní dámy ujištěním, že také sušenky jsou sladké, byl vbrzku vystřídán sborem, ale nikdy nepřehlušen. Z pleti přešlo se na toaletní prostředky a mezi jiným zmíněno o novém prostředku k docílení stálého lesku nehtů a se zadostučiněním vzato na vědomí, jaká to bude napříště výhoda pro pana Nánu, když jej paní Nánová poškrábe nehty nyní trvale lesklými.

Jindra vzdychl, bylo to k utečení.

Seděl nedaleko Jiřiny a tvářil se nevidoucím; doopravdy se nikdy po ní neohlédl, ale přece jenom na tolik, že v pravém koutku svého vidma mátožně, leč přece znamenal aspoň barvu jejích šatů a tváře; nevěda o tom, počínal si jako sextán za týchž okolností.

Jiřina nezúčastnila se hlučné té zábavy ani slůvkem celé odpůldne, až konečně se přece ozvala.

Stalo se to, když dr. Černý zabrousil na své zamilované pole, určení ženy, na něž se dostal přímo od torpéda, o němž podával výstižný a velmi zajímavý výklad.

Odmlčel se a pokračoval:

„Co do výbušnosti a ničivosti i neodolatelnosti svého poslání mohlo by býti torpédo ovšem nehledě k tempu a jeho přímočarosti symbolem ženy, nabitě stejně svým určením, v ní dřímajícím, dokud se nachází, tak říkajíc, ve skladišti. Také ženu bylo by dobře držeti pod trojím závěrem, třemi různými klíči. Náboj torpéda před použitím dlužno ovšem navlhčiti, v tom ohledu...?“

„*Alam!*“ vzkřikl tu Jindra starší na Černého. Ten podíval se v tu stranu opilýma očima – jako zásadní abstinent nesnesl mnoho – a řekl:

„Jaký *alam*? Co to znamená?“

Tu přišel okamžik Jiřinin:

„*Alam* znamená: dosti. Tak volají studenti univerzit hindských na profesory, trvá-li jim přednáška příliš dlouho!“ řekla Jiřina šťast-

ným přízvukem výborných žáků, když se jim udá před učitelem uplatnit své vědomosti.

Také učitel byl spokojen:

„*Etad vai tad*,“ řekl dr. Pavák laskavě, „vpravdě jest!“

Jindra tu po prvé zase zahleděl se na Jiřinu. Vydržela jeho oči s výrazem podivu a teskné otázky.

Oh! Zraky její zajisté že uměly mluvit, a to dokonce ve větách, jaké by si jazyk nebyl troufal a dotud také neodvážil pronést.

Zaplápolají-li zřítelnice prudce, že se až bílé kol dokola ukáže, a zhynou-li potom zorničky opojeně v houšti přimhouřených řas, je to víc než pouhé slovo: Miluji tě!, neboť to už je samo pomilováním, jakož jest pravda, že se oči dávno, dávno spíš milují než ústa... Očím je zůstaveno vysloviti, co jest na lásce nevýslovného...

Ustrnul sám nad sebou Jindra, že může míti takové opravdu sextánské myšlenky, a zraky jeho neodvětily jejím očím, tak jak očekávaly.

Podíval se přísně, ano urputně.

Jakou to lítostnou mhou dovedla na to ona zastříti své hledy! Bylo na podiv, když minula, že nezůstaly v nich slzy.

– To kvůli včerejšku? ptaly se její oči dále, ale to už jim obrví pomáhala.

– To ne! hnul hlavou odmítavě a zcela nepatrně a sotva znatelně trhnul rameny. Znala výborně tento posun, vždy provázel jeho hrdelní, niterný smích. To znamenalo:

– Však ty sama dobře víš!

– Tak tedy proč?

A tu již vypjala hrud'

Bylo to všechno taková droboučká posunčina, a když Jindra udělal, jako by chtěl svého otce sousedícího s ním nabrat na rohy, bylo jenom docela miniaturně naznačeno.

Ale k jejímu porozumění to stačilo úplně, takřka zázrakem uhodla, co míní:

– Vy jste nějak učelivá žačka mého otce! Nebyla jste mu víc než žačkou?

– Proboha, co vás napadá? Takového blázínka jako vy jsem jak-živa neviděla!

A to už oči její šlehaly blesky a rty už šeptaly.

Jindra starší zdánlivě zabraný do hovoru na druhou stranu, obrátil se na koso k Jindrovi mladšímu:

„Bavíš se?“

„Výborně, otče!“

A otec – jistě že přes stůl zahlédl signálovou rozmluvu Jiřininu s ním! – obrátil se zase k svému a dokončil svou anekdotu o prof. dr. Deussenovi, nejslavnějším indologu německém, který se ve svém cestopise po Indii nemálo durdí na mladého svého indického kolegu, že německého učence upozornil na to, kterak Indky klesající do prachu nevzdávají tuto poctu jemu, nýbrž slonu, na němž oba jeli, jakožto obrazu Ganesovu, boha to se sloní hlavou.

Sem dospěla látka hovoru navázaná na Pavákovo „Alam“.

Ale oči Jindrový a Jiřininy už se takřka ani nepustily, když se konečně našly. Pro oba byla vysoká nálada celé společnosti s výhodou, zapomnělo se na ně.

Úklad, jehož se Jindra od dr. Černého obával, nedostavil se, lekce mu udělená nezůstala bez účinku a krom toho neměl záminky.

Byl už dávno večer, kdy se Jindra odvážil – přisednouti k Jiřině. To bylo však už v místnosti zcela jiné, a sice v kavárně Obecního domu, kam se celá společnost na vyzvání hostitelovo přestěhovala. I tu jeho péči našla rezervovaný stůl.

Bylo to rozkošné, ani Jindra, ani Jiřina, co živi budou, nezapomenou na ten koncertní večer. Z počátku ovšem byli od sebe, tentokrát se seděla mezi oběma umělkyněmi Sylva, tak jak si ji mezi sebou přivedli, snad to bylo kouskem spiknutí proti oběma milencům.

Ale tady byli přece jenom ztracenější ve velkém zářícím sále, třikrát plném lidmi, světlem a hudbou; šílená tempa, temperatu-

ra chtíčem zapomenutí za každou cenu přehnaná. Jindra v každé rozesmáté tváři postřehl tíž křečovitý rys veselí doby, jemuž by za schéma posloužit mohla antikotragická maska, stížená rozdo-
váděným záchvatem.

Brzy však pozornost jeho byla výhradou Jiřininou. Od dr. Černého nehrozilo nebezpečí; rozjařen vínem, od něhož ostatně upustil hned, jakmile pozoroval jeho účinky, a ještě více pak sám sebou unesen, dnes sama sebe skvěle překonával.

Nikdo mu neušel, po každém šlehl.

Slavný tenorista, denní host zdejší, který se ve dveřích objevil se svou krásnou milenkou, byl mu „večerníkem, vycházejícím každého večera se svou *přílohou*, luxusní vydání to v dnešní nouzi o papír“; pověstný velkotovárník konzerv Saturnem, ježto má devět prstenů jako tato oběžnice, a kdyby věděl, že je Saturn nosí kolem břicha, jistě by mu záviděl; nazlátlý chrup jeho choti připomenul mu inzerát, který dnes četl: nějaký dentista nabízí zlaté zuby dokonce s brilantovými vložkami. Jaká možnost vznešené smrti naskytuje se tu válečným zbohatlíkům zánětem slepého střeva, do něhož zavlečen brilant, vytrolený ze zlatého zubu.

„Co tomu říkáte, mileny náš doktore medicíny?“ zavolal na Jindru, signalizujícího si zase s filozofkou.

Jindra byl tím nepřijemněji překvapen, že hned netušil, o čem byla řeč. Měřil si protivníka i zle i vyjeveně.

„Kdybch já byl lékařem,“ zasmál se mu dr. Černý, „označil bych nynější váš stav jakožto obleněný chápot.“

„O tom by mohl býti spor,“ odpověděl Jindra, „kdežto váš stav může i nelékař zcela neomylně označiti jakožto lehkou otravu alkoholem; příznakem jejího prvního stadia jest nesmírná hovornost o věcech, do nichž nemocnému nic není. Vaší zmatenosti nasvědčuje i to, že jste si spletl Saturnovy prsteny s jeho měsíci.“

„Jeden z nás je tedy nemocen od Eróta a druhý od Dionýsa!“ smál se nezranitelný.

Jindra cítil, že zbraní dr. Černého naň nestačí, ten se každé ráno směje a všichni ostatní s ním, kdežto Jindra se zlobí a všichni smějí se jemu.

Dobrá, bude tedy čeliti intrice, o níž byl svatě přesvědčen, jinak. Uvidí se při nejbližší příležitosti.

Když totiž v malé chvílce potom Sylva se podívala do zápěstí na hodinky a prohlásila, že už musí jít (rozumí se, že k svému Kášovi: „Však ti kaše nevystydne,“ volala za ní Malva), kývla Jiřina Jindrovi na místo po jejím boku uprázdněné.

„Tot' se rozumí!“ řekl Jindra div ne nahlas, hřmotně se zdvihl, ale přece jenom než vedle Jiřiny usedl, zastavil se u stojanu s novinami docela zbytečně.

„Víte, co mne dnes nejvíc udivilo?“ spustila Jiřina, patrně ho jen pro tuto otázku vyzvala.

Tak jako by se bylo včera nic nepříhodilo.

A Jindra myslel, že právě o tom začne.

Leč nejevil ani zdaleka tolik zvědavosti, co chuti, aby se sám ujal slova.

„Vidíte, to mně samé bylo líto, tolik mluvků, a ani jednomu z nich nenapadlo pronést na oslavence přípitek!“

Jindra mávl po této poznámce jako po komáru a spustil nesmírně vážně:

„Slečno Menotová, pamatujete se na tu neděli, když jsem se vracel od vás parníkem a když jste mne byla doprovodit ke stanici?“

„To přece bylo každé neděle,“ odvětila Jiřina.

„Té neděle však jsme mluvili mnoho o Leibnizovi a Voltairovi, však vám ten večer ještě jinak připamatuji.“

„Ach ano, už vím!“ řekla Jiřina velmi ztichle.

„Tehdáž sedíce na tamním nábřežíčku pod akáty, přešli jsme náhle z Candida ku předmětu, o němž jsme nikdy předtím ani už potom nemluvili a o němž budeme mluvit zas teprve až dnes...“

„Ano, sochařství jest umění pro ženu jako stvořené,“ hlaholil na druhém konci stolu dr. Černý, „prvním sochařem, aspoň podle norské mytologie, byla sochařka, a sice kráva Audhumbla, která jazykem vylízala ze slaného ledovce prvního člověka jménem Buri.“

Jindra pozoroval paní Půtovou, která prudce a neustále mrkajíc neodvratně sem hleděla, i pokračoval:

„Sloup s lucernou, docela obyčejný zelený trám s petrolejovou lampou zdál se vám zničehožnic symbolem lásky.“

„Tak to nebylo,“ špitla Jiřina, „já jsem se vyslovila asi v ten smysl, že co je té lucerně sloup do země zakotvený, to je lásce věrnost, ale přísahy že znamenají asi tolik jako pavučina, která byla rozepjata mezi lampou a sloupem. Ale, proboha vás prosím, pane doktore, vy jste mi špatně rozuměl, neříkám o tenkrát nic, ale včera večer a dnes, když jsem před Půtovou nechtěla vědět, kdy jsme se naposled viděli.“

„A hle,“ pokračoval Jindra vřele, „hned vzápětí ostré zavanutí pavučiny přetrhlo, ale týž vítr vytrásl z koše akátů návěj květů. Všechny letěly nad vodu, jenom jediný snášel se k zemi, nemoha živou mocí dopadnouti. Překážel mu v tom vrabčák, kde se vzal, tu se vzal. Očividně se ho chtěl zmocnit, všecek se jen třepetal, drže se pořád ve stejné výši s ním. Ale právě tato taktika znemožňovala mu dosíci svého, stále se k cíli přibližoval a stále cíl tužby máváním letek odháněl. Co má hloupý vrabčák na akátovém kvítku, že oň tak urputně stojí? Ukázalo se však, že se mýlíme, byl to motýlek zavíječ, jímž chtěl vrabčák stůj co stůj zajíst večeři. Nedostal jej, ačkoli se mu vznášel stále sotva na půl pídě od zobáku. Přišel lampář, rozsvítil, a vrabce zahnal. Tenkrát, slečno Menotová, připojila jste vy k tomuto pozorování přírody návod na život lidský, řkouc, že takovou metodou přibližování a současného odpuzování cíle dosíci nelze, a bohužel prý přesto ji tak leckdo užívá. Dovolte, slečno Menotová, abych onoho tehdejšího poučení dnes použil...“

Jindra mluvil tiše, ale vroucně.

Jiřina, nyjíc v purpuru jak jahoda, ani nedutala.

„Pravím vám, milé dámy,“ hlaholil dr. Černý, „ovšem aniž bych se chtěl nějak dotknouti kterékoli z přítomných, že láska dosud nikdy nebyla tak – abych se vyjádřil co nejšetrněji – tak fanerogamickou jako dnešní doby...“

Odvážný causeur ustal; zpozoroval totiž, že jedna tvář po druhé od něho se odvracejí, poslušny naléhavému mrkotu paní Půtové. Také jeho oči daly se tím směrem, a tak nastal okamžik, kdy Jindra s Jiřinou octli se ve společném ohnisku všech zraků u stolu, aniž o tom měli tušení.

„– tak je-vno-snub-nou,“ dodal dr. Černý s důrazným průtahem i odmlčel se bez puntíku.

„Co vy dva tam, co to spolu máte, že si tak zuřivě nadáváte?“ rozkřikl se na Jindru a Jiřinu.

Říci něco takového těm dvěma čelům k sobě tak přichýleným, že mezi nimi vybýval sotva decimetr, bylo snad triviální, ale neodolatelné.

Opálka zařehonila se sborem.

Smála se tím více a tím hlučněji, že milenci dle všeho ani nepozorovali, jak jsou celou společností dobíráni.

Ale Jindra dobře věděl a dobře slyšel, i sbíral všechnu svou energii k okamžiku velkého překvapení, jaké po celý den chystal.

Ano, ten nadešel právě této chvíle, i bylo Jindrovi jakousi jízlivou rozkoší zdržeti jej o dvě tři vteřiny, než vstane a svým prohlášením učiní své zasnuby naprosto zjevnými.

Zatne Opálce smích, a vzchopil se, aby to konečně učinil...

Ale vtom zaťal Opálce smích někdo docela jiný, a to způsobem zčistajasna ohromujícím a lomozným, který trhl všemi škodolibými tvářemi zase docela v opačnou stranu jako jediným provázkem.

Zčistajasna stáli tu dva rozkacení důstojníci, oba zlatých límců, na temně modrých parádních kabátech oba po řádce řádů a jeden přes druhého láli – Opálce.

Počínali si tak výtržně, že přepadená Opálka teprve po chvíli pochopila, oč jde. Orkestr hrál „Gott erhalte“ a Opálka nevstala. Byla tak sama do sebe ponořena v tomto zákoutí, souvisícím s ostatní místností jako výspa, že probůh neměla ani nejmenšího tušení.

Skutečně, obecenstvo v celém sálu stálo jako by zkamenělo – jen Opálka ne.

Když vstát, tak vstát, toť se rozumí, kdopak by si byl troufal hráti si tu na hrdinu, zvláště že byly už známy případy, jak takové hrdinství dopadalo.

Opálka sice nevylítla ze svých sedadel najednou a prudce, ale po jednom, co v kom bylo výdržnosti – bylo patrné, že vstává velmi nerada.

Zůstali sedět jenom tři, dr. Černý, mladý Pavák a slečna Menotová.

Možná dost, a ba jistěže by byl Jindra vstal; bylť přece důstojník, třebaže dnes v civilu, a věděl, co by ho očekávalo, ale nevstal proto, že seděl dr. Černý a že viděl už napřed grimasu, jaké by se mu hned či později od něho za to dostalo, a filozofka řídila se podle svého Jindry, *svého* od poslední minuty.

„Werden sie gleich aufstehen, Sie Meerkatze, Sie!“ řval ořádně vzteklivec nad dr. Černým.

Ale dr. Černý s největším klidem vzhlédl vzhůru a řekl nejzdvořilejším konverzačním tónem:

„Prosím co nejuctivěji, když se mi nadává, aby se mi nadávalo v jazyce mi srozumitelném. A jsem-li já kočkodan, jste vy, pane, živá fontána, celého jste mne poprskal,“ i utřel si lysinu šátkem.

„Pane!“ spustil důstojník náhle česky. „Naposled vás vyzývám, abyste vstal!“

„Ale mně se dobře sedí!“ smál se dr. Černý; nacházel se stranou všeho dobra i zla a ztratil naprosto ocenění situace, v níž se nacházel.

„Vždyť vy snad ani nevíte, že tak zvaná hymna národů jest vlastně velezrádná písnička!“ vykládal dr. Černý soptícím důstojníkovi

přes vlastní temeno vzhůru. „Zpívá-li se v ní: Dej ať z víry moc mu plyne, ať je moudrým vladařem! – potom se přece docela zpříma tvrdí, že dosud stále ještě moudrým vladařem není, a to už jsou nějaká leta, co se to zpívá!“

„Mocí svého úřadu vás zatýkám, pane, bude vám poskytnuta příležitost, abyste své názory vyložil ještě šíře.“

„Komu bůh dal úřad, tomu dal i rozum; výjimky potvrzují pravidlo, dělejte, jak rozumíte!“ odvětil dr. Černý nejrozvernějším tónem člověka nevýslovně se bavícího, zatímco důstojník div se nerozlítl vzteky. Ukázalo se později, že to je vysoký funkcionář vojenského soudu.

Druhý nepočínal si tak zuřivě, a jak se zdálo, díval se na věc ze stránky snad dokonce humoristické.

Krokem poněkud nejistým, byl zřejmě napit, usmívaje se už co nejrůžověji, přistoupil k slečně Menotové, zasalutoval a s poklonou, jakou vyhrazují důstojníci dámám pluku, tázal se, zdali by nebyla milostivá tak laskava, ježto se hraje „nejvyšší císařská píseň“.

Dělal si z ní očividně blázny.

Filozofka zaťala zuby a pěsti, podívala se na Jindru s otazníkem a na důstojníka jako podrážděná kočka.

„A což kdybych jí pomohl, kočičko!“ změnil důstojník náhle tón, vzal Jiřinu pevným hmatem za bradu a nutil ji takto vzhůru.

„Eh, vy hulváte, co si to dovolujete?“ vzkřikl Jindra mladší a vyskočil ze židle. „Tohle mi odpykáte!“

Major, takto oslovený, chrochtl jako podrážděný kanec, zasklil si monoklem oko a přirazil k Jindrovi těsně.

„Cára rarará, rára cárara...“ hřměl orchestr s činely závěrek Haydnovy písně o moudrosti vladařově a znova ji opakoval.

„Ano, pane majore, to, co jste provedl, jest hanbou celého stavu, jehož jste členem, a já mám o důvod více, abych se styděl, že jsem také jeho příslušníkem!“

„Ach, sie sind Offizier? Das wird immer besser!“⁶ řekl major nyní velmi klidně, a vypustil z oka sklíčko, indignací mu šly rty až od sebe. „Melden sie sich!“

„Poručík dr. Jindřich Pavák a tato dáma jest moje nevěsta!“

„Člověče, vy jste důstojník a zůstal jste při císařské písni sedět,“ mluvil major stále německy s výrazem největšího bolu, jakého jen reci jsou schopni, „a vy se tedy za to stydíte, že jste důstojník; Mensch, vám bude pomůženo, o tom můžete být ujištěn. Budete-li důstojníkem ještě čtrnáct dní, sám si uřežu portepél!“

Na scéně objevila se vojenská policie, byla okamžitě po ruce, neboť tato drezura k lojalitě pro nejjasnější trůn bývala podnikána teprve, když pořadatelům jejím bylo oznámeno, že policie už je v domě.

Za zvuků „hymny národů“ – hudba musela ji hrát tolikrát, kolik má text slok – odebrala se celá Opálka na nejbližší komisařství.

Dámy její plakaly, Jindra starší měl rozčilenou rozmluvu s dr. Černým, a Jiřina visíc na lokti Jindrově, chvěla se jako v zimnici a jektajícími ústy stále opakovala:

„Jindro, můj Jindro!“

Jindra dobře věděl, že se Jiřina nechvěje strachy, ale štěstím, takhle jí poskakoval jazyk také včera, když se rozcházeli.

Nenadála se zahradnice-filozofka, že to všechno nakonec dopadne takto, spíše opaku. Byla po včerejšku přesvědčena, že ji neuzná ani za hodnu pohledu, a také dost dlouho se tak podobalo. A hle, ono zatím:

„Nevěsto má!“

„Jindro, můj Jindro!“

A pohladila jeho ruku pod svým pažím. Dosud se tak nikdy nevedli...

Jindra opakoval stále totéž:

6 „Vy jste důstojníkem? To je teprve pěkné!“

„Ale bude dobře, zase bude dobře, víc se mi nemůže stát, než že budu propuštěn z důstojnické hodnosti!“

Ale věděl dobře, že bude hůř.

Na policii byli podle rozkazu důstojníků zadrženi ve vazbě zajišťovací toliko mladý Pavák a dr. Černý, ostatní po personálních propuštění.

Přede všemi otevřel Jindra svou náruč, a Jiřina vrhla se do ní, chvění ji dokonale rozehrálo i pocítil lehounkým jejím „puplínem“ na svých prsou ňadra její tak hybná, jako by jej také chtěla objímati.

Polibek jejich byl takový, že nahradil všechny zmeškané, byl jich úhrnem a srdci chtělo se při něm rozskočit.

Tak dopadlo jich zasnoubení před tváří celé Opálky docela jinak, než jak Jindra mínil, nikomu při tom nebylo do švandy, vyjma jediné posedlého aforisty dr. Černého, který si každým slovem přitěžoval a vyslychajícímu komisaři dovozoval, že v tomto prvotřídním státě také idioty máme prvotřídní a že zvláště u policie nabývají nicky daleko nadpřirozené velikosti. Úředník všechno si pečlivě zapisoval.

Jindra starší nebyl s to opanovati svoje zoufalství. Jindra mladší cítil na svých pažích otisky jeho křečovitých prstů.

„Jidříšku! Jidříšku! Odpusť!“ opakoval otec neustále.

„Co bych měl odpouštět, tatínku milý?“

„Společnost, do jaké jsem tě uvedl; nebylo by se stalo, co se stalo.“

„Ujišťuji tě, tatínku, že jsem se nikdy necítil tak dokonale šťastným jako právě v této společnosti, a myslíš-li dr. Černého, je to statečný muž i bylo by nám všem lépe, kdybychom to dovedli po něm.“

„Odpusť mně aspoň to, že jsme – a bylo to mou vinou – tak špatně užili těchto prázdnin!“

To už by se bylo dalo odpouštět, ale Jindrovi záleželo především na tom, jak oba v tomto okamžiku před jinými vypadají. Proto neustal dodávati otcí mysli:

„Jenom důstojně, táto, především jen důstojně!“

Překonána patosem okamžiku ještě jednou Jiřina objala se s Jindrou i zvolala:

„Forever!“

Anglicky nikoli bez úmyslu.

Druhého dne zrána byl Jindra odevzdán do posádkového vězení, a než minulo čtrnácte dní, lhůta vymíněná majorem, který jej dal zatknouti, vynesl divizní soud nad ním ortel, podle kteréhož pro přečin proti § 156. v. tr. zák. propouští se jmenovaný zdr. poručík dr. Jind. Pavák z hodnosti důstojnické i odsuzuje se k zostřenému tuhému vězení na čtyři měsíce, výkon trestu odročuje se až po demobilizaci. Příslušný velitel potvrdil rozsudek i nařídil, aby dr. Jind. Pavák byl bezodkladně vyslán na frontu jako prostý vojín.

S otcem a Jiřinou už se nesešel, oba byli ještě dříve a bez rozsudku zavezeni do koncentračního tábora, každý jinam. Otec jako podezřelý ze styků anglických. Jiřina vyvázla poměrně lehce, zač děkovati mohla té okolnosti, že byla opilým majorem atakována. Nejhuře pochodil doktor Černý, jemuž pověšen na krk dlouhý proces.

DÍL TŘETÍ

I.

Kterak se Jindra mladší s Aloisem Poniklým shledali

Když Jindra Pavák po velmi krátkém etapování – trvalo navlas noc, den a noc – se dostal k svému oddílu na frontě, byl přijat velmi ledově a jako veliké nedopatření, jež prapor jím utrpěl.

Jakže, degradovaný důstojník, politický odsouzenec k praporu tak výtečně vlasteneckého smýšlení, v němž nebylo ani jediného politického podezřelce?! Způsobil tu hotové zděšení.

V kanceláři „Baons-Comda“ major Štaukrengl, jenž se podepisoval od jisté doby s okázalým, nikoli háčkem, ale hákem na svém Š, tak se rozlítil nad Pavákem, že se div nerozlítl.

Ani mu nenapadlo Jindru přímo osloviti, ba ani se na něj nepodíval. Láteřil spočátku německy, nazval jej v řeči k pobočníku a šikovateli vyvrhelem a „Abschaumem“ s tím dodatkem, že takové individuum je mu jinak tolik jako prázdný vzduch, ano, méně „als eine stinkende Luft“, ale že ho poslali k jeho praporu **tého pěšího pluku, takovou prašivou ovci, to je prý bolestné. K jeho praporu onoho pěšího pluku – pokračoval česky, stejně hbitě jako německy –, jehož úlohou jest očistiti český národ od pověsti velezrádců, poslati velezrádce, a to zrovna večer před půlnocí, kteréž prapor k tomu vytrhnouti má, to jest urážka. Taková praxe jest úplně nová, a nechtějí-li takové chlapy v Praze beze všeho věšet, ať si je dávají k německým anebo uherským plukům jako dosud. Kdyby zbýval k tomu čas, poslal by takového – takového šnophouna tomu starému oslu, hejtmanu Perlsohnovi v etapě zpět se zdvořilým poděkováním za takový pokus demoralizace *tého praporu **tého pěšího pluku.

Jediné slovo, jehož se Jindrovi zpřímá dostalo, znělo:
„Abreten!“

S oprátkou, již zasluhuje, nebude se tedy dělat po případě žádných okolků, kdyby to mělo být třeba v samém zákopě.

Tolik ještě zaslechl na odchodu se svobodníkem, který mu šel pověsit svázaná nosítka na rameno, čímž doplněno zdravotnické mužstvo praporu na plný počet. Že scházel tomu počtu jediný, to nepochybně bylo příčinou, že se dostal právě k *tému praporu **tého pluku.

Majorův inzult nedotkl se ho ani dost málo. Bylo mu po něm jako chodci stálým deštěm na kůži promoklému po novém zas přívalu, nikdy neoschne, ježto nepřestane nikdy pršet – až snad zhyne. Prošel takovými lijavci surového spílání už bez počtu, týmž způsobem podávala si ho všechna velitelství, jichž rukama prošel.

V tom ohledu byl naprosto rezignován a spíš ještě otupen, neboť rezignace jest odevzdanost osudu, kdežto tupost je lhostejnost.

Ani to ne tak na vlas, nebylť tak úplně bez hnětu. Pálila ho jeho nezaviněnost přikvačivšího osudu, nikoli to, že ho nezasloužil, ale právě to, že ho sám nezpůsobil, že k němu přišel naprosto trpně. Jeho insubordinace nebyla by tak těžce vážila, opilý „štába“ dostal přece před ním při přelíčení téměř vyslovenou důtku za svůj hmat pod Jiřininu bradu („S'war nicht ganz korrekt gehandelt“). Jindra byl odsouzen hlavně pro spoluvinu na činu dr. Černého. Byl-li výrok Černého odvahou, anebo dokonce hrdinstvím, bylo to hrdinství bezděčné, dr. Černého svedla k němu zuřivá jeho duchaplnost a neodolatelný pud vybíjeti se před svou společností stále silnějšími atouty, ale Jindra by byl vášnivě rád, kdyby se byl sám dopustil toho, čeho dr. Černý.

Něco se už nauvažoval o tom a snad tisíckrát přišel k témuž závěru, ačkoli vždycky byl nucen přiznati, že je tu něco nedomyšleného, neboť koneckonců připustil, že by nikdy nebyl schopen činu dr. Černého. Nikoli snad pro nedostatek odvahy, ale proto, že

každá odvaha musí mít svůj smysl, nemá-li být pouhou ztřeštěností, a ta při jednání dr. Černého byla – přesto, že vzpoura jeho proti surovému komandu napilých důstojníků měla krásný dvih. Mohl se vymluviti jako ostatní, že nikdo neslyšel, co se vlastně, a že se vůbec hraje.

Ale neučinil tak a to bylo, co mu Jindra záviděl.

Zkrátka a dobře Jindrovi, odjakživa zvyklému být strůjcem svého vlastního osudu, bylo až k zoufalství nesnesitelné vědomí, že byl přikut ke skále trpnosti, a to ne vlastní, ale cizí vinou. A to mu také ujídalo játra každého večera i tady, ležícímu a dusícímu se v jednom ze stanů, v nichž spal celý prapor, dštilo neúnavným cedníkem od samého rána a celou noc.

Ještě jedna myšlenka ho navštívila, jako každé, tak i této noci.

Jiřina!

Nespatřil už ji od jich objetí a rozloučení na policii, jakož vůbec nikoho z celé společnosti, v níž trávil večer po své promoci; k jeho procesu nebylo vůbec připuštěno civilních svědků, naděje, že ji aspoň tu uzří, zklamala, teprve po svém rozsudku zvěděl, jak s ní, jeho otcem i dr. Černým naloženo.

Když před svou dopravou na frontu vešel do příbytku obou Jindrů, na tu chvíli na jeho žádost odpečetěného, aby si vzal s sebou své věci – jedna z obou nejdůležitějších scházela – Jiřinina fotografie. Jindrou starším na stůl Jindry mladšího pohozená a po celý měsíc nedotčená.

Zmizela...

A když Jindra domyslel, kam asi a kdo ji asi s sebou vzal, sňal ze stěny podobiznu matčiny a její rty nikdy nebyly horoucněji políbeny jako tentokráte. A také kajícněji, bylot' v tom odprošení za to, že její syn mohl pokládati obrázek jiné ženy za nezbytnější na cestu k smrti, jak byl přesvědčen.

Matčín triumf v jeho srdci byl tím dokonalejší, že tu druhou nedonesl nikdo jiný než – otec. Cítil jaksi neurčitě, že se tím i matce

děje křivda, proti jaké se jí ujímá, když zjizvený její portrét ukrývá na svém srdci.

Ale necht' dělal cokoli, každý večer přesvědčoval ho nezvratně, že s sebou vzal také nevyhladitelný obraz své milenky a marně jej ve svém nitru přebíjel obrazem matčiným, živý mrtvým. Tak také i oné první noci na frontě, když se převaloval z boku na bok proklínán oběma kamarády, s nimiž těsný prostor plátěný sdílel.

Kdyby nebylo jeho, nic by jim byl ve spánku nepřekážel ani hukot hmoždířové baterky, patrně někde velmi blízko postavené, neboť každý výstřel nejen že třískl do sluchu, ale i tak otrásl vzduchem, že se zdálo, jako by byl stan i se svým trojčlenným obsahem vždy o píd' odstaven.

Již po třetím výstřelu začalo Jindrovi v uších svištěti a v přestávkách úžasně bolestně vnímal srkot dešťové vody pod stanem.

Ovšemže každá ta řvoucí slabika hrozné mluvy houfnic, tohoto hromu lidské výroby, bijícího k nebi, ale zasahujícího zemi, měla pro Jindru vlastní osobitý smysl, zvláště tady svou bezprostřední zřetelností. Byla to řeč tlamy, jejíž dásně rozmělní také Jindru, o čemž není proň pochyby; čtyři měsíce žaláře, které ho očekávaly v nejpříznivějším případě, budou mu zmírněny v trest smrti, to byl přece účel jeho vyslání na frontu a zajisté že vyhlédnut k tomu úsek všemožně nejnebezpečnější. Ale to už je mu lhostejno, dnes či zítra – tak ušlapával v sobě lásku k životu –, něco takového jako lítost nesmí přece nikdo na něm ani on sám na sobě znamenati, důležitější jest, aby ještě včas byl sám sebou hotov, aby si ujasnil svůj život, když už má býti přece jen tak krátký.

A především nejdůležitější jeho otázka:

– Proč miluje Jiřinu Menotovu?

Kdyby byl dovedl, rád by si byl tuto otázku předložil v jiném znění, neboť od jeho zklamání se sivoplavou dceruškou dvorních radovic stala se slova „láska“ a „milovati“ jaksi banálními, poněvadž se kryla s představami jisté ideálnosti v poměru k ženě a z té byl

slečnou Jelenou co nejdokonaleji vyléčen. Přičila se jeho ryze biologickému názoru na „éros“, oblíbenému jím – od té směšné aféry, v níž si tak důkladně popálil své proletářsky nekušovské krovky.

Nyní však byl nucen uvažovati svůj poměr k Jiřině *sub specie aeternitatis* s pravděpodobností, že už nebude míti vezdejšího pokračování, a tu mu nestačil jeho biologický názor... na lásku. Při svých branických zájezdech nikdy se neptal po vyšším posvěcení své náklonnosti k filozofce-zahradnici, v tom ohledu cítil se až dosud dosti povzneseným svou vlastní zdrženlivostí.

Ach ano, ovšem, tento odstavec z trýzně problému moderního člověka – tak nějak zní příslušné kliše esejistů – vyřešil si příkazem naprosté cudnosti, ale rovněž ach! co scházelo, aby byl přestoupil tento samosprávný zákon?! Kdyby toho večera nebyl zavál větřík, kdyby šplounání zpod lod'ky nebylo k němu zašeptlo matkou...?

V podstatě nebyl o nic lepší než onino dva sprostáci, jež s filozofkou potkali téhož poetického nedělního večera pavučiny přísahy a motýlka s vrabčákem.

Nepochybně to byli dva cementáři anebo cihláři přes padesát, v cajkových kazajkách a placatkách na hlavě – hanba vzpomínat, ale musí, neboť právě tato vzpomínka jest neodlučitelná od jeho rozjímání o sobě a o ní.

„Růdo!“ povídá jeden z těchto hromotluků. „To je mlíkárna, co?“ i zamhoural po Jiřině.

„Co tě nemá,“ vece Růda, „to jsou pořád ještě jenom prázdný bandy, pravda náramný; ale co není, může bejt, tak je to, Véno, to já znám!“

Jindra hned nepochopil, ale ořes všech rysů její tváře poučil je, oč běží.

„Ježíš Marjá!“ lekla se, když její rytíř jako by se hnal za oběma surovci – a chytla ho za rukáv.

„Ano, o čempak jsme to mluvili,“ nastavila filozofka hovor, toť se ví všecka hoříc.

Leč venkoncem vzato, čím se lišila metafora těch osuhlíků od přirovnání indického básníka pohádkáře?

Jenom tím, že Jindra jakživ plodů syříše neviděl!

A ať se styděl sebeprudčeji i tady v pekelném puchu spáleného prachu a za ran až míchou v páteři otřásajících – nebyl o nic lepší – od samého prvopočátku, od prvního setkání s Jiřinou a ti dva – – básníci z lidu mu vlastně otevřeli oči o něm samém!

Že o nic?

Ó, to nikoli!

Což jeho sebevýchova, v níž neměl jiné opory než vzpomínku na matčin osud, nevážíla nic? Jeho sebekázeň to byla, která Jiřinu zachránila před tragickým rozsudkem, jež vymučena svým ženstvím sama nad sebou pronesla svou nabídkou?

Byla jí nevinna, neboť nezapomenutelná úzkost, s jakou jej pronesla, ničím nelišila se od smrtelné, tak silná byla její láska k němu.

Když si tohle uvědomil, rozlehla se v jeho nitru táž nesmírná něha k Jiřině, ať už se jmenuje láskou, či nemá žádného názvu.

A vzápětí zazněla v něm nedošlápnutá láska k životu jízlivou lítostí, že už jí nikdy neuvidí.

S tím obyčejně usínal.

Dnešní noci poslední jeho vědomou představou byl však ještě zjev ohromné tvárnosti ve tmách, ohromné, kosmicky ohromné.

Nebyl-li to pradávno zemřelý veliký Pan sám, byla to přece jeho beraní fyziognomie, sebevědomě zvířecí, vším lidským pohrdající. Ohromná.

Zvíře – bůh! S nesmírnými vroubkovanými rohy beraními.

Se zelenými jiskrami v očích, planoucími jako dvě slunce, pozoroval moře krve z milionů obětí, jež mu lidstvo již čtvrtý rok přinášelo, a do něhož skane také Jindrova krůpěj zítra či některého jiného, v každém případě již nedalekého zítřka.

Bylo by opravdu možno, aby se tak obrovité božstvo na okamžik zabývalo nítěním té nepatrňoučké Jindrovy krůpěje krve!

Čmuhající chřípí Panovo zkřivilo se hanebným úsměškem.

„Jakýs to hlupák, vrátit ses měl *tenkrát*, však se už *nikdy víc nikam* nevrátíš!“

Ne, to neřekl; bylo to docela něco jiného:

„To by ještě scházelo, chlape zatracená, abys nám tady mluvil ze spaní. Mukneš-li ještě jednou, vyhodím tě z cely ven do deště!“

Kamarádi, kteří mohli docela klidně spát při hřmění hmoždíře, nesnesli jeho mumlání ze sna...

„A což otec?“ napadlo mu ještě.

Jako vždy i tentokráte zněl jeho závěr takto:

Dosud nikdy jako právě o těchto prázdninách nepoznal tak zřetelně, že nikdy nebyli a nebudou úplně svými, on otcův a otec jeho – *Jindrové*.

S tím usnul konečně i jeho mozek byl konečně omráčen strašnými otřesy výstřelů.

Leč byl už z prvních mrákot probuzen, mohlo být asi jedenáct hodin v noci – prapor byl alarmován k nástupu.

Seřadil se hned k pochodu za hluboké tmy na dně blátivého inferna, jímž počínala už tady v podhoří rozsáhlá rovina pod horami, stojícími v zádech rakousko-uherského armádního sboru.

Že déšť konečně ustal, napjala se při zemi tenká vrstva svítivé mlhy jako plátno na kolíkách k bílení napjaté, ale z vesnice, v níž ubytován plukovní štáb a maďarský oddíl, nic se neprozrazovalo, leda několik černých závěsů, sotva naznačujících velmi neurčitě domky cizokrajně vysoké.

Šik nestál ani minutu, když se mu dostalo povelu k pozoru a bezprostředně potom ze tmy oslovení:

„Vojáci, moje děti!“

Byl to hlas majora Štaukrengla.

„Blahopřeju vám k dnešnímu dnu,“ pokračoval s náhlým patetickým vzepjetím, „zahajujete jím úkol, který bude zapsán v dějinách pluku na stránce nejčestnější; vím, že svého starého tátu

nezklamete. My všichni a já budu v rozhodném okamžiku s vámi, my *tý prapor **tého pěšího pluku byli jsme vyhlédnuti k úloze velmi čestné, velmi, ano, velmi čestné... neboť máme... vrátiti čest, kterou zároveň pro sebe dobudeme... současně... celému českému národu, máme mu vrátiti, jeho vojákům, obráncům vlasti z českého lidu vyslaným... starou slávu válečnou, jakou potomci dávných husitů na všech bojištích vynikali, prolévající krev také za vlast rakousko-uherskou.“

Řečník, jenž z počátku mluvil přerývaně, poslední větu zrovna vykřikl a ke zvýšení důrazu na chvíli se přerušil.

Zvonici na štítu kostela sedící, pouhý to oblouk, před chvílí ještě neurčitě znatelnou, vycházející měsíc ukázal se třemi zvony, jako z černého papíru ostře vystřiženou; bylo třeba pospíšet.

Major pokračoval rychleji:

„Z regimentsbefelů, z plukovních rozkazů, jež vám byly předčítány, víte dobře, jak tato pověst, tato sláva, jak dobré jméno českého národa... byly pošramoceny... Bohužel, že ne bezdůvodně, aspoň částečně... Opakuji, že pouze částečně, ale přece se vyskytli ohavní velezrádcové, kteří před nepřítelem zradili nejenom matku společnou vlast, ale taky celý český národ. Takoví padouši prokletí neujdou svému zaslouženému osudu, ale proto nepřestává bejt český národ ve – ve – ve – fršísu – v hanbě a potupě před celou říší, před celou armádou, před celým světem. Když jsem já ponejprv o tom slyšel, zabořilo mi mé staré české vojenské srdce a já jsem přísahal, že co na mě přijde, přičiním se ze všech sil, že se to při nejbližší příležitosti musí spravit, kdyby mě to mělo stát mou vlastní krev a život. Ta škrvna musí dolů, a když bude třeba, a vojáci, dost možná, že to bude třeba, aby na její místo přišla červená pečeť, budu já mezi těma prvníma, kteří vycedí potřebnou krev! To vám přísahám, vojáci...! Ta příležitost přišla a já sám jsem si vyžádal, abysme směli *tý prapor **tého pluku pokrýti starou slávou. Moji drazí hoši! Od toho, jak se zachováme před nepřítelem dnes, zítra, ve dvou anebo

několika dnech, bude to velmi brzo, závisí však ještě něco víc. Mám o tom zaručené zprávy, že právě v těch dnech, než se přihodily ty hanebné a ohavné události s českou zradou, hodlal nás nejmilostivější pán, císař a král, uskutečnit dávnou touhu českého národa a vznešenou hlavu svou pokrýti staroslavnou svatováclavskou korunou. No, každý uzná, že za takových okolností byl jeho veličenstvo nucen úmysl svůj poodložiti. Můžu vás ujistit, že se jenom čeká, až se některý český pluk anebo oddíl vyznamená takovým slavným činem na poli cti, aby se mohlo zapomenout, odpustit a po případě odměnit. Chlapci! Neříkám nic víc než to, že jsem si vyžádal komando *tého praporu **tého pěšího pluku jen proto, že pocházíte všichni z mého kraje, kde se vždycky rodívali český, chrabří lvové, abych vás vedl k vašemu slavnému křtu ohněm. Pamatujte, že se na vás žádá, abyste prolévali svou krev teprve v druhé řadě, ale v první abyste prolili krev těch bestíí. My v zákopu nebudeme už čekat, jako až dosud se čekalo, až oni nás navštívějí, my se jim sami na zuby podíváme a rozbijeme jim je, jako že se jmenuju Štaukrengl. A proto, vojáci, vesele! Nazdar!“

Hromové nazdar! odměnilo řečníka, bylo tak bouřlivě, že major Štaukrengl zdvihl ruce až nad ramena, bylot' nařízeno v záloze zdržovati se jakéhokoli lomozu, ježto prý jest každý zvuk na povrchu zemském slyšeti ve vyšších vrstvách vzdušných s velikou zřetelností.

„Vojáci, přísahajte, že se chcete zachovat, jak jsem řekl. Ale ne tak hlasitě!“ velel major.

„Přísaháme!“ odpověděli vojáci skutečně přidruženým sborem, což působilo na Jindru tak, že ho až zamrazilo, na prapor, u něhož byl major Štaukrengl opravdu jako táta oblíben, působil jeho proslov ohromným dojmem.

Ilustrace k němu se ihned dostavila.

Měsíc pokročil zatím potud, že se ukázala obrovitá postava velitelova a v brunátné tváři jeho, řečí rozohněné, přemohutný knír,

o němž se právem hyperboly říkalo, že je v něm víc vousů, než má celý prapor dohromady, takoví holobrádci byli u praporu; kromě šarží sotva tu bylo muže staršího osmnácti let, vesměs hoši nejmladšího ročníku, skuteční křtěnci ohně, takřka děti.

Co z jich profilů habachtlem zkamenělých Jindra viděl, toť především ohromením vypoulené oči, jichž víčka se chvějí nitrným trnutím a překonaným přesvědčením o veliké věci. A nebylo pochyby, že prvoučedníci a prvomučedníci evangelia nevěřili v ně s takovým fanatismem jako tihle drazí hoši ve slova svého táty, a to proto, že on sám, jejich táta, povídal čistou pravdu, což se přece vždycky pozná.

– Tak je tomu přece tak, jak se u praporu už celý týden šušká, že jest povolán vybojovati svému národu samostatnost...

Samého Jindru celá minuta podržela v úžasu rozbřesknutím, že se věci vpravdě takhle mají a bylo mu zapotřebí takřka násilné sebeopravy, že to není možno, že velitel praporu, nepodvádí-li vědomě, sám byl podveden.

To nebylo však, co ho v té chvíli nejvíce drtilo.

Celou bytostí jeho náhle otráslo zas vědomí, že tato válka, že tohle strašné dopuštění na všechno lidstvo jest také problémem života a smrti pro jeho národ a pro jeho národ více než kterýkoli jiný. Uvědomění to nebylo snad dílem teprve tohoto okamžiku, jemu, jako každému myslícímu Čechu, bylo dávno, od samého prvopočátku jasno, že vítězstvím Dohody buď národ dojde nejdokonalejší svobody, její porážkou však, anebo shnilým mírem se do hrobu, z něhož už jednou vstal, zase vrátí, tentokráte však navždy. To byl závěr, jaký si utvořil už v chloroformovém ovzduší peštské nemocnice a jež jako hotový odložil k nezměnitelnostem v přecpaném archivu myslí, jichž nezlomnost při každé nové revizi se potvrdila, ať ji obrátíš na rub, či na líc.

Člověk by zešílel, kdyby měl na to déle myslet!

Tak zněl nejčastější refrén společenských rozhovorů pražských o tomto příšerném předmětu, načež dostavila se čtvrt hodina nejtesknějšího mlčení a vzájemného čtení myšlenek na očích spolubesedníků, až se některé sevřené rty otevřely a vypustily první slovo naděje, jejíž síla spočívala tenkrát ještě v pouhé její *nezbytnosti*.

A k tomu, aby si to pověděli, sestupovali lidé z chodníků do prostředí jízdní dráhy, aby si byli *jisti*.

České srdce vězelo ve svorníku úzkosti, drceno rašplí všemožných hrůz, a právě v těch dobách i srdce nejsilnější vystavena zkoušce nejlítější.

To už byl prapor na pochodu do zákopu, když Jindra znovu přemýšlel o těchto věcech, a výsledek jeho úvah byl takový, že sevřel prsty, až mu klouby zapraskaly krutým otřesem svědomí a lítosti.

Neboť co on sám, co Jindra?

Nebylo-liž zločinem, že i on se přidával k těm, kdož spokojovali se v hlubokém povzdechu se závěrem: „Co dělat? Nezbyvá než čekat!“, a tak otupovali osten, jímž každá česká duše byla protknuta.

Jemu bylo studium a jeho branický flirt vítaným opiátem v této myšlenkové depresi. A jen jednou jediněkrát v debatách o všech možných malichernostech s Jiřinou vedených, bylo dotčeno ovšem i tohoto předmětu a oba svorně usnesli se na tom:

Což dělat? Nezbyvá než čekat.

Ale jiní nečekali, jiní jednali, a on nebyl ani tak zaujat, aby byl odhodlán jednati. Jednali i ti „velezrádci“ a jednají i ti hoši, kteří jdou napravit „velezrádu“ a hrdinským činem dobýti národní samostatnosti a svatováclavské koruny, rychlým, dlouhým krokem planoucí nedočkavosti, zarudlé skráně navrásněny. Řekli si: „Tak je to tedy přece pravda!“ a jdou dál beze slova jako všichni svatě nadšení. Jdou na smrt, neboť jdou ku příkladnému činu, zajisté že to vědí. Jindra jde ovšem s nimi, jako odsouzenec již zpředu, ale odsouzenec tragické sic, ale také směšné náhody, kdežto oni za svatou ideu, ačkoli je tato idea nesmyslem.

„Nonsense!“ hlasitě si potvrdil Jindra svou myšlenku, že se naň obrátily dvě tváře, cože si to ten nový moník povídá.

Vtom pocítil Jindra těžký dotek, někdo ho vzal za nosítka na rameni zavěšená a zatřásl jimi.

Byl to fenrych, poslední v šiku prapor uzavíraje. Vysoký, ramanatý muž zlé tváře, pokynul Jindrovi, aby zastavil.

„Člověče, stůj přece habacht, vždyť se za námi ohlížejí!“ zamumlal fenrych, koule očima.

Po hlase ho Jindra poznal, jinak byl změněn k nepoznání.

„Tvoje štěstí, Paváku, že neumí každý nosič raněných latinsky, kdybys byl řekl česky ‚nesmysl‘, byl bych tě musel zastřelit, dal jsem na to majorovi čestné slovo bei der auch leisesten Andeutung einer verräterischen Gesinnung,“ a Alois Poniklý vytáhl z pouzdra browning a nastrčil jej výhrůžně Jindrovi až k samým očím.

„Auf Ehrenwort!“ řekl mi major.

Jindra stál jako by zkameněl.

„Máš pravdu, cos nazval nesmyslem, je skutečně nonsense, ale je-li ti těch čtyřiaadvacet, šestatřicet anebo osmačtyřicet hodin života, které nám zbývají – podle toho, přestalo-li definitivně pršet –, milo, tak si dej, Paváku, na hubu pozor! Musel bych tě okamžitě skolit.“

Při tom klepal Lojza Jindrovi zbraní divně mezi oči stále rozeleněji.

„A teď běž. Jinak neznáš ty mne a já tebe! Snad budeme moci ještě spolu mluvit, než pojdeme!“

Praporčík Poniklý ukázal prostáku Pavákovi kupředu, příkře velitelsky a sám za ním ostře vykročil.

Souřadníci jeho bystře naň pohlédli a Jindra věděl, že mu vyčiněno na jejich oko, aniž věděli proč, a že Lojzovi běželo vlastně o výstrahu v nejlepším úmyslu.

Ohromení jeho přesto nebylo o nic menší. V jizbě jeho myšlení jakoby náhle otevřeny dveře a okna dokořán a prudkým průvanem vyvanuty všechny jeho sobecké a malicherné úvahy jako smetí, až

do nejposlednější smítky. Jak dalek a téměř nedozírně vzdálen byl mu včerejší večer přemítání o Jiřině a jeho vlastním osudu! Ba i jeho neodvratné zakončení bylo mu náhle naprosto lhostejno vůči tomu, že Lojza sdílí jeho názor.

Ale potom, děje-li se s těmito dětmi, vděk geniální polní poště, o pravém stavu věcí naprosto neinformovanými pustý podvod, potom nutno nejen zamlčeti, ale hlasitě křičeti, že jim šedivé ty majorské kníry namluvily nesmysl, aby byli tím určitěji vehnáni do záhuby a marné oběti.

A potom – učiniti to bylo také Jindrovou svatou povinností a – nevykonali-li ji hned, nestalo se to jenom proto, že tato povinnost nenáležela do kategorie neodkladných a že zbývalo k tomu vždy ještě tolik času, kolik je ho vůbec do rozhodného okamžiku.

Co by se stalo, kdyby to učinil ihned?

Pravděpodobně by ho Lojza na místě střelil... Řekl to přece a snad by i musel. Byl by toho schopen?

Praporu dotud volně, ale rychle jdoucímu povelena krok, bylo slyšet hukot nepřátelského letce, ovšem dosud vzdáleného, ale oddíl musí býti v krytu dřív.

Jindra vyrozuměl z řečí vojáků potichu vedených, pokud je při svém nesmírném rozechvění sledoval, že i tak nebylo žádného nebezpečí, neboť také to bylo symptomem podivné a nevysvětlitelné situace, v níž se octlo čelo tohoto armádního sboru, že bylo sice horlivě a neúnavně pozorováno, ale od několika dní „shůry ani nekápl“. Z vřavy válečné tu bezprostředně za jejími zády nebylo mnoho znát za dne; těžká střelba, která z večera nedala Jindrovi spát, ustala na celém dosavadním jeho pochodu, nikde nezahlédl stanoviště těžkých těch kusů, ačkoli to muselo být někde velmi blízko, ze strany nepřátelské ozval se velmi vzdálený mrukot, jako hluboké mňoukání kočkovité šelmy naddiluviálních rozměrů, odněkud jinud, snad to byla naše linie v příznivější pozici, bylo to rozhodně blíž, střelba děl připomínala vydávání loveckého psa, který se na

kočku bojí, a to se srovnávalo s pozicí, jak ji Jindra později poznal z poučení Lojzova, jehož se ovšem té chvíle nenadál.

Hle, Lojza Poniklých!

V koleji, v poslušárně nesetkali se už tři léta, měltě Lojza zřejmě nadání, ano už jistotu, že se stane věčným medikem, a tady na frontě se to muselo stát, aby ho našel jako svého bezprostředního představeného, který má proň kuli ve svém browningu – po případě.

Jindra vzpomněl si na peštského barona-důstojníka, který se chlubil, kolik už vlastních vojáků postřílel, a výslovně prohlásil, že by jinak nevěděl, k čemu nosí browning. Což o to, bylo by to už třetí jich utkání od onoho klukovského na Františku, tentokráte by dopadlo s výhodou pro Lojzika...

Vtom postup zvolněn, prapor nabyl husí pochodové formace, had tenčil se v červa a červ mizel rychle v úbočí vpravo od silnice, kde by byl nikdo v houštině netušil vryv, který v brzku vsál do sebe celý prapor, křivolaký spojovací zákop. Vystřídaný oddíl vrátí se jinou klikatinou.

Poslední vešli Jindra a Lojza se svým browningem, určeným pro jeho bývalého předtanečního soka.

Jak ohavně směšné!

Ovšem jej sám vystražil, úmysl jeho není tedy zásadně vražedný, ale položení Jindrovo je tak pokořující, že se Jindra měl co držet, aby se neohlédl přes rameno s úsměškem, třeba němým.

Na dně zákopu byla nepřetržitá louže a čvachtání v ní jediným zvukem v tomto dlouhém, otevřeném hrobě, hoši táhli se zaťatými čelistmi a navrásněnými skráněmi vpřed beze slova.

Minuli dva systémy zákopové, až se dostali do nejzevnějšího, kam byli určeni.

Jindra zmaten naprosto novým okolím, teprve za hodnou dobu chápal, že se nalézá v nejvysunutější pozici, překvapil ho však hluboký klid, který tu panoval.

Nestřílelo se ani z této, ani z nepřátelské strany. Proč, o tom neměl potuchy; s nikým vyjma Poniklého dosud slova nepromluvil, ostatně mužstvo také nenadělalo mnoho řečí, ani mezi sebou, když každý seznal své místo, odebrali se střelci do děr a ulehli dospat, na výstupku zůstaly jen stráže.

Krom polohlasných povelů nikdo ani nehlesl, vše dalo se s vojenskou přesností, v níž se právě nejmladší předstihovali.

Jindry si dosud nikdo ani nevšiml, toliko pozoroval, že se obrátilo po něm několikero očí, nedůvěrou podezřením mhourajících, dvě tři hlavy sestrčily se dohromady, jedna z nich dodala si odvahy, strnula před fenrychem s polohlasitým dotazem, trhnuvši při tom temenem ve směru k Jindrovi.

„Ale hlouposti!“ odpovídal jí Lojza. „Když ti povídám, že kvůli holce, tak je to kvůli holce, pohádal se s aktivním ulejšákem, majorem, který mu ji omakával.“

Šikovatel poněkud zahanben hlasitou odpovědí, otočil se po Jindrovi a od té chvíle vojáci přestali před ním plivat. Že to dělali, uvědomil si Jindra teprve teď.

Lojza tesařů tedy smýšlí s ním ne-li přátelsky, tedy aspoň dobře.

Dodal si odvahy a vyšel z doupěte do písčitého bahna zákopu, krom stráží jako vymřelého.

Vystoupil na střelecký schod při stěně a vyhlédl ven.

Měsíc, který vojákům na pochod byl svítil jako velký, rudý kotouč krvavě, stanul nyní na obloze jako malý ku podivu stříbrný terč a proměnil noc v den téměř bílý, ač bezbarvý. Bylo úžasně průzračno než i přízračno a také tak byla zřetelná každá podrobnost i v dálce.

Ale dlouho tak nezůstane, mlha při samé zemi tence napjatá jako svítící plátno na bělidle, počínala se zdvihati.

Půda svahovala odtud a z ní sestupovaly mřížené ploty ostnitých překážek, jež Jindra až tu viděl na vlastní oči po prvé.

Pustý obraz, ale i krajina dole za svahem byla vzhledu úmorného jako vůbec poslední výhon Krasu, který bez přechodu vystřídán byl piniovým lesem, jehož kmeny buď stály, anebo ležely jako žitná stébla lijavcem polámaná. V rozsoší dvou holých úbočí v dálce byl znatelný, hluboký, klikatý vryp, patrně úzká cesta, na jejímž konci výsek ukazoval úryvek dvojřadí, ostře černě končitých cypřišů, kdesi pradalekých.

Unavený zrak Jindrův vrátil se do blízkého předpolí a tu uvázl na čemsi jakémisi ulpělém ve změti ostnatého oplocení naší pozice. Dříve než mohl seznati co a jaké, zavlála tam velká černá křídla, noční dravec, chtěje na tom usednouti, udržoval tak rovnováhu. Když se mu to nepodařilo, čapl na drát vedle, a přendávaje pařát za pařátem přes ostny, přišoural se až k té věci, a taktuje při tom zobanem-tesákem, podíval se jí do tváře. V tom okamžiku bylo zřejmo, že ono cosi má hlavu – a počal tu tvář jísti, trhaje sousta, až se zvracel nazad.

Byla to mrtvola vojáka, v ostnatém drátu stoje pnící, zjev v zákopové válce přečastý; zůstal tam od posledního útoku.

Přilétl ještě jeden pták, patrně manžel prvního a počal se rovněž živiti...

Hody trvaly chvíli, až jeden z ptáků náhle vymrštil se do výše a tu se přemetl střelou; zdůli zdáli přilétl její zvuk a to už dravec mlátil sebou v oplocení na zemi. Přehoušle kouře, ne víc než od cigarety, ukázala, odkud rána z nepřátelské pozice vyšla.

Druhý pták zamával křídly a ten tam.

„Tomu se říká střelec!“ zamumlal za Jindrou Lojzův polohlas. „Patrně nechce dát kamaráda a snad bratra havranům sežrat – bes-tiím... Jenže tato oddanost mrtvému je asi vlastně zradou, neboť je svědectvím, že je nepřátelský zákop obsazen a náš major má pravdu. Ale ty slez a marš do díry!“

Koulel očima.

Jindra uposlechl na slovo a také všichni vojáci, kteří vyběhli a měli se k tomu na výstřel odpověděti palbou, byli od důstojníků spěšně vráceni.

Za půl hodiny došel telefonický rozkaz, aby se prapor přichystal k útoku co nevidět. Sapěři musí býti s podzemními přípravami hotovi do půlnoci.

Nepřátelští letci se netrhli, v nedozírné výši přelétali pozici na svých návštěvách našich záloh, pozici úplně ignorující – jak se zdálo. Dojem, že nepřítel považuje naši pozici za opuštěnou, a dojem takový měl býti na straně rakouské vzbuzen, byl však pokažen. Jeden z nepřátelských aeroplánů letěl zpět snad ve dvou stech metrech, kolotaje z křídla na křídlo jako raněný pták, výsledek to vzdušného souboje, a spadl mezi oběma zákopy v nechtěném loopingu docela blízko u nepřátelské pozice a dohořel tu na kostru, před očima pozorovatelů obou stran, aniž se hnula ruka tu či tam, důkaz, že obě strany o sobě věděly i o svém vzájemném střehu, tajemství to, jež obě, jedna před druhou chtěly utajiti.

Událost tato měla vzápětí zdvojení zimnice příprav a horečky očekávání.

K jedné hodině v noci proveden nástup v nejhlubším tichu, jež rušeno bylo jedině šumotem hlíny, předtím sapěry vyndávané ze stol a nyní vyhazované vojáky přes hlavy nazad zákopů.

Jindra a Lojza stáli vedle sebe... dlouho, aniž jeden nebo druhý naznačili, že o sobě vědí.

Jindra byl rozčilením bez sebe.

V jeho nitru rozléhal se jeho vlastní hlas, s napětím všech sil volající:

– Vojáci, kamarádi, hoši! Všechno, co nám večer major povídal, je lež a klam, žádná svatováclavská koruna, nikdo o ni dnes už doma nestojí a také by to Němci a Uhři ani nedovolili. Jste vedeni na jatky podvodem!

Bylo už jisto, že to vykřikne, takovým řevem, jakým to uvnitř slyší, jenom co překoná ten strašný, už napřed jej omamující kontrast mezi tím hlubokým tichem a řevem svého hlasu. Ačkoli byl v nevýslovném rozechvění, o jakém se nenadál, že ho kdy schopn

bude, přece svůj úmysl chystal metodou číře vědeckou, jakož jeho fantazie byla vůbec chladnou obrazivostí učencovou.

Se zevrubným odůvodněním, kterěz znělo na železnou nutnost, byl už hotov průběhem večera.

Umřít musí tak jako tak; chápal nyní, že byl dopraven právě sem na nejnebezpečnější místo celé fronty k nejnebezpečnějšímu podniku, aby se tak tím jistěji stalo. Je-li tomu tak, ať se dopustí činu, za který byl až dosud nevinně odsouzen, takto zbaví se nejhnětlivějšího ostnu svého osudu, jeho bezděčnosti, nezaviněnosti.

Kdež byl v tom okamžiku otec! Toho podle letošního vývoje poměrů mezi všemi oželí nejsnáze, kdež milovaná věda, kdež milovaná dívka, která se mu málem stala nad vědu milovanější. Vše to bylo najednou nekonečně daleko a malicherno, už se na svůj minulý život díval – sub specie aeternitatis – jak znělo zamilované slovo filozofky-zahradnice.

Takřka s chladným úsměvem!

Najednou ohromil se úžasem nad pevnotou odhodlání svého úmyslu. Už nebylo ani jeho, nýbrž diktátem kohosi nekonečně, netušeně silnějšího, proti němuž není odvolání, ba ani pomyšlení na ně.

Bylo to až šílené. Znal tento stav z psychopatie, toto neodolatelné nutkání rozkazu, pevně v mozek vetknutého a jen stíží ukrotit se, aby své provolání nevykřikl už v nejbližší vteřině, neboť je nutno, aby si zopakoval všechny dispozice, zdar zaručující.

Nejprve nutno odskočiti od Lojzy, který jej zřejmě hlídá, i mohl by Jindru skolit dříve, než skončí. Nutno také nabrat dechu, aby mu hlas neselhal, a zvláště nutno zbaviti se napřed tohohle zlořečeného třasu, jímž se všecek klepe.

Napočítá sto, ne nikoli, padesát stačí, a pak se děj vůle Páně.

– Jedna – dvě –

Jindra nenapočítal ani do desíti, když tu ucítil, jak zápěstí jeho pravice pevně obemkla dlaň Lojzova a Jindrovi ji vytahuje z kapsy.

„Jindro!“ šeptal při tom sotva slyšitelně. „Aby to naše nepřátelství netrvalo až do samé smrti – povídám: odpusťme si, co jsme si!“

Položiv Jindrovu pravici do své, tiskl ji usilovně.

Spravedlivě mohl říci Jindra, že se spíš nadál své smrti než toho, že kdy taková slova z úst Lojzových uslyší.

„Nu což!“ vece Jindra na to. „Já nemám co odpouštět, vždyť to byly mezi námi z obou stran jenom klackoviny.“

A hleděl své prsty vykrotiti z Lojzových, ten však držel pevně.

„Zvláště mi odpusť tu mou neomalenost při tom předtančení, toho...“

„Nekuše, vid'!“ doložil Jindra sám slovo, které Lojzovi nešlo z úst.

Na matku v hodince své smrti Jindra – hle! – nevzpomněl, bylo k tomu třeba Lojzovy připomínky...

A třebaže Jindra zásadně nevěřil v život posmrtný, přece se mu v tu chvíli nad ním otevřela nesmírná náruč, široká a daleká, jak vesmír teď ve tmách utonulý, připravená sevřítí jej v daném okamžiku a zdvihnouti ho ze zákopu, z tohoto světa tam, kde už není žádných světů vůbec, a ta náruč byla jeho malinké maminky chudinky.

„Toho mně bylo vždycky nejvíc líto,“ šeptal Lojza dále, „věř mi, Jindro, či nevěř. Byl bych si hned tehdáž na místě nafackoval, a když jsem tě dnes ráno po prvé spatřil a poznal, umínil jsem si, že ti to tady musím říci.“

„Tehdáž jsi za to dostal, co ti patřilo,“ řekl Jindra rovněž šeptem, „i mohl jsi se dnes krásně pomstít, zvláště, žes na to dal své čestné slovo.“

„Jindro, kdopak by takhle mluvil, spíš sebe než tebe, přece nejsem lotr. Tos nepoznal, že to bylo všechno pro fórek, před ostatními? Tak mi aspoň stiskni ruku, žes odpustil. Alois Poniklý se ještě nikomu nepokořil a ty by ses toho mohl nabažit. A na mou duši by se to nestalo, kdyby nebylo tak jisto, že z nás obou budou za dvě tři hodiny chladné mrtvoly...“

Jindra si dal říci i stiskl sotva znatelně ruku tesařovic Lojzy, jenom, aby se co nejdříve vyprostil pro sebe a pro svůj čin.

Ale bylo jinak, usmířený Lojza pustil sic jeho ruku, ale vzal ho pod paží.

„Ale ty se třeseš, Jindro... To je horečka všech, kteří to ještě neznají, prapor jde sice také ponejprv do ohně, ale jsme přece už trochu kovanější, ležíme za tím celý týden a už jsme něco viděli. Já ovšem nejsem nováčkem, od čeho bych měl malou stříbrnou. Nejsem v tom ponejprv, třeba jsem jenom fenrych.“

„Myslíš, že se bojím?“ ozval se v Jindrovi bosý udata z Františku proti obutému. „To by ses, Lojzo, mýlil. Však uvidíš, možná za chvíli, jak málo strachu mám.“

Ačkoli věděl, že čím více zadává podnětu, tím více bude řeči, a jemu přece záleželo na tom, aby jí bylo co nejméně.

Což aby se Lojzovi prudkým pohybem vytrhl a hned potom...?

Leč to nepůjde, neboť na jeho paži octla se i druhá Lojzova ruka i byl hněten nyní oběma jeho dlaněmi:

– Ne já, ale ty se bojíš! – pomyslí si Jindra – třebaže máš plná ústa statečných řečí. Přilísal ses, poněvadž je ti úzko.

Lojza zhluboka vzdychl a zašeptal:

„Strach, nestrach, nikomu to nebude nic platno. Není nadšnějšího a boje nedočkavějšího vojska než náš prapor, není muže, který by netoužil než se vyznamenat, třeba za cenu života, ale je to jedno, i kdyby toho nebylo, zítra či vlastně dnes už dopoledne budou u štábu počítat na prstech, kolik jich z celého ‚praporu‘ pluku zůstalo na živu.“

„Jak to, proč je to tak jisté?“

„Kamaráde,“ vece na to Lojza, „myslím, že se při tomhle útoku dostaneme mezi dva ohně, můžeme se mezi ně dostat, když to dopadne špatně, kdyby prapor byl nucen couvnout... Jindro Paváku, nemáš ani tušení, v čem jsme, co nás čeká. Kdyby se například stalo, co jsem řekl, a nepřítel nás obrátil na útěk... Jindro! Hned,

jak vytáhнем paty ze zákopu, obsadí jej Maďaři a už nás domů nikdy nepustí... zrazírujou nás strojnými puškami, kdybychom se o to pokusili..."

„Proboha!“ zasténal Jindra. „A tohle se těm hochům neřekne a takhle budou hnáni na jatky pod záminkou, že jdou národu českému dobýt svatováclavskou korunu. Vpředu nepřítel a vzadu kat, ty to víš, a tys nikomu z nich oči neotevřel, jak to s nimi stojí? Pust' mne, Lojzo!“

„Ale kdepak bych tě pustil, člověče!“ šeptal Lojza usilovně. „Proto jsem tě popad, abych tě držel. Však jsem si myslel, že chceš provést nějakou hloupost. To bys tomu dal, abys jim otvíral oči. Cožpak si myslíš, že tohle hoši sami dobře nevědí? Vždyť by to nebyl nijak první případ. Pamatuj si, první zákopová linie je v téhle moderní válce téměř vždycky už zpředu jaksi ztracena, rupne při každém silnějším návalu nepřítele, proto se obsazují nejzevnější zákopy zpravidla českými a vůbec slovanskými oddíly, aby se vzácnější německý a maďarský živel ušetřil. Ten přichází teprve ve druhém místě na řadu. Je to přece docela správná a moudrá taktika, když nás používají k tomu, abychom vydrželi první oheň či abychom první šli do ohně, neboť je to také věc politické jich úvahy pro dobu poválečnou, abychom my Slované byli na vojně co nejvydatněji vytlučeni.“

„To je strašné!“ vzdychl Jindra.

A zatímco on jezdil na Braník čerpat vodu na okurky a salát, tenthle mělký a lehký Lojza tuhle na frontě dozrál k takovým hlubokým a těžkým závěrům. Jindra pak si domýšlel, bůh ví, jak vysoko stojí nad zkaženým medikem tesařovic...

„Nálada, či jak vy učenci říkáte, mentalita mužstva *tého praporu **tého pěšího pluku,“ šeptal Lojza dále, „je taková, že s největším pohrdáním hledí na možnost maďarských strojních pušek a na zálohu, která pobíjí svou vlastní útočnou linii, ustupuje-li. Prapor dobře ví, že buď dojde nepřátelské pozice, či nedobude, ale nevrátí se

zpět, vždyť padne-li, i tenkrát bude účelu dosaženo, hrdinský čin českého praporu, na jaký se jenom čeká, všaks to slyšel od majora Štaukrengla. Kdo by se pokoušel těm lidem, jak ty říkáš, otevřít oči, sám by je asi velmi rychle zavřel. Nejlepší prostředek seznati smýšlení mužstva, to je polní pošta, co ti lidé psali domů, jde o rozum. Všichni se loučili jako na neshledanou, že jsou před velikým podnikem, na němž stojí čest celého národa, víc prý nemohou tatínkovi psát, nazývají se po husitsku ztracenci – to mají také od Štaukrengla, však prý od nich doma brzy uslyší, jak se dovedli pro *českou*, podškrtnuto, vlast obětovati, dějou se tajemné narážky na rehabilitaci, zkrátka je to pohnutlivé a hrozné zároveň. Jejich morálka jest ideální, jak se tomu říká; jsou výtečně zpracováni, pro tátu Štaukrengla půjdou do ohně, za ním do horoucích pekel. Turci nevěří tak na korán jako ti hoši na každé jeho slovo... umí to s nimi výborně, zatne zuby a vrčí: Ta sakramentská banda německá, maďarská, však my jim ještě ukážeme, co je český voják! S každým promluví... Je to takový typ českého důstojníka rakouské ráže, ostatně se všelicos o něm vypravuje, sám prý se má z něčeho rehabilitovat. Štaukrengl prý není jeho pravé jméno, nýbrž jeho paní, jeho zní prý ryze česky, a kdyby nebylo toho nějakého škraloupu, že by byl dostal Marii Terezii a tak dále a tak dále, mezi důstojníky mluví se i o tom, že prý jeho vlastní syn dezertoval, on že chce se za to obětovat sám. Je jisto, že se ti hoši budou bít jako lvi, zvláště povede-li je táta Štaukrengl sám. V zákopě už je před námi.“

Jindra poslouchal se zatajeným dechem a jeho pevné odhodlání pomalu od něho – odstupovalo.

„Je-li tomu tak,“ šeptal, „potom se musí podnik majorův zdařit a jeho prapor zteče nepřátelskou pozici hravě, se ztrátami snad, ač ne tak velikými, jak ty myslíš.“

„To se všechno teprve uvidí,“ vykládal Lojza dále; „to závisí od toho, je-li nepřátelský zákop před námi vyklizen anebo není. My máme k němu z kopce, a proto je taktickou nevýhodou pro nepřítel“

tele; bude-li jej držet všemi silami, je to znamení, že tam dole, na konci průsmyku, je ještě všechno chatrné a že by po našem úspěchu zde další postup armádního sboru do roviny byl poměrně snadný. Je-li anebo bude-li do rána vyklizen, pak se naskytá druhá otázka, co je za touhle nepřátelskou pozicí dále, není-li tam past. Proto jest účelem našeho výpadu sáhnout nepříteli na zuby, chceme mu je rozbít, ale přijde na to, není-li chrup, na který sáhneme, dosti silný, aby nám ukousl prst. A tímto prstem jsme my, čeští hoši *tého praporu **tého pluku, milej Jindro!“

Lojza si zhluboka oddychl, úsilný a tajený, rychlý, a přesto úryvkovitý šepot velice ho unavil.

– Tohle je tedy Lojza tesařovic z Františku... pomyslně si Jindra a vzpomněl při tom na svůj zkažený preparát sítnicový a pocítil při tom jakési ponížení. On byl výtečný a Lojza zkažený medik, ale co do praktického rozumu, kam se před Lojzou poděl!

Ale nedalo, aby nerýpl vyšším svým poznatkem:

„A což?“ řekl. „Není u celého tohoto českého praporu ani jediného českého inteligenta, aby za takové situace poznal jedině možné východisko z beznadějně situace?“

„A to by bylo?“ opáčil Lojza.

„Přeběhnout k nepříteli,“ dechl Jindra.

„Vidíš, Jindro,“ šeptal Lojza, „to by byl okamžik, kdy bych ti měl podle svého čestného slova kuli vpálit do hlavy. Ale že nejsem takovej, řeknu ti, když už tě mám, kde jsem tě chtěl mít, že aspoň o jednom takovém vím.“

„Ty?!“

„Já nejsem inteligent, já jsem tesař už půldruha roku, co mi starší bratr Ksandr, ten měl zdědit firmu, padl. Ten inteligent, o kterém vím, že to jistě udělá, to jsi ty, Jindro!“

Hle, naskytlo se Jindrovi ještě před tváří smrti překousnouti zrnko pepře z Františku. Kdo takhle může mluvit, ten se nebojí!

„A co ty?!“ tázal se Jindra, aniž co řekl o sobě.

„O mně se to rozumí samo sebou,“ odušil Lojza, „a jak jsem tě zahlíd dnes ráno, věděl jsem, že to provedeme spolu. Jenom jsem tě musel držet, abys neprovedl, odpusť, že to povídám, nějakou pitomost!“

Ted' už nemusel hledat Jindrovu ruku. Ten jeho popadl sám, jeho pravici, a u vědomí strašné nešikovnosti, jaké by se byl jistě dopustil, prudce a na dlouho ji stiskl.

Pustil ji však, když si uvědomil, že zas jednou se mu přihodilo, že se domníval, že měl rozhodnutí o svém osudu ve svých vlastních rukou, ale že mu zas vymknuto a cizím vlivem jinak určeno.

V tomto utkání obou starých soků bylo vítězství Lojzovo co nejdokonalejší a bylo navždy po – sočení. Leč to pomyšlení potom už nekalilo mysl Jindrovu, ba naopak zvýšilo slavný okamžik společné úmluvy o činu, jež sám označil jakožto jedině možné východisko.

Oba mlčeli.

Až se tu před nimi v čiré tmě ozvalo jemně cvaknutí, jako kdyby si někdo stříhal nehty. A zase a zas.

„Co to?“ tázal se Jindra svého zkušenějšího kamaráda.

„To se prostřihujou v našich překážkách výpadní branky,“ ujal se Lojza zase slova. „V půl hodině, nejdéle v hodině začne mela... Abys tedy věděl, jak a co. Podnikáme *výzvědný* útok, hlavní podmínkou zdaru je při tom všem všemožné náhlé a naprosto netušené přepadnutí nepřítele. Proto odpadla tak zvaná dělostřelecká příprava, která obvykle rozbíjí nepřátelské překážky. To obstarají podkopy sapérů, kteří zřídili štoly, jdoucí až k samým zákopům naproti. Po jich účinku vyrazí útočné hlídky a ty už jsou ve svých děrách, až pak ty vykonají své dílo, přejde celý prapor k útoku. Ty se, Jindro, drž jenom mě a nezhebnem-li oba dva, aspoň jeden z nás dostane se na druhou stranu... Myslím však, že oba zůstaneme na této, vlastně mezi oběma... uprostřed na poli cti...“

A Lojza zaskřípal zuby.

„Bude mě to dost mrzet – chci říct – mrzelo by mne to dost,“ a Lojza měl dosti chladu, aby se zasmál tomuto tak podmíněnému mrzení, „ne tak kvůli tomu, že si mutina vypláče, co jí z očí zbylo po Ksandrovi... taky kvůli tomu... ale hlavně proto, že vím tak leccos a moc, co by se mohlo těm setsakramenskejím padouchům tam za námi po čertech špatně vyplatit...“

Umlkl.

„Lojzo!“ zašeptal Jindra.

„No!?“

„Tak se mi zdá, že ne ty mě, ale já tebe bych měl odprošovat.“

„Ale nech si to, Jindro! Teď už na tom docela nic nezáleží. Vždyť už jsme si, co jsme si. A teď už ani slova, musíme oba dva notně špicovat.“

„Jen ještě jedno, Lojzo!“

„?“

„Na shledanou na tomto či na onom světě!“

„Hm!“ udělal Lojza už docela nahlas.

Vskutku už nepromluvili slova a také jim k tomu ani nezbývalo mnoho času.

Poslední vojáci vylezli z krytů do zákopu, také oddělení Lojzovo, bylo nyní i v tom zákoutí husto, a všechn další styk mezi obnovenými kamarády vyloučen.

V ohbí zákopu, ani ne dalekém, rozžehla se na okamžik kapesní žárovka, Jindra domníval se, že zahlédl bílé kníry sklánějící se nad náramkem s hodinkami.

– Mutina!

Tento chlapácký výraz osuhlíků z Františku, kterýmž zalhávají jeden před druhým něhu k matce, nyní po dlouhých letech zase zaslechnutý, způsobil, že srdce jeho ucítilo v náprsní kapse ukrytou podobiznu útlé ženy, umučené proto, že mu dala život.

Ač Jindra povznesl obrázek až k samým očím, nerozeznal na něm ani jeho světlejší okraje, a tak se stalo, že už Jindra rysy své matky

neviděl. Ale stará fotografie posloužila mu aspoň za škapulíř, před pochodem na smrt vroucně ji políbil.

Hemživé šplouchání v písčitém blátě zákopu minulo, i zavládlo naprosté nehnutí.

Zasvitla zas nad hodinkami majora Štankrengla žárovka a v minutě potom ještě jednou naposled. Hned poté pronesl velitel hlasité slovo, a vzápětí zasyčela a do výše vysršela žlutá raketa.

Jeden – dva – tři – a na signál ten zaburácelo v rychlém sledu za sebou několikere dunivé zahřmění v celé šíři průsmyku tam dole, osmerá vzteklá nadávka z průliny horám, jichž úbočí ji rachotivě vrátila.

To už stál velitel nad zákopem, počítaje zášlehy do husté mlhy se probíjející, nescházel ani jediný, útočným hlídkám štolami napřed vyslaným dařilo se vyhoditi nepřátelské překážky bez mezery.

Jindru popadl děs kreatur před blížícím se nebezpečím smrti, zvláště drtivý, nutno-li ke všemu vyběhnouti mu vstříc, a mráz přešel mu po kyčlích až ke kolenům. Pohlédl stranou po Lojzotvi, s nímž se před chvílí ještě předstihoval v zapírání nejživočišnějšího všech lidských hnutí, ale neviděl víc, leč že úsvit pokročil tak daleko, že lze rozeznati obrysy černých postav. Ohlušující porůzný, ale hustý praskot – ruční granáty, vržené útočnými hlídkami do nepřátelského zákopu, explodovaly – vrátil mu vědomí už bez mrazení, herda mezi lopatky, nevědomo od koho, pomohla mu výpadným náspem do branky mezi překážkami, za nimiž vyrojený prapor se rozvinul a Jindra s ním hned pádil kolem hadru-mrtvoly na drátu pnící, a kolem zcepenělého, mokrého, jako ke šhubání opářeného havrana, dále za řevu všeho vojska, jež si uvědomil teprve, až se sám přistihl při tom, že také a ze všech sil řve, aniž věděl, kdy začal. Ztratil úplně všechnu sebevládu, pozbyl naprosto svého individua, a neznaje jiného chtiče než chovati se navlas tak jako ostatní, stal se částicí celku, který v nejdoslovnějším uskutečnění nevydaného hesla: „všichni za jeden muž“ stal se jediným

mužem-obrem, řítícím se vpřed za řevu, silou svou vzteklého, výší svou úzkostného.

I stalo se, že tento obr-muž klopýtl, kobrtнув tak, že se ještě jen tak tak vzchopil, aniž upadl. Ale bývalo by mu bylo lépe, kdyby byl zůstal ležet, nebyl by letěl dál do své vlastní záhuby, setrvalou prudkostí, kterou nebyl s to náhle zastaviti, ačkoli se vůdčí duše tohoto obra, velitel jeho, o to marně pokusil. Bylo přespříliš elánu, jež Štaukrengl ve svých hoších vzbudil...

Útočné hlídky totiž, vyplýtvavše své ruční granáty do zákopu, shledaly, že je prázdný, ale prapor tak rychle řítil se vpřed, že zákop v překotném postupu znamenal jenom vlnu pomíjivého zpomalení, a touto překážkou zuřivost jeho šílenství se jenom stupňovala.

Vzchopiv se letěl dál.

Tito střelci sami se stali střelou, nemohoucí za energii, jakou je hnána v neodolatelný před, prapor pozbyl smyslů.

Snad jediný Jindra viděl lokty majora Štaukrengla, z vysoka vztekle bušící do prsou vojáků vlevo i vpravo, aby je zastavil, černý kruh jeho úst pod bílými kníry do nesmírného „O“ rozjevený, jeho třeštící oči, ale jeho synové neznali už svého tátu. Zmizel jako kůl, který chtěl zadržeti lavinu.

Ukázal se mocnější komando: „život nebo smrt“ nabylo nej-svrchovanější platnosti.

Ve vzdálenosti asi padesáti kroků před útočícím praporem náhle vznítila se bílá mlha ranní krátkými, rychle za sebou a vedle sebe se opakujícími plamínky, i ozvalo se rokotání strojních pušek.

Něco vydatnějšího než lokty Štaukrenglovy začalo vrážeti do prsou jeho dětí, a které zasaženo, zastaveno spolehlivě, žádná zbraň neznázorňuje kosení smrti lépe jako strojní puška.

Ale položilo se jen několik hrstí živých klasů, strojní pušky umlčeny v té chvíli vzteklým návaem našich, kteří zavyli naposled a umlkli v boji muže proti muži, v němž se už jenom chroptí.

Nejvíce rozběsnilo je, že tenhle tak ohnivě útočný nepřítel, přes svou taktiku útoku nevydržeti, tentokráte se postavil právě *tému praporu **tého pěšího pluku. V tom byla pohrda i výzva a věru, že se to nepříteli špatně vyplatilo. Náhlá proměna zákopové války v zápas otevřeného terénu z pušky učinila kyj a krom pažby ještě jenom nůž se uplatnil. Ten byl jediným sic, ale zpravidla smrtícím drápem kočky, kterou napodobili drobní, ale svižní alpini skokem po hrdle vyššího protivníka, nahrazující svůj krátký vzrůst, nepředěšla-li je jeho pažba, rozbíjející lebku jako vaječnou skořápku strašným zvukem žďuchnutí. Do hekotu těžce zápasících a chropotu už dozapasivších zvonily prázdné polní láhve a kovové pochvy bodáků.

Výsledek pilné práce obou utkaných stran vůčihledě vzrůstal, kupy padlých a raněných měnily se ve dva valy.

Vedení vřavy převzal však v té chvíli praskot ručních granátů, házených přes hlavy bojujících v ústrety útočícího praporu, jenž kvapem dobíhal v sevřených teď řadách k oběma záhonům těl v krvi se dávících.

To byla také chvíle, která rozhodla o Jindrovi a Lojzovi.

Ačkoli běželi oba v nejtěsnějším sousedství, přece jeden o druhém nevěděli. Teprve, když voják před Jindrou běžící, začal letěti střemhlav s rukama vpřed, mrskaje přespříliš nohama, poznal Jindra, že ten hřbet, každým skokem víc a více se schylující, jest Lojzův.

Uhodil, podskočil, zachytil klesajícího a jeho s hrůzou tázavý pohled.

„Neopust!“ zablekotal Lojza, ale hrkot krve na jeho rtech zabránil dalšímu jeho slovu, Lojza náhle zatížil lokty Jindrovy celou svojí vahou a jeho oči se obestřely. Jindra podsunul pod něj svůj hřbet jako mlavec pod nakloněný pytel a nabral ho na záda, i ucítil na lopatce horký proud kamarádovy krve.

Přeběhne takto s ním k nepříteli, splní společnou úmluvu!

Sotva však udělal s břemenem tři kroky, otevřela se po jeho pravé straně výheň bílého ohně. Jindra se po ní ohlédl, oheň sežehl mu

tvář, zčernal, Jindra ucítil ještě, že byl vyzdvižen do výše a že jím mrštěno o zem. Lojza přeletěl mu přes hlavu. V zalehlých uších mu potměšile mňouklo a Jindra mladší pozbyl vědomí.

V tu chvíli spadla první řada nepřítelů jako opona strhaná na hromadu útokem našich a za ní ukázaly se řady nepřátelských záloh se skloněným bodákem v tanečním kroku alpinů, ženoucí vpřed, jako na cvičišti ve tetarém stylu – přesila několikanásobná.

Potom padali lidé *ého praporu **ho pěšího pluku nikoli už na tvář, ale naznak, jsouce odbíjeni, aniž couvali, a když, tedy pozpátku.

Tak byli vrženi i do zákopu, jež vytáhli dobýti, přestupující po druhé tuto překážku, teď směrem zpětným. Těch, jimž se to podařilo, bylo sotva čtvrtina noční výpravy, ti pak už prchali, jako prchá čtvrtina praporu před divizí, k níž se přidal veliký Pan, tím mocnější, čím silnější jest zástup, jež vede.

Ale ještě jednou obrátila se troska praporu proti nepříteli, když se octla vůči druhému ohni, o němž Poniklý dnes v noci mluvil – a když začaly do ní páliť c. a k. strojní pušky maďarské, ale učinila tak jenom, aby naběhla na nepřátelské bodáky útoku, který v roje se rozvinul, spíš než jeho masu zahlédli Maďaři.

Ti podceňovali do toho momentu nebezpečí svého postavení a ocenili je teprve, když bylo pozdě. Otevřený zákop byl ztečen a vyčištěn, dříve než mohli pomysliť na útek.

Lest nepřítelova zdařila se úplně, jeho zálohy, nahromaděné za první jeho linií *obětovanou* – a jí maskovány, svůj úkol provedly dokonale, podporovány mlhou, kterou nesly před sebou jako pohyblivou stěnu, až na konci stoupajících hor roztrhala se na cáry.

Poslední z nich spěšně střely své vlečky přes kupy mrtvol, ležící v rakouském předpolí, aby je ukázaly vyšlému slunci.

Zabělal se na jedné z nich mohutný knír majorův, pokud pro krev mohl; tou zpečetil své falešné svědectví.

Ze Štaukrenglových hochů nescházel mezi nimi ani jediný, plukovní štáb neměl zapotřebí vůbec počítati zbytek svého *tého praporu,

neměl ani času k tomu, ještě před polednem octl se už na kvapném ústupu, nápor nepřátelský obsadil všechny tři úseky zákopové a ztráty jeho trojnásobně mu zaplatil svým rozdrčeným čelem císař a královský armádní sbor.

Ovšemžte nepřítel vydal svůj úspěch ve třech dnech, couvnuv bez boje, ale zcela dosáhl svého strategického cíle, jeho oddíly rdousící se v hrdle průsmyku s drahocenným obozem a těžkou dělostřelbou, vyklidily vše do roviny bezzávadně.

II. Pětina duše...

Pravdu své věty, hájené tenkrát na koupališti „Opálky“ proti otci, že totiž lidská duše není sama bytostí, nýbrž pouhou funkcí bytosti čili organismu, nikdy nepocítil Jindřich Pavák tak zřejmě, jako když sám pozbyl pětiny své, takto řečené duše čili přesněji myšleno pětiny z jejích funkčních podmínek, jedno z jejích opravdových čidel, takže co do vnímání byla omezena na čtyři zbylé pětiny.

Když ve svém úsudku, jehož bylo možno dosíci teprve pozvolným uklidněním mysli, dospěl tak daleko, bylo už vlastně vyhráno; to už dobyl svého heroického vítězství, jaké už jen stále upevňoval i zajišťoval, vítězství nad zoufalstvím, s nímž dosud zápasil tak říkajíc v americkém souboji – to jest ve tmě své – slepoty.

Z počátku bylo zoufalství tak veliké jako tma sama.

Tma slepých je docela jiná než sebenaprostší tma vidomých, nejen proto, že nebude mít nikdy konce, ale také proto, že v ní – ničehož nic není. Vidomý i v nejtmaější noci, i když okna jsou neprodyšně zastřena, má k věcem kolem sebe ten vztah, že je zas uvidí, jakmile svitne, ale Jindra, když nahnátl srst své ložní pokrývky, věděl, že se nikdy nepřesvědčí, je-li zelená, či jaká jiná, v jeho tmě jí nebylo – nebylo v ní naprosto ničeho.

Od narození slepý, dokonale slepý, tmu nezná, poněvadž mu schází k tomu záporu světla zkušenost kladu – to jest světla. Je to tragická výhoda oslepnuvších, že černá fikce, která jim zbyla, co nejméně shoduje se s dojmem tmy.

Ovšemže Jindra nahnátl přes obvaz jeden oční důlek zhola prázdný a leda vatou vyplněný, a druhý levý ještě plný, ale věděl dobře, že obě jeho oči jsou stejně dokonale zničeny. Hrubozrný

písek výbuchem miny z pravé strany vržený vyklinul mu pravé oko hladce, ale i levé zbortil tak, že ani to k praktické potřebě nebude, jak by se byl Pavák sám vyslovil objektivně o nějakém jiném pacientu, kdyby k němu přišel v takovém stavu.

Objektivně soudit a myslet – to bylo vše, to byla jediná jeho možná záchrana před bezedným hořem. Z téže příčiny odhodlal se viděti budoucí tmu svého života raději černější, než snad doopravdy bude, aby předešel zklamání, ničil naději spíše, než aby si ji nechal zhroustiti.

Jakási ta, ale vždy, to jest i v nejlepším případě ubohá naděje v ten zbytek levého oka by sice byla, ale i kdyby ji skutečnost opodstatnila, bude to pořád pěšky jako za vozem!

Mikroskopovat ani tím zbylým okem už nikdy nebude!

Hned jak po prvé zavadil o tuto myšlenku, rozlehl se jeho nitrem řev, nikdy tu neslýchaný; bylo to ono ohromné zoufalství, s nímž se pak ve tmách křížkoval a jež se mu potom po celonočním boji podařilo svázati, spoutati a uvrci do propasti kdesi na dně tem.

Tam zaskučela vždycky, kdykoli se mu tato myšlenka zas vynořila, a dralo se ven k novému zápasu, i bylo zapotřebí náporem všech sil propast zas zabedniti a vyčkati, až jeho vytí samo od sebe přestane, neboť vnitřní sluch ucpati nelze.

Bylo mu líto tohoto zoufalství, neboť ono jen proto tak hrozně trpělo, že ho nesmírně milovalo, ale Jindra otravoval je rozumem:

– Všechno marno! – říkal mu – kolik takových očí, s rohovkami a zornicemi, písečným výbuchem zničenými, jsme viděli jenom v peštském lazaretě!

– Okulista bez očí! – ječelo zoufalství ve své propasti – to není pouhá náhoda, to je rafinovaný útok osudu, který si vždycky vymýšlí nejzlotřilejší výsměšek a na důkaz, že není slepý, sám tě oslepil!

Jindra dobře věděl, proč se osud tak na něm vymstil. Stalo se to proto, že máje jej jednou v rukou, sám si jej neopanoval.

Propásl okamžik vhodný k tomu, v zákopě před vytrhnutím k útoku. Když se už rozhodl vzkřiknouti na vojáky, aby nevěřili,

měl tak učiniti, a kdyby byl býval za to na místě skolen, zdaž by mu nebylo lépe než takto?

Ostatně – vyjítí ze zmařeného svého života – tento poslední prostředek mu vždycky zbude, ač i nahmatati bránu z tohoto světa je slepci těžko...

Jindrovi ulevovalo zatím, když si nyní zevrubně uvědomoval postup, kterým ke všemu došlo.

Kdyby byl ve vřavě mely, před utkáním muže proti muži, skočil bez otálení a se zdviženýma rukama vpřed, byl by se dostal do zajetí pravděpodobně bez pohromy; jistě aspoň bez takovéto pohromy! Mina by byla vybuchla kdesi za jeho zády.

Ale zdržel se s Lojzou Poniklým!

Něco silnějšího než úmluva o společném přeběhnutí k nepříteli to způsobila, že nepamatoval především a jenom na sebe.

Byla to něha předtím podvědomá a setkáním na bojišti náhle vytrysklá něha k Lojzovi, nepříteli od jeho dětských botek a Jindrových bosých nohou milovanému, touha nešťastného a rozdrbaného dítěte proletářského po kamarádství s uličníkem téže ráže, ale vzpupného dítěte bohatých rodičů, silná přichylnost odměňovaná pohrdou a urážkou, potíraná, ale vzrůstající nesčetnými rvačkami, v nichž zhrzený tím lítěji bije, čím větší je jeho lítost, něha, maskovaná nakonec nenávistí, jaká může vésti – ano – i k smrtelným konfliktům.

Ale když se potom stane a zvláště dojde-li k tomu před tváří smrti, že takový hrdopych změkne a tak změkne, že sám odprosí, tu v srdci zhrzeného, který se po celý svůj dosavadní život bál míti přítele, ač po něm neustále toužil, udá se zázrak proměny, nad jakým sám užasne.

Vzkřikl za ním Lojza doopravdy: „Nenech mne tady!“, či poznal Jindra, co se s kamarádem stalo, teprve až se mu s krvavými ústy potácel mezi rukama, na to se Jindra už dobře nepamatuje, ale to ví určitě, že je nejmocnější sugesce k jeho činu, ač trvala sotva tisícinu

vteřiny, byla vzpomínka na lyžařskou událost obou malířů z vypravování dr. Černého, zachoval se k Lojzovi jako Fábr ke Kášovi.

Co se asi stalo s nebohým Poniklým, jehož teplá krev Jindrovi promočila na zádech blůzu? Zůstal ležet mrtev, či ho raněného Vlaši také sebrali a odvázejí týmž vlakem jako Jindru, neznámo kam?

Všechny tyto vzpomínky a úvahy vydržel Jindra mladší jakž takž, třebaže věděl, že se nikdy nevypořádá se ztrátou milované vědy pro celý další život, ač bude-li jaký, ale byla ještě jiná vzpomínka, při kteréž proklínal tak zvanou svobodnou vůli, že nemůže rozkázat nemysleti na určitý předmět, a čím pevněji si člověk umiňuje nemysleti, tím urputněji zmocňuje se dravý vetřelec celé mysli, a to výhradně!

Byla to vezdejší Jindrova milenka Jiřina!

Když ta vešla do jeho tmy, všecka záříc sluncem léta právě minulého a zřetelná až po světlé místočko na líci, jež se ani nejprudšímu jejímu ruměnci nikdy nepodařilo zaplaviti, vzdychl z hluboké lásky své, ale při tom slyšel zapraskání kotníků na rukou, hořem sepjatých.

Byl by snad ještě poklekl v prosbě, aby aspoň tento doušek byl mu odňat. Ale hned přísál se co nejžiznivěji k obrubě číše.

S věrností diapozitivů, nejdokonalejším strojem promítaných, předváděl mu vnitřní jeho vid, jenž bývá štěstím i kletbou oslepuvších, všechny scenerie s Jiřinou zažité s nejpřesnější virtuozitou a bleskurychlou ochotou. Téměř zřetelněji než kdysi ve skutečnosti viděl její půvab, tak bezděčně naivně prozrazený při prvním setkání v Opálce, stručné bodnutí jejích zraků po něm, když pronesla své extempore o stigmatěch mužské inferiority ženám, její slzu roztrysklou skořicovým závojem, její modře smaltované oči, tak výsměšně veliké pod volným šátkem, v němž stála na lávce nad vodou při první jeho zahradní návštěvě v Braníku, ach její výmluvné oči, když umlkl melos jejího aeolského hlasu, schopné němého výrazu teskné otázky, vroucího přisvědčení, plápolavého zanícení, žáru žádosti a stoudného zmatku, ve kterém na ruměnci líce shořel safír jejích zřítelnic, dlouhořasými víčky přiklopený!

To vše ukázalo se Jindrovi v barvách ohnivě duhového vidma, i štěrbiny staré hrušně v Jiřinině zahradě, jimiž zešeřelé nebe prolédalo, mu teď jiskřily, mozek jeho reprodukoval i nepravdy, takže oheň vorařů byl požárem, od něhož i řeka chytla, když se vracel do náruče Jiřininy a když s ní klesl na pažit pod keřem kozílistu, ohromný výkřik „Jíro!“ tak otřásl nocí, že se proměnila v sálající den a Jindra z usínání procitl.

Probudila ho pekelná bolest v očních důlcích, zprudka se posadil, ale rána čelem o strop vagonu, pod nímž ležel, poučila jej o tom, kde a co je s ním...

Klesl zpět na nosítka a v nezměrném hoři, jaké dosud ze svého neštěstí nepoznal.

Zažil žal, který bývá nejcitelnější metlou nevidomých, dosud na slepotu neuvyklých, když náhle procitnou a chtějí se podívat, noc-li, či den...

A potom začal jeho zápas se zoufalstvím zase znova.

Takovou tedy trýzeň vezl s sebou Jindra mladší z bojiště, z něhož byl sebrán za hlubokého bezvědomí svého. Sklizeň raněných, kterou nepřítel z té žatvy odvážel, byla veliká, útok českého praporu, který ovšem nadobro potřen, odrazil s nesmírnými vlastními ztrátami, zvláště na raněných, nářky a kletby, jež se vrývaly do nekonečného a lhostejného hukotu nemocničního vlaku italského, byly téměř výhradně vlašské, českého slova Jindra neslyšel, Štaukrenglovi hoši zůstali všichni na místě, patrně.

Lokomotiva, táhnoucí toto peklo na kolech, se smála bezdyšným chichotem, druhá, která ohromný vlak tlačila, odpovídala jí týmž potměšilým šuškotem, obě byly dcery téže hmoty, jež počala z lidského génia, který už prehistoricky počal hmotu znásilňovati a od té chvíle, když se mu to po prvé podařilo s kovy, zahájil historii. Tato válka není vlastně ničím jiným než vyvrcholením té lidské metalurgie, toho zápasu kovů s pokolením lidským, jich mstou za věkovitá utrpení ohněm a jich vítězstvím, že si dokonalejšího nelze

ani představití. Spiknutí kovových otroků proti synům Kainovým, Ábelovým trvalo věky a bylo k úspěchu zabezpečeno, jakmile se ruda železná dorozuměla s kamenným uhlím a se zlatem, kteréž od tud hrálo svou úlohu pravého a jediného zázračícího boha lidí, dále s rafinovaností, proti jaké největší prohnanost lidská jest pouhým mrzáctvím. Zlato, železo a uhlí daly světu nejstrašnější nestvůru všech dob, která bude mezníkem čtvrté z velikých dějinných epoch, tak jako objev střelného prachu stal se mezníkem třetí z nich. A Leviathanem tímto jest těžký průmysl v tolika představitelích, kolik je velikých národů, a proto nesměl žádný z nich scházeti v této světové válce, která není ničím jiným než bojem všech proti jednomu z nich, onomu, jehož těžký průmysl stal se nejtěžším zločinem a v šíleném závodění o to, kterému z národů podaří se vyrvati z útrob země největší množství železa k apriornímu zločinnému cíli, to jest k válce, stal se šampionem. Tímto hromaděním mužů vražedného kovu ve všech formách k tomu cíli s největším úsilím rozumu lidského sestrojených, vzrůstala energie hmoty ku mstě nad lidstvem tak dlouho, až hmota přestala býti lidstvem ovladatelnou a začala jednati sama tak, jako by ona nabyla duše a všechno pokolení lidské vlastně bylo zmechanizováním duše pozbylo. Může být pádnějšího důkazu o skutečné nadvládě a tyranii kovu nad člověkem, že čím více v této válce vyplývá kovu na zabíjení člověka, tím horečnatěji musí člověk mezery svého válečného materiálu nahrazovati výrobou válečně-technického průmyslu tak zvýšenou, že se o takových možnostech žádnému národnímu hospodáři ani ve snu nezdálo? A nadvláda ta jest tak absolutní, že ani národ, jenž vidí, ano musí dnes už nevyhnutelně viděti, že válka najisto skončí jeho porážkou, nemůže ustati v přesvědčení, že kdyby to doznal nabídkou míru, dopadne proň mír co nejbídněji, ačkoli jeho myslitelům musí býti nade vše jasno, že čím déle za takových okolností válku povede, tím dokonalejší bude jeho porážka v této vraždě všemi na všech provozované, z níž se ani vítězové nikdy dokonale nevzpamatují

a která může se státi ve svých důsledcích záhubou všeho bílého plemene. Žádná z válčících mocí nemůže a nesmí ustát v boji, dokud záhuba nebude dovršena, tak zní zákon kovů, k nimž přidaly se všechny ostatní prvky, zákon, jehož exekutiva přenesena na výkvět mužů všech národů tak, že každý z těchto mužů předurčen buď za kata, anebo za odsouzence, a popravy jednotlivců na jednotlivcích a davů na davech tak dlouho neodvratně budou pokračovati, dokud nebude učiněno zadost odplatě na kulturním lidstvu za největší jeho vinu, za *zneužití* technické kultury, již stvořilo. Tak daleko to došlo s člověkem, jenž nad zvířetem vyniká vědomím jáství, svým intelektem, nad jeho pouhým instinktem a schopností vyrobiti si nástroje a konečně stroje...

Tomu se šuškově chechtaly lokomotivy nemocničního vlaku, jedna napřed a druhá vzadu, neboť i ony byly tvory téže technické kultury...

Jindra prudce se pohnul, lekaje se svých fantastických představ, neboť co mohl ve svém položení nejméně potřebovati, tot' – *horečka!*

Ta byla by příznakem největšího nebezpečí, nikoli smrti, ale něčeho ještě horšího, sympatického onemocnění druhého optického nervu, a tím i ztráty toho zbytku schopnosti viděti, pokud a zdali nějaká ještě zachována druhému, pravděpodobně těžce a snad velmi těžce raněnému oku. Jako odborník věděl, že nebyly-li velmi pečlivě vystříhány všechny zbytky oka vyklinulého, že ohroženo i druhé, i kdyby bylo zachováno naprosto netknuto.

Byl v tom ohledu ošetřen hned na samém obvazišti a s veškerými podmínkami obezřetnosti? Či byl tento zákrok odložen až do lazaretu? Nebyl s to, aby to posoudil, neboť vědomí nabyt teprve ve vlaku.

Tato myšlenka posedla jej nyní výhradně a stala se mučivější než všechna ostatní muka Jindry mladšího, vzrůstající nyní valem, jak bývá druhého dne po prvním obvazu.

Celé dva dny a noci trvala tato jízda za svízelů, jež Jindra napřed vyvzdychal a potom už jenom vysténal.

Když vlak nemocniční opustil hlavní trať, kterou bylo nutno věnovati výhradně účelům strategickým, připlížil se konečně na stanici svého určení, což Jindra poznal jedině v ruchu provázejícího vyklizování vagonů.

Také jeho nosítka byla z přístropní police vysunuta a vystrčena oknem, naložena do povozu s onou expeditivní bezohledností, která nezná než počet mužů a nejkratší dobu, jejímž průběhem je nutno počet tento vyříditi.

Všechno znamenal Jindra pouze sluchem, závaný vzduchu a nárazy nosítek. Když znovu vyzdvížena a postavena, patrně už na dvoře lazaretu, rozhodl se Jindra, že se posadí, změna polohy, které bránil strop vagonu více než osmačtyřicet hodin, ale kdyby byl ještě ležel ve vlaku, už by se nebyl udeřil do hlavy, neměl už sil, aby se tak vysoko pozdvihl. Patrně byl ještě i jinak pochroumán na celé hybné číkové soustavě.

Klesl bezvládně zpět, i aby také jako ostatní něco křičel, tedy zavolal:

„Lojzo... Poniklý?“

Ale nikdo se neozýval.

Lojza byl nepochybně sta kilometru daleko, 48 hodin jízdy, příliš daleko, aby mohl slyšeti, a krom toho měl na sobě metr či půl druhu hlíny, podle toho, jak hluboko italští hrobaři pochovávají...

Nebylo-li by mu lépe, aby ležel s ním v jedné šachtě než tady na nosítkách?

Konečně vzali také Jindru, odnesli do špitálu a uložili.

Ku převazu jeho očí došlo hned druhého dne, jakmile inspekčnímu lékaři vyslovil své podezření i obavy. Domluviti se bylo nyní snáze, neboť všichni zajatí z této strany odevzdávání byli americké misi Červeného kříže a tu teprve dověděl se, až kam byl zavezen. Bylo to jihofrancouzské průmyslové město a lazaret umístěn v opuštěné tkalcovně hedvábí.

Pověst o osleplém zajatci, prostém sanitním vojáku, který mluví anglicky jako rozený Velkobrit, roznesla se ihned po celém lazaretu i vzbudila Jindrovi veliký zájem a výměna obvazu na jeho očích byla událostí, ba dokonce i senzací, jdoucí daleko za práh síně, kde Jindra ležel.

Zpráva donesla se i k sluchu vrchní sestry, která v lazaretech mise vykonávala úřad inspektorky ošetřovatelek. Sluch dokonce zbystrila, když jí sděleno, že nešťastník je Čech!

Nesetkala prý se ve svém životě dosud nikdy s ukázkou tohoto zajímavého nárůdku, jenž přinutil na sklonku války celý svět k mimořádně řádné pozornosti, tím úžasnější, že svět nevěděl téměř nic o jeho existenci, i byla na toho nešťastníka velmi zvědavá.

Jindra sám rozhodnou chvíli, která jej měla už definitivně poučiti, jak dopadne další jeho život a bude-li státi vůbec za to, aby byl nadále zde, očekával s onou pesimistickou rezignací, jakou si navykl pro všechny případy těžkých životních pochyb; raději očekával co nejhorší výsledek, aby nebyl zklamán.

Byl po bezesné noci odhodlán přijati vše nezměnitelné s největší pokorou, kteráž sice není v trojici božských ctností, ale když selžou, vyváží každou z nich zvlášť a všechny tři dohromady.

Dopadlo to ovšem tak zle, že to mělo k označení „co nejhůře“ nekonečně blízko, ale to Jindra věděl napřed...

Nikdy nevzal jména božího nadarmo a nepodařilo se mu to ani tentokráte.

Chtěl říci: „Bud' bohu chvála, že to aspoň takové!“, ale bylo to takové, že mu rty zkameněly.

Byl to především v husté šeré tmě trojmo rozeklaný sloup světla, nahoře v jedno styčný, a za ten okamžik, který vydržel, Jindra poznal, že jeho zřídlo jest asi končítý pruh sluneční záře vniklý do zatemnělého pokoje odstálou záclonou, a jeho autodiagnóza byla ihned hotova.

Na její potvrzení překonal ještě na polovteřinu bodavý světlobol a ještě jednou otevřel oko a vtom tál v ně ze strany tak mocný a modře sršivě přihrocený šíp světla, že Jindra ustal. Nadbytkem mu ještě šlehl kolem hlavy, už neuvažoval o jeho původu.

Hlava mu klesla zpět i zůstal bez hnutí.

Zachované jeho oko, až se úplně zhojí a jeho štítivost světla úplně pomine, bude přístupno jen silným světelným dojmům bez obrysu, bez perspektivy, toť vše.

Nenacházeje ve svém nitru ani nejmenší stopy po pokoře, do zásoby našetřené, oddal se svému osudu po červímu, ovšem jako lidský červ, který se přechoasto svíjí, aniž to kdo na něm vidí.

Ovšemže slyšel vysoký ženský výkřik, který v té chvíli proťal vzduch, a snad také slyšel vzrušení, které potom nastalo, ale to, co se kolem něho dalo, bylo mu tak nekonečně lhostejno, že toho ani neznamenal.

Byl by snad slyšel i pád velmi velikého a těžkého těla, kdyby dvě nebo tři náruče nebyly zachytily vrchní sestru, která křiknuvši zapotácela se a málem by byla klesla.

Ona, která viděla tolik hrůzy, ve všech nejmožnějších maskách, jakými jen za této války z mužských lící vyzřela, pohledu na rozvázané oči Jindrový nesnesla.

A přece – všichni to pozorovali – se ho jaksi ani nabažit nemohla, aby si ho řádně prohlédla, dokonce i vstala a obešla si ho dokola, stanula a strnula jako socha, a když chtěla vykročiti, pouto jejího strnutí ji skácelo.

Musili ji vynésti.

„Odvalu,“ pravil lékař nakláněje se nad Jindrou.

Odvalu jest ovšem ctnost ještě vznešenější než pokora, ale jsou případy, ve kterých je zbytečná, anebo aspoň lhostejná, případy, jež i při největší odvaze každé vítězství už zředu vylučují i ono nad sebou samým.

Míní-li však Jindrův americký kolega odvahu k bolestem, jež přinese bezprostředně nastávající ošetření obou jeho ran, shledá, že jeho vlídná domluva byla teprve naprosto zbytečná.

Je-li duševní utrpení dosti mocno, vydá víc než sebesilnější dávka kokainu a Jindra v této anestezii vydržel všechny tělesné útrapy bez jediného zasyknutí, a to vždycky, kolikrát to bylo v potomních dnech ještě nutno, načež nastalo léčení lékem, který sice antické lékařské pravidlo o železe a ohni neuvádí, ač jediné zbývá, když ani železo, ani oheň nepomohly – *čas*, jenž prý vše hojí, nezakročí-li dříve smrt.

Když se octl v tomto stadiu, to už chodil, jeho nervový šok ukázal se našťestí lehkým.

Zvyk je vždycky věc náramně prožlукlá, i když nutno léčit se z *něho*, i když je nezbytno léčit se *jím* – Jindrův to případ. Odvykání jako léčba provozuje se v lékařství jenom velmi zvolným odnímáním zvyků, zmenšováním, dozí; to nebyl Jindrův případ, jemu zvyk viděti, ovšemže zvyk zdravý, byl odňat tak náhle, že mu zbyla jenom žalostně nepatrná dávka, která bude vlastně nejkrušnější překážkou při nezbytně nutném zvykání jeho – na slepotu.

Nezbytně nutném, jež dlužno s největším úsilím podniknouti, nemá-li Jindra, když už úplné vítězství jest vyloučeno, prohráti všechno, co ještě zbývá – jasnotu ducha.

Pozbýti té – přijde – *melancholie* – a když o tu ve svých nejkrušnějších trudech zavadil, tu Jindra rychle se vzchopil, a vztyčiv ruce vpřed, oním slavnostním gestem nevidomých na počátku slepoty, jímž jako by neústupnou tmou zažehnávali, bral se kupředu, kamkoli, kde jen nenahmátne překážku, neboť nepropustnost pevných skupenství jest fyzická vlastnost, kterou teprve slepota jak náleží uvede ad oculos – jeden z jeho tehdejších nápadů, jichž trpkost mu ulevovala.

Tu však setkaly se jeho prsty s měkkými dlaněmi, na svou plnost nápadně chladnými, což bylo Jindrovi tím příjemnější, že by byl

asi nyní teplé ženské dlaně nesnesl. Příliš by mu byly připomínaly branickou zahradu.

Byly to ruce jeho nynější ošetřovatelky, kterýžto úkol převzala s obětavostí všeobecně uznávanou vrchní sestra sama.

Matka Jindrova mívala také chladné ruce a ještě i jinak mu připomínala matku.

Svým šeptem...

Nepromluvila jediného hlasitého slova, zajisté že nikoli z nedostatku hlasu jako matka, ozvat' se jí leckdy plnou slabikou, když se unavilo hrdlo násilím šeptu, ale jenom jedinou, a vždy se zdálo Jindrovi, že proti její vůli.

Proč to?

Velmi nešťastní lidé, když se přesvědčili o nezměnitelnosti svého neštěstí, s nímž se budou *muset jednou najisto smířiti*, nechtějí-li zhynouti, nemívají rádi, když se jim velikost jejich neštěstí stále připomíná, a Jindra se domníval, že má asi pravdu, soudí-li, že sestra Edith mluví v pianissimu z jakési šetrnosti k jeho neštěstí.

A to ho dosti značně hnětlo, neníť přece mrtvolou, aby se kolem něho šeptalo, zemřel mu toliko zrak, ale kolikrátkoli si umínil, že ji poprosí, aby mluvila naň hlasitě, tolikrát ji – nepoprosil.

Vycítil, že by se jí to dotklo, bylať příliš něžná a pokorná a její šepot zdál se přicházeti přímo z něhy a pokory. A ke všemu byla to jistě dáma najisto velmi vznešená.

Z úst lékařových zaslechl Jindra jednou neuvěřitelný titul a hned na to nezměnitelným jejím šepotem důtku, že v nemocnici není nikým jiným, leč sestrou Edith, a tónem takovým, jaký mohl americký důstojník snést jenom tehdy, byl-li velmi odůvodněn a důstojník sám velmi galantním.

Když ji jedna ze sester oslovila Vaše milost, nastala pauza, načež byla slyšeti velmi ponížená prosba za prominutí z úst provinilé.

V peštské nemocnici viděl Jindra Pavák nejednu vysokou šlechtičnu v kroji ošetřovatelky, ale to byla bez výjimky koketní marota

z módy a pro fotografii v ilustrovaném týdeníku, skutečnými ošetřovatelkami nebyly tyto komtesy ani půl dne.

Ale sestra Edith přičiňovala se velice vážně, aby si tuto hodnost a charakter co nejplněji zasloužila.

Ovšem měla než jediného nemocného – Jindru –, ale tomu se věnovala veškerým svým časem, odcházejíc jenom k vyřízení takových administrativních záležitostí, jichž se nemohla zbýti v jeho pokoji.

Bylo jich hodně a také to zavdalo Jindrovi látku ku přemýšlení.

Obyčejní pacienti, dostali-li se už tak daleko jako Jindra, bývali nejvýše vyváděni po vizitě ven na sluníčko a potom ponecháni, aby se sami se sebou, se světem a dalším životem vyrovnali.

Ale sestra Edith i tu s Jindrou zůstala, ovšem mlčky anebo nejvýše šeptem, jímž se mu dostalo časem slova, dvou, či dokonce celé věty, jestliže ji vyžadovala nějaká z velmi všedních, ale také nutných záležitostí, jaké se projednávají mezi ošetřovatelkou a pacientem.

Zato věděl Jindra, že jest bedlivě a bez ustání pozorován. To mu pověděl sluch, který ihned a s jakousi samočinnou naruživostí počal přebírat z dědictví po zraku, seč byl. Jindra poznal, který dech jeho společnice vedle něho sedící, byl dechnut v jeho stranu, když lehounký šelest nějaké ženské práce v jejích rukou ustal, aby zase počal, když byl dech tak velmi podobný vzdechu dechnut.

Když sestra Edith vstala, aby přisedla po jeho druhý bok, uhodl, že se tak stalo, aby si ho prohlédla stejně zevrubně, i druhý jeho profil, neboť mezi oběma byl nepochybně velký rozdíl, jaký Jindra snadno nahmátl.

Výbuchem ručního granátu dmýchnutý písek na pravém jeho spánku a líci zanechal totiž stopy více než drsné a jistě znetvořující, v tu dobu ještě leukoplastem polepené.

Jindra nemohl jinak leč usouditi, že sestra Edith má nějaký velmi naléhavý zájem pro něj, jaký, to bylo mu nezbadatelnou záhadou, z níž bylo ovšem už zpředu vyloučiti zájem onoho druhu, jaký Jindra už u žádných žen na tomto světě nevzbudí...

Přece jenom není možno, aby pouhá zvědavost ženská byla původem takové vytrvalosti sestry Edith, a pakli je to soucit, byla mu jeho přemíra – ačkoli byl jeho vlivem tak opatřen jako asi žádný jiný kamarád v celém lazaretě – tak proti myslí, že ho od projevu této nevole zdržoval jenom útlocit a obava, aby mu to nebylo třeba jen mlčky za nevděk vykládáno.

Při všem svém jednání – to se upřít nedalo – projevovala Edith nevtíravou šetrnost, ale to přece jenom neumenšovalo hořkost Jindrova vědomí, všem bezmocným, sentimentu prostým mužům společnou, že má býti už jenom předmětem soustrasti žen.

A přece vytušil neklamným pudem muže, že srdce sestry Edith není na něm zúčastněno pouze všeobecně, nýbrž zcela a zvlášť osobitě.

Podle tíhy jejího usednutí a podle výše, ze které k němu šeptala, seznal Jindra, že je to nepochybně žena silná a veliká, snad dosti stará, aby mohla býti matkou syna tak velikého jako Jindra.

Jistěže měla syna, který jí ve válce padl. Že mu to už dříve nenapadlo! A že se nápad zrodil opožděně, také jej ihned vyslovil.

Byla to jedna z oněch převzácných otázek, s nimiž se na sestru Edith obracel:

„Nepadl vám syn ve válce, sestro Edith...?“

Odpověď dala na sebe čekat.

„Promiňte!“ dodal, když odpověď stále nedocházela. „Promiňte, je-li moje otázka nevhodná, nikterak jsem se vás nechtěl dotknouti!“

– Probůh! – pomyslně si – snad ani nebyla nikdy vdána. Ted' z ní nepochybně promluví vznešená dáma, na kterou byl zapomněl!

„Nikdy jsem neměla syna,“ tak odpověděla, „ačkoli jsem byla provdána... dvakrát!“

Slovo „dvakrát“ pronesla téměř hlasitě.

„Ovšem padl ve válce můj druhý manžel,“ doložila asi po minutě zase docela potichoučku.

V husté, jakýmkoli obrysem věcí neproniknutelné mlze Jindrova oka mihla se bíle modravým pronikavým svitem svatojanská muška, letem opsala oblouk a usednuvši utkvěla na jednom místě.

Jindra zapomněl na všechno, tato bíle ohnivá jiskra v jeho neproniknutelném šeru, po němž nikdy nenastane rozbřesk, nesmírně ho vzrušila.

Neseděl dnes po prvé již bez obvazu venku a domníval se, že už nebude ve své téměř úplné slepotě ničím překvapen a jeho slabé vidy silných světelných zřidel ničím rozmnoženy, ale teď, to je jisto, viděl po prvé zase – linii, pohyb a pevný zářící bod, silný ve skupině několika slabě zářivých, ale také nehnutých.

Bleskurychlou intuicí uhodl, co je a co se stalo.

Sestra Edith má na ruce prsten s velikým kamenem, jak povznesla ruku k čelu, zazářil kámen v jasu slunečním, a nyní, když si podepřela hlavu, svítí kámen svými fazetami utkvěle na jednom místě.

„Je to briliant, sestro Edith“ zvolal hladově, „co máte na ruce?“

„Ano!“ odvětila sestra Edith tiše.

Skupina zářivých bodů se zářícím uprostřed povznesla se zas do výše, slétla dolů, zmizela, ale hned se zas ukázala, a rozestupujíc se sunula se rychle k Jindrovi – sestra Edith sesmekla svůj prsten a podává mu jej.

Chvatně hmátl Jindra po jiskřících bodech, ale sáhl mimo – což ho nepřekvapilo, byl na to připraven, že uvidí-li kdy co, nikdy to nebude správně v prostoru umístovati.

Ruce Edithiny, studené jako ruce ženy, která se nikdy nerozhořela, anebo za svého života již mnoho ohně vyzářila, pomohly mu chopiti se skvostu.

Užasl nad velikostí briliantu, v prsten zasazeného, zjevně velice drahocenného, a zesmutněl, nebude nikdy míti trvale po ruce takového nástroje k experimentu, jaký potom zahájil.

Stavěl drahokam všelijak, přikládal jej těsně k oku, vzdaloval od něho, otáčel prsten, ponořil jej do stínu, vynesl ho do záře sluneční i zkoušel všemožné reflexy přeskvostným tím solitérem, kroutil hlavou, aby poznal stav sítnice, neboť v té chvíli okulista sám sebe vyšetřoval. Konečně ustal, chvíli sečkal a potom odhodlaně a náhle otočil tvář k slunci za svými zády.

Hned však popadl spánky dlaněmi a Edithin prsten spadl do trávy. Hluboko k prsům přitiskl Jindra bradu a zasykl bolestí.

Sestra Edith sbírajíc svůj klenot se země, viděla zmučený výraz jeho tváře a to byl okamžik, ve kterém Jindra zaslechl její zaštkání prudké jako dlouho znásilňovaný výbuch a slyšel její plnozvučný hlas:

„Mr Pawak – *Mr Pawak* – nepoznáváte mne po hlase?“

Jindra sňal ruce ze spánků, co slyšel, osnilo jeho nitro prudčeji než jeho oko nerozvážený pohled do plného slunce.

„Jsem vaše... vaše bývalá žena... Mabel Pimpottová.“

Nastala chvilka ticha, během kteréž odehrál se v mysli Jindrově bleskurychle výklad situace. „Jste bývalou ženou mého otce, *mistres!*“ odvětil Jindra mladší pevně a určitě i stejně pevným a určitým hmatem sňal její hrsti ze svých paží, pozorovali teprve teď, že sestra Edith byla k němu přiklekla...

Když Alois Poniklý vystoupil stezkou hustými keřovinami vedoucí sem, do vyhrazeného zákoutí nemocničního parku, zastal ještě sestru Edith těsně před Jindrou klečící s rukama nad hlavou zkamenělýma a koktající:

„Va-va vašeho otce? Va-še-ho otce?!“

Aniž pozorovala něčí příchod, vztyčila celou svoji výši, a téměř křikla:

„Vašeho otce?“

Lojza, jenž neznal ani slůvka anglického, neměl ani tušení, co se tu tak vzrušeně projednává, i aby ukončil velmi rozpačité postavení, v jakém se tu ocítil, zhurta se ozval:

„Zde jsem, cos mi chtěl?“

Vzkřikl jakoby doma na Františku.

„Lojzo! Poniklý!“ ozval se Jindra navlas tak, povstal a rozpřáhl náruč.

Ačkoli Lojza nebyl z těch, kdož se s muži rádi objímají, přitiskl Jindru na svá prsa poctivě.

„Kde jsi se tu vzal tak znenadání?“ divil se Jindra. „Já myslel...“

„Brášku milá,“ vece nato Lojza, „to já myslel taky, a můžeš mi věřit, že na mou duši málo scházelo, aby mi všechno myšlení navždy zašlo... Ale volals mne, tak jsem přišel hned, jak jsem mohl a jak mne pustili...“

„Volal?“ vydechl Jindra.

„Ale ano!“ vesele potvrdzoval Lojza „Nepamatuješ se, hned, jak nás přivezli a postavili nás dole na dvoře? To ti byla vůbec švanďera, člověče, naše nosítka stála vedle sebe a já jsem se ti nemohl ozvat, sic bych byl vyrazil odpředu nebo odzadu z rány špunt, no byl jsem tak zvedenej, jako hnedle dodělanej, že jsem byl přesvědčen, že se spolu už nikdy...“ odmlčel se a dodal: „...že tě už nikdá neuvídím...!“

Jindra smutně svěsil hlavu.

Lojza by byl nevím co držel za to, co řekl, ale za to, co dál připojil, jazyk by si byl ukousl. Mýlil se však, domníval-li se, že se Jindry jeho poznámka zvláště anebo výhradně dotkla.

Z mrtvých vstalý kamarád a nenadálá nevlastní jakási matka, to bylo na ubožáka poněkud mnoho rozptýlení najednou. Jedno jeho ucho náleželo Lojzovi a druhé...

S netrpělivostí slepců, netuší-li, co se kolem nich děje, zvolal:

„Sestro Edith?“

„Jestliže myslíš tu švégru, co odešla, tak je pryč!“ upozorňoval Lojza ležérními tónem, jímž mínil nadleviti těžké nutnosti upozorňování.

„Tak tys tedy zase na světě, Lojzo!“ obrátil se k svému příteli, aby něco řekl.

„Nu, může se opravdu říct, že zase,“ odvětil Lojza, „ačkoli se mi jednou bolavý prst hojil o týden déle než tahle moje rána, která šla skrz celou štatůru, tuhle tam: a tudy ven... Štěstí pro mne, že to bylo tak zblízka, sotva na dvacet metrů a že jsem měl plátěnou blůzu, jakmile nescházela ani na blůze, ani na košili nit, měl jsem vyhráno, hladký průstřel a čistá rána, za čtyři neděle jsem na nohách a mohl jsem vstát už před týdnem, kdyby mne byli pustili...“

Ticho...

„Rány z větší dálky, když už koule začíná trojčit, jsou už horší,“ řekl Lojza, „to bych tady asi dnes neseděl.“

Ani na to neodpovídal Jindra.

„Ale zdrblo mne to; dnes už bys mne snadno unes, Jindro!“ pokračoval Lojza, nijak neuražen slepcovou nevšímavostí.

Než přece jen podařilo se mu vyburcovati jej z jeho skleslosti do sebe.

„Ježíšmarjá, Jindro!“ zahlaholil najednou slavně. „Víš-li ty, co? Že už máme po vojně! Naši hoši to rozhodli, utíkají od fronty na obě strany; co nepřeběhlo sem k nám, už je na útěku domů. Tady i ve Francii dělají čeští legionáři divy. Hochu, za nějaký týden jedem domů. Je nás tady víc, než si myslíš!“

Lojzův hlas zněl jako fanfára, vztyčil, narovnal se a hlavu pozdvihl.

– Můj bože! – jak je podoben větřícímu slepému koni, i nozdry mu hrají – pomyslil si Lojza.

Než vtom už zase Jindra schlípl, hlavu svěsil ještě níže než předtím, sevřel ji mezi pěstmi tak zaťatými, že mu na nich kotníky až bíle vyvstaly.

Neboť domů, toť Jindrovi někam, kam by se nejraději dostal co nejpozději.

III.

Návrat

Nikoli za nějaký týden, ale teprve za několik měsíců stalo se, že v poslední stanici na pokraji neutrálního pásma vystoupili ze společného kupé vlaku od jihu ošetřovatelka v americkém stejnokroji, dva vojáci, z nichž jeden měl pásku na oku, Jindra, Lojza a sestra Edith, i usedli do velkého šedého auta pod americkou vlajkou, jež je měla dopravit dále na sever.

Jest nasnadě, že dříve než došlo k dorozumění o této společné cestě, muselo se mezi Jindrou a jeho jaksi až z třetí ruky nevlastní matkou leccos státi a o leccems mluvit, aby Jindra na takový návrh připadl, jej učinil i by k němu choť jeho otce přistoupila.

Především k tomu byla nutná velmi zpověď sestry Edith a k té došlo po troškách, z nichž každé předcházelo zevrubné zpytování svědomí, neníť lehkou věcí přiznati se synu manžela k vině, pro jakou došlo k rozchodu s jeho otcem.

Mabell, druhdy krásná, když prchala jako šílená před Lojzou a vlastně i před svými strašným omylem, byla by snad utíkala kraj světa, aby se už nesetkala nikdy s tím, ježž považovala tak dlouho za svého prvního manžela, ačkoli byl jeho synem – kdyby nebylo neodolatelné nutnosti vrátiti se zase k němu.

Ocitlat' se v rozpoložení, jaké žádná žena na celém světě nezažila a nezažije.

Zvědavost, jeden z hlavních principů ženství, nikdy nebyl dravěji vydrážděn jako – v tomto případě, v němž železná nutnost zvědět, byla nejosobnějším životním zájmem stupňována až k mánii „stůj co stůj“.

Jistoty, o něž se ani nemusila přílišným přemýšlením namáhati, byly dvě, že její ošetřovanec je synem Henryho Pawaka, jí tak

osudně známého, a že jest svému otci až zázračně podoben, takže ho nutně s ním zaměnila, když ke všemu přečetla jeho jméno na tabulce nad lůžkem, což stačilo, aby omdlela!

Počítá-li však léta od svého rozchodu s manželem, jež poznala jako mladičkého studenta bratrance a do něhož se zamilovala večer po veslařských závodech mezi Oxfordem a Cambridge, mohl by jeho syn, kdyby se byl jeho otec oženil ihned po svém návratu do vlasti – být stár nejméně čtrnáct, patnáct let!

Avšak který dráp lítosti, popadnuvší její srdce při shledání s domnělým manželem, byl nejlítější a šel nejhluběji?

Bylo to nejenom pomyšlení, že pozbyl zraku, ale i bolestný úžas nad tím, jak zestárl a sešel, soustrast dávné lásce velmi podobná, která ji sesunula na kolena před ním za jeho srdceryvné hry s brilliantem, druhdy ozdobou turbanu nad bronzovým čelem jistého plukovníka domorodých kopiníků indických.

Nikdo jiný nemohl jí podati řešení této záhady než záhada sama, než právě syn Henryho Pawaka, nejnenadálejší člověk, s nímž se kdy v životě setkala.

Musí s ním mluvit, všechny rozpaky z trapných dojmů, jaké asi v něm zůstavila, malicherně ustupují, před odpovědí na otázku, která se jí stává, čímdele o ní přemýšlí, tím životnější.

Proto vyhledala si k tomu vhodnou chvíli ještě téhož dne podvečer, když Jindra procházel se v parku po křižovatkách, podle šňůr pro něj napjatých. Jindy vodívala ho na tuto procházku ona a hned ho opouštěla, ježto vycítila, že je tu nejraději sám, dnes dovedl ho jeho kamarád, ale i ten ihned odešel.

Jindra zaslechl šustot jejích kroků na písku již zdaleka, a že poznal, kdo to, bylo viděti na zlém výrazu nevidomé jeho tváře, když se zastavil a přes rameno ohlédl, tak jako by ji mohl vidět, ještě stále jeden z úkazů nasvědčujících, že dosud slepotě nepřivykl.

Nebylo to příliš povzbuzující, ale Mabell Pimpottová nebyla z těch, kdož couvají, když už se jednou rozhodli:

„Mr Pawak, dovolte mi otázku, kterou jistě neshledáte neodůvodněnou po dnešní ranní příhodě. Jak jste vlastně stár, Mr Pawak?“

„Jistě víc než patnáct let, Mrs Pawaková,“ odvětil Jindra, jenž také přemýšlel a počítal, „ale dříve než zodpovím váš dotaz přesně, dovolte mi rovněž otázku...“

„Mr Pawak?“ opakovala jménem tím oslovená a hlas její klesl opět v šepot. „Máte vlastně pravdu... nikdy jsem nebyla s vaším otcem rozvedena a nikdy s jeho... jeho nástupcem oddána, žije-li tedy dosud váš otec, je dosud mým legitimním manželem!“

Pronesla tento počátek své zpovědi tak tiše, že jí sotva rozuměl.

„Ano, váš manžel dosud žije, nezemřel-li od té doby, co jsem ho posledně... a věru že naposled viděl,“ vece Jindra velmi vážně a statečně.

Obrňoval se.

„Chtěl jste se tázati, ptejte se tedy,“ řekla Mrs Pawak po chvilce.

„Jsem velmi šediv?“

„Proč se ptáte?“

„Poněvadž musím býti asi všecek bílý, neboť když jsem se vás tázal, neoplakáváte-li syna ve válce padlého, nenapadlo vám, že bych mohl býti spíše vaším synem, než tím – můj bože! – za koho jste mne měla? Nuže?“

Dlouho neodpovídala choť jeho otce a konečně řekla:

„Nemohu opravdu říci, že byste nevypadal tak, aby moje domněnka byla bezdůvodná.“

„Je mi dvacet pět let...“

„Potom však... potom se váš otec musel jím státi ještě dříve, než přijel do Anglie...!“

„Počítáte velmi správně, Mrs Pawak,“ řekl Jindra hořce. „Máte ještě nějakou otázku?“

Mrs Pawak neodpovídala.

„Ačkoli mlčíte, přece jenom slyším, že byste takovou otázku měla. Nuže, odpovím na ni. Ano, máte pravdu, můj otec byl právě tak málo

oddán s mojí matkou, jako vy s jeho – nástupcem, jak jste sama pravila.“

A Jindra rozepjal blůzu, vyňal z násrdeční kapsy podobiznu Boženky Nekušovy a podával ji její nástupkyni.

„Kdo je to?“ tázala se, ačkoli to ihned uhodla.

„To je moje matka. Podíváte-li se pozorněji na ten obrázek, spatříte od úst mé matky dvě rýhy, a ty pocházejí od toho, co musela moje matka vypít za to, že se jí stala.“

„Proboha...! A zemřela od toho?“

„Od toho nikoli. Aspoň ne hned. Ale zato viděl jsem na vlastní oči, jak jí její manžel – legitimní, prosím! – umlátí, ovšem ne najednou... zatím co můj otec dlel v Anglii a Indii na studiích o kamasutrách a Moři pohádek. Pochopíte Mrs Pawak, že jsem vašeho manžela nikdy nebyl s to – tak náviděti, jak se na syna sluší a čtvrté přikázání nařizuje... Ačkoli to je otec takřka vzorný, ač poněkud opožděný... Musím, ovšem dodat, že neměl po deset let ani potuchy o mé existenci, která byla pro něj nesmírným překvapením, když se o ní čirou náhodou dověděl... Konečně nemohu říci, že bych ho byl měl tak docela nerad, ale mezi náviděti a milovati jest veliký rozdíl... On sám mne nosil takřka na rukou a moje neštěstí bude pro něj strašnou ranou!“

Ticho.

Aby přivedla řeč na jiný předmět, řekla potom Mrs Pawak:

„Mluvil jste o čiré náhodě, pane. Mně se zdá a skutečně bych řekla a nikoli jen proto, že jsem žila dosti dlouho v pravlasti předurčení, že osud není tak slepý, jak se o něm, myslí a říká –“

„Já to o něm vždycky říkal,“ přerušil ji Jindra, „snad se mi za to pomstil,“ dodal tiše a hořce.

Mrs Pawak, ač s lítostným ustrnutím, přece zúmyslně přeslechla tento stesk, jí zaviněný, i honem pokračovala:

„Já aspoň, mám-li soudit podle sebe, musím říci zvláště podle svých zkušeností s vámi, že prst osudu není veden náhodou, nýbrž

vyšší vůlí. Mohu se přiznat, že od svého vstupu na pevninu neopomenula jsem jediné příležitosti, která se mi v mém postavení naskytuje, abych pátrala ve všech možných konsignacích rakouských raněných a zajatých po vašem jméně, a vyhledávala jsem tedy něco, což by se bylo mohlo nazvati čirou náhodou, kdyby se bylo našlo mezi statisíci případy, z nichž jsem ani tisíc nemohla prozkoumati. Zvláště když rakouský a český není pojem totožný. Když jsem to zevrubně poznala, upustila jsem od svého pátrání a tu se stalo, že zrovna když jsem ji přestala vyhledávati, tak zvaná náhoda sama mne našla. Nechci ovšem říci, že došlo k této světové válce, aby v ní můj – můj druhý muž padl i abych se tu setkala se synem svého prvního muže, ale jisto jest, že k ní došlo proto, aby mezi miliony a miliony lidských osudů došlo také ku převratu mého osudu, a tudíž celkem vzato, jest pro všechny tyto miliony osudů válka společnou, čirou náhodou.“

„Mluvila jste o prstu osudu řízeném vyšší vůlí, možná že máte pravdu, Mrs Pawak. Všech nás dotkl se ohromný prst až z nebe či z pekla samého sahající, některé rozmáčkl nadobro, jiné jeho přímáčknutí ponese na čas zbývajícího života, krom zlomku lidstva za polárními kruhy nebude snad nikoho, kdo by jej nebyl aspoň zdaleka pocítil.“

Odmlčeli se oba a chvíli šli tak vedle sebe. Jindra již dávno se pustil vůdčí šňůry, sestra Edith vedla ho pod paží jako jindy.

Znenadání ucítil na svých prsou její ruku, překvapen zastavil se, druhá ruka její k první přidala se, sestra vsunula mu do náprsní kapsy matčinu podobiznu, na niž za řeči byl zapomněl.

Strpěl mlčky tuto úsluhu, aniž jí pomáhal. Seznalť útlost tohoto hnutí, kteréž nechtělo mu připomenouti jeho neštěstí, a přece mu je s nevyřeknou něhou připomenulo, i nesmělo být rušeno.

A hnutí to bylo sestře Edith v této chvíli vzdechu slepého, z nešťastných nejnešťastnějšího za všechny ostatní nešťastníky, náhlou nutností mateřského jejího srdce a ruce její voněly Jindrovi ma-

teřstvím, jež syna nikdy nepoznalo, až nyní, třebaže jen vzdálenou tuchou.

Snad to bylo jakýmsi vývanem podvědomých přání s myšlenkami obou souvislých, když Jindra potom řekl:

„Máme-li dále mluvit o prstu prozřetelného osudu, nezdá se vám, Mrs Pawak, že v tom, co se přihodilo, vězí jeho pokyn k tomu, co se dále ještě státi má?“

„Nerozumím vám, co by to asi býti mělo.“

„Nevidíte v tom ponuknutí, aby došlo ještě k jednomu setkání s někým, nikoli netušeným, jako jsem byl já, ale někým, o němž velmi dobře víte?“

„Nikdy!“ řekla Mrs Pawak prudce. „To se nemůže stát, příliš jsem se na něm provinila. To je vyloučeno.“

„Snad přece!“

„Nikoli. To víte asi sám nejlépe. Jak mluvil o mně váš otec? Jistě s největším a krutě zanevřelým opovržením.“

„Nijak. Ujišťuji vás, že jsem o vaší existenci neměl ani té nejmenší potuchy, jako vy o mojím. – Můj otec se o vás nikdy ani slovem nezmínil.“

Mrs Pawak byla ohromena:

„Jak je to možno? A je-li tomu tak, kterak jste už včera mohl věděti, že já a váš otec –?“

„To je vám tak nepochopitelné? Nic neleží světleji nabíledni. Svou záměnou sama jste mi podala vysvětlení takřka na dlani. Já a otec byli jsme předtím nesčíslněkrát zaměňováni, někdy i těmi, kdož nás neviděli po prvé; to se stalo včera ovšem naposled a je to navždy, už navždy vyloučeno.“

„Henry!“ řekla Mrs Pawak opravdu mateřsky. –

„A potom můj otec,“ pokračoval Jindra, „měl přece velmi obsažný milostný román za sebou už předtím, než poznal vás, a potom, když se vrátil, připojil k němu ještě tak mnohou novelu a tak nedopustil podezření, že by jeho anglo-indických let bylo proběhlo jen tak

beze všech epizod toho druhu. Nic není přirozenějšího, že když mne osloví Angličanka: Můj manželi, odpovím já: Prosím, nikoli, to tatínek!“

Jindra mluvil nevýslovně hořce a zlehčivost jeho tónu hluboce dotýkala se krásné Mabell...

„Nechťsi!“ řekla zkroušeně. „I takto jest jasno, že by mi musel odpouštěti mnoho, kdežto já bych neměla co. Byl asi dosti nešťasten, milovalť mne velice.“

„Asi ano, poněvadž na Prahu a svou první lásku zapomněl nadobro,“ vece Jindra s nádechem žárlivosti za matku.

Několikrát uvázla rozmluva Jindrova se sestrou Edith po takovém a podobném choulostivém rozpaku.

Ale jednou konečně odhodlala se Mrs Pawak k tomu, aby Jindrovi vyprávěla svůj příběh, když ve své nekonečné shovívavosti k ženám láskou hřešícím stále pochyboval o nesmiřitelné velikosti její viny.

Vypravovala prostě bez příkras, kterak zpola svedena a zpola otcem zašantročena, opustila mladého učence z kalkatské Free College, který jí stále víc a více mizel za hradbou foliantů a starých rukopisů sanskrtských a stále více přezíral, že ke štěstí lásky jest ženě zapotřebí ještě něco jiného než – ohnivá chvilka, která mu zbyla z veškerého času, vykořistěného jeho náruživosti k Védám. Ačkoli tedy Védánta byla pouze nadpozemskou sokyní, přece měla nároky tak nákladné jako kterákoli vezdejší metresa, drahocenné rukopisy a unikáty starých tuzemských vydání hltaly daleko větší část důchodů mladého profesora, nikterak přespřílišných.

Kdo ví, co znamená pro Angličanku strávití léto v Kalkatě, a to pochopí zase jen Angličanka, shovívavěji bude posuzovati slabou chvilku, ve které se rozhodla odjeti do hor raději s domorodým knížetem než zůstatí v Kalkatě pod zahradním stanem po boku zarytého badatele, jehož chvilky, choti věnované, jsou stále vzácnější.

Ačkoli se tento motiv nevěry její zdál Mrs Pawak asi nejprůkaznější – aspoň jej velmi zdůrazňovala – a snad ve skutečnosti nejvíce rozhodoval, Jindra sedě vedle ní na sluníčku a otáčeje jejím brilantem u samého oka rychleji, a zas volněji, na to vše mlčel zarytě.

Jemu stačila nevěra jeho nevlastní matky vůči jeho otci dokonale, a čím byla úplnější, tím byla mu vítanější. Nikoli jen proto, že jako přirozený straník své vlastní matky shledával v tom odvetu, ale také z té příčiny, že čím více bude muset otec jeho odpouštět, tím větší také bude jeho – *pokání* za vinu na Boženě Nekušové spáchanou.

Tento tón scházel až dosud Jindrovi, aby jeho disharmonii s otcem převedl v souzvuk a smír! I zasadí se všemožně o to, aby jej uvedl ve znění.

Dlouho se mu nedařilo, aby přiměl krásnou Mabell k souhře, až jednou v nejkroušenějším jejím momentu udeřil na ni, nepociťuje-li i ona ve svém nitru potřebu smíru za své provinění.

To slovo říci – a zkroušená Mabell tak zhoroucněla, že její ledové prsty v dlani Jindrově až zvlažněly.

Ta tam byla Mabell svou vinu zlevňující a omluvy pro ni vyhledávající... Kypivými a hořem tryskavými slovy líčila, kterak ve svém patnáctiletém pekle po boku bronzového ďábla s modravě černými vlasy a zrcadlivýma očima nevýslovně želela své zrady na Henrym, na nějž se nikdy dosyta nenavzpomínala – a všechna kající rozplývala se před jeho synem v pláči.

Rozeškala se tak, jako když Jindru po prvé přistihla při hře s brilantovými reflexy, a její slzy měly několik ruček, jedna řinula se přes tváře a druhá vnitřním spádem zalévala jí hrdlo.

To slepý poznal na jejím hlase, v slzách se dusícím, byl to ryze ženský pláč, při němž žena neovládá bránici, a pláče dokonce i třetím proudem, nosem, jediný to případ, kdy i smrknutí má přízvuk tragický.

Jindra, na něhož měly ženské slzy – počínajíc už jeho matkou – neodolatelný účinek, když slyšel takový jich nadbytek, zjihnul úplně a ve svém roztklivění na několikáté již oslovení „můj drahý synu“

odpověděl poprvé názvem „matko“, přičemž potom už navždy mezi nimi zůstalo.

„Ty dvě věci kdybych měl za sebou,“ hořce vzdychl Jindra do této nálady, „setkání s otcem a se svou nevěstou.“

„Nevěstou?“ užasla nová jeho matka.

Nyní bylo na Jindrovi, aby se vyzpovídal; učinil tak se zevrubností poněkud zdráhavou, vypadly z ní podrobnosti, k jakým mohlo, avšak nedošlo mezi Jindrou a Jiřinou.

Střežil svůj hlas před sentimentem všemožně, ale některé neovládatelné záchvěvy jeho prozradily sestře Edith, co se v jeho nitru děje.

„Ona mne bude jistě chtít vidět, a já i kdybych i chtěl, nebudu tomu moci zabránit, neboť ani věděti nebudu, kdy a odkud se na mne dívá,“ dopověděl Jindra potichoučku.

„Pojedu s vámi, můj drahý synu!“ prohlásila na to Mrs Pawak co nejslavnostněji.

Po takovém definitivním rozhodnutí o společné pražské cestě nebylo už řeči než o brzkém jejím provedení.

Došlo k němu tak záhy vděk přičinění *chiefnurse Edith*, že tato výprava její s Jindrou a jeho kamarádem Poniklým byla mezi prvními a nejčasnějšími, jež dovoleny byly hned po příměří neutrálním územím mezi oběma armádami.

Že Lojza Poniklý jel spolu, rozumělo se samo sebou, ne-li od prvopočátku, tedy přece od toho okamžiku, kdy se na to sám optal.

Býval ovšem jenom občasným a němým přísedícím rozmluv Jindry a jeho ošetřovatelky, jimž právě tak málo rozuměl, jako jich vzrušení chápal, proto se zpravidla po čtvrthodince zdvořilého prodlení poroučoval.

Ale jednou počkal si na Jindru, až osaměl, i udeřil naň otázkou, která nebyla než obměnou jeho prosby právě v tom okamžiku, kdy dostal svou kuli při útoku v průsmyku:

„A mne bys tady mohl nechat, Paváku?“

Překvapen stanul Jindra:

„To se samo sebou rozumí, pojedu-li, že tě tady nenechám, a mohu ti říci, že jsem rád, žes o tom sám začal... Ale, jak to víš, že pojedu?“

„Jindro drahej!“ řekl nato Lojza. „Vždyť u tvé postele stojí už tři dny tlumok, jaký mají všichni zdejší američtí surgeoni na cestu.“

Jindra mlčel.

„Když jsi mi sám nic neříkal, myslel jsem, že máš někoho jiného, kdo s tebou... neboť že sám... to jsem si spočítal na prstech...“

„A kohos myslel, že bude ten druhý, Lojzo!“

„Jindříšku!“ mazlil se Lojza. „Vždyť já mám ještě jedny prsty a na těch jsem si spočítal, že ten druhý bude vlastně druhá! Vždyť by to bez její protekce ani jinak nešlo, vždyť se to ví, že je to dáma velmi vznešená, kde kdo v celém špitále...“

„Poslyš, Lojzo... to je její tajemství a já doufám, že i ty budeš diskrétní...“

„Proboha, Jindro! Mně do žádných tajemství nic není, já na nic jiného nemyslím než na to, že mám v Praze starou matku a že jsme oba dva pokládáni doma za mrtvé jako ti ostatní, zvláště jestliže do novin dána zpráva o rekovném útoku *tého praporu **tého pluku, jak nám to major sliboval, to si můžeš zas ty spočítat.“

„Lojzo, tedy dobrá!“ odušil Jindra. „Ten vak je taky pro tebe, máš-li co vzít s sebou, ale raději tady všechno nech; kdyby nám někde zavazadlo prohlíželi, nic nesmějí najít, co by na to ukazovalo, že jsme bývalí rakouští vojáci. Pojedeme totiž jako Američtí. Lojzo!“

„Paváku, věř mi, že ti nikdy nezapomenu, cos pro mne udělal. I kdybych byl živ sto let!“

A Lojzův stejně osuhlý hlas zjihnul tentokráte pohnutím.

„Nic to!“ pravil Jindra. „Jenom se nesmíš domnívat, že jsem na tebe dříve nemyslel... Bylo to už rozhodnuto, ale chtěl jsem tě vyzvat až v poslední chvíli... mám k tomu... abych tak řekl... svoje důvody, pro které jsem vlastně rád, žes o tom začal sám... Lojzo! Připrav se tedy, pojedeme všichni tři, jen co dojde rozhodnutí...“

„Ani nevíš, Jindro...“

„Jednu věc bych chtěl od tebe ještě slyšet,“ přerušil ho Jindra. „O všem, co víš a co snad ještě zviš anebo uhodneš, o tom zachováš v Praze naprosté mlčení.“

Nežádal druhá o čestné slovo, ale nastavil mu dlaň.

Lojza popadl ji pevně a řekl:

„Moje čestné slovo!“

A tak se stalo jednoho dne v pozdní podzim, že na poslední stanici před neutrálním pásmem přestupovali oba kamarádi se sestrou Edith do auta s červeným křížem a pod americkou vlajkou, k níž připojena po druhé straně ještě bílá, parlamentářská, a vydali se na další cestu pásmem k nepříteli.

Papíry této společnosti byly bezvadné a za takové uznány i strážemi obou přiměných stran. Americká chiefnurse jela z rozkazu svého velitelství s rakouským vížem na inspekci nemocničních opatření pro americké zajatce se svým pobočníkem, lékařem a tlumočníkem. První stanicí této výpravy byla Praha, poněvadž se prohlídka díti má z centra na hranice směrem zpětným.

Jestliže se nadáli nějakých nepříjemností pozastávek a prohlídek na své cestě, byli co nejpříjemněji zklamáni, jenom na hranicích pásma chtěli dvakrát či třikrát vidět jich průkazy, potom stačilo pouhé hlášení u dvířek auta a nakonec salutována americká vlajka a posádka auta v amerických uniformách, i jelo se bez přítrže dále.

Jediné překvapení na celé cestě a na samém jejím počátku zažil Alois Poniklý, a to když Jindra, vstoupiv do automobilu za plného denního světla, ukázal vzezření od včerejška značně odlišné.

Dnes měl pásku než na jednom oku a druhé dívalo se na Poniklého tak bezúhonnou tmavou hnědí odjakživa zvyklou, že se v Lojzovi dech zatajil, až leknutím se odmlčel.

Jindra ihned uhodl, co to.

„To koukáš, Lojzo, vid’?“ oslovil kamaráda vesele, což kamaráda jenom ještě více zmátlo, neboť ukázalo se, že humor Jindrův jest onoho druhu rozmarů, jež rvou srdce posluchačů.

Jindra vypravoval o svém peštském vynálezu, přičemž zcela zjevně působila milosrdná prozřetelnost boží, neboť dopřála mu vyrobti jeho vlastníma rukama protézu, kterou nyní na místě ztraceného oka nosit může. Má jich celý pár a vždycky jej měl s sebou, kamkoli se hnul, ano i když mu odňata hodnost důstojníka a zakázána i důstojnická brašna, kterou ke svému stejnokroji prostého sanitáka mínil připojiti, přendal jej pečlivě do svého tlumoku prostáčka.

„Ani ve snu mi nikdy nenapadlo, že bych to mohl někdy potřebovat,“ ujišťoval Jindra, „ale je to můj vynález, kterým jsem se rád a jak nyní vidím,“ (a Jindra se zasmál), „hříšně honosil. Ale je to výhoda!“

Vypravování Jindrovo tak působilo na Lojzu, že ze sebe nevypravil než několik zdrcených slov:

„Odpusť, Jindro, já jsem přece nic neříkal, a dokonce jsem si ani nic nemyslel, co by se tě mohlo dotknout!“

Jindra zasmál se výstředně.

„Myslet můžeš, co chceš,“ řekl potom ještě veseleji, „ale nejlépe učiníš, když po celou cestu budeš co nejméně mluvit; zvláště hled, aby ti na zastávkách neuklouzlo ani slůvko česky, aby tě nepoznali – tlumočníku!“

Jindra nabyl zase své bývalé superiority nad Lojzou, ale ten mu v ničem nezazlíval.

Pochopilt', že si Jindra dodává svým líčeným humorem kuráže, jíž bude mít v Praze tolik zapotřebí.

Šedé auto s červeným křížem americkým svištělo dále a Jindra nepozbyl svého humoru po celou cestu, zvláště na zastávkách jím překypoval, rozumí se, že po anglicku, to byla nejlepší ochrana před každým nebezpečím podezření.

Poslední druhou noc jízdy přes hranici Československé republiky ku Praze celou projeli, a když dopoledne automobil zastavil před vinohradským bytem Jindrů, usnul šofér u volantu hnedle spíše, než cestující vystoupili.

To už dávno předtím všichni tři zmlkli do němoty, ačkoliv tu aspoň Lojza mohl česky mluvit už docela bez závady.

Byl to on, jenž u cíle první promluvil, aby se – poroučel.

Učinil tak docela potichoučku.

Bylo úplně a beze slova nahlédnuto, že spěchá nedočkav maminčky a jeho závěrečná omluva: „Teď už treďte!“ byla svrchovaně zbytečná jako on sám.

Byl to ostatně jeden z jeho výroků, pro jaké by si byl Lojza leckdy jazyk raději ukousl.

Ale Jindra byl tak v sebe pohřížen, že vůbec neodpověděl. Potřásl věrnému kamarádu rukou mlčky a pak provázen ženou svého otce vydal se na nejtěžší kousek své cesty po schodech nahoru.

Po prvé po hmatu – za dne!

Když se dotekem jeho prstu zvonek tak známým zvukem ozval, Jindra neměl toužebnějšího přání, než aby zůstalo při tom a už nic víc se neozvalo.

Zdálo se skutečně, že tak i bude.

Ani nejnepatrnější hnutí se z nitra bytu Jindrů nehlásilo.

Snad že je otec ještě v konfinaci? Lépe by mu tam bylo než při shledání se slepým synem. Avšak stojí někde psáno, že musí být na živu?

A Jindra tknut touto úzkostí, hmátl po stisku ještě jednou, ale ještě dříve než zvonek zase zazněl, zaklaplo ve dveřích víčko výzerky a za dveřmi ozvalo se zaskučení hlasu, jenž byl-li lidský, mohl býti jen ženský.

A snad také ještě šílený.

Byl to jek, při němž slyšícím mrazí, křik nejvyššího utrpení, jaký jen proto není tak veliký jako jeho původ, poněvadž bolest zaškrcuje hrdlo, a jen proto není schopen slova, ježto jazyk ztoporněl.

Byl to příšerný, jednozvuký jek, možný jenom z úst oběti na mučidle; tímž tónem, jakým nasadil, nesen byl dále a beze změny ode dveří do pokoje.

Zuřiv vzteklou nutností učiniti stůj co stůj přítrž tomuto jeku či utrpení, z jakého vyrážel, zapomínaje sama sebe a proč tu je, zvonil slepý opět a opět.

Najednou však vložil se do jeku ženy hlaholivý hlas muže a Jindra poznal, že to mluví otec, a ruka mu sklesla. Teprve teď rozbřeslo mu, že skučící žena nemůže být nikdo jiný než Jiřina.

Sáhl stranou, aby se přesvědčil, je-li sestra Edith ještě s ním, a – ta ani nedýchala – a když se jejich ruce sešly, podržely se.

Každým okamžikem zdálo se Jindrovi, že už v nejbližším okamžiku hne rukou sestry Edith k odchodu, ale ve shonu svých myšlenkových dotazů, co se mezi těmi dvěma tam uvnitř děje, měl stále určitější dojem, že oni tu venku jsou zbyteční a že by měli vlastně odejít, odkud přišli.

Jiřinino skučení tam uvnitř ulevilo, ale nepřestalo, stalo se pouze dutým.

Slepý zavřenými dveřmi světla viděl, že nemohouc ze sebe vypraviti slova, stále jenom ukazuje ke dveřím.

A skutečně ozvaly se spěšné, pádné kroky otcovy ke dveřím, ruka jeho mocně ťala do kliky, ale neotevřela, výzerka klapla na dveřích a Jindrův otec – odtáhl ode dveří – po špičkách.

Nesmírný žal rozlil se Jindrovi od rtů k hrdlu a tu kajícnice po jeho boku skutečně pocítila v dlani jeho hnutí k odchodu.

Ale nepovolila.

Potichoučku nyní sama zaklepala, když tedy zvonění Jindrovo nebylo nic platno.

Nic...

Zaklepala ještě jednou, čtyřikrát – klepala, důrazněji a pomaleji na znamení skromně naléhavé žádosti o vstup.

Uvnitř ticho jako v hrobě...

Že otálení není pouhou hrůzou z jeho neštěstí, poznal Jindra dávno.

Kopl do dveří, až zasténaly.

První kopnutí bylo pouze zdáli, ale potom Jindra zdvihl nohu vysoko a kopl vši silou – obě veřeje se otevřely.

Jindra rychle vstoupil a šel zpříma a tak prudce, že na místě vytušených dveří pokoje vrazil do šatníku vedle nich a teprve rukama vyhledal.

Nevěda, kde kdo, postavil se Jindra docela mimo směr, odkudž se hned potom ozvala Jiřina výkřikem, marně se snažíc překonati pouto svého hrdla:

„Jindro!“

Ještě jednou, div se jí hrdlo nerozlítlo, a vrhnuvši se k němu, klečíc objala jeho nohy a po třetí tak, jako by jí hrdlo skutečně puklo:

„Jindro!“

A to už u jeho nohou ležela, neboť lokty se jí po něm svezly, i padla tváří na jeho obuv.

Omdlela.

„*Otče!*“ zvolal Jindra mladší směrem docela opačným, než kde Jindra starší dlel, stál či seděl:

„*Odneste si svou milenku!*“

Poznal pravdu slep jasněji, než by to byl dovedl vida, a řekl to anglicky, by také Mrs Pawak porozuměla.

Jaká němohra se zatím odehrávala mezi ní a jejím chotěm, o tom neměl Jindra ani potuchy.

Stačilo mu, čeho se ve svém vlastním dramatu domakal, bylo toho tolik, že mu nezbývalo, než aby se dohmatal do samoty svého pokoje co nejrychleji.

IV.

Až my mrtví se vrátíme...

Vše bylo Jindrovi mladšímu jasno, jako kus nejčistšího jantaru, v němž uvázl předvěký pavouk, jehož šerednost nestala se skvěle průhledným prostředím ani dost málo sličnější.

Od té doby, co pozbyl zraku, oblíbil si vášnivě takovéto optické představy i kochal se jimi i mučil.

Jak na tom Jiřina jest, poznal ostatně takřka intuitivně po drsném a vzkřekavém jejím hlasu.

Ta tam byla Aeolova harfa jejích hlasivek a dost možná, že ten tam jest i její ruměnc a že nosí nyní skořicový závojiček, aby zakryla bledou přepadlost lící.

Co se ostatních vnějších svědectví pravdy o ní týče, závisejí asi od toho, jak ta pravda vlastně pokročila...

Lhal by sám sobě, kdyby si zapíral, že mu není hůře, než jak se nadál, že bude, když se dnes ráno blížil ku Praze. Avšak jako by mu řemen kůže býval sedřen docela na jiném místě, než jak očekával.

Jako by hořící sloj utrpení jeho byl uchopen a převrácen na druhou stranu a požár se rozmáhal valem v nezachvácených dosud štolách dolu jeho nitra.

A jako v dolech bude nutno požár zazdíti, aby se nezmocnil hořejších etází, aby z hrudi nestoupl do hlavy, neboť by koncemkonců mohlo jíti o rozum.

Abý se to nestalo – tož především pryč se všemi poeziemi a larmoyancí; co Jindrovi především zapotřebí, toť jasná mysl, prázákladní podmínka všeho moudrého jednání.

Jindra se vzchopil na procházku obdélníkem svého pokoje, dlouhými lety tak navyklou, že se vyznal slepě.

Když tedy věci chladně, opodál všech požárů uváží, jedna z těchto věcí jest jista nade vši pochybnost, jemu i Jiřině ušetřena jest citová banálnost shledání osleplého milence-vojína s věrnou zaslíbenkou a velkolepá scéna rezignace, kterýchžto výjevů se Jindra mladší obával hanebně.

Dále jest jisto, že i kdyby se byl vrátil jako úplně zdravý vládce všemi pěti smysly, Jiřina za těchto změněných okolností by se nikdy nemohla státi jeho ženou – toť pro pánaboha nezvratno přec jako skála.

Co se tedy stane či státi má?

Nejméně pro téhož pánaboha může se Jiřina státi jeho – nevlastní matkou a Jindra udeřil se do čela, že mu to mohlo i jen na okamžik hlavou kmitnouti, vždyť ženu otci přece sám přiváží!

Jindra se vzchopil, vztáhl pěsti, aby si rozbil hlavu, ale neučinil tak, ale pěstmi pohrozil do výše, tak vysoko, kam Vzpráhl, a zaklel:

„Proklatý!“

Nikoli „Proklatě!“, toť by byla kletba neosobní, nýbrž: „Proklatý!“, čímž mínil nikoli jen život anebo pouhý osud, který jest slepý, ale démona, strůjce jeho situací, pronikavě vidícího a předkládajícího mu rafinovaně nemilosrdné šarády o bytí či nebytí.

– A což, u všech všudy, umřel snad pro tam ty tři na druhé straně, že ho pro ně není na světě?

Mdloba Jiřinina netrvala asi dlouho, odbornému přispění paní Pavákové nepochybně se podařilo rychle zotaviti ji – neboť je tam nyní na druhé straně úplně ticho.

Mezi manželi znova se shledavšími – chach! – musí se ovšem díti úžasné věci, neznameně-li otec nadobro, a pohled nenadále Mrs Pawak musel naň působiti jako oči Medusiny, zvláště, ano zvláště za těchto okolností, kteréž by byly skoro rozkošné, kdyby nebyly tak hrozné.

Úplné hrobové ticho...

– Ovšem jsou mezi nimi dvoje dveře a Mr i Mrs Pawak budou se nepochybně spravovati manýrami anglickými, poprask a teatralnost vylučujícími, už kvůli Jiřině, která z té scény mezi nimi jistě ani slova nechápe.

Než Jindra starší je přece nejen znova manžel a milenec, ale také otec, a hle! Jindra mladší nejen že nezaslechl od něho ani vzdechu, jímž by byl prozradil, že syna zas po prvé vidí, ale i nyní, a dosud mu snad skoro už hodina brání, aby nepřikvapil a nevrhnul se synu na hrdlo.

Avšak slyš!

To přece byl výkřik nefalšovaného otectví, který sem k němu přes chodbu zalehl!

Skleněné dveře otcova pokoje se rušivě otevřely, aby výkřik propustily.

„Henry! Henry!“

„Ne! Ne! Nechod'te!“ ozvala se sestra Edith a dveře se zase zavřely.

Jakživ neslyšel Jindra mladší staršího zaúpěti, natož z takové lítostivé hloubky, ale nepřišel, dal si třebaže silnou, ale přece jen ženou v tom, zabrániti...

Ovšem dlužno uznati, jsou-li v životě muže případy, ve kterých zbabělost jest ne snad jen pochopitelná a omluvitelná, ale ve kterých by statečnost byla přímo pobuřujícím překvapením, že takovými jest právě případ otcův.

Ale otec ho přece volal, a bylo tedy na synovi, aby přišel!

A tu Jindra s ustrnutím shledal, že ani on není s to, aby se ke statečnosti objetí s otcem vzchopil, a Jindra je přece před otcem bez viny!

Znova slyšel Jindra, že se dveře otcova pokoje otevřely, tentokrát zvolna, žensky!

To přichází sestra Edith v úloze prostřednice.

Avšak v letoře této kajícnice, ač neomylné v odhadu vhodných okamžiků, není, aby tak dlouho stála za dveřmi...

Ve zcela správné předtuše, že ji bude muset sám otevřít, vzchopil se slepý a učinil tak.

„Jindro!“ dechlo to na něj šeptem na doklad, že nejen křik, ale i šepot zní šíleně.

Bleskem rozhodl se Jindra pro taktiku, jaké dlužno vůči této návštěvě použití.

„Račte dále, slečno Menotová!“ řekl vlídně.

„Jindro!“ dechlo to po druhé tak, že nebylo ani zapotřebí připojit: „Pro smilování boží!“

To znělo už v tom jediném slově spolu. Ale Jindra umínil si nepřiznati jí ani lidského smilování.

„Jen dále, dále!“ opakoval ještě vlídněji, neboť Jiřina stála na prahu.

Vstoupila konečně tak těsně kolem něho, že ucítil až vlaho i vůni jejího těla, ale docela jinak, než bývalo letos v létě v zahradě na Braníku.

Tentokráte byl to pach nedotknutého ženského květu, jež tehdáž sával nozdrami a všemi póry svého těla s heroickým sebezpřemáháním, aby jej nerozčísil sám.

„Račte se posadit, slečno Jiřino!“ pokračoval Jindra úmyslně obřadně, neboť jeho úmyslem bylo zbaviti ji všech zbraní, jež si přinesla.

Usedla tedy.

„Nemohu vám lichotiti, slečno Jiřino, že byste dobře vypadala,“ pokračoval Jindra takřka výsměšně, „ten tam jest váš ruměnc, jež jste nosívala pod krepem, vystřídala jej bledost, která vám nesluší – bohužel! – Odpusťte, že jsem tak negalantní.“

Zaslechl lusknout kotníky jejích prstů, snad je spíná, prosíc za milosrdenství.

Byl však tím nemilosrdnější.

„Máte smutné oči a smutek jejich jest podtržen modravě. Vaše hladké bílé čelo, slečno Jiřino, jež jste tak pečlivě chránívala před

slunečním úpalem, jest nyní v celé své šíři... *batikováno* temně hnědou, ostře ohraničenou skvrnou, diadémem to, jaký bývá pýchou mladých paniček, rozumí se, že jen pro intimní kruhy; pro jiné všemožně zapudrovanou..."

Jindra svým *tvrzením* *zvídal*. S napětím očekával, jak snese tuto strašnou ránu, kterouž roztrávil už před bojem štít, pod jakým přináší k němu svou vinu.

Už slyšel náběh:

„H-h-h,“ udělala Jiřina, ale potom zajásala.

„Jindro, t-y... pane doktore, *vy vidíte*, tedy to není tak hrozné, jak vaše ošetřovatelka pana otce vystrašila. Ach, bože, jak jsem ráda, ať na mě vidíte, co vidíte, jen když vidíte.“

Stála těsně u něho.

„Nic nevidím,“ řekl slepý temně, „toliko jsem správně uhodl.“

„Jak to? Jak to? To snad ani není možno?“ ptala se plačtivě.

Beze slova hmátl pod obočí, zpod víčka vypadlo sklíčko na podlahu, vzteklým šoupnutím podešve je našed a rozšlápl.

– Emfatický extatiku! – křičelo to v něm, ale přesto strhl i pásku z druhého prázdného očního důlku.

„Ježíši!“ vzkřikla Jiřina chraplavě a přikryla dlaněmi oční důlky Jindrovy. „Ježíši – Ježíši – Ježíši!“ opakovala strašně kvapně a potom odhodlaně a rychle odkryla, co zprvu vidět nechtěla, a hned potom zasula tvář Jindrovu divokými, zuřivými polibky.

Dravými, nenasytnými a tak rychle se sypoucími, že splynuly takřka v jediný, při tom nebylo místečka na jeho tváři, jež by nebyla zulíbala.

Její lokte, zocelené ráhnem čerpadla, objímaly jeho týl krutě, až se zalykal ve tvrdé záplavě jejích ňader; vřelá láva horoucího jejího výbuchu vzňala v něm cosi jako pocit nikdy nezakusené rozkoše, která by se byla nevýslovně, do překonávajících rozměrů rozrostla, kdyby ji nebyl hned v prvním okamžiku v sobě zardousil.

Mocným vzepětím pokusil se Jindra Jiřinu odstrčiti, ale ta vzepřela se mu netušenou silou, takže se jí ještě jeden pocel zdařil, ale potom byl konec jejímu násilnému laskání. Jindra popadl ji prostě za bradu i odpáčil tak její rty od sebe.

Co Jindra nemohl vydržet, nebyly ani tak Jiřininy polibky, jako spíš vůně jejího těla, nabral ji zplna, když mohl z jejího objetí konečně vydechnouti.

Páchla mu dítětem.

Od jejích zuřivých nehtů páliho ho zápěstí. Vstal a odstoupil k oknu, jímž se zadíval tak, jako by mohl viděti. A také viděl, a to takřka hmatavě obraz, nad nímž se onoho deštivého dopoledne tak zasníl: telefonický drát, po němž sjíždějí perlivé kapky, jedna druhou dohánějí a vypíjejí.

Bylo to téhož rána, kdy došlo k jeho poslednímu mikroskopování – kdykoli udělá silnější krok, zaslechne zcela jemné cinknutí tuby svého drahocenného mikroskopu o skleněný, poněkud nízký poklop.

Hle, dvě milenky, věda a Jiřina, obou se musí železně nutně zříci.

Nebohá filozofka do desky stolu usedavě plakala...

Docela potichoučku, provinile.

Dlouho...

Jindra se vrátil konečně od okna a také usedl tak, že byla mezi nimi celá délka stolu.

„Něco vám povím, slečno Jiřino!“ zahovořil vlídně. „Především přestaňte plakat. Mohl bych vám sice říci: Dcero jeruzalémská, neplač nade mnou, ale nad sebou a nad synem svým, neboť doufám, že to bude synáček. Ale povídám vám, neplačte už vůbec, máme-li spolu promluvit rozumně.“

Pláč skutečně ustal dříve, než domluvil – synáček! působil náležitě.

„Vy, vy, pane doktore, se můžete ještě vysmívat?“ rozhorlila se Jiřina. „Obdivuji vaši duševní sílu.“

„Odpusťte!“ přerušil Jindra Jiřinu. „Duševní síla jest pro mne vůbec v této chvíli zvláště něco velmi užitečného a potřebného. Neuvěříte, jak dlouho a jak těžce jsem shromažďoval duševní sílu nutnou ke shledání s Prahou a především s vámi. Nepředvídal jsem ovšem, že budou dvě, jedno velmi lehké, jak bylo před půl hodinou, a toto druhé poněkud těžší. První – tak se zdá – učinilo... všechna další slova mezi námi zbytečnými, ale ježto došlo ještě ke druhému, musím – nutně za to míti, že mi máte ještě... něco říci, a je-li tomu tak... doufám, že... že... to bude velmi krátké.“

„Ano, ano!“ přisvědčovala Jiřina vášnivě. „Přišla jsem skutečně... Jindro!“ vzkřikla s chraptivým přepětím, jež jej především o tom poučilo, co jest. „*Jindro, já jsem naši lásku nezradila.*“

„Jak brzy už narodí se svědek této věrnosti?“ řekl Jindra – s jízlivým klidem, ale najednou rozbouřil se.

Spráskl rukama, popadl se za hlavu a vzkřikl:

„Vždyť je to vlastně *incest*, co se přihodilo, neschází k němu věru nic, než abych byl s ní uzavřel válečný sňatek; ale stačí přece, že byla mou prohlášenou nevěstou!“

Povstal tak prudce, že židle za ním padla a stůl před ním couvl. Tak náhle se mu to rozlehlo v hlavě.

„Vraždíš mne, Jindro!“ křičela Jiřina – *septem*. „Vždyť, proboha, mne napřed vyslyš, než mne takhle odsoudíš – s ní! – Ona! Není to tak, jak uvádíš. Co se stalo... co se přihodilo... k čemu došlo mezi mnou a... to všechno... nemohu podle svého nejhlubšího přesvědčení jinak říci, než že to bylo jenom: z lásky k tobě!“

Jindra usmál se tomu zoufale svým hrdelním smíchem, jednozvukým.

Nato Jiřina začala náruživě vyprávěti.

„Když přišel Pepa Bartáků, můj bratranec, ten byl s vámi tam dole, k nám, a vyprávěl, co, se stalo s *tým praporem **tého pluku, že z něho nezůstal ani muž na živu, letěla jsem, jak jsem byla, sem, přísahám, že jsem tu nebyla od toho obecního domu ani jednou;

a tady už to bylo černé na bílém i s vaší rehabilitací po smrti zase za důstojníka a se signum laudis, nic nebylo jistějšího než vaše smrt, pane doktore... Pan... váš pan otec – neviděla jsem nikdy zoufalějšího člověka, plakal jako dítě, rval si vlasy z hlavy... můj bože, kterak to řeknu... nikdy jsem se nenadála takové zpovědi... vím, že tři dny nevzal do úst... zkrátka vypadal tak... když jsem opět přišla, nebyl vůbec z domu – a je jisto, že by byl zahynul... Jak mně bylo, o tom nemluvím... Mohla bych říci, že nevím, jak to přišlo, ale to vím dobře – ano, docela dobře – dobře, jenom že nemám slov, jak bych to pověděla...”

Soptila ze sebe tyto úryvky na sehnutou hlavu Jindrovu a tu se odmlčela.

„Nuže, jsem velmi zvědav na konec této indické pohádky,“ řekl Jindra hořce.

„Stalo se to jenom proto,“ doložila Jiřina, nedbajíc úsměšku, *„že ti byl, Jindro, podobnější – než ty sám sobě, a proto žes byl mrtev. Ano, pro nic jiného, tak je to a nejinak a na tom chci umřít a umírajíc nemohla bych jinak, než na svou vlastní spásu a na tu svatou pravdu přísahat, že mi bylo tak, jako kdybich se měla na tobě samém dopustit zrady, kdybich jeho byla opustila. Nikdy mi to nebylo jasnější jako v této chvíli, ačkoli se mi snad hlava od toho rozeskočí. Ta pravda vychází mi teď, když jsi zase živ, s oslnivou zřejmostí najevo, tak jako už tenkrát byla a dnes zůstává pravda, že v něm jsem milovala a objala jenom tebe – mrtvého... v jeho náručí náležela jsem jenom tobě, Jindro!“*

Mluvic tato šílená slova – s opojením z něhož Jindra náhle pocítil osten, jehož se nenadál, uštknutí *žárливosti*, dávno už držela jeho ruce ve svých, tak křečovitě se třesoucích, že třas přešel i na Jindru.

Nebyl s to, aby její lokty odhodil.

„Když jsme se po prvé setkali, já s tebou, Jindro,“ pokračovala s rozechvěním stále vzrůstajícím, „prohlásils za jedinou morálku

ženy – mateřství. Po celé léto, každého dne, celý půlden přesvědčoval jsi mne o tom, a to nejpádněji, kdy už dávno nebylo o tom řeči mezi námi, a když jsme mluvivali o věcech nejodlehlejších, ale onoho večera, když jsem o tom byla přesvědčena, nikoli snad tematicky, ale daleko mocněji, chtějíc tomu neodolatelně, ač jsem ani nevěděla, že chci, ačkoli touha ve mně až vzlykala, onoho večera jsi se už nevrátil, ačkoli jsem tě koktajíc o to prosila. Byls příliš šlechetný, než abys přišel a splnil žádost, kterou na mně vynutil kdosi třetí, a šetře mne, nevědoucí, dopustil jsi se na mně strašné křivdy, za kterou oba této chvíle pykáme.“

Byla lítostí bez sebe.

„Kdosi třetí?“ ptal se Jindra tiše.

„Ano, kdosi třetí, a sice ten, který dlí dnes pod mým srdcem, a který jest tak dobře tvým dítětem, jako kdyby ses byl oné noci vrátil, neboť bez tebe by se tu nebyl octl. Nikdy.“

A teď to byla Jiřina, kteráž odhodila jeho ruce.

„Že jsi se tenkrát jenom nevrátil!“ zalkala.

Ustrnut seděl Jindra ve svých tmách.

Její výklad otočil názor jeho na věc tak, jako otáčí hranol světelný paprsek úplně jiným směrem, na docela jinou, předtím netušenou stránku záhady.

Avšak nepřisvědčil ani nepopřel; to bude moci učiniti, až toto ochromující téma sám sebou vyřídí.

„Byla to moje matka, ta mi v tom zabránila,“ řekl. „Když vyšel měsíc, vzpomínka na ni a její osud vystoupila přede mnou na hladině řeky takřka zjevením, i nemohl jsem jinak!“

„Matka?“ A Jiřina protáhla toto slovo.

„Já neměla to štěstí, aby se ve mně onoho večera ozvala vzpomínka na mou matku, snad proto, že jsem ji ani neznala,“ řekla Jiřina s nevýslovnou trpkostí, „já neměla času na vzpomínky, vzpomínala jsem pouze na jednoho člověka teoretika, o jediném poslání a určeni ženy na světě, který tím, že se nevrátil, způsobil mi hanbu větší,

než jaká mne kdy může potkati, neboť mne zahanbil přede mnou samou... Ostatně vzpomínka na matku by mne nebyla zachránila, ta nebyla paní doktorovou.“

„Moje také ne!“ řekl tiše Jindra.

„Co, že ne?“ optala se Jiřina a všechna extáze jejího utrpení jako by byla z ní spadla.

„Nestala se nikdy ženou mého otce před zákonem, a tudíž možno říci, že slečna Jiřina Menotová ocitla se v témže postavení jako ona, neboť také ty, Jiřino, se jí nestaneš.“

Jindrovo „Ty!“ pozdvihlo Jiřinu se židle na druhém konci stolu, kamž se byla zase uskromnila.

„Nestanu, nestanu!“ opakovala prudce. „Dnes to vím zcela jistě! Bylo to poslední, na co jsem myslela. Ale teď je to naprosto vyloučeno, když jsi se vrátil.“

„Je to nemožno, i kdybych se já z tohoto světa odklidil!“ řekl Jindra.

„Ó ne, ne, neodklidíš, Jindro!“ ujišťovala ho slavně.

„Neboť bych musel vzít s sebou také jeho ženu!“ dodal Jindra.

„Jeho – ženu?“ šeptla Jiřina.

„Ano, jeho choť,“ odušil Jindra přidušeně. „Projednávají tam právě – na druhé straně – nepochybně také svoje záležitosti.“

Nyní šeptal také on i napjal sluch, co Jiřina odpoví na tuto zprávu.

„To je paní Paváková?!“ žasla Jiřina potichoučku.

Jindra přikývl.

„Nechťsi!“ šeptla Jiřina, ale tak, že z toho bylo slyšet, jak příšerně na ni působí toto sdělení.

Ticho.

Dlouho ticho.

„Poslyšte, pane doktore,“ začala potom Jiřina, zase vykajíc a titulujíc, „ještě jenom slovo, aby bylo jasno mezi námi, dokonale jasno... a potom možná odejdu... Všechno, co jsem dnes až dosud na sebe pověděla, to jsem všechno řekla bez rozpaků, snadno jako volná,

svobodná žena, která krom sebe není nikomu zodpovědná... to jest, nebyla zodpovědná, když se to stalo, a dokud jediný, kdo by byl měl na takovou zodpovědnost nároky, byl mrtev... Ano, to jsem chtěla říci. Je mi to dost zatěžko, ale když nyní ožil, nesmí v mém zodpovídání zůstat ani nejmenší mezera. Od toho okamžiku, kdy jsem byla nezvratně jista, že jsem... nedotkl se mne, nepřišla jsem mu na oči, až dnes, to jest, byla jsem tu ještě jednou předtím, ale za tímž účelem jako dnes... Tento účel jest jedinou úchytkou od přesně přímé dráhy, kterou jsem si podle vzoru Medřické vytkla: Mateřství a dost! Pozbyla jsem mysli v tomto zápasu o ideál nejstatečnější ženy, chtěla jsem být také paní, když budu," (*a tu Jiřina odkašlala*), „tedy matkou. Ono to jinak vypadá v životě než v románě. Ke sňatku bylo nevyhnutelně zapotřebí nějakých prý nezbytných listin, jakých, to se neřeklo – a tuhle, když jsem se přišla optat, jsou-li už tady, řeklo se, že jsou teď po převratu ještě stále veliké potíže, a zatím on tu mnohem rychleji živý dokument.“ (*A tu se Jiřina umučeně zasmála.*) „Aspoň nyní člověk ví, jaké to měly býti listiny. Konečně je mi to docela jedno, ba naopak, je takhle dokonce i lépe, aspoň ukážu světu, že Jiřina Menotová je i s nejstatečnější úkol moderní ženy...“

Jiřina dávno domluvila – a Jindra nijak nedával najevo, že věnoval jaký zájem její kapitole o nejstatečnějším úkolu moderní ženy, v němž se filozofka zamotávala jako moucha, když nalítne na kornout natřený pravým tangle-footem. Byla by málem upadla v tón ryze branický.

Seděl všecek v sebe pohroužen a pozoroval velmi poutavé divadlo ve svém nitru. Byl to atletický zápas jeho vůle s jeho rafinovaným osudem. Až dosud byl jeho osud vítězným pánem všech důležitých životních případů Jindrových, to si uvědomoval po každé, když mu bylo svíjeti se pod jeho ironiemi...

Tahle poslední, dnešní, byla nejvýsměšnější a nejjízlivější.

Co si odkládal k úvaze až do nerušené samoty, to nyní všechno dovážil stručně a právoplatně za řeči Jiřininy. Co se mu předtím zdá-

lo z Jiřinina tvrzení o jeho nepřímé vině na dítěti, jež pod srdcem nosí, zprvu sofistickou, to nemohl nyní jen tak beze všeho odvrhnouti. Především proto, že sofisté předobře vědí, že jejich závěry sledují nepravdu, kdežto Jiřina byla o své pravdivosti přesvědčena pevně jako skála.

Kategorický imperativ onoho kohosi třetího, jenž si neodvolatelně žádal svého početí a narození, byl Jindrovi nejpádnějším průkazným motivem Jiřinina jednání, i nebylo nyní pro Jindru ni nejmenší pochyby, že svůj zászvětský hlásek neslyšně vměšoval už do debat na branické zelinářské zahradě a že to byl on, Jindra sám, kdo jej probudil, ano Jindra ani to nemohl popřít, že onen kdosi jej sama žadonil o svůj vstup do života výmluvnou řečí neklidných hrotů Jiřininyh řader a že o to jednoho večera zpřítma požádal jektavými rty své matky.

Tenkrát ho Jindra oslyšel, avšak dnes tento nenarozený pokrevný táže se ho na něco jiného, zdaž uslyší od něho správnou odpověď?

Čím déle o ní uvažoval, a to byl vlastně ten jeho atletický zápas s osudem, tím zřejmějším byl mu zápasnický trik, jakým osud položí na lopatky – byl to nejtěžší okamžik celého toho zápolení.

Proto byl Jindra všecek v sebe vhroutěn a tak přepjat, že až těžce odvychoval, neznamena je ani, jak už dlouhá tomu chvíle, co se Jiřina odmlčela.

V nejtvrdějším okamžiku zasténal o přispění:

„Cos tím, Jiřino, mínila, když jsi řekla, že mi byl – on podobnější, než já sám?“

Neodpovídala hned.

„Mluv!“ naléhal na sklonku svých sil.

„Mám-li to tedy říci, povím,“ odpovídala Jiřina zvolna. „On má do pravého Jindry o rys více...“

„A tento rys?“

„Nazývá se – odvaha!“

Sotvaže to řekla, už se lekla účinku.

Jindra se vzchopil zrovna divoce, tak ho tala do živého.

Chvíli nemůže vypravit ani slova a marně se o to pokouší.

To bude výbuch a od tohoto tak trpělivého a mírného temperamentu bude hrozný.

„Jiřino! Jiřino Menotová!“ dostal konečně ze sebe a odmlčel se, neboť to, co připojí, musí vyzníti co nejslavněji:

„*Chcete býti mou ženou?!*“

Jeho otázka zněla nejen slavně, ale i vítězně: jeho atletický zápas byl skončen, položilt' svůj osud.

Byl tímto vědomím tak přeplněn, že ani nebyl s to, aby pochopil celý dosah této nabídky.

Ale Jiřina v té chvíli zírала do jeho ubohé tváře, do bezprostřední blízkosti jejích zraků povznesené a panenským sněhem listopadovým, právě napadlým, zvenčí oslnivě osvětlené.

Bezoké této masce scházela téměř celá pravá strana rysu k podobě Jindrů druhdy tak frapantní.

Ona, Jiřina, zcela uvědomila si v tom okamžiku dosah ohromující nabídky Jindrovy, jaké se ani ve snu nenadála.

Poněvadž však nesměl uplynouti ještě jeden okamžik, dechla:

„Ano... chci!“

Zvolna pojala hlavu netušivého mučedníka do svých dlaní a políbila ji několikrát, nikoli tak vášnivě, jako před čtvrthodinou, zato však zdlouha a s něhou tím větší.

Tentokráte se Jindra už nebránil... naopak, on to byl, kdo tomuto objetí dodal horoucnosti a přitiskl k sobě Jiřinu tak silně, že pocítil u srdce až bodnutí.

Od růžku staré fotografie v náprsní kapse blůzy, od obrázku své matky, od něhož se neodloučil, ani potom, když už bylo vyloučeno, že by z ní něco viděl.

Vtom bylo mu, jako by měl svůj fetiš z kapsy vyňati a rovněž zulíbati, ale jeho nechuť k sentimentu mu v tom zabránila. Spokojil

se tím, že přes kabát prsty obemknul kartonový ten obdélníček a při tom zůstalo.

To však stačilo, aby se mu v srdci ozvalo ono jásočné zvolání, jaké se dosud neozvalo, ani když k němu přitiskl tak horoucně Jiřinu.

Ano, matka se přihlásila ze svého záhrobí, jež se Jindrům nikdy nepodařilo místně na hřbitově zjistiti, po prvé ozvala se – usmířena!

Tak jest – druhá oběť jejího svůdce nebude sdíleti její osud, syn napraví, čím se otec provinil...

Na dveřích Jindrova pokoje ozvalo se zaklepaní. Bylo to snad už po třetí v dlouhých přestávkách, ač o tom věděli, předtím oba je přeslechli.

Nyní řekl Jindra zvučně:

„Vstupte!“

Byla to sestra Edith.

„Mr Pawak dává prosit, směl-li by přijít.“

„Nechť vstoupí!“

„Bud' te k otci milosrdný!“ poprosila sestra Edith a odešla.

Drahná chvíle uplynula, než se vrátila se svým manželem. Mr Pawak, přes všechnu nedočkavost svou, neměl tak na spěch, jak by se bylo zdálo.

Co by byl Jindra mladší za to dal, kdyby viděl v tu chvíli jenom na okamžik Jindru staršího!

A ještě někoho z přítomných.

Nevnímal otce než sluchem, na jeho volném kroku seznal, že se dává ke každému hnutí nohou nutit. Slyšel polohlasné a velmi laskavé domluvy Mrs Pawakové, dodávající mu odvahy.

Všechna nenávisť, kterou po celý svůj pobyt s otcem od jich shledání potlačoval, nyní se v něm vzepjala.

„Promluvte něco!“ řekla Mrs Pawaková svému choti. „Dodejte si odvahy!“

– Má-li jakou, pomyslí si Jindra – poslední špetka musí mu býti odňata.

„Ani slova, Mr Pawak!“ řekl Jindra. „Ani slova nechci od vás slyšet a nikdy víc. Je to naše poslední setkání na tomto světě. Skončí bez rozloučení. Odjedete s Mrs Pawakovou ještě dnes, a to nejdéle za půl hodiny z Prahy na svůj obvyklý venkovský pobyt, a jakmile tomu poměry dovolí, opustíte Čechy navždy. Vypovídám vás. Sem ke mně pozval jsem vás jenom pro jednu věc: Mrs Pawak a Mr Pawak – slečna Jiřina Menotová – moje nevěsta!“

Nastalo hluboké ticho, nikým nepřerušované, až nakonec se zdálo, že Jindra slyší něco neartikulovaného, podobného otcovu hlasu.

„Jděte!“ vzkřikl Jindra mladší. „Na neshledanou.“

Stalo se.

Kroky odcházejících zaznívaly už venku na dlaždičkách, když v Jindrovi se vzepjala všechna láska k otci, jím samým v něm ode vždy potlačovaná. Jindra – ještě dříve než se dveře zavřely – vzkřikl:

„Otče!“

Vrátil se, klesl na hrdlo synovo, objal jej a zaštkal.

Vycítil však dobře, že to není ani odpuštění, tím méně pak smíření.

Odešel navždy.

Měkká ruka ženská vyhledala Jindrovu dlaň a vtiskla do ní tvrdý klenot. Jindra poznal prsten sestry Edith.

„To za ten polibek!“ řekla. „Sbohem!“ dodala a odešla za svým chotěm.

„Cos jim to povídal?“ ptala se Jiřina.

Neboť Jindra mladší svůj poslední proslov k otci pronesl – anglicky.

* * *

Vděk úsilnému přispění Aloisa Poniklého, který Jindrovi posloužil i za svědka i za mládence bez družičky, konala se svatba dr. Jindřicha Paváka s Jiřinou Menotovou v několika dnech za nejčasnější hodiny ranní v jednom z nejodlehlejších kostelů pražských, oblíbených pro diskrétní sňatky.

V.

Jindra – nejmladší!

Bylo to jednoho podjarního dopoledne, že si Jindra usedl na lávku pod keřem kozílistu na zahradě své choti Jiřiny v hlubokém zadumání, k jehož závěru právě dospěl.

Návětí závěru bylo několik...

Především nejdůležitější z nich – onen kdosi, o němž se té chvíle ještě nevědělo, bude-li to on, či ona, jehož příští se Jindra sice i ovšem dávno nadál, jenž však nyní, když bezprostředně a tak neočekávaně nastávalo, Jindru až sem na lávku pod kozílistem vyhnal... dříve než se sám objevil.

Jeho násilné vloupání se na tento svět trvalo již od nejčasnějšího jitra, a to bylo vlastně, před čím Jindra prchl, neboť zápas nenarozeného s jeho rodičkou o narození byl takový, že nebylo vyloučeno, že podlehne v něm jeden či druhá nebo také oba dva!

S prvními vlakem tramvaje přijel k tomu boji spojenec obou zápasníků, jehož úkolem bylo všemožně se vynasnažiti, aby oba vyvázli aspoň životem – Jindra poslal pro nejlepšího odborníka, ježž znal, a jeho zasáhnutí způsobilo prozatím tolik, že bojovný pokřik Jiřinin začal pronikat slepcovy kosti.

Jindra by byl vydržel i tuto vřavu, zvýšenou o skučení hrbaté Libuše, sestry Jiřininy, která nyní úpěla sedíc na prahu zahradní chatrče – i tu lékař vyhnal –, kdyby nebylo ještě něco silnějšího, před čímž hodlal utéci, čímž se však zde, na lávce pod kozílistem teprve jak náleží setkal a utkal.

Tomu, že dítě, které se tam soutěskami slzavého údolí tak těžce prodírá, bude před světem jeho synem či dcerou, ale ve skutečnosti toliko nevlastním bratrem či sestrou, této absurdnosti zvyknouti

měl dosti času. Ale tady pod holým keřem kozílistu, který za ložského svého květu byl šumným svědkem tak horoucího, jak nevědomého ucházení se Jiřinina, aby se stal přirozeným otcem toho, jež se chtělo tak kategoricky stůj co stůj naroditi, dostavilo se do jeho úvah naprosto náhle velmi přesné vymezení jeho poměru k němu dvěma slovy:

Intelektuální paternita!

Pojem i představa byly dávno hotovy mezi ním a Jiřinou, jak jindy říkávali, prodebatovány – teď v jeho nitru vysloven jich – tak říkajíc – vědecký název.

Řekl ta slova sám, či je tu někdo druhý pronesl?

Jindra vyskočil z lávky, jako kdyby se to bylo skutečně stalo.

Jaká to děsná ironie chechtá se Jindrovi z těch dvou slov, jež mu tu najednou napadla k výměru docela nového pojmu, jež spolu s praktickou filozofkou Jiřinou vytvořili!

Ano, nádherně se to teorizovalo až k důsledkům nejkrajnější šlechetnosti, při níž tehda zůstalo, ale dnes prokoukla naň skutečnost docela jinýma, nikoli už šilhavýma očima.

Teď najednou chápal, proč se ani on, ani Jiřina neodvažovali i jen slovem zavaditi o skálu pevného svého, jednou už pojatého rozhodnutí i naopak si počínali tak, jako by na stole, u něhož učiněno, stál jako jeho symbol domek z karet a každý dost maloučkový otřes mohl jej sesouti, proč oba tak nedočkavě uháněli věrného Lojzu Poniklého, aby jen všemožně urychlil nezbytné formality, když už jich vyběhání tak obětavě na se vzal, a proč nebylo už potom mezi nimi řeči o jiném než: „Už aby to bylo! Už abychom to měli za sebou!“

Byla to i nevyslovená i ohlušovaná touha po *neodčinitelnosti hotového činu!*

Vyskytl se ovšem okamžik, a to bezprostředně před samým činu dokonáním, kdy se Jindrovi představil v celé své povážlivosti jako potměšilá, protože pozdní výstraha.

To stáli všichni tři svatebčané, Jindra, Jiřina i jejich mládenec a svědek Lojza, už před oltářem nejodlehlejšího a nejdiskrétnějšího pražského kostelíka, když ženich, jemuž několikeré skřípnutí písku na dlažbě učinilo nápadné ticho chrámu podezřelým, zeptal se svého věrného kamaráda.

„Jsou tu lidé?“

„Ne mnoho!“ odpověděl Lojza, ale na další řeči nezbývalo času, ježto duchovní, věren přípovědi, „vzít to zkrátka“, byl už tu.

Došlo na Jiřinino „ano“, a tu nevěsta otálela tak dlouho, že se Jindra po ní obrátil; potom teprve odkašlala, aby její „Ano!“ tím zvučněji vyznělo.

Za zády Jindrovými v tu chvíli pronesena byla poznámka:

„Pohlédl na ni nepřítomnýma očima...; nikdy jsem si nemyslel, že tato fráze jistého velmi slavného románu může být tak trefná.“

Ostré „Pst!“ za Jindrou zarazilo mluvčího.

Ta krutá nešetrnost žehla ho tak, že se sotva ovládl.

Ale jakmile posvátný obřad minul, Jindra se už neovládl, obrátil se vzad a řekl docela hlasitě:

„Pane doktore Černý, já se dívám nepřítomnýma očima, a vy mluvíte z nepřítomných plic.“

Zbystřený sluch slepého lékaře po hlase neúmorného aforisty poznal, že to byl pokročilý postup v jeho hrudníku, který dodal jeho slovům větší rezonance, takže byla slyšeti mimo sluch paní Půtové také ušima, pro něž snad nebyla určena, ačkoli ani to nebylo vyloučeno.

Co Jindra řekl, bylo sice neméně kruté, zvláště proto, že si dr. Černý úhonu svou nepochybně vazbou zhoršil, ale Jindra ihned toho přestal litovati, jakmile dr. Černý v malé chvilce nenamáhaje už se docela nic šeptati, odpověděl:

„Je-li tomu tak – máme toho potom oba – plné oči!“

Nezranitelný ani tentokráte nezůstal dlužen dupliku, toliko, že se trochu opozdil.

Byla to bezmála výtržnost, toto poslední utkání obou soků, v životě jich poslední, ale mělo jistý blahodárný účinek. Celá Opálka, kterou Jindra neomylně za svými zády cítil, dotčena palčivou trapností výstupu, odplížila se, aniž uskutečnila svůj úmysl, jakého se Jindra nejvíce obával – úmysl novomanželům blahopřáti – a dr. Černému odňata příležitost, aby se poptal po panu otci s podivem, že není přítomen.

Po celou jízdu – odváželi Jiřinu do jejího zahradního domova – měl Jindra dosti látky k přemýšlení a odtud ono veliké ticho uvnitř fiakru, jež ani hovorný Lojza nepřerušil, jsa příliš taktní a delikátní, než aby si nenechal své myšlenky at' místné, či nemístné úplně pro sebe.

Bylo to dnes po prvé, co Jindra zaslechl zmínku o svém vzhledu; a pod dlaní, jíž kryl svou tvář, pohřížil se v úvahu, nebylo-li nadšení jeho choti pro jeho řešení zápletky jenom pouhou zásadovostí charakterní filozofky, jíž snad nyní trpce lituje, na něho beze slova hledíc.

Jak asi?

Ani dechnutím neprojevila svou náladu a své „Sbohem!“ u cíle také jenom dechla a setkání jich rukou na prozatímní rozloučenou nebylo stisknutím ani jejím, ani jeho.

Doma vyhledal Jindra zase svou černou pásku a na žádné z těch několika návštěv u Jiřiny – bylot' docela samozřejmo, že zůstala doma zatím, než bude vinohradský byt upraven pro novou domácnost – a vůbec nikdy už se neukázal bez pásky.

Až dotud věrný jeho kamarád Lojza věnoval mu všechnu anebo jistě většinu své prázdně, zvláště nikdy ho neopouštěl na jeho zájezdech za Jiřinou, k výslovnému přání Jindrovu, takže nikdy nebyli novomanželé o samotě.

Ukázalo se však, že šlechetná obětavost věrného Lojzy začíná jeviti své meze, po týdnů objevil se sice denně jako dříve, ale jenom na skok, co by Jindrovu přečetl noviny s velikými mezerami, jež omlouval tím, že by Jindru to a ono beztoho nezajímalo.

Jednou konečně se omluvil, že se nemůže zdržet, ale že zase přijde, jen co –

„Jen co?“ otázal se Jindra.

„Jen co budu mít po svatbě taky já, Jindro!“ odvětil kamarád se smíchem, nikoli nenuceným.

„S ní?“ vyhrklo z Jindry.

„Nechtěl jsem nic říkat,“ vece Lojza, „ale když se sám ptáš –“

Byl útlocit v této formě sdělení, z něhož Jindra zvěděl, že je to platinovlasá Jelena dvorních radovic – aniž její jméno bylo vysloveno.

A Jindra, aniž na to řekl slova, přisunul ke zbytku svého oka Džasvantův brilant, své útočiště v tesknotách, ale dnes mu sotva zasvítl.

„Dnes je jaksi tmavo, což?“ tázal se Jindra.

Přítel jeho až povyskočil, ale ruče dodal: „No jestli, tak tmavý den jsme neměli už dávno.“

Ačkoli střechy venku zářily jasem svěžího sněhu. – –

Jindra sice mlčky uznal, že má slečna Jelena na volný čas Lojzův větší právo než on, ale jemu nastaly dny nejčernější nudy, neboť se bez Lojzy z domu dosud ani nehnul, i bylo mu ohlížeti se po náhradě, ovšem placené.

Leč právě onoho dne, kdy posluhovačka na jeho přání napsala a do novin zanesla návštějí, jímž se hledá průvodčí k zámožnému válečnému poškozenci, nejraději rovněž invalida, stalo se cosi, co věc velmi rychle rozhodlo.

Zčistajasna objevil se totiž Lojza ohlásit návštěvu, vlastně pozvat se společně se svou chotí k Jindrovi. Všecek unesen líbezností své manželky, která se oddala už dávno charitativní činnosti s velikým nadšením, vyprávěl, že jakmile slyšela o Jindrovi a společných jich válečných osudech a že je nyní tak opuštěn, ihned se odhodlala se svým mužem jej potěšiti, a že by byla jela hned z místa, kdyby nebyla uznala, že bude jen přece lépe přítele Paváka napřed uvědomit.

Při tom vyšlo najevo, že se Jelena – anděl, jemuž nelze ničeho odepřít – ráda pochlubí svým novým automobilem a že by společná projížďka, která by se potom mohla podniknouti, byla Jindrovi jistě vítaným rozptýlením.

„Tak se tedy těš, Jindro, nepřijedeme-li dnes, zítra odpoledne jsme tady jistě.“

„Bude mne opravdu nesmírně těšit,“ vypravil ze sebe Jindra, Lojza potřásl mu řízně pravicí a odešel.

Ještě ho bylo slyšet na schodech a Jindra chtěl naň vzkřiknout, aby se vrátil, a že neměl k tomu dost pohotové odvahy, litoval nesmírně.

Že Lojzík neví, co dělá, to se dalo vysvětlit demencí, jakou bývá novomanžel zpravidla stížen za první série svatebních nocí, ačkoliv –

Ačkoliv se zdá, jako by byl Poniklý přinesl s sebou cosi jako závan ovzduší z onoho daleko strmějšího srázu společenské propasti, jaká se rozvírá mezi Jindrou a kruhy, do nichž se Lojza, jinak jistě dobrý hoch, svým sňatkem vrátil.

Býti předmětem charitativní činnosti jeho dámy? To se ovšem nesmí stát za žádnou cenu!

Jí jde jenom o zvědavý, třeba i přichystanou soustrastí zaměřený pohled do této propasti, a jestliže jí Poniklý všechno o Jiřině vypravoval, jako že ano, potom – potom nutno uznati, že tu skutečně propast jest, ale zároveň musí vše učiněno býti, aby její dno, z něhož i Jindru jímá závrať, nezahlédl především zrak předtanečnice, o niž se Jindra s jejím novochotěm kdysi posekali.

Co počítí?

Jindra běhal od okna ke dveřím, a rozčilením pozbyv orientace, narážel o nábytek.

Nikdy nepocitoval svou bídu trpčeji.

Před samým polednem však nadešla spása v osobě Jiřininy sestry Libuše. Byla vyslána optati se, není-li pan doktor nemocen, i vyřizovala svůj vzkaz zcizenějším názvukem než kdy jindy.

Ale Jindra, jemuž na jeho švekruši krom jiného zvlášť protivno bylo její knížecí jméno, vztáhl ruku a pohládl ji po tváři.

Všecka šťastna prohodila:

„Vidíte, nedohládala jsem se vás!“

Bylo to první její důvěrné slovo k němu a bylo v tom i svérázné uznání Jindry za plnocenného svaka.

Ale na tom chudásovi v té chvíli nezáleželo, na obrtlíku musela Libuše odběhnouti pro povoz, jedno jaký.

V minutě tu byla s fiakrem a v druhé minutě odjížděli spolu na Braník. Jindra aby už tu navždy zůstal.

A tak zahájena společná domácnost novomanželů, k níž mělo dojíti vlastně podle původního úmyslu Jindrova teprve až by se naplnili dnové Jiřinina mateřství.

Ukázalo se, že zahradní domek Jiřinin, jemuž toliko hojně popínáče, jimiž zarostl, dodávaly zevního zdání chatrče, jest uvnitř docela slušná chalupa, v níž se dá bydlet – ačkoli Jindra ubytován byl, či vlastně se ubytoval, ježto jinak nedal, v místnosti nejméně obytné, to jest v jizbě poschodí, o jednom oknu, zato bez kamen, s cihlovou podlahou, tak pružnou, že se hojně květináče, jimiž poseta, při každém kroku jeho drnčivě ozývaly.

V této jizbě přezimoval slepý Jindra jako sysel ve své noře velmi pohodlně na rozsáhlém pelechu ve spoustě peřin. Nebyl nikdy tak dokonale sám, jako když v noci vstal a docela potichoučku spustil padák, který uzavíraje schody, přímo sem z dolejší světnice vedoucí, byl vlastním vstupem do jeho ložnice. Činí tak, aby neslyšel trojí dech zdola; jeho jizba sice potom valem vychládala, ale ať si! Vy-páchala však také rychle dýmka Jiřinina strýce, nemluvného pána domu, a když přetáhl Jindra límec svého kožichu, v němž teď spával, přes uši, bylo mu někdy i blaze.

Ukázala se během zimy ovšem nutnost dopravit sem ještě také druhý, na vlas stejný kožich otcův, zanechaný v Praze jako všechny jeho svršky při náhlém jeho odjezdu jako na útěk s chotí nově nale-

zenou, ale to byla nejnesnesitelnější noc, jakou Jindra potom strávil. Cítil z límce intenzivní vůni speciálních otcových havan – Jindra mladší sám nikdy nekouřil –, ale domníval-li se, že proto neusnul, že Jindru staršího už ani cítit nemůže, shledal příští noci, že tomu bylo právě naopak...

Neměl po svém otci jiné stopy než z Londýna datovaný akt, kterýmž se dítě, jež očekává jeho snacha, dnem svého narození stává ihned továrníkem, to jest majitelem všech dědových akcií rodinné továrny, náležitě deponovaných.

Tento dar odmítnouti – Jindra právnicky ani nemohl.

Jinak Jindra naučil se usilovným cvikem umění nemyslet na nic, co se jeho sama týkalo. Ve dne nebylo nic snazšího, ačkoli jej celý strávil ve společnosti té, která se ho nejvíce týkala, své ženy.

Byla však mezi nimi neproniknutelná a nerozborná, ačkoli jen papírová hradba – noviny, jež filozofka svému choti předčítala. Nic nebylo tou dobou tak hlubokého a nevyčerpateľného jako zájem obou na veřejných událostech, ovšem ohromných, a ježto jedny ani dvoje nestačily, stala se společná jizba skladištěm všech pražských deníků.

Jiřina předčítala až sípěla, ale byla by raději i šeptala, než ustala, a Jindra, nemohl-li už naprosto nemíti konečně slitování, pokusil se o debatu, která však nikdy dlouho netrvala.

Neboť debata, to už je „já“ a „ty“, anebo „já“ a „vy“, i když se obě strany co nejpečlivěji vystříhají přímého vzájemného oslovení, a tak si také Jindra s Jiřinou počínali, ačkoli byli stále pohromadě. A to už proto, že nevěděli, zdali „ty“ či „vy“, neboť od bouřlivého výjevu jich setkání osobnost jednoho pro druhého jako by vyhynula, oba pak si dávali velice záležitosti na tom, aby ji – nevzkřísili.

Chovali své mrtvolky jeden před druhým v mrazivém, ač umělém chladu.

Proto když Jindra uznal za dobré něco podotknouti, už vstával a stoje vyslechl její námitku, i byl zpravidla konec.

Hned potom odcházíval Jindra po příkrých, jako na sýpku vedoucích schodech nahoru, a jestliže si odnesl na sobě přece jen nějaký poprašek s Jiřiny, zhostil se ho tím, že sebou hodil jednou či dvakrát na obširném loži, až se kořenáče na podlaze ozvaly.

Hrnčené jich zadrnčení mělo na Jindru tak ukájitivý účinek, že usínal hnedle okamžitě a spal beze snů až do rána.

Takový stav nemohl ovšem trvati věčně a také trval právě jen do včerejška, kdy včera Jiřina náhle ustala v četbě slovy:

„Už dále nemohu.“

Tak pronesenými, že Jindra uhodl...

Neřekl ani slova, zdvihl se a vylezl do svého podstřeší. Tentokrát se neodvážil spustiti padák na schody, naopak, napjal sluch tím úsilněji, čím důsledněji se tvářil neslyšícím.

Dole krom strýce nikdo nespál, jinak šeptalo se a – sténalo, ano i plakalo.

To trvalo jistě do půlnoci a stávalo se stále nesnesitelnější a naléhavější, aby také Jindra slyšel.

Ale Jindra byl příliš zbabělým, než aby byl chtěl slyšet.

Konečně dole škrtla sirka, cinkla lampa a ozval se mrzutý hlas kvapně probuzeného strýce, ještě kvapněji se strojícího a co nejrychleji odcházejícího.

Konečně poznal bosé nohy křivé Libuše, na schodech tak hlasitě jako ve dne řekla:

„Švagře!“ nemohl Jindra neslyšeti.

Hodiny do rána byly hrozné – a nyní tu sedí Jindra na zahradě u řeky, vzedmuté a hučící; patrně odnáší kvádry i svory své klenby, včera ještě celistvé, neboť včera ještě byla němá.

„Intelektuální paternita!“

Čím déle hlodá Jindra na tomto aforismu, jež sám na sebe a zcela podle faktury dr. Černého spáchal, tím přesvědčivěji zdá se mu, že neprchl dost daleko před dítětem, jež se na padesát kroků odtud na svět dere.

A hle – lomozíčí řeka, z níž slyšeti zcela zřetelně svist troucích seker, stávala se stále určitěji druhým návětím jeho stále zralejšího závěru.

Však kolem a kolem vzato – uvolnění řeky jarem a zrození dítěte, obé má jistou těsnou souvislost, obojí je stejně živelné, logika fyzického i fyziologického zjevu je přece stejně, ba totožně neodolatelná.

Bezohledně nutně muselo k tomuto i onomu dojít.

Je v tom cosi mysticko-symbolického, řekla by v příslušné debatě filozofka, která teď tam v domku leží i není s to nic jiného k věci pronést než úpěnlivé vzkřeky, zatímco řeka hučí, aniž by vzkřeky přehlušovala.

Kdysi dávno tomu, četl Jindra originální, zdánlivě oslnivý axiom, jakožto důvod proti uznání svobody vůle.

– Ptal se tě někdo, chceš-li přijít na svět? tázal se v pseudo-platonském dialogu popěrač svobody vůle lidské jejího zastávce i dodal:

– Tak tedy vidíš; o nejdůležitější a nejzásadnější tvé věci rozhodnuto bez tvé vůle a toto rozhodnutí bys nucen přijati jako hotovou událost, kterouž můžeš sice napravit, ale nikoli odčinit – sebevraždou. –

Tento paradox už tehda, když jej Jindra četl, vyvracel se mu sám sebou, neboť narození člověka není nijak násilím, na něm provedeným, ale dnes za křiku ženy i řeky mu o tom teprve jak náleží rozbřesklo.

Nic nechce člověk usilovněji než býti počat a narozen, o násilí na něm není ani řeči, neboť násilníkem je tu on, nenarozený kategorický imperátor, nic není mohutnějšího než jeho vůle a jeho rodiče nejsou při tom ničím jiným než jejími vykonavateli, slepými, anebo rozkošně radostným podvodem, jenž se zove „láska“, oslepenými.

A Jindra sám, co že on provedl?

On, který se považoval za podvedena životem, a shodou okolností, zdaž není sám největší podvodník z čiré šlechetnosti, ze které mu teď přichází tak valem na nic?!

A teď to padalo na Jindru mladšího rána za ranou...

On to byl, který Jiřinu, zaslíbenou a umíněnou pannu od prvního slova s ní na matku vychovával, domněle nevědomky, ale přece jen přímo k tomu sváděl, ale když ji měl tak daleko, zbaběle prchl pod záminkou svědomí, aby se nedopustil otcova zločinu na matce, jejíž přízrak jej zavedl, aby se stal šejdířem – a šejdířem sám na sobě největším!

A jenom proto, aby zůstal důsledným a sobě věrným.

Náhle pocítil Jindra cosi jako vnitřní ruměnc, jakoby na duši, a vtom už pak mu stoupl do tváří.

To se ozval v něm zrazený muž, jím samým zrazený muž, který se měl ozvati na samém počátku a jako muž jednati, zatímco přichází k slovu až teď – poslední.

„Intelektuální...“

A Jindra se skutečně z lavice vzchopil trče pěstí, jako by chtěl rozbít něčí dásně dříve než dopovědí:

– slova, která nejsou ničím jiným

– než výplodem téhož *děsného a proklatého verbalismu*, jakým tak nepřirozeně otrávil svůj poměr k Jiřině.

Klesl malomocně zpět.

Verbalismu, který nebyl zas ničím jiným než klamně odůvodněným odkladem činu, zatímco se zdál – rozhodnutím.

A právě takovým odkladem stalo se, že dříve nepocítil své strašné absurdum tak žhavě nesnesitelně jako dnes, kdy přestává být problémem, ale zato stává se faktem.

A kdy není proti němu jiného léku než odstraniti se z něho způsobem jedině možným!

Život dávno nechtěný odvrhnouti, když se stal naprosto nesnesitelným!

Běží jenom o to, zdali to provede ihned, či vyčká-li, až jak to dopadne tam o padesát kroků vpravo...

– Chachach! – zasmál se div ne slyšně jeho démon ve tmách před ním.

– Příročí? Odklad?

Jindra namítal:

– Mám přece právo zvědět ještě aspoň tolik –

– tolik – přejal mu démon slovo – zdali nebudou ze života odstraněni tam ti dva, anebo aspoň jeden z nich, potom by se dalo přece ještě zbabělci žítí jakž takž.

Na to Jindra démonu už neodpověděl, ale vzpomněl si:

Jakže to Jiřina tenkrát řekla? Odvahy že mu schází, aby byl pravým Jindrou!

Však se mu jí nebude nedostávat, jenom až...

Maně pozdvihl Jindra Bim Džasvantův briliant, bezděčně hledaje náležitým sklonem k slunci jeho bohatě barvitě reflexy, jichž mihot na neporušené sítnici zbylého oka byl v nejtrpčích chvílích jedinou jeho útěchou a rozptýlením.

Leč co to?

Ať prstenem točí, jak točí, dnes barev do pahýlu svého oka nenatočí.

Jindry zmocnilo se leknutí, jehož prudkostí vztáhl dlaně do výše, nad hlavu co nejvýš.

Zajisté dnes je slunečno jak jen může být tohoto podjarního dne, slunce stojí sice ještě nízko, ale přece plane jako pochodeň, samo dřevo lavice je teplejší a jak dlaň široký hřeb v sedadlo zarobený znatelně hřeje.

Už tomu tak jest a nejnak: Nejen dnes, ale už nikdy mu nebude rádžův klenot ani tím málem platen, jakým ho až dosud těšival – poslední paprsek vystěhoval se z jeho tem do nenávratna.

Nuže dobrá tedy! – řekl si Jindra náhle docela klidně.

Je tedy rozhodnuto, démon zvítězil!

Vstal tudíž a dal se na cestu, kterou už docela nevyhnutelně a beze všech dalších odkladů a fňukání musí.

Nebude dlouhá, sotva pět kroků, a Jindra se ani neshýbl pro hůl, aby stezku vymakal, už mu na to nezbyvalo času.

Ale když došel až na sám kraj břehu, marně hmatal po zábradlí prkna k čerpadlu, nevěděl, je-li vpravo, či vlevo, i všecek se rozechvěl – člověk, který jde do řeky a bojí se, aby tam nespadl.

Neboť Jindra musí až na konec prkna na větší hloubku, kde melou ledové mlýnské kameny, a to už co nejrychleji. Libušino bezuzdně zvýšené skučení věští věc nedobrou a snad nejhorší – pryč od toho všeho a hned!

Konečně zavadil rukou o tyč zábradlí a pevně se jí chopil; až v tomto jejím konci bylo cítiti nárazy ledových balvanů bijících do kolů vratkého lešeníčka.

Pevnou nohou vkročil Jindra na prkno, zbytky rozmrzajících nočních křehků mu chrastí pod podešví, jeden z nich způsobil, že Jindra sklouzl a poklesl před samým posledním krokem a skokem.

Dvě vteřiny tohoto zdržení stačily, aby se v zahradní chalupě otevřely dveře světnice, a dříve než se zase zavřely, aby propustily do světa úryvek vítězné fanfáry nejmladšího jeho dobyvatele:

„Ouvá! – Ouvá!“

Jako by na anglický roh zahrál.

To stačilo?

Stačilo, aby spoutalo ohromnou, až křečovitou silou každé hnutí Jindrovo a zlomilo každé jeho odhodlání.

Dveře v chatrči bouchly, i tak slyší však až sem triumfální nářek toho, jenž přišel přece jenom, ač snad o vteřinu dříve, než se Jindrovi podařilo odejít.

Dr. Pavák zůstal, jak byl, kleče na prkně a jenom pěsti držely se okrajů jako železné svory, zocelené úzkostí, aby ted' nespadl, aby se mu podařilo – zůstat na světě!

Ba ještě víc!

Srdce, za něž popadla vstupní píseň právě narozeného, usedalo v Jindrovi nesmírnou touhou po něm, citem tak něžného štěstí, že se nenadál, že by ho byl schopen.

Namáhavě povstal a pokoušel se o návrat od prahu zámezí, přes nějž před chvílí měl jen krok.

Láska k životu, nikoli svému vlastnímu, ale k tomu právě započatému tak jej překonávala, že bude volat o pomoc.

Ale netřeba, bylo zavoláno na něj:

„Švagře!?! Pane švagře?! Kdepak jste?“

Libuše.

„Ježíši Kriste! Kam jste se to dostal? Proboha! Počkejte, převedu vás... Jejdanečky, že nedáte pozor, jak lehce byste spadl do Vltavy... Jenom pozor, tak!“

A majíc Jindru zas na pevnině, prohlásila pod tímiž slzami, kteréž jí ani neoschly, zatím co zlobně Jindru převáděla, slavně:

„Pojďme honem, je to hošíček a všechno snad bude zase dobře.“

„Hoší-hošíček!“

Byl tak udýchán, že to slovo dostal ze sebe teprve na dvakráte.

Jektal radostí, stačilo, aby kluk otevřel hubu a spustil jak náleží od plic, a všechno zoufalství z Jindry spadlo a všem rozpakům bylo navždy konec.

Hrbatá Libuše ho sice vedla, ale on ji táhl kupředu, že mu sotva stačila.

Měl hrozně naspěch, a čím blíže, tím více pospíchal, neboť pláč dítěte ozýval se stále břeskněji.

Konečně stál ve světnici a slyšel bezprostředně a plnozvuce hněvivý žal maličkého nad tím, že mu přece jen pomohli tam, kam chtěl – – –

Museli mu ho položit na lokty – Jindru *nejmladšího!*

Bezděky tak vykonal starodávný obřad, jakým otcové uznávají právě narozené dítě za své.

V té chvíli velikého pochopení Jindra velikým nitrným gestem potřel v sobě dosavadní ponětí o své sebeoběti jako o činu nějak heroické ušlechtilosti a tím okamžikem nabyt jiné, neskonale sladší útěchy: na místě hořkého vypínání nad sebou samým do výše zaplavila duši jeho celou svou šíří a hloubkou – *pokora nevinného, odpouštějícího viníkům, jichž vinu vzal na se*, jsa přitom co nejjasněji přesvědčen, že to ani vina nebyla.

Ano, slitování, to bude napříště –

Vtom však zatajil se mu dech i myšlenka.

„Jin –“ zašvelilo totiž ze rtů Jiřiny Pavákové a tak, že Jindra robátko honem podával tomu, kdo nejdříve pro ně přiskočil.

„Jin –“ pokusila se Jiřina ještě jednou o jeho jméno, ještě zmíravěji.

Okamžitě poznal, jak je s ní, a s úpěnlivou vroucností přiklekl k jejímu lůžku.

Ale Jiřina, jako nedořekla své poslední slovo vezdejší, tak nedokončila ani svoje poslední hnutí na tomto světě.

Chtěla k sobě přivinouti ještě jeho hlavu, ale ruka její svezla se mu už bez vlády do týla.

Leč Jindra pochopil; kvapně povstal, aby s náruživým a dlouhým políbením ještě zastihl na živu ústa té, která věnovala tolik krve za své dítě, že jí nezbylo už ani na celou minutu jejího žití.

Jindrův polibek je přečkal...

Karel Matěj Čapek-Chod Jindrové

Ilustrace na obálce mostafa aboelela/Shutterstock.com
Redakce Petra Kučerová

Vydala Městská knihovna v Praze
Mariánské nám. 1, 115 72 Praha 1

V MKP 1. elektronické vydání
Verze 1.0 z 31. 5. 2023

ISBN 978-80-274-3291-2 (epub)
ISBN 978-80-274-3292-9 (pdf)
ISBN 978-80-274-3293-6 (prc)